SMART AGE

SMART AGE KURIKULUM

Medijska ozaveščenost in odpornost starejših v digitalni dobi

Sofinancira Evropska unija

SMART AGE

2025-1-AT01-KA220-ADU-000354002

CC BY NC

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

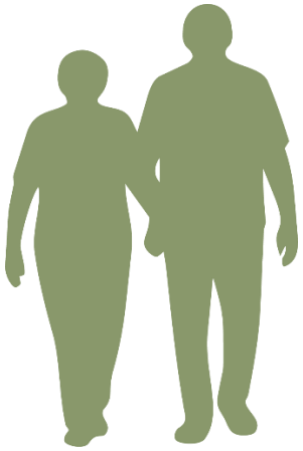

SMART AGE KURIKULUM

Številka: 2025-1-AT01-KA220-ADU-000354002
Delovni sklop: DS2 Razvoj kurikuluma

Organizacija: Pučko otvoreno učilište Čakovec
Država: Hrvaška

KOLOFON

Naslov	SMART AGE KURIKULUM
Povzetek	Kurikulum SMART AGE predstavlja strukturirano učno pot z desetimi moduli, ki je zasnovana za krepitev medijske pismenosti, digitalne odpornosti in samostojnega sodelovanja starejših odraslih v spletnem okolju. Temelji na okviru DigComp 3.0 in načelih Unescove medijske in informacijske pismenosti ter obravnava vrednotenje informacij, dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, algoritme, spletno varnost, zasebnost, digitalno dobrobit, odgovorno komuniciranje, družbeno udejstvovanje in reflektivno digitalno avtonomijo. Kurikulum hkrati predstavlja tudi izobraževalno podlago za spletni tečaj SMART AGE (MOOC) in učno pot, ki temelji na pridobivanju mikrodokazila.
Datum izdaje	avgust 2026
Avtor publikacije	Miljenko Hajdarović (Pučko otvoreno učilište Čakovec)

Podatki o projektu

Naslov	Medijska ozaveščenost in odpornost starejših v digitalni dobi
Kratica	SMART AGE
Številka	2025-1-AT01-KA220-ADU-000354002
Program financiranja	Erasmus+ KA220-ADU
Trajanje projekta	1. 12. 2025. – 30. 11. 2027. (24 mesecev)
Spletna stran projekta	smartage.retzhof.at
Prijavitelj projekta	Bildungshaus Retzhof GmbH
Projektna partnerja	Pučko otvoreno učilište Čakovec Ljudska univerza Ormož

Podatki o rezultatu

Delovni sklop	DS2 Razvoj kurikuluma
Aktivnost	A2.2 Oblikovanje kurikuluma
Vodilna organizacija	Pučko otvoreno učilište Čakovec
Sodelavci	Bildungshaus Retzhof GmbH Ljudska univerza Ormož

Izjava

EU financiranje	Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.
Avtorske pravice	Ta publikacija je dana javnosti na voljo pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva - Nekomercialno 4.0 Mednarodna (CC BY-NC 4.0). https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

Vsebina

Del A – Projektni mandat in okvir kurikuluma 12
1. Uvod 12
2. Povezanost kurikuluma in MOOC-a 13
3. Ciljna skupina in strokovna utemeljitev kurikuluma 14
4. Kompetenčni okvir in sklopi učnih izidov SMART AGE 16
5. Načela načrtovanja učenja za starejše odrasle 18
6. Zasnova mikrodokazila, priznavanje in prenosljivost 20
7. Načela snovanja kurikuluma in zagotavljanje kakovosti 22
Del B – Kurikulum SMART AGE za pridobitev mikrodokazila 25
8. Pregled kurikuluma 25
8.1 Namen dela B 25
8.2 Pregled učne poti desetih modulov 25
8.3 Kompetence na ravni programa pridobljene z zaključkom celotnega MOOC-a SMART AGE 26
8.4 Skupna struktura modulov 27
8.5 Opredelitev obsega učnih ur 28
8.6 Opredelitev preverjanja in vrednotenja znotraj modulov 28
8.7 Uporaba v MOOC-u in v drugih prilagojenih izvedbah 29
9. Struktura in vsebinska zasnova ur 29
10. Preverjanje in vrednotenje znanja 31
11. Modul 1: Informacijska in medijska pismenost 34
11.1 Povzetek modula 34
11.2 Kontekst modula 35
11.3 Ključna vprašanja za udeležence 35
11.4 Učni izidi in dokazi o učenju 35
11.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 36
11.6 Usmeritve za učne enote 37
11.7 Preverjanje in vrednotenje 38
11.8 Učna rutina: Osebna rutina preverjanja verodostojnosti 38
11.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 39
11.10 Merila za zaključek modula 39
11.11 Povezava z naslednjim modulom 40
12. Modul 2: Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij 41
12.1 Povzetek modula 41
12.2 Kontekst modula 42
12.3 Ključna vprašanja za udeležence 42
12.4 Učni izidi in dokazi o učenju 42
12.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 43
12.6 Usmeritve za učne enote 44

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

12.7 Preverjanje in vrednotenje 45
12.8 Učna rutina: Ustavi se – preveri – primerjaj 46
12.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 46
12.10 Merila za zaključek modula 47
12.11 Povezava z naslednjim modulom 47
13. Modul 3: Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco 48
13.1 Povzetek modula 48
13.2 Kontekst modula 49
13.3 Ključna vprašanja za udeležence 49
13.4 Učni izidi in dokazi o učenju 50
13.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 51
13.6 Usmeritve za učne enote 51
13.7 Preverjanje in vrednotenje 52
13.8 Učna rutina: Previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco 53
13.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 53
13.10 Merila za zaključek modula 54
13.11 Povezava z naslednjim modulom 54
14. Modul 4: Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam 55
14.1 Povzetek modula 55
14.2 Kontekst modula 56
14.3 Ključna vprašanja za udeležence 56
14.4 Učni izidi in dokazi o učenju 57
14.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 57
14.6 Usmeritve za učne enote 58
14.7 Preverjanje in vrednotenje 59
14.8 Učna rutina: Rutina informacijske raznolikosti 60
14.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 60
14.10 Merila za zaključek modula 60
14.11 Povezava z naslednjim modulom 61
15. Modul 5: Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar 62
15.1 Povzetek modula 62
15.2 Kontekst modula 63
15.3 Ključna vprašanja za udeležence 63
15.4 Učni izidi in dokazi o učenju 64
15.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 64
15.6 Usmeritve za učne enote 65
15.7 Preverjanje in vrednotenje 66
15.8 Učna rutina: Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj 67
15.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 67

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

15.10 Merila za zaključek modula 68
15.11 Povezava z naslednjim modulom 68
16. Modul 6: Zasebnost in varstvo osebnih podatkov 69
16.1 Povzetek modula 69
16.2 Kontekst modula 70
16.3 Ključna vprašanja za udeležence 70
16.4 Učni izidi in dokazi o učenju 71
16.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 71
16.6 Usmeritve za učne enote 72
16.7 Preverjanje in vrednotenje 73
16.8 Učna rutina: Varstvo osebnih podatkov 74
16.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 74
16.10 Merila za zaključek modula 75
16.11 Povezava z naslednjim modulom 75
17. Modul 7: Digitalno blagostanje in čustvena odpornost 76
17.1 Povzetek modula 76
17.2 Kontekst modula 77
17.3 Ključna vprašanja za udeležence 77
17.4 Učni izidi in dokazi o učenju 77
17.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 78
17.6 Usmeritve za učne enote 78
17.7 Preverjanje in vrednotenje 80
17.8 Učna rutina: Premor za digitalno blagostanje 81
17.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 81
17.10 Merila za zaključek modula 81
17.11 Povezava z naslednjim modulom 82
18. Modul 8: Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje 83
18.1 Povzetek modula 83
18.2 Kontekst modula 84
18.3 Ključna vprašanja za udeležence 84
18.4 Učni izidi in dokazi o učenju 84
18.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 85
18.6 Usmeritve za učne enote 85
18.7 Preverjanje in vrednotenje 86
18.8 Učna rutina: Premisli, preden deliš 87
18.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 88
18.10 Merila za zaključek modula 88
18.11 Povezava z naslednjim modulom 89
19. Modul 9: Družbena in demokratična udeležba na spletu 90

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

19.1 Povzetek modula 90
19.2 Kontekst modula 91
19.3 Ključna vprašanja za udeležence 91
19.4 Učni izidi in dokazi o učenju 92
19.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 92
19.6 Usmeritve za učne enote 93
19.7 Preverjanje in vrednotenje 94
19.8 Učna rutina: Odgovorna družbena udeležba 95
19.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 95
19.10 Merila za zaključek modula 96
19.11 Povezava z naslednjim modulom 96
20. Modul 10: Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso 97
20.1 Povzetek modula 97
20.2 Kontekst modula 98
20.3 Ključna vprašanja za udeležence 98
20.4 Učni izidi in dokazi o učenju 98
20.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve 99
20.6 Usmeritve za učne enote 100
20.7 Preverjanje in vrednotenje 101
20.8 Učna rutina: Osebni načrt digitalne avtonomije 102
20.9 Prilagojen pristop ciljni skupini 102
20.10 Merila za zaključek modula 103
20.11 Povezava z zaključkom učne poti 103
21. Zaključek učne poti za pridobitev mikrodokazila 103
21.1 Namen zaključnega poglavja 103
21.2 Sestava učne poti 103
21.3 Predlagane dejavnosti v zaključnem poglavju 104
21.4 Ponovni pregled ključnih rutin udeležencev 104
21.5 Zaključni razmislek 105
21.6 Pogoji za uspešen zaključek 105
21.7 Potrdilo o uspešnem zaključku 106
21.8 Napredek po modulih brez delnega priznanja mikrodokazila 107
21.9 Nadaljnje učenje in podpora 108
21.10 Zaključno sporočilo udeležencem 108
Del C – Navodila za izvajanje, prilagajanje in smernice za MOOC 110
22. Izvajanje MOOC-a SMART AGE 110
22.1 Namen tega poglavja 110
22.2 Struktura MOOC-a 110
22.3 Asinhroni model učenja v lastnem tempu 111

22.4 Avtomatizacija in takojšnje povratne informacije 111
22.5 Zasnova platforme, prilagojene starejšim udeležencem 112
22.6 Minimalni elementi modula MOOC-a 112
22.7 Vloga videoposnetkov v MOOC-u 113
22.8 Spremljanje napredka in zasnova zaključevanja 114
22.9 Preglednost priznanja v MOOC-u 115
22.10 Pilotno testiranje s starejšimi udeleženci 115
22.11 Minimalni kontrolni seznam za izvajanje 116
22.12 Povzetek 117
23. Pretvorba kurikuluma v vsebine MOOC-a 117
23.1 Namen tega poglavja 117
23.2 Od modula kurikuluma do modula MOOC-a 117
23.3 Priporočena struktura modula MOOC-a 118
23.4 Priporočena struktura učne enote MOOC-a 118
23.5 Jezik, namenjen neposredno udeležencem 119
23.6 Pretvorba učnih izidov v cilje za udeležence 119
23.7 Pretvorba konteksta modula v motivacijo udeležencev 120
23.8 Realistični primeri in scenariji 120
23.9 Aktivnosti za udeležence 120
23.10 Kvizi in povratne informacije o odgovorih 121
23.11 Videoposnetki in scenariji 121
23.12 Gradiva za prenos in tiskanje 122
23.13 Količina vsebine in tempo učenja 122
23.14 Dostopnost vsebin med pripravo 123
23.15 Lokalizacija med pripravo vsebin 123
23.16 Povzetek 123
24. Smernice za prevajanje kurikuluma in lokalizacijo MOOC-a 124
24.1 Namen tega poglavja 124
24.2 Skupni elementi v vseh lokaliziranih različicah 124
24.3 Elementi za lokalizacijo na ravni MOOC-a oziroma vsebin 125
24.4 Načela prevajanja 125
24.5 Lokalizacija primerov in scenarijev 126
24.6 Lokalizacija vsebin o družbenih in javnih zadevah 126
24.7 Lokalizacija primerov spletnih prevar in varnosti 127
24.8 Lokalizacija primerov vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco 127
24.9 Lokalizacija primerov zasebnosti in varstva osebnih podatkov 128
24.10 Lokalizacija rutin za udeležence in gradiv za prenos 128
24.11 Lokalizacija preverjanja znanja in povratnih informacij 129
24.12 Lokalizacija in dostopnost 129

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

24.13 Pregled lokalizacije pred objavo 130
24.14 Povzetek 130
25. Smernice za ponovno uporabo 130
25.1 Namen tega poglavja 130
25.2 Status odprtega izobraževalnega vira in pripis avtorstva 131
25.3 Možne oblike ponovne uporabe 131
25.4 Celotna ponovna uporaba učne poti 132
25.5 Ponovna uporaba posameznih modulov ali kombinacij modulov 133
25.6 Priznanje pri ponovno uporabljenih oblikah 133
25.7 Prilagajanje vsebin lokalnim udeležencem 134
25.8 Uporaba gradiv SMART AGE na delavnicah in pri vodenem učenju 134
25.9 Lokalni spletni tečaji na podlagi SMART AGE 135
25.10 Osnovne informacije o prilagojenih aktivnostih 135
25.11 Etična ponovna uporaba 136
25.12 Pogoste napake, ki se jim je treba izogniti 136
25.13 Povzetek 137
26. Merila kakovosti za prilagajanje, priznavanje in trajnost 138
26.1 Namen tega poglavja 138
26.2 Temeljno načelo kakovosti 138
26.3 Kontrolni seznam za usklajenost s kurikulumom 139
26.4 Kontrolni seznam kakovosti, prilagojen starejšim udeležencem 139
26.5 Kontrolni seznam dostopnosti 139
26.6 Kontrolni seznam za preverjanje znanja in povratnih informacij 140
26.7 Kontrolni seznam za preglednost priznanja 140
26.8 Kontrolni seznam za ponovno uporabo in navedbo virov 141
26.9 Kontrolni seznam kakovosti lokalizacije 141
26.10 Kontrolni seznam trajnosti 142
26.11 Kontrolni seznam tveganj 142
26.12 Minimalni pregled kakovosti pred objavo ali izvedbo 143
26.13 Povzetek 143
Literatura 144
Priloge 145
Priloga 1 – Sklopi učnih izidov, povezani z DigComp 3.0 145
A1.1 Namen priloge 145
A1.2 Povezava sklopov SMART AGE z DigComp 3.0 145
A1.3 Zakaj SMART AGE ne povzema neposredno strukture DigComp 146
A1.4 Prečna vloga reševanja problemov 147
A1.5 Povezava z medijsko in informacijsko pismenostjo 147
A1.6 Od sklopov do modulov, kompetenc in učnih izidov 147

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

A1.7 Povzetek 148
Priloga 2 – Povzetek pregleda učnih izidov 149
A2.1 Namen priloge 149
A2.2 Kontekst pregleda 149
A2.3 Profil pregledovalca 149
A2.4 Splošni rezultat pregleda 150
A2.5 Glavne ugotovljene prednosti 150
A2.6 Glavna priporočila pregledovalcev 151
A2.7 Kako je pregled vplival na kurikulum 151
A2.8 Prikaz 100 učnih izidov 152
A2.9 Povzetek izboljšav na podlagi pregleda 152
A2.10 Splošni zaključek 153
Priloga 3 – Povzetek pregleda kurikuluma 154
A3.1 Namen priloge 154
A3.2 Profil pregledovalcev 154
A3.3 Splošni kvantitativni rezultat 154
A3.4 Glavne prednosti, ki so jih izpostavili pregledovalci 155
A3.5 Glavna priporočila 155
A3.6 Od ugotovitev pregleda do skupnega razvoja MOOC-a 156
A3.7 Projektno merilo in zaključek 156
Priloga 4 – Matrika vključevanja primerov dobre prakse 157
A4.1 Namen priloge 157
A4.2 Pristop k vključevanju 157
A4.3 Matrika vključevanja primerov dobre prakse 158
A4.4 Glavni vplivi na zasnovo kurikuluma 159
A4.5 Primeri konkretnega vpliva na kurikulum 159
A4.6 Prispevek k prilagojeni zasnovi učenja za starejše udeležence 160
A4.7 Prispevek k zasnovi MOOC-a 160
A4.8 Prispevek k preverjanju znanja in dokazom o doseženem učenju 161
A4.9 Prispevek k lokalizaciji in ponovni uporabi 161
A4.10 Omejitve vključevanja primerov dobre prakse 162
A4.11 Povzetek 162
Priloga 5 – Matrika skladnosti s ključnimi kazalniki uspešnosti 164
A5.1 Namen priloge 164
A5.2 Strnjena matrika skladnosti s kazalniki uspešnosti 164
A5.3 Dokazi, zbrani med izvajanjem 166
A5.4 Ključna tveganja pri izvajanju 166
A5.5 Minimalni kontrolni seznam pred objavo MOOC-a 167
A5.6 Zaključna opomba 167

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Del A – Projektni mandat in okvir kurikuluma

1. UVOD

Projekt Erasmus+ **SMART AGE**, *Medijska ozaveščenost in odpornost starejših v digitalni dobi*, se odziva na vse večjo potrebo po podpori starejšim odraslim pri bolj samozavestnem, varnem in kritično ozaveščenem krmarjenju po digitalnih in medijskih okoljih. Digitalne storitve, spletne informacije, družbena omrežja, javno komuniciranje, spletne prevare, personalizirane vsebine in mediji, ustvarjeni z umetno inteligenco, vse bolj vplivajo na vsakodnevno samostojnost, dostop do storitev, komunikacijo z drugimi ter vključevanje v družbo. Za starejše odrasle te spremembe prinašajo priložnosti za večjo avtonomijo in vključenost, hkrati pa tudi tveganja, povezana z napačnimi informacijami, dezinformacijami, manipulacijo, goljufijami, zasebnostjo, digitalnim stresom in izgubo zaupanja.

Kurikulum SMART AGE opredeljuje strukturirano učno pot za pridobitev mikrodokazila, namenjeno starejšim odraslim, zlasti udeležencem, starim 60 let in več. Osredotoča se na medijsko pismenost, digitalno odpornost ter samostojno vključevanje v digitalno življenje. Kurikulum je zasnovan za udeležence, ki se lahko soočajo z ovirami, povezanimi z življenjem na podeželju, omejenim dostopom do organiziranega digitalnega izobraževanja, nižjo stopnjo digitalne samozavesti ali pomanjkanjem redne podpore. Obenem starejših odraslih ne obravnava kot pasivnih ali manj kompetentnih udeležencev. Nasprotno, temelji na njihovih življenjskih izkušnjah, praktični presoji, poznavanju lokalnega okolja ter sposobnosti primerjanja novih situacij s preteklimi izkušnjami.

SMART AGE ne nadomešča osnovnih tečajev uporabe računalnikov, pametnih telefonov ali interneta. Izhaja iz predpostavke, da imajo udeleženci že osnovni samostojni dostop do naprave, povezane z internetom, in da znajo opraviti enostavna spletna opravila, kot so odpiranje spletnih strani, branje sporočil ali uporaba poznanih digitalnih storitev. Kurikulum nadgrajuje to izhodišče in se osredotoča na kompetence, potrebne za razumevanje, vrednotenje in odzivanje na vsakodnevne digitalne in medijske situacije. Pri tem ne gre zgolj za tehnične izzive, temveč za situacije, ki zahtevajo interpretacijo, presojo in sprejemanje varnejših odločitev.

Osrednji kurikulum SMART AGE sestavlja deset modulov s skupnim okvirnim obsegom 75 ur, kar, kjer je ustrezno, ustreza približno 3 kreditnim točkam ECTS. Uradno mikrodokazilo SMART AGE se podeli šele po uspešno opravljeni celotni učni poti, ki vključuje vseh deset modulov, ter po izpolnitvi vseh predpisanih zahtev preverjanja in vrednotenja. Posamezni moduli vključujejo digitalno značko modula kot dokaz napredka v okviru učne poti, vendar te značke ne predstavljajo samostojnih mikrodokazil SMART AGE.

Kurikulum uporablja **DigComp 3.0** kot svoj osrednji evropski referenčni okvir kompetenc ter ga nadgrajuje z načeli medijske in informacijske pismenosti. DigComp 3.0 zagotavlja priznano strukturo za opredeljevanje digitalnih kompetenc, medtem ko **Unescov koncept medijske in informacijske pismenosti** dodaja kritično, družbeno in interpretativno perspektivo. V projektu SMART AGE sta oba okvira prilagojena vsakodnevnim digitalnim situacijam, učnim potrebam in prednostim starejših odraslih.

> *Opomba: Čeprav se je prvotna projektna prijava sklicevala na DigComp 2.2, kurikulum uporablja DigComp 3.0, saj predstavlja posodobljeni Evropski okvir digitalnih kompetenc in zagotavlja celovitejšo obravnavo umetne inteligence, dezinformacij, kibernetske varnosti, digitalnih pravic, odgovornosti in digitalnega blagostanja. Ta posodobitev ne spreminja prvotne usmeritve projekta, temveč krepi njegovo usklajenost z aktualnimi evropskimi standardi kompetenc.*

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Kurikulum predstavlja izobraževalno podlago za uradni spletni tečaj SMART AGE (MOOC). Ta bo kurikulum prenesel v dostopno, asinhrono in samostojno spletno učno okolje, prilagojeno tempu posameznega udeleženca. Kurikulum je hkrati zasnovan tudi kot prenosljiv odprti izobraževalni vir, namenjen organizacijam za izobraževanje odraslih, knjižnicam, društvom starejših, nevladnim organizacijam, skupnostnim centrom in drugim deležnikom, pod pogojem, da so pri prilagojeni uporabi jasno navedeni vir in zasluge projekta SMART AGE ter da se takšne različice ne predstavljajo kot uradni MOOC ali mikrodokazilo SMART AGE brez ustreznega pooblastila.

Namen kurikuluma je zato praktičen in strateški. Konzorciju SMART AGE zagotavlja enotno podlago za razvoj MOOC-a, preverjanje in vrednotenje znanja, lokalizacijo vsebin ter priznavanje učnih dosežkov. Hkrati širšemu področju izobraževanja odraslih ponuja ponovno uporaben okvir za krepitev medijske pismenosti in digitalne odpornosti starejših odraslih. Njegov širši cilj je podpreti starejše udeležence pri varnejšem, bolj kritičnem, samozavestnem in samostojnem vključevanju v digitalno življenje.

2. POVEZANOST KURIKULUMA IN MOOC-A

Kurikulum SMART AGE je bil razvit kot izobraževalna podlaga za spletni tečaj SMART AGE (MOOC). MOOC ni zasnovan kot ločen ali vzporeden učni produkt, temveč kot digitalna izvedba tega kurikuluma. To pomeni, da kurikulum opredeljuje izobraževalno strukturo, MOOC pa to strukturo prenaša v dostopno spletno učno izkušnjo za starejše udeležence.

Kurikulum in MOOC sta tesno povezana, vendar opravljata različni funkciji. Kurikulum odgovarja na izobraževalna vprašanja: kaj se udeleženci učijo, zakaj je to pomembno, kako je učenje strukturirano, kateri učni izidi so doseženi, kakšna učna obremenitev je predvidena in kateri dokazi o učenju so zahtevani. MOOC pa odgovarja na vprašanje izvedbe: kako bodo starejši udeleženci to učno pot doživljali v virtualnem, asinhronem in samostojno vodenem spletnem okolju.

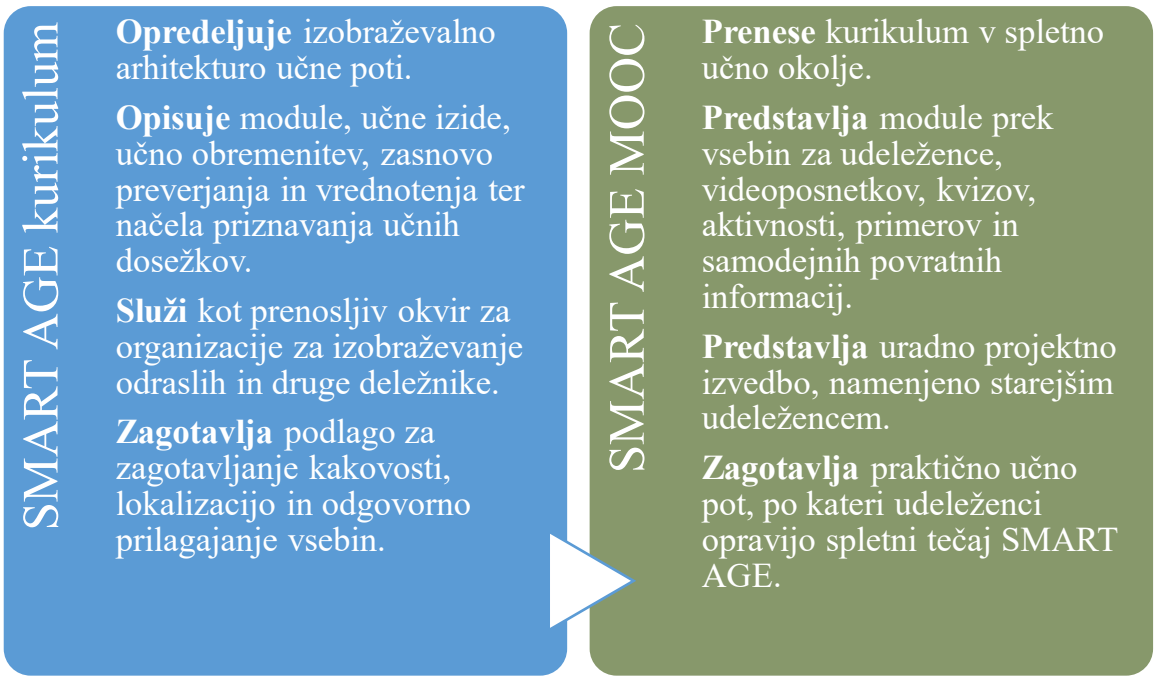

Zaradi tega je kurikulum zasnovan kot **strukturiran, vendar prenosljiv okvir**. Usmerja načrtovanje in razvoj MOOC-a SMART AGE, vendar ni vezan na eno samo tehnično platformo, eno uporabniško zasnovo ali en nabor učnih gradiv za udeležence. Kurikulum lahko podpira tudi druge organizacije za izobraževanje odraslih, knjižnice, društva starejših, nevladne organizacije, skupnostne centre ali lokalne pobude, ki želijo razvijati lastne učne dejavnosti za starejše odrasle.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Ta prenosljivost je pomembna, saj digitalni izzivi, ki jih obravnava SMART AGE, niso omejeni na eno državo ali eno institucionalno okolje. Starejši udeleženci v različnih skupnostih lahko potrebujejo podporo pri vrednotenju spletnih informacij, prepoznavanju manipulacij, razumevanju vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, odzivanju na spletne prevare, varovanju osebnih podatkov, obvladovanju digitalnega stresa ter odgovornem sodelovanju v spletnem okolju. **Kurikulum zato ponuja skupno izobraževalno strukturo, ki jo je mogoče prilagoditi različnim jezikom, medijskim primerom, nacionalnim okoliščinam in oblikam izvajanja.**

Hkrati pa ponovna uporaba in prilagajanje zahtevata jasno razmejitev. Uporaba kurikuluma SMART AGE kot izhodiščnega vira ne pomeni samodejno, da je drug tečaj, delavnica, potrdilo, značka ali spletni program produkt SMART AGE. MOOC SMART AGE bo uradna projektna izvedba, razvita v okviru projektnega konzorcija ter povezana z opredeljenimi zahtevami za zaključek programa, postopki zagotavljanja kakovosti in zasnovo priznavanja učnih dosežkov.

Druge organizacije lahko kurikulum uporabljajo za razvoj lastnih učnih dejavnosti ter izdajajo lastna potrdila, potrdila o udeležbi, lokalne značke ali druge oblike priznavanja. Vendar morajo pri teh prilagoditvah jasno navesti organizacijo izdajateljico, obseg programa, učno obremenitev, učne izide, način preverjanja in vrednotenja ter obliko sodelovanja. Prav tako morajo jasno navesti, da dejavnost temelji na kurikulumu SMART AGE ali je iz njega prilagojena, pri tem pa ne smejo ustvarjati vtisa, da gre za MOOC SMART AGE ali mikrodokazilo SMART AGE, razen če so za to pridobili ustrezno pooblastilo.

To razlikovanje varuje tako prenosljivost kot verodostojnost kurikuluma. Omogoča, da kurikulum deluje kot odprti izobraževalni vir, ki ga je mogoče ponovno uporabiti in prilagoditi, hkrati pa ohranja integriteto učne poti SMART AGE. Poleg tega spodbuja preglednost za udeležence, izobraževalne ustanove in druge deležnike, ki morajo razumeti, kaj je bilo pridobljeno z učenjem, kako je bilo učenje preverjeno in vrednoteno ter katera organizacija je odgovorna za podelitev priznanja.

3. CILJNA SKUPINA IN STROKOVNA UTEMELJITEV KURIKULUMA

Kurikulum SMART AGE je namenjen predvsem starejšim odraslim, zlasti udeležencem, starim 60 let in več. Ta ciljna skupina je zelo raznolika. Nekateri starejši odrasli redno uporabljajo pametne telefone, aplikacije za sporočanje, družbena omrežja, spletno bančništvo ali spletne strani javnih storitev. Drugi digitalna orodja uporabljajo le po potrebi, so pri uporabi odvisni od pomoči družinskih članov ali pa se nekaterim digitalnim storitvam izogibajo, ker se jim zdijo zapletene, stresne ali nezanesljive. Zato kurikulum ne predvideva enotnega izhodiščnega znanja ali enotnega profila starejšega udeleženca. Namenjen je starejšim odraslim, ki že imajo osnovni samostojni dostop do naprav, povezanih z internetom. Posameznik je lahko sicer sposoben uporabljati digitalno napravo, vendar se še vedno počuti negotovo pri presoji, ali je sporočilo varno, ali je vir informacij zanesljiv, ali je objava manipulativna oziroma ali je bila slika, videoposnetek ali besedilo ustvarjena ali spremenjena z umetno inteligenco.

V okviru projekta SMART AGE **medijska pismenost** pomeni sposobnost razumevanja, kako se informacije in medijska sporočila oblikujejo, predstavijo, širijo in interpretirajo v digitalnih okoljih. Vključuje prepoznavanje različnih vrst vsebin, presojo verodostojnosti virov, prepoznavanje prepričevalnih ali manipulativnih strategij, primerjanje informacij ter odgovorno odločanje o deljenju vsebin, odzivanju nanje ali njihovem prezrtju. Medijska pismenost zato ni omejena zgolj na branje novic ali prepoznavanje neresničnih informacij. Vključuje tudi razumevanje, kako digitalne platforme, različni formati vsebin, čustva, slike, naslovi, komentarji, algoritmi in družbeni odnosi vplivajo na interpretacijo informacij.

Digitalna odpornost pomeni sposobnost vključevanja v digitalno življenje na varnejši, samozavestnejši, bolj kritičen in samostojen način. Vključuje prepoznavanje negotovosti in tveganj, varovanje osebnih podatkov in digitalnega blagostanja, preudarno odzivanje na spletne prevare,

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

dezinformacije in vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, iskanje pomoči, kadar je ta potrebna, ter prilagajanje že usvojenih ravnanj novim digitalnim situacijam. Digitalna odpornost v tem smislu ni posamezna tehnična veščina, temveč praktična kombinacija znanja, spretnosti in stališč, ki posamezniku omogoča varnejše in odgovornejše sodelovanje v digitalni družbi.

Izobraževalna utemeljitev projekta SMART AGE zavrača pristop, ki starejše odrasle obravnava zgolj skozi prizmo primanjkljajev. Mnogi starejši odrasli v učni proces že prinašajo pomembne prednosti: življenjske izkušnje, praktično presojo, poznavanje svojega okolja, spomin na pretekle medijske sisteme ter sposobnost primerjanja novih situacij z družbenimi, političnimi in tehnološkimi spremembami iz preteklosti. Te prednosti predstavljajo pomemben vir za razvoj medijske pismenosti in digitalne odpornosti. Kurikulum si zato prizadeva aktivirati in ovrednotiti izkušnje udeležencev, ne pa jih obravnavati kot zastarele.

Hkrati se starejši odrasli lahko srečujejo s posebnimi ovirami pri vključevanju v digitalno življenje. Nekatere so praktične narave, kot so omejen dostop do organiziranih usposabljanj, nepoznano izrazoslovje, nenehno spreminjanje uporabniških vmesnikov, majhni zasloni, nižja stopnja digitalne samozavesti ali pomanjkanje potrpežljive podpore. Druge so socialne in čustvene, na primer strah pred napakami, zadrega pri prošnji za pomoč, nezaupanje v digitalne storitve, negativne pretekle izkušnje ali odvisnost od drugih pri opravljanju digitalnih opravil. Te ovire lahko zmanjšujejo posameznikovo avtonomijo, tudi če ima osnovni dostop do digitalnih orodij.

Takšni izzivi so lahko še izrazitejši v podeželskih, oddaljenih ali manj podprtih skupnostih, kjer so strukturirane oblike digitalnega izobraževanja in redna podpora manj dostopne. Ker se vse več javnih storitev, zdravstvenih informacij, finančnih transakcij, komunikacijskih kanalov in informacij za aktivno državljanstvo seli na splet, lahko pomanjkanje digitalne samozavesti povečuje odvisnost od drugih in tveganje za izključenost. Zato **SMART AGE medijsko pismenost in digitalno odpornost obravnava kot del socialne vključenosti**, ne zgolj kot vprašanje posameznikovih tehničnih spretnosti.

Potreba po tem kurikulumu je povezana tudi s spremembami v samem digitalnem okolju. Digitalno življenje danes ni več omejeno zgolj na uporabo naprave ali iskanje informacij na spletni strani. Starejši odrasli se srečujejo s spletnimi novicami, objavami na družbenih omrežjih, posredovanimi sporočili, digitalnim oglaševanjem, spletnimi obrazci, poskusi prevar, personaliziranimi priporočili, vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco, in avtomatizirano komunikacijo. Zato se SMART AGE **osredotoča na praktične situacije**, ki jih starejši odrasli zlahka prepoznajo iz vsakdanjega življenja: preverjanje sumljivega sporočila, primerjanje zdravstvenih informacij, prepoznavanje čustvene manipulacije, zaznavanje morebitne prevare, odločanje o deljenju objav, zaščita osebnih podatkov, obvladovanje digitalnega stresa ali odgovorno sodelovanje v spletnih razpravah. Ti primeri niso obravnavani kot izolirani primeri, temveč kot učne situacije, v katerih udeleženci razvijajo prenosljive vzorce ravnanja.

Cilj ni, da bi udeleženci postali nezaupljivi do vseh digitalnih vsebin ali odvisni od vnaprej določenih navodil, ki lahko hitro zastarajo. Kurikulum namesto tega spodbuja razvijanje navad premišljene digitalne presoje: ustaviti se pred odzivom, preveriti vir, primerjati informacije, prepoznati pritisk ali manipulacijo, zaščititi osebne podatke, po potrebi poiskati pomoč ter sprejemati informirane odločitve. Ti vzorci ravnanja se ponavljajo skozi različne module, da jih lahko udeleženci uporabljajo v različnih digitalnih okoliščinah.

Izobraževalna utemeljitev projekta SMART AGE je zato praktična, vključujoča in usmerjena v krepitev avtonomije. Kurikulum podpira starejše odrasle pri uporabi njihovih izkušenj kot pomembne prednosti, hkrati pa jim zagotavlja strukturirano podporo pri soočanju z digitalnimi izzivi sodobnega časa. Njegov namen je zmanjševati digitalno izključenost, krepiti samozavest, poglabljati kritično razumevanje ter spodbujati aktivno sodelovanje v vsakdanjem digitalnem življenju.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

4. KOMPETENČNI OKVIR IN SKLOPI UČNIH IZIDOV SMART AGE

Kurikulum SMART AGE temelji na priznanih evropskih in mednarodnih okvirih kompetenc. Ti okviri pomagajo opredeliti, kaj naj bi udeleženci znali, razumeli in bili sposobni storiti po zaključku učnega procesa. Hkrati omogočajo, da je kurikulum lažje predstaviti, primerjati, prenašati in prilagajati različnim kontekstom izobraževanja odraslih.

Osrednji referenčni okvir za SMART AGE je **DigComp 3.0**, Evropski okvir digitalnih kompetenc. DigComp 3.0 opredeljuje **digitalne kompetence** kot kombinacijo znanja, spretnosti in stališč, potrebnih za vsakdanje življenje, vključevanje v družbo, učenje in delo. To je pomembno, ker starejši udeleženci potrebujejo kompetence, ki ostajajo uporabne tudi ob nenehnem spreminjanju digitalnih tehnologij.

V tem kurikulumu je DigComp 3.0 uporabljen kot referenčni okvir in ne kot vnaprej pripravljena struktura učnega programa. Pomaga pri prepoznavanju pomembnih področij digitalnih kompetenc, SMART AGE pa ta področja povezuje v učno pot, prilagojeno starejšim odraslim in njihovim vsakodnevnim digitalnim situacijam. Takšna prilagoditev je potrebna, ker starejši odrasli digitalnih izzivov običajno ne doživljajo kot ločenih tehničnih nalog, temveč kot prepletene situacije iz resničnega življenja. Sumljivo sporočilo lahko na primer vključuje presojo verodostojnosti vira, čustveni pritisk, možnost prevare, tveganja za zasebnost, zaščito osebnih podatkov ter odločanje o tem, ali sporočilo odpreti, nanj odgovoriti, ga deliti, prezreti ali poiskati pomoč.

Drugi pomemben temelj kurikuluma predstavlja **medijska in informacijska pismenost**. Ta perspektiva je pomembna, ker številni digitalni izzivi niso zgolj tehnične narave. Udeleženci ne potrebujejo le znanja o uporabi digitalnih orodij, temveč tudi razumevanje, kako so informacije in medijska sporočila ustvarjeni, predstavljeni, razširjani, promovirani, interpretirani in deljeni. Medijska in informacijska pismenost povezuje informacijsko, medijsko in digitalno pismenost.

Informacijska pismenost	Podpira iskanje, dostopanje, primerjanje, vrednotenje in odgovorno uporabo informacij. V okviru SMART AGE je povezana s preverjanjem virov, prepoznavanjem dokazov, razumevanjem negotovosti ter sprejemanjem informiranih odločitev.
Medijska pismenost	Podpira razumevanje medijskih sporočil, formatov, občinstev, namenov, načinov uokvirjanja vsebin in njihovega vpliva. V okviru SMART AGE je povezana s prepoznavanjem naslovov, sporočil, čustvenega uokvirjanja, manipulacije ter družbenih posledic medijskih sporočil.
Digitalna pismenost	Podpira uporabo digitalnih tehnologij ter ozaveščenost o digitalni identiteti, pravicah, varnosti, zasebnosti, komuniciranju in digitalnem blagostanju. V okviru SMART AGE je povezana z varnejšim sodelovanjem v spletnem okolju, odločitvami glede zasebnosti, prepoznavanjem spletnih prevar, odgovornim deljenjem vsebin in digitalno avtonomijo.

Za projekt SMART AGE je povezovanje DigComp 3.0 in medijske ter informacijske pismenosti ključnega pomena. DigComp 3.0 zagotavlja priznano strukturo digitalnih kompetenc, medijska in informacijska pismenost pa dodaja kritično, družbeno in interpretativno perspektivo. Skupaj omogočata kurikulum, ki presega zgolj uporabo tehničnih orodij temveč obravnava še vprašanja verodostojnosti informacij, manipulacije, vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, vpliva algoritmov, zasebnosti, varnosti, digitalnega blagostanja, odgovorne komunikacije in aktivnega družbenega sodelovanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

SMART AGE ne sledi posameznim področjem kompetenc DigComp po vrsti. Namesto tega **izbrane digitalne kompetence prevaja v deset praktičnih sklopov učnih izidov, ki so za uporabo v kurikulumu za starejše odrasle bolj razumljivi in uporabni**. Ti sklopi predstavljajo most med DigComp 3.0, medijsko in informacijsko pismenostjo ter učno potjo SMART AGE. Kurikulum tako ostaja povezan s priznanimi okviri kompetenc, hkrati pa postaja razumljivejši, uporabnejši in bolj relevanten za starejše udeležence.

Kurikulum SMART AGE je organiziran v deset sklopov učnih izidov:

Sklop	Osrednje področje
1. Informacijska in medijska pismenost	Razumevanje digitalnih informacij, medijskih sporočil, virov, verodostojnosti in uokvirjanja vsebin.
2. Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	Prepoznavanje zavajajočih vsebin, čustvenega pritiska, manipulativnih strategij in vzorcev dezinformacij.
3. Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Razumevanje, da lahko umetna inteligenca ustvarja ali spreminja besedila, slike, zvočne in video vsebine, zato jih je treba skrbno presojati.
4. Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	Razumevanje, da platforme, novice v virih vsebin in priporočilni sistemi vplivajo na to, katere vsebine uporabniki večkrat vidijo na spletu.
5. Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	Prepoznavanje tveganih digitalnih situacij, spletnih prevar, sumljivih povezav, lažnega predstavljanja in taktik pritiska.
6. Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Razumevanje osebnih podatkov, premišljenega deljenja informacij, digitalnih sledi ter osnov zaščite zasebnosti.
7. Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Obvladovanje digitalne preobremenjenosti, čustvenih odzivov, negotovosti, stresa in strahu v spletnih okoljih.
8. Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Spoštljiva komunikacija, preverjanje informacij pred deljenjem ter razumevanje posledic spletnega ravnanja.
9. Družbena in demokratična udeležba na spletu	Sodelovanje v digitalnem javnem prostoru z zavedanjem pomena verodostojnosti, manipulacije, polarizacije in odgovornosti.
10. Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	Uporaba naučenih strategij v novih digitalnih situacijah ter oblikovanje osebnih rutin za varnejše vključevanje v digitalno življenje.

Ti sklopi skupaj predstavljajo konceptualno osnovo kurikuluma za mikrodokazilo SMART AGE. **Vsak sklop je v delu B kurikuluma razvit v samostojen modul. Vsak modul vključuje deset jasno opredeljenih in operativno zasnovanih učnih izidov**, ki izhajajo iz pripadajočega sklopa. Takšna neposredna povezava med sklopi in moduli podpira preglednost, usklajenost preverjanja in vrednotenja ter priznavanje mikrodokazila: posamezni sklop opredeljuje področje kompetenc, modul predstavlja učno pot, deset učnih izidov na ravni modula pa določa, kaj naj bi udeleženec po zaključku modula vedel, razumel oziroma bil sposoben storiti.

Struktura desetih učnih izidov prispeva tudi k notranji skladnosti kurikuluma. Omogoča lažje preverjanje povezav med okvirom kompetenc, vsebinami modulov, učnimi dejavnostmi in načini preverjanja ter vrednotenja. To ne pomeni, da je treba vsak učni izid obravnavati ločeno ali ga preverjati s samostojno nalogo oziroma vprašanjem. Učni izidi se uresničujejo prek učnih enot, primerov, scenarijev, rutin, kvizov, vprašanj za refleksijo in praktičnih nalog. Kljub temu mora biti vseh deset učnih izidov v strukturi modula jasno prepoznavnih, razumljivih in operativno opredeljenih.

Moduli zato niso izolirane tematske enote, temveč deli postopno zasnovane učne poti, ki udeležence vodi od razumevanja digitalnih informacij do bolj samostojnega, samozavestnega in odgovornega delovanja v digitalnem okolju. Kurikulum se začne z vprašanji verodostojnosti informacij, vrednotenja virov in interpretacije medijskih vsebin. Nato obravnava dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, algoritemsko izpostavljenost informacijam, spletne prevare, zasebnost in digitalno blagostanje. V zaključnih modulih se osredotoča na odgovorno deljenje vsebin, družbeno udeležbo ter prenos pridobljenega znanja v nove in manj poznane digitalne situacije.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Reševanje problemov je v SMART AGE obravnavano kot prečna kompetenca, ki se prepleta skozi vse sklope. Pri tem ne gre zgolj za odpravljanje tehničnih težav. Reševanje problemov vključuje tudi prepoznavanje negotovosti, izbiro varnejšega odziva, primerjanje informacij, premislek pred klikom, iskanje pomoči, kadar je ta potrebna, ter prenos naučenih strategij v nove situacije. To odraža dejstvo, da starejši odrasli pogosto potrebujejo predvsem praktično presojo in ne le tehničnih navodil po korakih.

Na kurikulum vplivajo tudi izbrane dobre prakse s področij medijske pismenosti, digitalne pismenosti, ozaveščanja o umetni inteligenci, spletne varnosti in izobraževanja starejših odraslih, zbrane v Zbirki dobrih praks SMART AGE. Te dobre prakse pomagajo kompetenčne okvire prenesti v praktično zasnovo učenja, ki temelji na krajših učnih korakih, primerih iz vsakdanjega življenja, vodeni refleksiji, preprostem jeziku, ponavljajočih se rutinah in ustrezni podpori udeležencem.

Takšna kombinacija kompetenčnega okvira in strukture učnih sklopov zagotavlja tako vsebinsko povezanost kot prenosljivost kurikuluma. Omogoča jasno izobraževalno zaporedje, hkrati pa drugim organizacijam olajša razumevanje ključnih učnih področij tudi brez neposrednega dela s celotnim okvirom DigComp 3.0. Podrobnejša preslikava med sklopi SMART AGE in okvirom DigComp 3.0 je predstavljena v Prilogi 1.

5. NAČELA NAČRTOVANJA UČENJA ZA STAREJŠE ODRASLE

Kurikulum SMART AGE je zasnovan na učnih značilnostih, potrebah in prednostih starejših odraslih. Ne uporablja pristopa, ki bi v ospredje postavljal digitalna orodja, niti ne sledi šolskemu zaporedju učenja. Namesto tega izhaja iz prepoznavnih digitalnih in medijskih situacij, jih povezuje z izkušnjami udeležencev, spodbuja interpretacijo in presojo ter šele nato prehaja k praktičnemu digitalnemu delovanju.

Takšen pristop temelji na *taksonomiji medijske in digitalne pismenosti, ki izhaja iz izkušenj posameznika*. Ta izhaja iz predpostavke, da **starejši udeleženci v učni proces prinašajo življenjske izkušnje, kontekstualno presojo in sposobnost refleksije**. Učenje se zato začne s situacijami, ki jih lahko udeleženci prepoznajo, primerjajo in interpretirajo, ne pa s tehničnimi navodili ali abstraktnimi definicijami. Digitalno delovanje sledi razumevanju.

V projektu SMART AGE starejši odrasli niso obravnavani kot začetniki na področju življenjskih izkušenj, presoje ali razumevanja družbenih procesov. Morda so začetniki v nekaterih digitalnih okoljih, vendar pogosto razpolagajo z dobro razvito sposobnostjo primerjanja, etičnega razmišljanja, previdnosti, poznavanja skupnosti in refleksije. Kurikulum te prednosti uporablja kot pomembne učne vire.

Zato SMART AGE uporablja učni pristop, ki temelji na načelih geragogike. Izraz »načela načrtovanja učenja« je uporabljen zato, da učenja starejših odraslih ne bi zoževali na šolsko pedagogiko. Poudarek je na tem, kako organizirati učenje, da starejšim odraslim omogoča razumevanje, vajo, refleksijo in prenos naučenega v vsakdanje digitalno življenje.

Načela načrtovanja učenja	Pomen za kurikulum SMART AGE in oblikovanje MOOC-a
Spoštovanje izkušenj udeležencev	Starejši odrasli v učni proces prinašajo osebne, družbene in poklicne izkušnje. Te izkušnje so obravnavane kot pomemben učni vir, ne pa kot nekaj zastarelega ali nepomembnega.
Povezanost z vsakdanjim življenjem	Učenje izhaja iz situacij, ki jih udeleženci prepoznajo iz lastnega življenja: prejem sumljivega sporočila, iskanje zdravstvenih informacij na spletu, uporaba javnih storitev, komunikacija z družinskimi člani, srečevanje s čustveno obarvanimi objavami na družbenih omrežjih ali odločanje o deljenju informacij.
Preprost in jasen jezik	Področji digitalne in medijske pismenosti pogosto vključujeta tehnične izraze. Ti so pojasnjeni v preprostem jeziku, uvajani postopoma in po potrebi večkrat ponovljeni. Cilj ni izogibanje pomembnim pojmom, temveč njihova razumljivost in uporabnost.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Načela načrtovanja učenja	Pomen za kurikulum SMART AGE in oblikovanje MOOC-a
Premišljen tempo učenja	Starejši udeleženci pogosto potrebujejo več časa za branje, primerjanje informacij, razmislek in ponavljanje. Učenje je zato razdeljeno na kratke in obvladljive korake. Vsak korak ima jasen namen ter preprečuje nepotrebno preobremenjenost.
Krepitev samozavesti	Mnogi starejši odrasli se ne učijo le novih vsebin, temveč krepijo tudi zaupanje v lastno sposobnost samostojnega ravnanja v digitalnih situacijah. Učenje se izogiba vzbujanju strahu, sramu ali občutka pritiska. Udeležencem pomaga prepoznati tveganja, hkrati pa jim pokaže, kaj lahko storijo sami.
Vodeno ponavljanje	Ključne rutine se ponavljajo skozi celotno učno pot. Udeleženci večkrat vadijo, kako se ustaviti pred klikom, preveriti vir, primerjati informacije, prepoznati čustveni pritisk, zaščititi osebne podatke in poiskati pomoč, kadar je potrebna.
Učenje s pomočjo realističnih scenarijev	Medijsko in digitalno pismenost je lažje razumeti skozi konkretne situacije kot zgolj s pomočjo definicij. Scenariji so kratki, prepoznavni in prilagodljivi nacionalnim ter lokalnim okoliščinam.
Razmislek pred odzivom	SMART AGE ne želi spodbujati avtomatskih odzivov, temveč krepitev presoje. Udeležence spodbuja k postavljanju preprostih vprašanj: Kdo je ustvaril to vsebino? Zakaj jo vidim? Kaj želi doseči? Kako se počutim, ko jo berem ali gledam? Katere informacije manjkajo? Ali bi moral/-a preveriti še drug vir?
Dostopnost	Učna gradiva so zasnovana tako, da so enostavna za branje in uporabo ter primerna za različne potrebe udeležencev. To vključuje pregleden prikaz vsebin, berljivo besedilo, ustrezen kontrast, podnapise ali prepise videoposnetkov, jasna navodila, predvidljivo strukturo in možnost počasnejšega napredovanja.
Avtonomija ob podpori	Digitalna avtonomija ne pomeni, da mora posameznik vsak problem rešiti sam. Pomeni, da razume dovolj, da lahko sprejema informirane odločitve, vključno z odločitvijo, da se ustavi, preveri informacije, jih primerja ali za pomoč zaprosi zaupanja vredno osebo oziroma organizacijo.
Lokalna in kulturna prilagoditev	Starejši odrasli digitalne izzive lažje razumejo, kadar so primeri povezani z njihovim vsakdanjim okoljem. Javne storitve, medijske navade, pogoste prevare, komunikacijski kanali in oblike družbene udeležbe se med državami in skupnostmi razlikujejo. Zato se primeri odgovorno prilagajajo posameznim partnerskim jezikom in nacionalnim okoliščinam.
Pozitivna digitalna udeležba	Kurikulum digitalnega sveta ne predstavlja zgolj kot prostora tveganj in nevarnosti. Digitalni mediji lahko podpirajo komunikacijo, dostop do storitev, učenje, ustvarjalnost, življenje v skupnosti in aktivno državljanstvo. Zato SMART AGE ozaveščanje o tveganjih uravnoveša s spodbujanjem samozavesti, avtonomije in smiselnega sodelovanja v digitalnem okolju.

Ta načela so še posebej pomembna pri asinhronem spletnem učenju. V samostojno vodenem MOOC-u udeleženci nimajo vedno ob sebi izobraževalca, ki bi pojasnil nejasne izraze, zmanjšal negotovost ali preveril razumevanje naloge. Zato mora biti podpora vgrajena neposredno v zasnovo programa. To vključuje kratke učne enote, jasna navodila, ponavljajoče se rutine, realistične primere, takojšnje povratne informacije, gradiva za prenos, preprosto navigacijo in možnosti za refleksijo pred ukrepanjem.

Ista načela usmerjajo tudi preverjanje in vrednotenje. Namen preverjanja ni ustvarjanje nepotrebnega pritiska ali posnemanje formalnega izpita. Njegov namen je omogočiti udeležencem, da pokažejo svojo sposobnost prepoznavanja, interpretacije in varnejšega ter odgovornejšega odzivanja na digitalne situacije. Ustrezne oblike preverjanja vključujejo kratke kvize, vprašanja na podlagi scenarijev, naloge tipa pravilno/narobe, dopolnjevanje besedil, vprašanja za refleksijo ter naloge, ki od udeležencev zahtevajo sprejemanje odločitev v konkretnih situacijah. Povratne informacije pojasnjujejo, zakaj je določen odgovor varnejši, manj varen, bolj zanesljiv ali bolj vprašljiv.

Ta načela lahko uporabljajo tudi organizacije, ki kurikulum prilagajajo za delavnice, kombinirane oblike učenja, izobraževanje v skupnosti, lokalne spletne tečaje ali druge učne oblike. Oblika izvajanja se lahko spremeni, učni pristop pa ostaja spoštljiv, praktičen, dostopen in usmerjen v krepitev avtonomije starejših odraslih.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Celotno učno zasnovo SMART AGE lahko povzamemo takole: izhajati iz znane izkušnje, primerjati situacijo, interpretirati njen pomen in namen, oblikovati premišljeno presojo, izbrati varno in smiselno ravnanje ter naučeni vzorec prenesti v nove digitalne situacije. Ta zasnova povezuje načela oblikovanja učenja s celotno učno potjo kurikuluma SMART AGE.

6. ZASNOVA MIKRODOKAZILA, PRIZNAVANJE IN PRENOSLJIVOST

Kurikulum SMART AGE je zasnovan kot učna pot za pridobitev mikrodokazila. To pomeni, da ni zgolj seznam tem, temveč strukturiran izobraževalni program z jasno opredeljenimi učnimi izidi, okvirnim obsegom učnega dela, načeli preverjanja in vrednotenja ter priznavanjem uspešno zaključenega učenja. Njegov namen je zagotoviti, da je osredotočena in smiselna učna izkušnja vidna, razumljiva in prenosljiva.

Kurikulum sledi **evropskemu pristopu k mikrodokazilom**. V tem okviru mikrodokazila dokumentirajo učne izide, ki jih udeleženec pridobi po zaključku manjšega obsega učenja. Ti učni izidi se preverjajo na podlagi preglednih in jasno opredeljenih meril. Programi, ki vodijo do pridobitve mikrodokazil, zagotavljajo specifična znanja, spretnosti in kompetence, ki odgovarjajo na družbene, osebne, kulturne ali potrebe trga dela. Hkrati udeležencem, izvajalcem in drugim deležnikom omogočajo pregleden vpogled v to, kaj se je posameznik naučil, kako je bilo njegovo učenje preverjeno in katero priznanje mu je bilo podeljeno.

Poenostavljeno povedano mikrodokazilo dokazuje, da je udeleženec zaključil jasno opredeljeno učno izkušnjo in dosegel predvidene učne izide. Po obsegu je bistveno krajša od tradicionalne formalne kvalifikacije, vendar ostaja pregledna in verodostojna. Pojasnjuje, kaj je bilo osvojeno, koliko časa je bilo namenjenega učenju, kako je bilo učenje preverjeno, v kakšni obliki je bilo izvedeno ter katera organizacija je podelila priznanje.

Za kurikulum SMART AGE je struktura mikrodokazila organizirana okoli naslednjih obveznih elementov:

Obvezni elementi	Uporaba v kurikulumu SMART AGE
Identifikacija udeleženca	MOOC SMART AGE identificira udeleženca, ki uspešno zaključi učno pot in pridobi potrdilo.
Naziv mikrodokazila	Mikrodokazilo SMART AGE na področju medijske pismenosti in digitalne odpornosti za starejše odrasle
Država oziroma regija izdajatelja	Potrdilo vsebuje navedbo države oziroma regije organizacije, ki izda potrdilo ali drug ustrezen zapis o dosežku.
Organizacija, ki podeljuje priznanje	Potrdilo navaja organizacijo, odgovorno za njegovo izdajo. V uradni izvedbi SMART AGE je to povezano z modelom priznavanja, ki ga dogovori projektni konzorcij. Pri prilagojenih izvedbah je za izdajo priznanja odgovorna organizacija, ki program prilagodi.
Datum izdaje	Potrdilo vsebuje datum, ko je udeleženec uspešno zaključil zahtevano učno pot in prejel potrdilo.
Učni izidi	Kurikulum je sestavljen iz desetih modulov. Vsak modul temelji na enem sklopu učnih izidov in vključuje deset jasno operativno opredeljenih učnih izidov.
Predvideni obseg učne obremenitve za doseganje učnih izidov	Priznani obseg kurikuluma znaša 75 ur, kar, kjer je ustrezno, ustreza približno 3 kreditnim točkam ECTS. Ta obseg je izračunan na podlagi desetih modulov kurikuluma. Uvodni orientacijski del in zaključni del podpirata učno izkušnjo v MOOC-u, vendar nista vključena v priznanih 75 ur učenja.
Vrsta preverjanja in vrednotenja	Preverjanje vključuje kvize po modulih, vprašanja na podlagi scenarijev, naloge tipa pravilno/narobe, naloge dopolnjevanja besedila, vprašanja za refleksijo, spremljanje napredka pri zaključevanju aktivnosti ali druge oblike preverjanja, usklajene z učnimi izidi.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Obvezni elementi	Uporaba v kurikulumu SMART AGE
Oblika sodelovanja v učni aktivnosti	MOOC SMART AGE bo potekal kot asinhrono spletno učenje, ki ga udeleženci opravljajo v lastnem tempu. Kurikulum se lahko prilagodi tudi za kombinirane oblike učenja, vodene programe ali skupnostne učne dejavnosti, če je oblika sodelovanja jasno navedena.
Vrsta zagotavljanja kakovosti, ki podpira mikrodokazila	Zagotavljanje kakovosti temelji na usklajenosti z okvirom DigComp 3.0 in načeli medijske in informacijske pismenosti, zunanjem strokovnem pregledu učnih izidov, partnerskem pregledu, vključevanju dobrih praks, pilotnem testiranju s starejšimi odraslimi ter posodobitvah na podlagi povratnih informacij.

Kjer je to ustrezno, zlasti v formalnih nacionalnih prilagoditvah, lahko izdajatelj navede tudi raven učne izkušnje glede na ustrezni kvalifikacijski okvir, na primer Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK) ali nacionalni kvalifikacijski okvir. V okviru projekta SMART AGE kurikulum ni predstavljen kot formalno registrirana nacionalna kvalifikacija. Zato preglednost zagotavlja predvsem z navedbo učnih izidov, obsega učne obremenitve, načinov preverjanja in vrednotenja ter postopkov zagotavljanja kakovosti, medtem ko je umeščanje v kvalifikacijske okvire odgovornost pooblaščenih izvajalcev v nacionalnih oziroma institucionalnih prilagoditvah.

V projektu SMART AGE celotna pot mikrodokazila obsega deset ovrednotenih modulov. Predvideni obseg učenja znaša 75 ur, kar, kjer je ustrezno, ustreza približno 3 kreditnim točkam ECTS. Uvodni orientacijski del in zaključni del bosta vključena v MOOC SMART AGE zaradi podpore navigaciji, motivaciji, refleksiji in zaključevanju učenja, vendar nista del priznanega 75-urnega obsega kurikuluma. Podrobnejša razdelitev učne obremenitve je predstavljena v delu B.

Temeljna enota priznavanja v izvedbi SMART AGE je celotna učna pot. Udeleženci, ki uspešno zaključijo vse zahtevane module in aktivnosti preverjanja v MOOC-u SMART AGE, prejmejo potrdilo o pridobljenem mikrodokazilu. Takšno potrdilo ne temelji zgolj na času, preživetem v programu. Udeleženci morajo z izvedbo kvizov, nalog na podlagi scenarijev, vprašanj za refleksijo, spremljanjem napredka ali primerljivimi aktivnostmi izkazati doseganje načrtovanih učnih izidov.

Preverjanje in vrednotenje ostajata jasna, dostopna in sorazmerna potrebam starejših odraslih. Njegov namen ni ustvarjati občutka izpitnega pritiska, temveč zagotoviti dokazila, da udeleženci znajo prepoznati tveganja, interpretirati digitalne situacije, sprejemati varnejše odločitve in uporabljati kritično presojo. Povratne informacije podpirajo učenje s pojasnili, zakaj je določen odziv varnejši, manj varen, bolj zanesljiv ali bolj vprašljiv.

Modularna struktura omogoča tudi vidno spremljanje napredka med učenjem. MOOC SMART AGE bo uporabljal značke modulov za označevanje uspešno zaključenih modulov ter za podporo motivaciji in orientaciji znotraj asinhrone učne poti. Značke modulov bodo jasno ločene od zaključka celotnega mikrodokazila SMART AGE. Značka modula bo označevala napredek znotraj učne poti, končno potrdilo pa uspešen zaključek celotne učne poti.

Kurikulum je hkrati zasnovan kot prenosljiv. Organizacije za izobraževanje odraslih, knjižnice, združenja starejših, skupnostni centri, nevladne organizacije in drugi deležniki ga lahko uporabljajo za pripravo delavnic, kombiniranih oblik učenja, vodenih skupinskih srečanj ali lokalnih spletnih programov. Uporabljajo lahko celotno učno pot, posamezne module ali njihove kombinacije, odvisno od svojega okolja in potreb udeležencev.

Kurikulum SMART AGE in drugi izobraževalni dokumenti, razviti v okviru projekta, predstavljajo odprte izobraževalne vire (OER). Na voljo so za uporabo in prilagajanje pod licenco Creative Commons, navedeno v projektnih gradivih. Organizacije, ki kurikulum uporabljajo ali prilagajajo, morajo navesti SMART AGE ter jasno označiti, da njihova dejavnost temelji na kurikulumu SMART AGE oziroma je iz njega prilagojena.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vendar uporaba kurikuluma kot izhodiščnega vira ne pomeni samodejno, da je drug tečaj, delavnica, potrdilo, značka, spletna platforma ali program produkt SMART AGE. Mikrodokazilo SMART AGE je povezano s celotno učno potjo, opredeljenim obsegom učne obremenitve, pogoji za zaključek programa, zasnovo preverjanja in vrednotenja ter modelom zagotavljanja kakovosti, sprejetim v okviru projekta. Druge organizacije lahko podeljujejo lastna potrdila, potrdila o udeležbi, značke ali druge oblike priznanj, vendar morajo v teh dokumentih jasno navesti organizacijo izdajateljico, obseg učne aktivnosti, učno obremenitev, učne izide, način preverjanja in vrednotenja ter obliko sodelovanja.

Takšen pristop uravnoteži dva pomembna cilja. Po eni strani zagotavlja, da ima MOOC SMART AGE jasno in pregledno strukturo mikrodokazila, po drugi strani pa omogoča, da kurikulum ostane uporaben tudi po zaključku projekta. Podpira ponovno uporabo, lokalizacijo in prilagajanje, hkrati pa varuje preglednost in verodostojnost. Mikrodokazilo ostaja preprosto, pregledno in osredotočeno na udeleženca. Njegov namen je, da pomembne učne dosežke naredi vidne ter starejšim odraslim pomaga uporabljati pridobljeno znanje v vsakdanjem digitalnem življenju.

7. NAČELA SNOVANJA KURIKULUMA IN ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI

Kurikulum SMART AGE je zasnovan kot strukturiran in ponovno uporaben kurikulum za pridobitev mikrodokazila. Predstavlja več kot zgolj seznam tem. Ponuja jasno učno pot, logično zaporedje modulov, opredeljene učne izide, načela preverjanja in vrednotenja, zasnovo učne obremenitve, merila kakovosti ter usmeritve za nadaljnjo izvedbo.

Kurikulum mora biti razumljiv več različnim skupinam uporabnikov: starejšim udeležencem, izobraževalcem odraslih, razvijalcem MOOC-ov, projektnim partnerjem, organizacijam, ki ga bodo prilagajale, ter deležnikom, ki jih zanimajo mikrodokazila. Zato uporablja pregledno strukturo. Del A pojasnjuje utemeljitev in okvir kurikuluma. Del B predstavlja celoten kurikulum za pridobitev mikrodokazila. Del C obravnava izvedbo, prilagajanje in ponovno uporabo kurikuluma.

Kurikulum temelji na naslednjih načelih oblikovanja in zagotavljanja kakovosti:

Načelo	Pomen za kurikulum SMART AGE
Skladnost	Vsi deli kurikuluma delujejo povezano in medsebojno usklajeno. Učni izidi, moduli, učne aktivnosti, preverjanje in vrednotenje ter priznavanje učnih dosežkov podpirajo isti izobraževalni cilj: pomagati starejšim odraslim, da v vsakdanjem digitalnem življenju delujejo bolj samozavestno, bolj kritično in bolj avtonomno.
Usklajenost z učnimi izidi	Vsak od desetih modulov temelji na enem sklopu učnih izidov. Vsak modul vsebuje deset jasno operativno opredeljenih učnih izidov. Vsebine modulov, primeri, aktivnosti in naloge za preverjanje ter vrednotenje so usklajeni s temi učnimi izidi.
Postopnost	Kurikulum se začne z bolj poznanimi nalogami, kot sta razumevanje informacij in medijskih sporočil. Nato postopno prehaja k zahtevnejšim izzivom, kot so dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, vpliv algoritmov, spletne prevare, zasebnost, digitalno blagostanje in družbena udeležba. Zaključni del učne poti je namenjen prenosu znanja v nove digitalne situacije.
Praktična relevantnost	Učenje je povezano s situacijami, s katerimi se starejši odrasli lahko dejansko srečujejo. Kurikulum pomaga pri soočanju s sporočili, spletnimi stranmi, objavami, videoposnetki, spletnimi prevarami, odločitvami glede zasebnosti, čustvenimi pritiski, vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco, in spletnimi razpravami, ki so del vsakdanjega digitalnega življenja.
Učna zasnova, prilagojena starejšim odraslim	Kurikulum uporablja preprost jezik, premišljen tempo učenja, ponavljanje, realistične scenarije, krepitev samozavesti, dostopno strukturo ter spoštovanje izkušenj udeležencev. Izogiba se pokroviteljskemu jeziku, nepotrebni tehnični zapletenosti in učenju, ki temelji na vzbujanju strahu.
Dokazi o učenju	Ker gre za kurikulum za pridobitev mikrodokazila, imajo udeleženci možnost dokazati doseganje učnih izidov. Dokazi o učenju so povezani z učnimi izidi in vključujejo kvize, kratke naloge, refleksijske aktivnosti, scenarije, učne rutine, spremljanje

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Načelo	Pomen za kurikulum SMART AGE
	napredka ali druge primerljive oblike preverjanja in vrednotenja. To ostaja jasno, dostopno in podporno.
Preglednost učne obremenitve in priznavanja	Kurikulum jasno opredeljuje učno obremenitev, pogoje za zaključek, podlage za preverjanje in vrednotenje ter obliko priznavanja učnih dosežkov. Obseg 75 ur velja za deset modulov kurikuluma. Uvodni in zaključni del MOOC-a lahko podpirata učno izkušnjo, vendar nista vključena v ta obseg.
Prenosljivost	Kurikulum lahko uporabljajo organizacije za izobraževanje odraslih, knjižnice, združenja starejših, nevladne organizacije, skupnostni centri in drugi deležniki. Odgovorna ponovna uporaba ohranja ključne učne izide, zasnovo učne obremenitve, usklajenost preverjanja in vrednotenja ter pristop, usmerjen k starejšim odraslim.
Odgovorno prilagajanje	Lokalne in nacionalne prilagoditve lahko spreminjajo primere, medijske primere, povezave do podpornih storitev, načine izvedbe in jezik. Ne smejo pa odstraniti temeljne zasnove kompetenc niti prilagojenih aktivnosti predstavljati kot produkte SMART AGE brez ustreznega pooblastila.
Trajnost	Kurikulum ostaja uporaben tudi po zaključku projekta. Njegovi najbolj trajnostni elementi niso navodila za posamezne platforme, temveč učni izidi, učne rutine, scenariji, zasnova preverjanja in vrednotenja ter prenosljive strategije presoje.

Zagotavljanje kakovosti ni le končno preverjanje ob zaključku razvoja, temveč je vključeno v celoten proces nastajanja kurikuluma prek usklajevanja s priznanimi okviri kompetenc, vključevanja dobrih praks, sodelovanja partnerjev, zunanjega pregleda, posodabljanja in kasnejšega testiranja s starejšimi odraslimi.

Prvi sloj zagotavljanja kakovosti predstavlja usklajenost z referenčnimi okviri. SMART AGE uporablja DigComp 3.0 kot osrednji evropski referenčni okvir digitalnih kompetenc ter ga nadgrajuje z načeli medijske in informacijske pismenosti. Tako ostaja povezan s priznanimi kompetenčnimi okviri, hkrati pa prilagojen vsakodnevnim potrebam starejših odraslih.

Drugi sloj zagotavljanja kakovosti je jasnost učnih izidov. Kurikulum uporablja deset sklopov učnih izidov, ki so pretvorjeni v deset modulov. Vsak modul vsebuje deset jasno operativno opredeljenih učnih izidov. Takšna struktura omogoča preverjanje ali vsebine modulov, aktivnosti in načini preverjanja ter vrednotenja dejansko podpirajo načrtovane učne izide.

Tretji sloj zagotavljanja kakovosti predstavlja zunanji strokovni pregled. Ta je potekal v dveh fazah. Najprej je okvir učnih izidov SMART AGE pregledalo dvanajst zunanjih strokovnjakov in deležnikov z izkušnjami na področjih izobraževanja odraslih, medijske pismenosti, digitalnega izobraževanja, e-učenja, socialnega dela, podpore skupnosti, kulture, bibliotekarstva in informacijske znanosti, izobraževanja starejših odraslih, vključevanja in dostopnosti. Njihove povratne informacije so potrdile prilagojeno strukturo učnih izidov in prispevale k razvoju kurikuluma z desetimi moduli.

Celoten kurikulum SMART AGE je nato pregledalo pet zunanjih recenzentov s strokovnim znanjem na področjih izobraževanja odraslih, izobraževanja starejših odraslih, medijske in informacijske pismenosti, digitalnih kompetenc, razvoja kurikulumov, dostopnosti, vključevanja in spletnega učenja. Pregled je zajemal okvir kurikuluma, učno pot z desetimi moduli, učne izide, učno obremenitev, preverjanje in vrednotenje, pripravljenost za izvedbo v obliki MOOC-a ter primernost za starejše odrasle. Pri skupno 65 ocenah po Likertovi lestvici je bila povprečna ocena 4,57 od 5, pri čemer je bilo 93,8 % vseh ocen pozitivnih. Vseh pet recenzentov je kurikulum ocenilo kot kakovosten in primeren za predvideno ciljno skupino. Pregled je potrdil temeljno arhitekturo kurikuluma ter izpostavil praktične prednostne naloge za razvoj MOOC-a.

Četrti sloj zagotavljanja kakovosti predstavlja praktična prilagodljivost. Kurikulum je zasnovan tako, da ga je mogoče prenesti v asinhroni MOOC, hkrati pa omogoča odgovorno uporabo tudi v drugih okoljih izobraževanja odraslih. Zato mora biti dovolj jasen za razvijalce spletnih tečajev in dovolj prilagodljiv za izobraževalce, ki delujejo v lokalnih okoljih. Kakovost je zato odvisna tako od doslednosti kot od prilagodljivosti.

Peti sloj zagotavljanja kakovosti predstavlja testiranje z udeleženci in nadaljnje izboljševanje. Izvedba MOOC-a bo preizkušena s starejšimi odraslimi, pri čemer se bodo preverjali uporabnost, dostopnost, razumljivost, tempo učenja, krepitev samozavesti in ustreznost preverjanja ter vrednotenja. Povratne informacije udeležencev bodo uporabljene za izboljšanje končne učne izkušnje.

Priporočila iz strokovnega pregleda se obravnavajo kot usmeritve za naslednjo fazo projekta in ne kot razlog za spremembo zasnove kurikuluma. Struktura desetih modulov, kompetence na ravni programa in učni izidi ostajajo nespremenjeni. Vsi partnerji projekta SMART AGE bodo ugotovitve pregleda skupaj vključili v načrtovanje MOOC-a, razvoj vsebin, lokalizacijo in pilotno testiranje. Posebna pozornost bo namenjena jasnemu jeziku, razumljivemu udeležencem, podpori pri terminologiji, kjer bo ta potrebna, prilagodljivemu učenju v lastnem tempu, pristnim in lokalno prepoznavnim primerom, predvidljivi navigaciji, dostopnim učnim gradivom ter jasnim možnostim za pomoč in podporo. Pilotno testiranje s starejšimi odraslimi bo preverilo dejanski čas za izvedbo aktivnosti, razumevanje vsebin, orientacijo znotraj programa, potrebo po ponavljanju ter raven potrebne podpore.

Zagotavljanje kakovosti pomeni tudi zmanjševanje tveganj, ki se jim je mogoče izogniti. V projektu SMART AGE med najpomembnejša tveganja sodijo preobremenjenost z vsebinami, pretirana tehnična zahtevnost, abstrakten jezik, šibka povezanost z vsakdanjim življenjem, nejasni načini preverjanja in vrednotenja, nedostopna zasnova, zastareli primeri ter pretirano prikazovanje obsega priznavanja učnih dosežkov. Ta tveganja se zmanjšujejo s skrbno zasnovanim zaporedjem vsebin, uporabo preprostega jezika, praktičnimi primeri, podpornimi povratnimi informacijami, preverjanjem dostopnosti, smernicami za lokalizacijo ter pregledno opredeljenimi pogoji za zaključek programa.

Kurikulum se zato presoja na podlagi naslednjih praktičnih vprašanj zagotavljanja kakovosti:

Vprašanje kakovosti	Namen
Ali je kurikulum razumljiv starejšim udeležencem?	Preverjanje jasnosti jezika, strukture, berljivosti in dostopnosti.
Ali je povezan z vsakdanjim digitalnim življenjem?	Preverjanje praktične uporabnosti in povezanosti z resničnimi situacijami.
Ali je vseh deset modulov povezanih s pripadajočimi sklopi učnih izidov?	Preverjanje strukturne skladnosti.
Ali vsak modul jasno operacionalizira deset učnih izidov?	Preverjanje preglednosti učnih izidov in pripravljenosti za preverjanje ter vrednotenje.
Ali so učni izidi, vsebine modulov, učne aktivnosti in preverjanje ter vrednotenje medsebojno usklajeni?	Preverjanje skladnosti kurikuluma in veljavnosti mikrodokazila.
Ali je 75-urna učna obremenitev jasno povezana z desetimi moduli?	Preverjanje preglednosti učne obremenitve in priznavanja učnih dosežkov.
Ali je preverjanje in vrednotenje podporno, dostopno in sorazmerno?	Preverjanje primernosti za starejše udeležence.
Ali kurikulum podpira izvedbo asinhronega MOOC-a?	Preverjanje uporabnosti za izvedbo MOOC-a SMART AGE.
Ali lahko druge organizacije kurikulum odgovorno prilagodijo?	Preverjanje prenosljivosti in trajnosti.
Ali je priznavanje učnih dosežkov opisano natančno in pregledno?	Preverjanje verodostojnosti zasnove mikrodokazila.

Ta načela oblikovanja in zagotavljanja kakovosti usmerjajo nadaljnjo strukturo dokumenta. Del B jih prenaša v celovit kurikulum SMART AGE za pridobitev mikrodokazila, ki vključuje deset modulov, deset sklopov učnih izidov in deset operacionaliziranih učnih izidov v vsakem modulu. Del C pojasnjuje, kako bo kurikulum izveden prek MOOC-a SMART AGE ter kako ga je mogoče prilagoditi za širšo uporabo v različnih izobraževalnih okoljih.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Del B – Kurikulum SMART AGE za pridobitev mikrodokazila

8. PREGLED KURIKULUMA

8.1 Namen dela B

Del B predstavlja kurikulum SMART AGE kot strukturirano učno pot za pridobitev mikrodokazila. Kompetenčni okvir, opisan v delu A, prenaša v deset kurikularnih modulov, pri čemer je vsak modul povezan z enim sklopom učnih izidov.

Kurikulum je namenjen starejšim odraslim, zlasti udeležencem starim 60 let in več, ki že imajo osnovni samostojni dostop do naprav, povezanih z internetom. Ne nadomešča začetnih tečajev uporabe računalnika, pametnega telefona ali interneta. Njegov namen je razvijati medijsko pismenost, digitalno odpornost, kritično presojo ter varnejše vključevanje v digitalna okolja.

Kurikulum temelji na sklopih učnih izidov SMART AGE. Ti sklopi so bili razviti s prilagoditvijo okvira DigComp 3.0 ter načel medijske in informacijske pismenosti potrebam starejših udeležencev. Pregledalo jih je 12 zunanjih strokovnjakov in deležnikov z ustreznih področij, med drugim izobraževanja odraslih, medijske pismenosti, digitalnega izobraževanja, e-učenja, socialnega dela, podpore skupnosti, kulture, bibliotekarstva in informacijske znanosti, izobraževanja starejših odraslih, vključevanja in dostopnosti. Postopek pregleda je potrdil relevantnost, praktično usmerjenost in primernost učnih izidov za kurikulum in MOOC SMART AGE.

Po pripravi celotnega kurikuluma je bil izveden še drugi krog zunanjega strokovnega pregleda. Pet zunanjih recenzentov je ocenilo celoten kurikulum ter potrdilo njegovo splošno kakovost, relevantnost in primernost za starejše odrasle. Njihova priporočila niso predlagala sprememb strukture z desetimi moduli, temveč zagotavljajo praktične usmeritve za načrtovanje, lokalizacijo in testiranje MOOC-a SMART AGE. Povzetek tega drugega strokovnega pregleda je predstavljen v Prilogi 3.

Del B predstavlja izobraževalno strukturo za MOOC SMART AGE. Hkrati podpira tudi odgovorno ponovno uporabo kurikuluma s strani izvajalcev izobraževanja odraslih, organizacij za starejše odrasle, knjižnic, skupnostnih centrov in drugih izvajalcev neformalnega izobraževanja, ki želijo gradiva SMART AGE prilagoditi svojemu okolju in potrebam.

8.2 Pregled učne poti desetih modulov

Kurikulum SMART AGE sestavlja deset modulov. Vsak modul ustreza enemu sklopu učnih izidov in vključuje deset operacionaliziranih učnih izidov. Vseh deset modulov skupaj tvori celovito učno pot za pridobitev mikrodokazila SMART AGE.

Modul	Naslov modula	Osrednje področje učenja
1	Medijska in informacijska pismenost	Razumevanje digitalnih informacij, medijskih sporočil, virov, verodostojnosti in uokvirjanja vsebin.
2	Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	Prepoznavanje zavajajočih vsebin, čustvenega pritiska, manipulativnih strategij in vzorcev dezinformacij.
3	Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Razumevanje besedil, slik, zvočnih in video vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, prepoznavanje z njimi povezanih tveganj ter uporaba skrbnih strategij preverjanja.
4	Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	Razumevanje, da platforme, viri vsebin in priporočilni sistemi vplivajo na to, katere vsebine uporabniki večkrat vidijo na spletu.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Modul	Naslov modula	Osrednje področje učenja
5	Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	Prepoznavanje tveganih digitalnih situacij, spletnih prevar, sumljivih povezav, lažnega predstavljanja in taktik pritiska.
6	Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Razumevanje osebnih podatkov, premišljenega deljenja informacij, digitalnih sledi ter osnov zaščite zasebnosti.
7	Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Obvladovanje digitalne preobremenjenosti, čustvenih odzivov, negotovosti, stresa in strahu v spletnih okoljih.
8	Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Spoštljiva komunikacija, preverjanje informacij pred deljenjem ter razumevanje posledic spletnega ravnanja.
9	Družbena in demokratična udeležba na spletu	Sodelovanje v digitalnem javnem prostoru z zavedanjem pomena verodostojnosti, manipulacije, polarizacije in odgovornosti.
10	Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	Uporaba naučenih strategij v novih digitalnih situacijah ter oblikovanje osebnih rutin za varnejše vključevanje v digitalno življenje.

Zaporedje modulov je načrtovano premišljeno. Učna pot se začne z osnovami presoje informacij in medijskih vsebin, nato pa postopoma prehaja k zahtevnejšim izzivom, kot so manipulacija, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, vpliv algoritmov, spletne prevare in zasebnost. V kasnejših modulih se pozornost usmeri na digitalno blagostanje, odgovorno komuniciranje, družbeno udeležbo ter prenos pridobljenega znanja v nove digitalne situacije.

Takšno zaporedje podpira postopno napredovanje udeležencev. Ti najprej razvijajo navade preverjanja informacij, nato pa jih uporabljajo v vse bolj kompleksnih in realističnih digitalnih situacijah.

8.3 Kompetence na ravni programa pridobljene z zaključkom celotnega MOOC-a SMART AGE

Kurikulum SMART AGE je zasnovan okoli desetih kompetenc na ravni programa. Vsak modul razvija eno širšo kompetenco, ki je operacionalizirana z desetimi podrobnimi učnimi izidi. Teh deset kompetenc skupaj opisuje pričakovani profil udeleženca, ki uspešno zaključi celoten MOOC SMART AGE.

Spodnja tabela podaja strnjen pregled kompetenc, povezanih s posameznimi moduli. Te kompetence prispevajo k preglednosti kurikuluma, dokumentiranju mikrodokazila ter komunikaciji z udeleženci, partnerji in drugimi deležniki. Ne nadomeščajo podrobnih učnih izidov posameznih modulov. Ti ostajajo temelj za učne aktivnosti, naloge preverjanja in vrednotenja ter dokazovanje doseženega učenja.

Modul	Naslov modula	Kompetenca na ravni programa, ki se razvija v okviru modula
1	Medijska in informacijska pismenost	Udeleženec zna kritično presojati digitalne informacije in medijska sporočila s prepoznavanjem vrste vsebine, preverjanjem virov, prepoznavanjem načinov uokvirjanja ter primerjanjem informacij, preden jim zaupa ali jih deli.
2	Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	Udeleženec zna prepoznati zavajajoče ali manipulativne digitalne vsebine, zaznati čustveni pritisk ter izbrati varnejšo strategijo preverjanja ali odzivanja, preden se na vsebino odzove ali jo deli.
3	Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Udeleženec prepozna, da so lahko digitalne vsebine ustvarjene ali spremenjene z umetno inteligenco, ter zna kritično presojati vsebine, ki jih je ustvarila ali soustvarila umetna inteligenca, preden jim zaupa, jih uporabi ali deli.
4	Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	Udeleženec prepozna, da spletne platforme personalizirajo in priporočajo vsebine, razume, kako lahko ponavljajoča se izpostavljenost oblikuje dojemanje informacij, ter uporablja preproste strategije za širjenje nabora informacijskih virov.
5	Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	Udeleženec prepozna najpogostejše opozorilne znake spletnih prevar in uporabi varnejše odzive, preden klikne povezavo, odgovori na sporočilo, izvede plačilo ali deli osebne podatke.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Modul	Naslov modula	Kompetenca na ravni programa, ki se razvija v okviru modula
6	Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Udeleženec prepozna osebne podatke, sprejema informirane odločitve glede zasebnosti ter uporablja osnovne strategije varovanja podatkov v vsakodnevnih digitalnih situacijah.
7	Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Udeleženec prepozna, kako digitalne vsebine in spletne interakcije vplivajo na počutje, stres in samozavest, ter uporablja preproste strategije samouravnavanja za ohranjanje bolj zdravih digitalnih navad.
8	Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Udeleženec sprejema odgovorne odločitve pred deljenjem, posredovanjem, komentiranjem ali odgovarjanjem na spletu ter upošteva točnost informacij, zasebnost, čustveni vpliv in morebitne družbene posledice svojih dejanj.
9	Družbena in demokratična udeležba na spletu	Udeleženec zna prepoznati verodostojne informacije, pomembne za aktivno državljanstvo, prepozna manipulacijo v javni digitalni komunikaciji ter sodeluje v spletnih javnih prostorih na informiran, spoštljiv in odgovoren način.
10	Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	Udeleženec reflektira lastno digitalno učenje, izbere ustrezne rutine digitalne presoje ter jih samozavestno in ob ustrezni podpori prenaša v nove ali spreminjajoče se digitalne situacije.

Teh deset kompetenc je povezanih s celotno učno potjo SMART AGE. Posamezni moduli prispevajo k razvoju specifičnih kompetenc, vendar zaključek posameznega modula še ne pomeni pridobitve samostojnega mikrodokazila SMART AGE. Mikrodokazilo SMART AGE se podeli šele po uspešno zaključenem celotnem MOOC-u, ki vključuje vseh deset modulov in vse zahtevane aktivnosti preverjanja ter vrednotenja.

Potrdilo oziroma drug ustrezen dokument o priznanju dosežkov naj se sklicuje na teh deset kompetenc na ravni programa ter na podrobne učne izide posameznih modulov, ki predstavljajo podlago za preverjanje in vrednotenje v okviru mikrodokazila SMART AGE.

8.4 Skupna struktura modulov

Vseh deset modulov sledi enotni strukturi. Ta zagotavlja preglednost, primerljivost in lažjo izvedbo v okviru MOOC-a.

Vsak modul vključuje:

Element modula	Funkcija
Povzetek modula	Zagotavlja strnjen pregled modula, učne obremenitve, osrednje vsebine, kompetence, sklopa učnih izidov, učne rutine ter pristopa k preverjanju in vrednotenju.
Kontekst modula	Pojasnjuje, zakaj je modul pomemben za starejše udeležence in kako je povezan z vsakdanjim digitalnim življenjem.
Ključna vprašanja za udeležence	Predstavlja modul skozi praktična vprašanja, ki jih udeleženci lahko prepoznajo iz resničnih situacij.
Učni izidi in dokazi	Navaja deset operacionaliziranih učnih izidov ter možne dokaze, da jih je udeleženec dosegel.
Predlagana struktura učnih enot in učna obremenitev	Razdeli modul na obvladljive učne enote in določi okvirno učno obremenitev.
Usmeritve za učne enote	Pojasnjuje namen posamezne učne enote ter v preglednici predstavlja predlagane učne aktivnosti.
Preverjanje in vrednotenje	Opisuje, kaj se preverja in vrednoti ter katere vrste vprašanj so primerne za izvedbo v MOOC-u.
Učna rutina	Predstavlja kratko praktično rutino, ki jo lahko udeleženci uporabljajo tudi zunaj programa.
Prilagojen pristop ciljni skupini	Pojasnjuje, kako je modul prilagojen starejšim udeležencem.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element modula	Funkcija
Merila za zaključek modula	Opredeljuje, kaj izkazuje uspešen zaključek modula.
Povezava z naslednjim modulom	Pojasnjuje, kako se modul povezuje z naslednjim delom učne poti.

Ta skupna struktura pomaga zagotoviti, da so vsi moduli usklajeni z zasnovo mikrodokazila, na kateri temelji kurikulum. Hkrati omogoča lažji prenos kurikuluma v okolje MOOC-a, kjer udeleženci potrebujejo predvidljivo navigacijo, jasna navodila in ponavljajoče se oblike predstavitve vsebin.

8.5 Opredelitev obsega učnih ur

Celotna učna pot za pridobitev mikrodokazila SMART AGE obsega deset modulov s skupno 75 ur, kar, kjer je ustrezno, ustreza približno 3 kreditnim točkam ECTS.

Predvideni obseg posameznega modula znaša 7,5 ure. Enakomerna razporeditev prispeva k jasnosti, primerljivosti in preglednosti kurikuluma. Hkrati udeležencem, partnerjem in organizacijam, ki bodo program izvajale, omogoča lažje razumevanje strukture učne poti.

75 ur se nanaša izključno na deset modulov kurikuluma. Uvodni del in zaključni del programa podpirata orientacijo, tehnično pripravo, zaključno refleksijo ter priznavanje učnih dosežkov, vendar se ne štejeta kot dodatna modula kurikuluma.

Obseg učnih ur ne pomeni zgolj časa, namenjenega branju gradiv ali ogledu videoposnetkov. Vključuje tudi učne aktivnosti, kot so preverjanje primerov, reševanje kvizov, primerjanje virov, uporaba učnih rutin, refleksija o lastnih navadah, pregled povratnih informacij ter opravljanje nalog za preverjanje in vrednotenje.

Podrobnejše usmeritve glede obsega učnih ur so predstavljene v 9. poglavju.

8.6 Opredelitev preverjanja in vrednotenja znotraj modulov

Preverjanje in vrednotenje sta vključena v vsak modul. Zasnovana sta tako, da potrjujeta, da so udeleženci dejavno sodelovali v učnem procesu, dosegli učne izide ter znajo ključne vsebine uporabiti v praktičnih situacijah.

Pristop k preverjanju in vrednotenju je sorazmeren in dostopen. Ne posnema formalnega šolskega izpita. Namesto tega starejšim udeležencem omogoča urjenje presoje ter pridobivanje takojšnjih povratnih informacij.

Primerne oblike preverjanja in vrednotenja vključujejo:

Oblika preverjanja in vrednotenja	Uporaba v kurikulumu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira varnejših načinov ravnanja, prepoznavanje opozorilnih znakov, ugotavljanje ustreznih virov ali izbiranje primernih rutin ravnanja.
Pravilno/narobe	Preverjanje razumevanja ključnih pojmov, pogostih zmotnih predstav in osnovnih načel varnega ravnanja.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov in preprostih rutin ravnanja.
Vprašanja na podlagi scenarijev	Uporaba presoje v realističnih digitalnih situacijah.
Vprašanja za refleksijo	Spodbujanje zavedanja lastnih navad, samozavesti in prihodnje uporabe pridobljenega znanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

V MOOC-u SMART AGE bodo, kjer bo to tehnično izvedljivo, uporabljene aktivnosti s samodejnim preverjanjem odgovorov in takojšnjimi povratnimi informacijami. To bo podpiralo asinhrono učenje ter udeležencem omogočalo napredovanje brez čakanja na odziv izobraževalca.

Preverjanje in vrednotenje sta podrobneje predstavljena v 10. poglavju in v opisih posameznih modulov.

8.7 Uporaba v MOOC-u in v drugih prilagojenih izvedbah

MOOC SMART AGE bo vključeval celotno učno pot, ki obsega deset modulov. Pridobitev celotnega mikrodokazila SMART AGE je povezana izključno z uspešnim zaključkom celotnega MOOC-a, vključno z vsemi desetimi moduli in zahtevanimi aktivnostmi preverjanja ter vrednotenja.

Kurikulum se lahko uporablja tudi v drugih okoljih izobraževanja odraslih. Organizacije lahko uporabljajo celoten kurikulum, posamezne module ali kombinacije modulov za delavnice, kombinirane oblike učenja, lokalna usposabljanja, skupnostno izobraževanje ali druge dejavnosti neformalnega učenja. Takšne prilagoditve so lahko zelo koristne, zlasti pri delu s starejšimi udeleženci v različnih lokalnih, jezikovnih ali kulturnih okoljih.

Vendar morajo biti prilagojene izvedbe opisane pregledno in jasno. Če je uporabljen le en modul, več modulov ali skrajšana različica kurikuluma, tega ni dovoljeno predstavljati kot zaključek mikrodokazila SMART AGE. Takšno izvedbo je mogoče opredeliti kot prilagojeno učno aktivnost, delavnico, tečaj ali usposabljanje, ki temelji na gradivih SMART AGE.

Organizacije, ki uporabljajo ali prilagajajo kurikulum, morajo navesti projekt SMART AGE ter spoštovati licenco Creative Commons, navedeno v projektnih gradivih. Prav tako ne smejo prilagojenih različic predstavljati kot produkte SMART AGE, razen če so za to pridobile ustrezno pooblastilo projektnega partnerstva.

Kurikulum je zato hkrati strukturiran in prenosljiv. Opredeljuje celovito učno pot za pridobitev mikrodokazila v okviru MOOC-a SMART AGE, obenem pa omogoča njegovo odgovorno ponovno uporabo in prilagajanje v širši praksi izobraževanja odraslih.

9. STRUKTURA IN VSEBINSKA ZASNOVA UR

Kurikulum za pridobitev mikrodokazila SMART AGE je organiziran kot učna pot s predvidenim obsegom 75 ur, kar, kjer je ustrezno, ustreza približno 3 kreditnim točkam ECTS. Podatek o 75 urah predstavlja skupno referenčno vrednost za predvideno učno obremenitev ter za pregledno dokumentiranje mikrodokazila. Ne gre za natančno določen čas zaključka, ki bi ga moral doseči vsak udeleženec. Dejanski čas učenja se lahko razlikuje glede na predhodne digitalne izkušnje, hitrost branja, stopnjo samozavesti, potrebo po ponavljanju, poznavanje tehnologije in uporabo dodatne podpore. MOOC SMART AGE bo zato ohranil referenčno vrednost 75 ur, hkrati pa bo udeležencem omogočal napredovanje v lastnem tempu.

Priznanih 75 ur se nanaša izključno na deset modulov kurikuluma. Uvodni orientacijski del in zaključni del bosta vključena v učno izkušnjo MOOC-a SMART AGE, vendar ne bosta šteta v skupnih 75-ur za pridobitev mikrodokazila. Namenjena sta v podporo orientaciji, motivaciji, refleksiji in zaključevanju učenja, medtem ko deset modulov predstavlja jedro kurikuluma, v katerem potekata preverjanje in vrednotenje.

Programska enota	Predvideno št. ur
Modul 1: Medijska in informacijska pismenost	7,5 ur
Modul 2: Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	7,5 ur
Modul 3: Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	7,5 ur
Modul 4: Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	7,5 ur

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Programska enota	Predvideno št. ur
Modul 5: Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	7,5 ur
Modul 6: Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	7,5 ur
Modul 7: Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	7,5 ur
Modul 8: Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	7,5 ur
Modul 9: Družbena in demokratična udeležba na spletu	7,5 ur
Modul 10: Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	7,5 ur
Skupaj število ur:	**75 ur**

Enakomerna razporeditev predvidenega obsega učnega dela v višini 7,5 ure na modul prispeva k preglednosti in načrtovanju kurikuluma. Predstavlja skupno referenčno osnovo za usklajevanje desetih učnih izidov, vsebin, aktivnosti ter preverjanja in vrednotenja v posameznem modulu. Vendar to ne pomeni, da bo vsak udeleženec v vsakem modulu porabil natanko 7,5 ure. Nekateri bodo skozi bolj znane teme napredovali hitreje, drugi pa bodo potrebovali več časa za branje, ponavljanje, pregled primerov, refleksijo ali orientacijo po učnem okolju. Med razvojem MOOC-a in pilotnim testiranjem bodo projektni partnerji spremljali dejanski čas, ki ga bodo udeleženci namenili posameznim aktivnostim, in na podlagi ugotovitev po potrebi prilagodili priporočila glede tempa učenja, pri čemer bodo ohranili skupni predvideni obseg 75 ur.

To ne pomeni, da morajo imeti vse učne enote znotraj modula enak obseg. Nekatere lahko zahtevajo več časa, ker vključujejo primerjanje primerov, sprejemanje odločitev na podlagi scenarijev, preverjanje nastavitev zasebnosti ali izvajanje praktičnih rutin. Druge so lahko krajše in se osredotočajo na ključne izraze, kratka pojasnila ali preproste naloge prepoznavanja. Obseg učnega dela modula je zato razumljen kot skupni pričakovani učni napor, potreben za doseganje desetih učnih izidov posameznega modula.

Obseg učnega dela ne pomeni zgolj časa, preživetega pred zaslonom. Smiselno učenje lahko vključuje branje, gledanje, poslušanje, primerjanje primerov, reševanje kvizov, razmislek o osebnih izkušnjah, izvedbo preprostega preverjanja, uporabo prenosljive učne rutine, pogovor o scenariju z zaupanja vredno osebo ali uporabo določene strategije v vsakdanjem življenju. Vse te dejavnosti so del učnega procesa, kadar prispevajo k doseganju učnih izidov modula.

V MOOC-u SMART AGE bo uvodni orientacijski del udeležencem pomagal razumeti uporabo platforme, strukturo programa, spremljanje napredka in način preverjanja ter vrednotenja. Vključeval bo kratko pozdravno predstavitev, navodila za orientacijo po platformi, preprosto razlago učne poti in nezahtevno uvodno aktivnost. Ta del pomembno prispeva k dostopnosti in samozavesti udeležencev, vendar ni vključen v priznani 75-urni obseg učnega dela kurikuluma.

Zaključni del bo udeležencem omogočil pregled napredka, refleksijo o pridobljenem znanju ter razumevanje pomena pridobljenega priznanja. Vključuje kratko zaključno refleksijo, usmeritve za nadaljnje učenje in povzetek ključnih rutin. Kjer bo ustrezno, bo vključeval tudi osebni načrt digitalne avtonomije ali primerljivo zaključno aktivnost za utrjevanje pridobljenega znanja. Tako kot uvodni del tudi ta podpira učno izkušnjo v MOOC-u, vendar ni vključen v priznani 75-urni obseg učnega dela kurikuluma.

Struktura učnega dela prispeva tudi k dostopnosti. Namesto da bi bil kurikulum predstavljen kot en obsežen program, je razdeljen na deset obvladljivih modulov. Tako udeleženci lažje razumejo, kje se nahajajo na učni poti, kaj so že zaključili in kaj jih še čaka. Takšna zasnova pomaga tudi izobraževalcem in organizacijam pri načrtovanju učenja v manjših korakih, zlasti kadar se kurikulum prilagodi za vodene skupine, kombinirane oblike učenja ali skupnostno izobraževanje.

Celotni 75-urni obseg učne obremenitve odraža izobraževalno ambicijo kurikuluma. SMART AGE ni zasnovan kot zgolj kratka ozaveščevalna kampanja. Predstavlja strukturirano učno pot, ki starejšim odraslim omogoča dovolj časa za razumevanje, preizkušanje, refleksijo in krepitev samozavesti pri vključevanju v vsakdanje digitalno življenje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

10. PREVERJANJE IN VREDNOTENJE ZNANJA

Ker je SMART AGE zasnovan kot kurikulum za pridobitev mikrodokazila, mora biti učenje povezano z dokazili o doseženem učenju. Udeleženci ne pridobijo potrdila zgolj zato, ker so odprli gradiva, si ogledali videoposnetke ali v programu preživeli določen čas. Opraviti morajo aktivnosti preverjanja in vrednotenja, s katerimi izkažejo doseganje učnih izidov ter sposobnost uporabe varnejše, bolj kritične in odgovornejše digitalne presoje.

Dokazi o učenju pomenijo vidna dokazila, da je učenje dejansko potekalo. V projektu SMART AGE so ta dokazila praktična, dostopna in prilagojena starejšim odraslim. Vključujejo rezultate kvizov, odgovore na vprašanja na podlagi scenarijev, izvedene učne rutine, kratka vprašanja za refleksijo, kontrolne sezname, vodene naloge, spremljanje napredka v MOOC-u ali druge primerljive oblike dokazovanja učenja. Dokazi o učenju so povezani z učnimi izidi modulov in ne temeljijo zgolj na abstraktnem preverjanju znanja.

Namen preverjanja in vrednotenja ni ustvarjanje pritiska ali posnemanje šolskega izpitnega sistema. Udeležencem pomaga potrditi razumevanje vsebin, pridobiti povratne informacije, prepoznati lasten napredek ter uporabljati varnejšo digitalno presojo. Preverjanje in vrednotenje podpirata učenje, ne pa ga prekinjata.

Jedro preverjanja in vrednotenja v celotni učni poti SMART AGE predstavlja deset modulov kurikuluma. Vsak modul temelji na enem sklopu učnih izidov in vključuje deset jasno operacionaliziranih učnih izidov. Preverjanje in vrednotenje v posameznem modulu sta usklajena s temi učnimi izidi. To ne pomeni, da je za vsak učni izid potreben poseben formalni preizkus, temveč da preverjanje in vrednotenje v modulu zagotavljata dovolj dokazov, da se je udeleženec seznanil s celotnim sklopom učnih izidov.

Uvodni orientacijski del in zaključni del programa lahko vključujeta orientacijska vprašanja, vprašanja za refleksijo ali usmeritve za zaključevanje programa, vendar ne predstavljata modulov kurikuluma, ki bi bili predmet preverjanja in vrednotenja. Temelj za spremljanje napredka in končno potrdilo predstavlja deset modulov kurikuluma.

Preverjanje in vrednotenje se osredotočata na praktično presojo. Udeleženci na primer prepoznavajo sumljiva sporočila, primerjajo različne vire informacij, zaznavajo čustveni pritisk, izbirajo varnejše odzive, varujejo osebne podatke, odločajo o deljenju vsebin ali uporabljajo preproste rutine preverjanja. Takšne naloge so za SMART AGE primernejše kot zgolj preverjanje abstraktnih definicij ali tehničnega izrazoslovja.

V MOOC-u SMART AGE mora preverjanje in vrednotenje delovati v asinhronem spletnem okolju. Udeleženci bodo skozi program napredovali samostojno in v lastnem tempu. Zato morata biti preverjanje in vrednotenje preprosta, pregledna, kjer je tehnično mogoče samodejno ocenjena, ter podprta s takojšnjimi povratnimi informacijami. Udeležencem ne bo treba čakati na odziv izobraževalca, da bi razumeli, ali je bil njihov odgovor ustrezen in zakaj. Takojšnje povratne informacije povečujejo dostopnost MOOC-a, saj lahko udeleženci študirajo kadar koli, od koder koli in v lastnem tempu.

Priporočene vrste vprašanj v MOOC-u SMART AGE:

Vrsta vprašanja	Glavna uporaba v SMART AGE
Vprašanja izbirnega tipa	Prepoznavanje, primerjanje, izbira varnejših ravnanj, prepoznavanje znakov verodostojnosti, opozorilnih znakov in ustreznih odzivov.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja ključnih pojmov, pogostih zmotnih predstav in preprostih trditev o ozaveščenosti glede tveganj.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, preprostih rutin ravnanja, opozorilnih znakov ter osnovnih načel odločanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Vsako vprašanje v kvizu vključuje povratne informacije tako za pravilne kot za nepravilne odgovore. Povratna informacija ob pravilnem odgovoru pojasni, zakaj je odgovor ustrezen. Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru pa udeležencu ne sporoči zgolj, da je odgovor napačen, temveč v preprostem jeziku pojasni razlog za zmotno razumevanje in ga usmeri k varnejši, natančnejši ali odgovornejši razlagi.

Koristna struktura povratnih informacij vključuje:

Povratna informacija	Funkcija
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	Potrdi izbiro udeleženca in na kratko pojasni razlog zanjo.
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	Pojasni, zakaj je odgovor manj varen, nepopoln ali netočen, ne da bi udeleženca osramotila.
Povratna informacija, usmerjena v varnost	Krepi praktične rutine, kot so ustavi se, preveri, primerjaj, potrdi informacije, zaščiti osebne podatke ali poišči pomoč.
Povratna informacija, usmerjena v prenos znanja	Udeležencu pomaga uporabiti isto načelo v drugi digitalni situaciji.

Vsak modul vključuje več manjših učnih enot. V MOOC-u SMART AGE naj bi se praviloma vsaka učna enota zaključila s kratkim kvizom ali primerljivo aktivnostjo preverjanja znanja. V večini primerov naj kviz posamezne učne enote vsebuje od tri do pet vprašanj. Obsežnejše ali zahtevnejše učne enote lahko vključujejo od pet do osem vprašanj, vendar se je treba izogibati dolgim sklopom preverjanja. Krajša preverjanja so primernejša za starejše odrasle in prispevajo k postopni krepitvi samozavesti.

Preverjanje in vrednotenje sta razporejena po celotnem modulu in nista skoncentrirana zgolj na njegov zaključek. Tako lahko udeleženci sproti preverjajo svoje razumevanje vsebin. Takšen pristop zmanjšuje občutke negotovosti in jim omogoča, da se po potrebi vrnejo k posameznim vsebinam.

Preverjanje na podlagi scenarijev je še posebej pomembno. Starejši odrasli si ne zapomnijo zgolj definicij, temveč vadijo sprejemanje odločitev v realističnih situacijah. Udeležencu je lahko na primer prikazano kratko sporočilo, ki zahteva osebne podatke, objava na družbenem omrežju z izrazito čustvenim nagovorom, slika, ustvarjena z umetno inteligenco, posredovana zdravstvena trditev ali sumljiva povezava. Naloga nato zahteva izbiro najvarnejšega odziva, prepoznavanje opozorilnega znaka ali uporabo ustrezne rutine preverjanja.

Kot dokazila o učenju se uporabljajo tudi vprašanja za refleksijo, kadar podpirajo samoocenjevanje, prenos znanja ali utrjevanje vsebin. V asinhronem MOOC-u ta vprašanja običajno niso podrobno ocenjevana, vendar učinkovito podpirajo samoocenjevanje in prenos znanja. Udeležence lahko spodbujajo k razmisleku o podobnem sporočilu, ki so ga prejeli, viru informacij, ki mu zaupajo, situaciji, v kateri so občutili digitalni pritisk, ali osebni rutini, ki jo želijo uporabljati v prihodnje.

Načela preverjanja in vrednotenja:

Načelo preverjanja in vrednotenja	Pomen za SMART AGE
Temelji na učnih izidih	Vsaka aktivnost preverjanja in vrednotenja je povezana z enim ali več učnimi izidi modula.
Praktičnost	Naloge izhajajo iz realističnih situacij in ne zgolj iz abstraktne teorije.
Dostopnost	Vprašanja so kratka, jasna in zapisana v preprostem jeziku.
Podporna naravnanost	Povratne informacije odgovore pojasnjujejo mirno in konstruktivno.
Sorazmernost	Preverjanje in vrednotenje sta usklajena z obsegom učne obremenitve modula in udeležencev ne preobremenjujeta.
Raznolikost	Vključuje prepoznavanje, primerjanje, izbiro varnejših ravnanj, refleksijo in preprosto uporabo znanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Načelo preverjanja in vrednotenja	Pomen za SMART AGE
Nekaznovalna naravnanost	Izogiba se vzbujanju sramu, strahu ali nepotrebnega pritiska.
Preglednost	Udeleženci vedo, kaj je potrebno za napredovanje in pridobitev končnega priznanja.

Dokazi o učenju se lahko razlikujejo glede na obliko izvedbe programa. V MOOC-u bodo večinoma temeljili na zaključenih kvizih, samodejnem preverjanju odgovorov, spremljanju napredka, vprašanjih za refleksijo in evidenci zaključevanja modulov. V kombiniranih ali vodenih izvedbah lahko vključujejo tudi opazovanje s strani izobraževalca, skupinske razprave, tiskane delovne liste, ustne odgovore, vodene vaje ali lokalno oblikovane naloge. V vseh primerih ostajajo povezani z učnimi izidi in so predstavljeni pregledno.

Minimalno pričakovanje glede preverjanja in vrednotenja v posameznem modulu je, da udeleženci opravijo zahtevane aktivnosti modula ter izkažejo doseganje desetih učnih izidov modula s kratkimi kvizi, odločitvami na podlagi scenarijev, vprašanji za refleksijo ali primerljivimi nalogami. Končno priznanje za mikrodokazilo SMART AGE je povezano z uspešnim zaključkom vseh desetih modulov in vseh zahtevanih aktivnosti preverjanja ter vrednotenja.

Preverjanje in vrednotenje v projektu SMART AGE je zato treba razumeti kot sestavni del učenja. Udeležencem omogočata urjenje presoje, pridobivanje povratnih informacij, prepoznavanje napredka in krepitev samozavesti. Njun namen je narediti učenje vidno ter hkrati podpreti starejše odrasle pri uporabi pridobljenega znanja v vsakdanjem digitalnem življenju.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

11. MODUL 1: INFORMACIJSKA IN MEDIJSKA PISMENOST

11.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Informacijska in medijska pismenost
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Razumevanje digitalnih informacij, medijskih sporočil, virov, verodostojnosti in uokvirjanja vsebin
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec zna kritično presojati digitalne informacije in medijska sporočila s prepoznavanjem vrste vsebine, preverjanjem virov, prepoznavanjem načinov uokvirjanja ter primerjanjem informacij, preden jim zaupa ali jih deli.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 1: Informacijska in medijska pismenost
Osrednja praktična rutina	Osebna rutina preverjanja verodostojnosti
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji za preverjanje virov, naloge primerjanja ter uporaba rutine preverjanja verodostojnosti

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

11.2 Kontekst modula

Starejši odrasli se z digitalnimi informacijami srečujejo vsak dan: prek spletnih novic, objav na družbenih omrežjih, posredovanih sporočil, obvestil javnih ustanov, zdravstvenih nasvetov, oglasov, videoposnetkov, rezultatov spletnega iskanja in komentarjev. Del teh informacij je uporaben in zanesljiv. Druge so nepopolne, pretirane, zavajajoče ali predstavljene na način, ki vpliva na njihovo interpretacijo.

Ta modul predstavlja temelj celotne učne poti SMART AGE. Preden lahko udeleženci prepoznavajo dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, spletne prevare ali manipulacijo, potrebujejo preproste strategije za razumevanje vrste informacij, s katerimi se srečujejo, kdo jih je ustvaril, zakaj so bile morda posredovane in v kolikšni meri jim lahko zaupajo.

Modul udeležencev ne obravnava kot pasivnih prejemnikov informacij. Starejši odrasli v učni proces prinašajo življenjske izkušnje, poznavanje lokalnega okolja, spomin na pretekle medijske sisteme ter praktično presojo. Te prednosti lahko pomembno prispevajo k preverjanju verodostojnosti informacij, vendar jih je treba dopolniti s skrbnim vrednotenjem virov, primerjanjem informacij in razumevanjem načinov uokvirjanja vsebin.

Cilj modula ni, da bi udeleženci postali nezaupljivi do vsega, kar najdejo na spletu. Njegov namen je, da se naučijo ustaviti, preveriti in primerjati informacije, preden jim zaupajo, se nanje odzovejo ali jih delijo z drugimi.

11.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Kaj pravzaprav gledam ali berem?	Pomaga razlikovati med novicami, mnenji, oglasi, osebnimi zgodbami, obvestili javnih služb, zabavnimi vsebinami in objavami na družbenih omrežjih.
Kdo je ustvaril ali posredoval to informacijo?	Spodbuja zavedanje o virih in pomaga razlikovati med izvirnim virom ter osebo, ki je informacijo posredovala ali delila.
Ali gre za dejstvo, mnenje, interpretacijo ali zgodbo?	Prispeva k boljšemu razumevanju medijskih sporočil.
Kateri dokazi podpirajo navedene trditve?	Spodbuja iskanje dokazov in utemeljitev za posamezne trditve.
Kaj v sporočilu manjka?	Spodbuja pozornost na kontekst, datum, vir, dokaze in izpuščene informacije.
Kako o isti temi poročajo drugi viri?	Spodbuja primerjanje informacij in zmanjšuje odvisnost od enega samega vira.
Kako moje lastne izkušnje vplivajo na razumevanje informacije?	Spodbuja razmislek o prednostih in omejitvah osebnih izkušenj.
Ali naj informaciji zaupam, jo preverim, počakam, prezrem ali pred deljenjem poiščem pomoč?	Povezuje informacijsko pismenost z varnejšim digitalnim ravnanjem.

11.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati, ali spletna vsebina temelji na dejstvih, mnenjih ali zgodbah.	Znam presoditi, ali sporočilo predvsem podaja dejstva, izraža	Udeleženec razvrsti kratke primere objav, naslovov ali sporočil.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
	mnenje ali pripoveduje zgodbo z določenega vidika.	
2. Prepoznati pogoste medijske formate in njihove značilne namene.	Prepoznam različne vrste digitalnih vsebin in razumem, zakaj so bile ustvarjene.	Udeleženec poveže primere z vrstami vsebin, kot so novice, oglasi, javna obvestila, mnenjske objave, osebne zgodbe ali zabavne vsebine.
3. Razlikovati med naslovi, katerih namen je informiranje, in naslovi, katerih namen je pritegniti pozornost.	Opazim, kdaj naslov predvsem obvešča in kdaj želi predvsem spodbuditi klik, odziv ali deljenje vsebine.	Udeleženec primerja dva naslova in prepozna besedne zveze, namenjene pritegovanju pozornosti.
4. Vrednotiti verodostojnost informacijskih virov na podlagi kontekstualnih pokazateljev.	Znam preveriti, kdo je informacijo objavil, kdaj je bila objavljena, katere dokaze navaja in ali je vir videti zanesljiv.	Udeleženec uporabi kratko rutino preverjanja verodostojnosti na izbranem primeru.
5. Primerjati, kako različni mediji obravnavajo isti dogodek ali temo.	Opazim, da lahko različni viri isto temo predstavijo na različne načine.	Udeleženec primerja dva kratka primera in prepozna razlike v besedišču, poudarkih ali manjkajočih informacijah.
6. Pojasniti, kako osebne izkušnje vplivajo na interpretacijo medijskih sporočil.	Zavedam se, da mi lastne izkušnje lahko pomagajo razumeti informacije, vendar lahko vplivajo tudi na to, kaj najprej opazim ali čemu hitreje zaupam.	Udeleženec odgovori na kratko vprašanje za refleksijo o vplivu preteklih izkušenj na interpretacijo informacij.
7. Presoditi relevantnost informacij za osebno in družbeno odločanje.	Znam oceniti, ali je informacija uporabna, zanesljiva in dovolj pomembna za osebno ali družbeno odločitev.	Udeleženec pojasni, ali bi v konkretnem primeru informaciji zaupal, jo preveril, počakal, prezrl ali poiskal pomoč.
8. Prepoznati subtilne tehnike uokvirjanja, ki vplivajo na interpretacijo.	Opazim, kdaj besede, slike, izpuščene informacije ali poudarki vplivajo na moje razumevanje sporočila.	Udeleženec v kratkem primeru prepozna čustveno obarvano besedišče, enostranske poudarke ali manjkajoč kontekst.
9. Usmerjati druge pri uporabi postopkov preverjanja verodostojnosti neznanih virov.	Drugi osebi znam na spoštljiv način pojasniti preprosto rutino preverjanja informacij.	Udeleženec izbere ali pripravi preprost nasvet za osebo, ki želi preveriti neznani vir.
10. Prilagoditi strategije vrednotenja novim ali nastajajočim medijskim okoljem.	Enaka osnovna vprašanja za preverjanje znam uporabiti tudi pri novih platformah, formatih ali vrstah digitalnih sporočil.	Udeleženec uporabi osebno rutino preverjanja verodostojnosti pri neznanem primeru, kot je objava na novi družbeni platformi, vsebina, ustvarjena z umetno inteligenco, ali neznana spletna stran.

11.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota1	Kaj štejemo za digitalno informacijo?	1 ura
Učna enota 2	Dejstva, mnenja, interpretacije in zgodbe	1 ura
Učna enota 3	Viri, avtorji, pošiljatelji in pokazatelji verodostojnosti	1,5 ure
Učna enota 4	Naslovi, uokvirjanje vsebin in manjkajoči kontekst	1,5 ure
Učna enota 5	Primerjanje virov in odločanje, čemu zaupati	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija modula, učna rutina in preverjanje ter vrednotenje	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

11.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj štejemo za digitalno informacijo?	Ta učna enota udeležence seznani z različnimi oblikami digitalnih informacij, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Mednje sodijo spletne novice, objave na družbenih omrežjih, zdravstveni nasveti, obvestila javnih služb, posredovana sporočila, videoposnetki, oglasi, komentarji in rezultati spletnega iskanja. Osrednje sporočilo učne enote je preprosto: vse digitalne vsebine nimajo enakega namena. Nekatere obveščajo, druge prepričujejo, zabavajo, prodajajo, opozarjajo ali skušajo vplivati na vedenje ljudi.	Udeleženci si ogledajo več kratkih primerov in določijo, za katero vrsto vsebine gre v posameznem primeru.
Učna enota 2: Dejstva, mnenja, interpretacije in zgodbe	Ta učna enota pomaga udeležencem razlikovati med različnimi vrstami trditev. Dejstvo je mogoče preveriti. Mnenje izraža stališče. Interpretacija pojasnjuje pomen določenega dogodka ali informacije. Narativ predstavlja dogodke v obliki zgodbe z določenimi poudarki. Namen učne enote ni pomnjenje definicij, temveč razumevanje, da spletna sporočila pogosto združujejo dejstva, mnenja in interpretacije.	Udeleženci kratke trditve razvrstijo med dejstva, mnenja ali interpretacije ter določijo, kako bi jih bilo mogoče preveriti.
Učna enota 3: Viri, avtorji, pošiljatelji in pokazatelji verodostojnosti	Ta učna enota uvaja preproste načine preverjanja verodostojnosti. Udeleženci se naučijo razlikovati med izvirnim virom, avtorjem in osebo, ki je sporočilo posredovala ali delila. To je pomembno, ker lahko sporočilo prejmejo od zaupanja vrednega družinskega člana ali prijatelja, čeprav izvira iz nezanesljivega vira. Med pokazatelje verodostojnosti sodijo ime vira, datum objave, navedeni dokazi, podatki o avtorju, preglednost, uradni status, skladnost z drugimi zanesljivimi viri ter odsotnost pretiranega čustvenega pritiska.	Udeleženci na primeru sporočila uporabijo štiri vprašanja: Kdo je ustvaril vsebino? Kdaj je bila objavljena? Kateri dokazi so navedeni? Kje lahko informacijo še preverim?
Učna enota 4: Naslovi, uokvirjanje vsebin in manjkajoči kontekst	Ta učna enota pomaga udeležencem razumeti, kako način predstavitve vpliva na interpretacijo. Naslovi, slike, izbira besed in izpuščene informacije lahko pomembno oblikujejo razumevanje vsebine. Nekateri naslovi so namenjeni obveščanju, drugi predvsem pritegovanju pozornosti, vzbujanju čustev ali spodbujanju klikov. Učna enota se izogiba abstraktni medijski teoriji in uporablja preproste primerjave: dva naslova o isti temi, dve sliki z različnima napisoma ali dve objavi, ki poudarjata različne vidike iste zgodbe.	Udeleženci primerjajo dva naslova in prepoznajo besede, ki ustvarjajo čustveni odziv, občutek nujnosti ali vrednostno presojo.
Učna enota 5: Primerjanje virov in odločanje, čemu zaupati	Ta učna enota predstavlja primerjanje informacij kot praktično navado. Udeleženci se naučijo, da se pri pomembnih temah ni priporočljivo zanašati zgolj na eno sporočilo, en naslov ali eno posredovano objavo. Informacije naj primerjajo z drugim zanesljivim virom, zlasti kadar gre za zdravje, finance, javne storitve, varnost ali vprašanja aktivnega državljanstva. Primerjanje ne pomeni pregledovanja številnih virov za vsako manjšo dilemo, temveč zavedanje, kdaj je tema dovolj pomembna, da zahteva dodatno preverjanje.	Udeleženci primerjajo dva kratka vira o isti temi ter določijo, kaj je podobno, kaj različno in kaj bi bilo treba še preveriti.
Učna enota 6: Refleksija modula, učna rutina ter preverjanje in vrednotenje	Zadnja učna enota povezuje in utrjuje vsebine modula. Udeleženci vadijo uporabo osebne rutine preverjanja verodostojnosti ter jo uporabijo na enem realističnem primeru. Obenem opravijo kratek kviz ali drugo primerljivo aktivnost preverjanja in vrednotenja.	Udeleženci izberejo en primer in odgovorijo na vprašanje: Ali bi tej informaciji zaupal/-a, jo preveril/-a, počakal/-a, jo prezrl/-a ali prosil/-a za pomoč? Zakaj?

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

11.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje in vrednotenje v tem modulu naj ugotavljata predvsem, ali udeleženci znajo uporabiti osnovne postopke presoje verodostojnosti pri realističnih primerih. Poudarek ne sme biti predvsem na pomnjenju definicij.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje vrste vsebine	Udeleženec ugotovi, ali gre pri sporočilu za novico, mnenje, oglas, javno obvestilo, osebno zgodbo ali zabavno vsebino.
Razlikovanje med dejstvom, mnenjem, interpretacijo in zgodbo	Udeleženec trditve opredeli kot dejstvene, mnenjske, interpretativne ali narativne.
Preverjanje vira in konteksta	Udeleženec prepozna manjkajoče podatke o viru, datumu, dokazih ali ozadju informacije.
Prepoznavanje uokvirjanja vsebin	Udeleženec prepozna čustveno obarvano, selektivno ali pozornost vzbujajoče besedišče.
Primerjanje virov	Udeleženec po primerjavi dveh primerov izbere varnejši način odzivanja.
Uporaba osebne rutine preverjanja verodostojnosti	Udeleženec uporabi kratek kontrolni seznam, preden se odloči, ali bo informaciji zaupal ali jo delil.
Pojasnjevanje postopkov preverjanja drugim	Udeleženec izbere spoštljivo oblikovan nasvet za vrstnika, ki ga zanima, ali lahko zaupa neznanemu viru.
Prenos učne rutine v novo situacijo	Udeleženec uporabi enaka vprašanja za preverjanje pri novi ali manj poznani vrsti digitalne vsebine.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najvarnejšega načina preverjanja verodostojnosti, prepoznavanje vrste vsebine, prepoznavanje pokazateljev zanesljivega vira ali odločanje o ravnanju pred deljenjem vsebine.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja dejstev, mnenj, virov, naslovov in pokazateljev verodostojnosti.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, kot so vir, dokaz, kontekst, mnenje, naslov, uokvirjanje vsebin in primerjanje virov.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Ta pojasni, zakaj je določen odziv varnejši oziroma zakaj je treba informacijo dodatno preveriti.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker pred zaupanjem informaciji preveri vir in datum objave.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor pomeni prehiter odziv. Varnejši korak je preveriti, kdo je ustvaril sporočilo, in ugotoviti, ali informacijo potrjuje še kakšen drug zanesljiv vir.«

11.8 Učna rutina: Osebna rutina preverjanja verodostojnosti

Ob zaključku modula se udeleženci seznanijo s kratko rutino, ki jo lahko uporabijo, kadar naletijo na čustveno obarvano, nujno ali presenetljivo digitalno vsebino.

Preden digitalni informaciji zaupate ali jo delite, se ustavite in si zastavite naslednja vprašanja:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Korak	Vprašanje
Vir	Kdo je ustvaril ali objavil to informacijo?
Namen	Ali je namen vsebine obveščanje, prepričevanje, prodaja, opozarjanje ali izzivanje odziva?
Dokazi	Kateri dokazi ali utemeljitve podpirajo navedene trditve?
Kontekst	Ali so datum, okoliščine in ozadje informacije jasno predstavljeni?
Primerjava	Ali lahko informacijo preverim še pri drugem zanesljivem viru?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Vir. Namen. Dokazi. Kontekst. Primerjaj.**

11.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul je treba izvajati s pomočjo poznanih primerov in preprostega jezika. Od udeležencev se na tej stopnji ne pričakuje analiziranje kompleksnih medijskih sistemov. Cilj modula je razviti samozavest pri postavljanju preprostih, a koristnih vprašanj.

Primeri naj bodo povezani z vsakdanjimi situacijami, kot so posredovano zdravstveno sporočilo, obvestilo lokalne javne službe, naslov objave na družbenem omrežju, oglas, objava o pokojninah ali socialnih prejemkih, vremensko opozorilo, obvestilo o javnem prometu ali sporočilo, deljeno v družinski skupini.

Gradiva MOOC-a in izobraževalci naj se izogibajo vzbujanju občutka krivde ali zadrege pri udeležencih, ki so v preteklosti zaupali nezanesljivim informacijam ali jih delili z drugimi. Mnoga zavajajoča sporočila so namreč namenoma oblikovana tako, da delujejo verodostojno. Učni poudarek naj bo usmerjen v vprašanje: »Kaj lahko naslednjič preverim?«

Modul naj prav tako poudari, da so osebne izkušnje lahko pomemben vir presoje. Starejši odrasli pogosto prepoznajo pretiravanje, družbeni pritisk ali nezanesljive trditve, ker so se s podobnimi vzorci že srečali v drugih okoliščinah. Hkrati pa je treba osebne izkušnje dopolnjevati s preverjanjem virov in primerjanjem informacij, zlasti kadar gre za vsebine s področja zdravja, financ, varnosti, javnih storitev ali vprašanj aktivnega državljanstva.

11.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote, opravi predpisane aktivnosti preverjanja znanja ali kvize ter dokaže, da zna uporabiti osebno rutino preverjanja verodostojnosti pri vsaj enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva opravljene vse obvezne aktivnosti modula ter doseganje predpisanega praga uspešnosti pri preverjanju in vrednotenju modula, pri čemer je omogočenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali primerljive učne aktivnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, aktivnost ali refleksija o dejstvih, mnenjih, virih, dokazih, uokvirjanju vsebin in primerjanju informacij.
Uporabil rutino preverjanja verodostojnosti	Uporaba osebne rutine preverjanja verodostojnosti pri enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali primerljiva naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o situaciji, v kateri pred zaupanjem informaciji ali njenim deljenjem izvede preverjanje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

11.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga razviti osnovno navado preverjanja informacij. Modul 2 nadgrajuje to izhodišče z osredotočanjem na dezinformacije, manipulacijo in čustveni pritisk. Udeleženci bodo prešli od vprašanja »Ali lahko tej informaciji zaupam?« k vprašanju »Ali me to sporočilo skuša zavesti ali z mano manipulirati?«.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

12. MODUL 2: PREPOZNAVANJE DEZINFORMACIJ IN MANIPULACIJ

12.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Prepoznavanje zavajajočih vsebin, čustvenega pritiska, manipulativnih strategij in vzorcev dezinformacij
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec zna prepoznati zavajajoče ali manipulativne digitalne vsebine, zaznati čustveni pritisk ter izbrati varnejšo strategijo preverjanja ali odzivanja, preden se na vsebino odzove ali jo deli.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 2: Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij
Osrednja praktična rutina	Ustavi se – preveri – primerjaj
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji s čustvenim pritiskom, naloge prepoznavanja manipulativnih vzorcev ter odločanje o varnejših odzivih

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

12.2 Kontekst modula

Modul 1 je udeležence uvedel v preverjanje virov, verodostojnost informacij in uokvirjanje vsebin. Modul 2 gradi na teh temeljih in se osredotoča na zavajajoče in manipulativne vsebine. Starejši odrasli se z dezinformacijami lahko srečujejo prek objav na družbenih omrežjih, posredovanih sporočil, spletnih videoposnetkov, dramatičnih naslovov, zdravstvenih trditev, političnih vsebin, govoric v času kriz, opozoril, podobnih spletnim prevaram, ali čustveno nabitih sporočil, ki jih delijo osebe, ki jim zaupajo.

Dezinformacij in manipulacije ni vedno lahko prepoznati. Zavajajoče vsebine pogosto delujejo znano, nujno, moralno, domoljubno, koristno ali čustveno prepričljivo. Lahko uporabljajo resnične podatke na izkrivljen način, zamolčijo pomemben kontekst, pretiravajo z nevarnostjo, zlorabljajo slike, posnemajo zaupanja vredne avtoritete ali ljudi spodbujajo k deljenju vsebin, še preden jih preverijo. Zato udeleženci ne potrebujejo zgolj definicij, temveč praktične strategije presoje.

Namen modula ni spodbuditi nezaupanja do vseh informacij. Njegov cilj je pomagati udeležencem prepoznati opozorilne znake: močna čustva, občutek nujnosti, nejasen vir, pomanjkanje dokazov, poenostavljeno pripisovanje krivde, pozive k takojšnjemu deljenju, navidezno avtoriteto ali trditve, ki so preveč urejene, preveč zastrašujoče ali preveč priročne, da bi bile resnične. Modul spodbuja tudi spoštljivo odzivanje. Udeleženci se ne učijo zgolj zaščititi sebe, temveč tudi preprečevati nadaljnje širjenje zavajajočih vsebin.

Modul se izvaja skrbno in brez obsojanja. Mnoga zavajajoča sporočila so namenoma zasnovana tako, da delujejo verodostojno. Vsakdo je lahko pod vplivom čustvenega pritiska, zlasti kadar se vsebine nanašajo na zdravje, varnost, družino, finance, skupnost, politiko ali osebno identiteto. Učni poudarek ostaja praktičen: »Kaj lahko naslednjič opazim, preverim in storim?«

12.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Ali me to sporočilo skuša spodbuditi k hitremu odzivu?	Pomaga prepoznati občutek nujnosti in pritiska.
Katera čustva v meni vzbuja to sporočilo?	Spodbuja prepoznavanje strahu, jeze, krivde, šoka ali močnega strinjanja.
Kdo je ustvaril sporočilo, ne le kdo mi ga je poslal?	Pomaga razlikovati med zaupanja vrednim pošiljateljem in izvirnim virom.
Kateri dokazi so navedeni?	Spodbuja preverjanje namesto takojšnjega odzivanja.
Katere informacije morda manjkajo?	Spodbuja pozornost na kontekst in izpuščene informacije.
Ali gre za napačno informacijo, deljeno po pomoti, ali za namerno manipulacijo?	Uvaja praktično razlikovanje med napačnimi informacijami in dezinformacijami.
Kaj želi to sporočilo doseči?	Pomaga prepoznati vedenjski pritisk: klik, deljenje, donacijo, glasovanje, nakup, strah ali nezaupanje.
Ali bi lahko s tem sporočilom komu škodil/-a, če bi ga delil/-a?	Povezuje medijsko presojo z odgovornostjo.
Kako lahko to preverim, ne da bi me pri tem preplavile informacije?	Spodbuja obvladljive rutine preverjanja.
Kako naj se mirno odzovem, če nekdo drug deli zavajajočo vsebino?	Spodbuja spoštljivo komunikacijo z vrstniki.

12.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati čustveno obarvan jezik, namenjen vplivanju na občinstvo.	Opazim besede ali slike, ki skušajo v meni vzbuditi strah, jezo, šok, občutek krivde ali nujnosti.	Udeleženec prepozna čustveno obarvan jezik v kratkem sporočilu ali naslovu.
2. Ob podpori prepoznati očitne primere napačnih informacij.	Prepoznam jasne primere neresničnih ali zavajajočih informacij, kadar so prikazani osnovni opozorilni znaki.	Udeleženec izbere zavajajoč primer in navede en razlog za svojo odločitev.
3. Pojasniti, zakaj so nekatere zavajajoče vsebine videti verodostojne.	Pojasnim lahko, zakaj je sporočilo lahko prepričljivo, čeprav je nepopolno ali neresnično.	Udeleženec prepozna značilnosti, kot so znan pošiljatelj, uradni videz, delna resnica, čustvena zgodba ali pogosto deljenje.
4. Razlikovati med napačnimi informacijami in namernimi dezinformacijami.	Razumem razliko med neresnično informacijo, ki je bila deljena po pomoti, in neresnično informacijo, ki je namenjena zavajanju.	Udeleženec preproste scenarije razvrsti med napačne informacije ali dezinformacije.
5. Prepoznati ponavljajoče se manipulativne vzorce v političnih in družbenih medijskih vsebinah.	Prepoznam pogoste vzorce, kot so vzbujanje strahu, pripisovanje krivde, navidezna avtoriteta, delitev na »mi« in »oni«, občutek nujnosti ali selektivno navajanje dokazov.	Udeleženec poveže primere z manipulativnimi vzorci.
6. Analizirati čustvene sprožilce v zavajajočih kampanjah.	Opazim, katera čustva uporablja zavajajoče sporočilo in zakaj lahko vplivajo na ljudi.	Udeleženec pojasni, ali sporočilo uporablja strah, jezo, ponos, sram, občutek krivde ali šok.
7. Presoditi motive za ustvarjanje manipulativnih vsebin.	Razmislim lahko, zakaj nekdo ustvarja ali širi manipulativne vsebine.	Udeleženec prepozna motive, kot so zaslužek, vpliv, pozornost, politična korist, družbene delitve ali goljufija.
8. Uporabiti strategije presoje pri nejasnih ali mejnih primerih.	Znam se odločiti, kaj storiti, kadar nisem prepričan/-a, ali je sporočilo zanesljivo ali zavajajoče.	Udeleženec izbere varnejši odziv: ustavi se, preveri, primerjaj, počakaj, prezri ali poišči pomoč.
9. Podpreti druge pri prepoznavanju manipulacije v primerih iz resničnega življenja.	Drugi osebi znam na miren in spoštljiv način pomagati preveriti sumljivo sporočilo.	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki želi deliti vprašljivo vsebino.
10. Razviti odzive, prilagojene novim taktikam dezinformiranja.	Rutino preverjanja znam prilagoditi novim vrstam zavajajočih vsebin, platform ali formatov.	Udeleženec uporabi rutino Ustavi se – preveri – primerjaj pri novem ali neznanem primeru.

12.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Kaj so napačne informacije, dezinformacije in manipulacija?	1 ura
Učna enota 2	Čustveni pritisk in sporočila, ki ustvarjajo občutek nujnosti	1 ura
Učna enota 3	Zakaj so zavajajoča sporočila lahko videti verodostojna?	1,25 ure
Učna enota 4	Pogosti manipulativni vzorci	1,5 ure
Učna enota 5	Preverjanje informacij, odzivanje in preprečevanje škodljivega deljenja	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija modula, učna rutina in preverjanje ter vrednotenje	1,25 ure
Skupaj		**7,5 ure**

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

12.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj so napačne informacije, dezinformacije in manipulacija?	Ta učna enota na preprost način predstavi osnovno razliko med napačnimi informacijami in dezinformacijami. Napačne informacije so lahko neresnične ali zavajajoče informacije, ki se širijo brez namena škodovanja. Dezinformacije pa so neresnične ali zavajajoče informacije, ustvarjene ali razširjene z namenom zavajanja, vplivanja ali manipuliranja. Učna enota naj udeležencev ne obremenjuje s številnimi kategorijami. Zadostuje praktično razlikovanje: ali je bila informacija deljena po pomoti ali pa nekdo namerno zavaja ljudi?	Udeleženci preberejo tri kratke scenarije in presodijo, ali gre za nenamerno širjenje napačnih informacij, namerno manipulacijo ali nejasen primer.
Učna enota 2: Čustveni pritisk in sporočila, ki ustvarjajo občutek nujnosti	Ta učna enota pomaga udeležencem prepoznati, kako sporočila ustvarjajo pritisk. Manipulativne vsebine pogosto uporabljajo strah, jezo, šok, občutek krivde, ponos ali občutek nujnosti. Pogosti so pozivi, kot so »takoj deli naprej«, »odpri oči«, »zaščiti svojo družino«, »nikomur drugemu ne zaupaj« ali »ukrepaj, preden bo prepozno«. Učna enota povezuje čustvene odzive s praktično navado, da se najprej ustavimo. Močna čustva niso dokaz, da je sporočilo neresnično, so pa znak, da se je vredno ustaviti in informacijo preveriti.	Udeleženci prepoznajo prevladujoče čustvo v kratkih primerih ter se odločijo, ali bi se morali odzvati takoj ali se najprej ustaviti in preveriti informacijo.
Učna enota 3: Zakaj so zavajajoča sporočila lahko videti verodostojna?	Ta učna enota pojasnjuje, zakaj so lahko zavajajoče vsebine prepričljive. Vsebujejo lahko nekaj resničnih informacij, uporabljajo znan logotip, jih deli oseba, ki ji zaupamo, vključujejo dramatično podobo, se sklicujejo na resnični dogodek, uporabljajo uradno zveneč jezik ali ponavljajo nekaj, kar so udeleženci že slišali. Učna enota pomaga razumeti, da nasedanje zavajajočim vsebinam ni osebni neuspeh. Takšna sporočila so pogosto namenoma oblikovana tako, da izkoriščajo zaupanje in občutek domačnosti.	Udeleženci analizirajo na videz verodostojno sporočilo in določijo, kateri elementi ga naredijo prepričljivega ter katere informacije bi bilo kljub temu treba preveriti.
Učna enota 4: Pogosti manipulativni vzorci	Ta učna enota predstavlja pogoste manipulativne vzorce v družbenih in političnih medijskih vsebinah. Primeri vključujejo poenostavljeno pripisovanje krivde, delitev na »mi« in »oni«, navidezno avtoriteto, selektivno uporabo dokazov, trditve v slogu teorij zarot, slike brez ustreznega konteksta, čustvene osebne zgodbe, pozive k takojšnjemu deljenju in trditve, da resnico govori samo en vir. Poudarek ostaja praktičen: pomembno je prepoznavanje vzorcev, ne pomnjenje teorije.	Udeleženci povežejo kratka sporočila z manipulativnimi vzorci, kot so strah, pripisovanje krivde, navidezna avtoriteta, občutek nujnosti ali manjkajoč kontekst.
Učna enota 5: Preverjanje informacij, odzivanje in preprečevanje škodljivega deljenja	Ta učna enota povezuje prepoznavanje z ukrepanjem. Udeleženci vadijo, kaj storiti pred deljenjem ali odzivanjem: ustaviti se, preveriti izvirni vir, poiskati dokaze, primerjati informacije z drugim zanesljivim virom, počakati, kadar niso prepričani, ne posredovati vsebin pod pritiskom in po potrebi poiskati pomoč. Učna enota vključuje tudi spoštljiv odziv na vsebine, ki jih delijo drugi. Če prijatelj ali družinski član deli zavajajočo vsebino, lahko udeleženci zastavijo umirjeno vprašanje za preverjanje, namesto da začnejo spor.	Udeleženci izberejo najvarnejši odziv na posredovano sporočilo: deliti, prezreti, preveriti, vprašati po viru, primerjati z drugim virom ali se odzvati spoštljivo.
Učna enota 6: Refleksija modula, učna rutina in preverjanje ter vrednotenje	Zadnja učna enota utrdi rutino Ustavi se – preveri – primerjaj. Udeleženci jo uporabijo na enem realističnem primeru ter opravijo kratek kviz ali drugo primerljivo aktivnost preverjanja in vrednotenja. Učna enota povezuje vsebine tega modula z modulom 1, saj ostajajo vir, dokazi, kontekst in primerjava informacij še naprej ključni elementi presoje.	Udeleženci odgovorijo na vprašanja: Kateri znak bi me ustavil pred deljenjem sporočila? Kateri vir bi uporabil/-a za preverjanje? Kaj bi odgovoril/-a, če bi mi takšno vsebino

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
		posredovala bližnja oseba?

12.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje in vrednotenje v tem modulu naj ugotavljata predvsem, ali udeleženci znajo prepoznati zavajajoče ali manipulativne vzorce ter izbrati varnejše načine odzivanja. Ne smeta temeljiti na zahtevnem teoretičnem znanju ali pomnjenju definicij.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje napačnih informacij in dezinformacij	Udeleženec v preprostih scenarijih razlikuje med nenamerno posredovanimi napačnimi informacijami in namerno manipulacijo.
Prepoznavanje čustvenega pritiska	Udeleženec v sporočilu prepozna strah, občutek nujnosti, jezo, občutek krivde, ponos ali šok.
Prepoznavanje znakov manipulacije	Udeleženec prepozna manjkajoč vir, nejasne dokaze, pretirano besedišče, navidezno avtoriteto, pozive k takojšnjemu deljenju ali enostransko pripisovanje krivde.
Razlaga prepričljivosti sporočila	Udeleženec pojasni, zakaj je lahko zavajajoče sporočilo videti verodostojno.
Prepoznavanje motivov	Udeleženec prepozna možne motive, kot so pridobivanje pozornosti, zaslužek, vplivanje na ljudi, goljufija, politična korist ali ustvarjanje družbenih delitev.
Preverjanje pred deljenjem	Udeleženec pred posredovanjem ali odzivanjem izbere varnejši način ravnanja.
Primerjanje informacij	Udeleženec se odloči preveriti trditev pri drugem zanesljivem viru.
Spoštljivo odzivanje	Udeleženec izbere miren popravek, vprašanje ali predlog za preverjanje v družbeni situaciji.
Ravnanje v negotovih primerih	Udeleženec izbere možnost počakati, preveriti ali poiskati pomoč, kadar situacija ni jasna.
Prenos učne rutine	Udeleženec uporabi rutino Ustavi se – preveri – primerjaj pri novi vrsti sporočila ali na novi platformi.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najvarnejšega odziva, prepoznavanje čustvenega pritiska, določanje najboljšega koraka preverjanja ali prepoznavanje manipulativnega vzorca.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja napačnih informacij, dezinformacij, občutka nujnosti, manipulacije in dokazov.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, kot so napačne informacije, dezinformacije, vir, dokaz, občutek nujnosti, čustvo in manipulacija.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Ta pojasni, zakaj je določen odziv varnejši, manj varen, bolj zanesljiv ali bolj vprašljiv.

Primer strukture povratnih informacij:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker se pred deljenjem ustavi in trditev preveri pri drugem zanesljivem viru.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor pomeni prehiter odziv. Čustveno obarvana ali nujna sporočila je treba preveriti, preden jim zaupamo ali jih posredujemo naprej.«

12.8 Učna rutina: Ustavi se – preveri – primerjaj

Ob zaključku modula se udeleženci seznanijo s kratko rutino, ki jo lahko uporabijo, kadar naletijo na čustveno obarvano, nujno ali presenetljivo digitalno vsebino.

Preden se na sporočilo odzovete ali ga delite, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Ustavi se	Ali me to sporočilo skuša spodbuditi k hitremu odzivu?
Čustvo	Katera čustva v meni vzbuja?
Vir	Kdo je ustvaril sporočilo, ne le kdo mi ga je poslal?
Dokaz	Kateri dokazi podpirajo navedene trditve?
Primerjaj	Ali lahko informacijo preverim pri drugem zanesljivem viru?
Odzovi se	Kaj je v tej situaciji najvarnejši in najodgovornejši odziv?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Ustavi se. Prepoznaj čustvo. Preveri vir. Poišči dokaze. Primerjaj. Odzovi se premišljeno.**

12.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul se izvaja brez obsojanja ali povzročanja zadrege. Udeleženci so morda v preteklosti že zaupali zavajajočim vsebinam ali jih delili z drugimi. Besedilo in aktivnosti jasno poudarjajo, da so takšna sporočila pogosto namenoma zasnovana tako, da delujejo prepričljivo, ter da lahko čustveni pritisk vpliva na vsakogar.

Primeri so na začetku poznani in manj občutljivi. Med ustreznimi primeri so posredovano zdravstveno opozorilo, dramatičen naslov na družbenem omrežju, lažno javno obvestilo, zavajajoč napis ob fotografiji, govorica o javnih storitvah, pretirano vremensko opozorilo ali sporočilo s pozivom »takoj deli naprej«. Bolj občutljive politične ali družbene primere je treba uvajati postopoma in jih skrbno izbrati v okviru nacionalnih prilagoditev.

Modul se izogiba obremenjevanju udeležencev s številnimi kategorijami informacijskih motenj. Dovolj je, da razumejo praktično razliko med napačnimi informacijami, ki se širijo po pomoti, in dezinformacijami, namenjenimi zavajanju. Poudarek ostaja na prepoznavanju opozorilnih znakov in izbiranju varnejših ravnanj.

Modul se večkrat navezuje na modul 1. Enaka vprašanja za preverjanje ostajajo uporabna: Kdo je ustvaril vsebino? Kateri dokazi so navedeni? Kateri kontekst manjka? Kje lahko informacijo še preverim? Modul 2 doda novo raven presoje: Katero čustvo skuša vzbuditi to sporočilo in kaj želi doseči?

Starejše odrasle spodbuja, da svoje življenjske izkušnje uporabljajo kot prednost. Mnogi bodo prepoznali vzorce pretiravanja, propagande, govoric ali družbenega pritiska že iz prejšnjih medijskih in družbenih okolij. Modul jim pomaga te sposobnosti prenesti v digitalna okolja, ne da bi predpostavljal, da vsaka nova platforma ali format zahtevata povsem nov način razmišljanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

12.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote, opravi predpisane aktivnosti preverjanja znanja ali kvize ter dokaže, da zna uporabiti rutino Ustavi se – preveri – primerjaj pri vsaj enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva opravljene vse obvezne aktivnosti modula ter doseganje predpisanega praga uspešnosti pri preverjanju in vrednotenju modula, pri čemer je omogočenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali primerljive učne aktivnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, aktivnost ali refleksija o napačnih informacijah, dezinformacijah, čustvih, manipulaciji in dokazih.
Prepoznal čustveni pritisk	Prepoznavanje strahu, občutka nujnosti, jeze, občutka krivde, ponosa ali šoka v vzorčnem sporočilu.
Uporabil rutino	Uporaba rutine Ustavi se – preveri – primerjaj pri enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali primerljiva naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o situaciji, v kateri se pred odzivom ali deljenjem vsebine najprej ustavi.

12.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul pomaga udeležencem prepoznavati zavajajoče vsebine, čustveni pritisk in manipulacijo. Modul 3 nadgrajuje to znanje z osredotočanjem na vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco. Udeleženci bodo prešli od vprašanja »Ali me to sporočilo skuša zavesti ali z mano manipulirati?« k vprašanju »Ali je bilo to besedilo, slika, zvočni posnetek ali videoposnetek ustvarjen oziroma spremenjen z umetno inteligenco in kako ga lahko preverim?«.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

13. MODUL 3: PREPOZNAVANJE VSEBIN, USTVARJENIH Z UMETNO INTELIGENCO

13.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Razumevanje besedil, slik, zvočnih in video vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, prepoznavanje z njimi povezanih tveganj ter uporaba skrbnih strategij preverjanja
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec prepozna, da so lahko digitalne vsebine ustvarjene ali spremenjene z umetno inteligenco, ter zna kritično presojati vsebine, ki jih je ustvarila ali soustvarila umetna inteligenca, preden jim zaupa, jih uporabi ali deli.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 3: Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Osrednja praktična rutina	Previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, primeri prepoznavanja vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, scenariji preverjanja, vprašanja za etično refleksijo ter odločanje o varnejši uporabi vsebin

13.2 Kontekst modula

Modul 1 je udeležence seznanil s preverjanjem virov in verodostojnosti informacij. Modul 2 jim je pomagal prepoznavati zavajajoče vsebine in čustveno manipulacijo. Modul 3 dodaja novejši in vse pomembnejši izziv: digitalne vsebine so danes lahko ustvarjene ali spremenjene z umetno inteligenco.

Umetna inteligenca je širok pojem za računalniške sisteme, zasnovane za opravljanje nalog, ki običajno zahtevajo določeno obliko človeške inteligence, kot so prepoznavanje vzorcev, ustvarjanje besedil, analiza podatkov, prevajanje, priporočanje vsebin ali ustvarjanje slik. Generativna umetna inteligenca je vrsta umetne inteligence, ki lahko ustvarja nove vsebine, kot so besedila, slike, zvočni posnetki, videoposnetki, povzetki, odgovori klepetalnih robotov ali sintetični glasovi.

Za starejše udeležence ni najpomembnejše tehnično razumevanje delovanja sistemov umetne inteligence. Ključno vprašanje je, da so lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, videti zelo prepričljive. Besedilo lahko deluje samozavestno. Slika je lahko videti povsem resnična. Glas lahko zveni znano. Videoposnetek je lahko videti pristen. Odgovor klepetalnega robota je lahko videti koristen. Vendar so lahko takšne vsebine netočne, zavajajoče, pristranske, zastarele, čustveno manipulativne ali celo popolnoma izmišljene.

To ne pomeni, da je umetna inteligenca zgolj nevarna. Orodja umetne inteligence lahko podpirajo učenje, komunikacijo, prevajanje, dostopnost, ustvarjalnost, javne storitve in vsakodnevna opravila. Namen tega modula ni vzbujati strahu pred umetno inteligenco, temveč pomagati udeležencem razumeti, da je treba vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, obravnavati s premišljeno presojo.

Starejši odrasli se lahko z vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco, srečujejo prek objav na družbenih omrežjih, oglasov, spletnih člankov, lažnih slik, sintetičnih glasov, prevarantskih sporočil, avtomatizirane podpore uporabnikom, odgovorov klepetalnih robotov, političnih sporočil, zdravstvenih informacij ali videoposnetkov, ki jih delijo prijatelji in družinski člani. Pogosto ne vedo, ali je bila pri nastanku vsebine uporabljena umetna inteligenca. Zato se modul osredotoča na praktično ozaveščenost: ustavi se, razmisli, ali bi lahko bila uporabljena umetna inteligenca, preveri vir, poišči dokaze in ne zaupaj vsebini zgolj zato, ker je videti realistično ali zveni prepričljivo.

13.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Kaj je umetna inteligenca v preprostih besedah?	Omogoča osnovno in netehnično razumevanje umetne inteligence.
Kaj je generativna umetna inteligenca?	Pojasnjuje, da lahko umetna inteligenca ustvarja besedila, slike, zvočne posnetke, videoposnetke in druge vsebine.
Ali je bila ta vsebina morda ustvarjena ali spremenjena z umetno inteligenco?	Spodbuja pozorno opazovanje vsebin, ki delujejo nenavadno izpopolnjeno, dramatično ali umetno.
Ali realistično videti vsebina vedno prikazuje nekaj resničnega?	Pomaga razlikovati med videzom in zanesljivostjo.
Ali samozavestno napisano besedilo vedno pomeni točno informacijo?	Spodbuja previdnost pri branju odgovorov in povzetkov, ki jih ustvari umetna inteligenca.
Kdo je ustvaril, objavil ali delil to vsebino?	Povezuje ozaveščenost o umetni inteligenci s preverjanjem virov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje udeleženca	Namen
Kateri dokazi podpirajo to vsebino?	Krepi preverjanje informacij namesto zaupanja na podlagi videza ali čustvenega odziva.
Kakšno tveganje obstaja, če temu zaupam ali to delim?	Povezuje vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, z vprašanji varnosti, dezinformacij in odgovornosti.
Kdaj naj poiščem pomoč ali preverim še drug vir?	Spodbuja varno ravnanje v negotovih situacijah.
Kako je lahko umetna inteligenca koristna, ne da bi ji slepo zaupal/-a?	Uravnoveša zavedanje o tveganjih in razvijanje digitalne avtonomije.

13.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati primere besedil ali slik, ustvarjenih z umetno inteligenco.	Prepoznam, da so lahko nekatera besedila in slike ustvarjena z umetno inteligenco.	Udeleženec prepozna primere vsebin, ki so lahko ustvarjene ali podprte z umetno inteligenco.
2. S preprostimi besedami opisati, kako nastajajo vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco.	Znam pojasniti, da orodja umetne inteligence ustvarjajo nove vsebine na podlagi vzorcev iz velikih količin podatkov.	Udeleženec izbere preprosto razlago delovanja generativne umetne inteligence.
3. Prepoznati značilne omejitve vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco.	Znam prepoznati, da so lahko takšne vsebine netočne, nepopolne, pristranske, zastarele ali izmišljene.	Udeleženec prepozna možne pomanjkljivosti v odgovoru klepetalnega robota, sliki ali besedilu, ustvarjenem z umetno inteligenco.
4. V običajnih primerih razlikovati med vsebinami, ki jih je ustvaril človek, in vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco.	Opazim znake, da je vsebina morda ustvarjena z umetno inteligenco, hkrati pa razumem, da tega ni vedno mogoče zanesljivo ugotoviti.	Udeleženec primerja dva primera in prepozna možne pokazatelje umetno ustvarjene vsebine ter stopnjo negotovosti.
5. Pojasniti tveganja zanašanja na informacije, ustvarjene z umetno inteligenco, brez preverjanja.	Pojasnim lahko, zakaj vsebinam, ustvarjenim z umetno inteligenco, ne smem zaupati brez preverjanja.	Udeleženec prepozna tveganja, kot so napačne informacije, izmišljeni viri, prevare, lažne slike ali zavajajoči zdravstveni nasveti.
6. Analizirati etična vprašanja, povezana z vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco.	Prepoznam etična vprašanja, kot so zavajanje, lažna identiteta, manipulacija, zasebnost, avtorske pravice ali škoda za ugled.	Udeleženec v realističnem scenariju prepozna etično vprašanje.
7. Presoditi zanesljivost virov informacij, podprtih z umetno inteligenco.	Presodim lahko, ali informacije, ustvarjene ali podprte z umetno inteligenco, temeljijo na zanesljivih virih in jasnih dokazih.	Udeleženec preveri, ali odgovor vsebuje vire, kontekst, datum in potrditev v drugih zanesljivih virih.
8. Ovrednotiti vpliv medijev, ustvarjenih z umetno inteligenco na družbo in javno razpravo.	Razumem, da lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, vplivajo na javno razpravo, zaupanje, volitve, zdravstvene odločitve in družbene odnose.	Udeleženec izbere možne posledice dezinformacij ali sintetičnih medijskih vsebin.
9. Usmerjati druge pri odgovorni interpretaciji vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco.	Drugi osebi znam pomagati premišljeno presojati vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, brez panike in obsojanja.	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki želi deliti sumljivo sliko ali besedilo, ustvarjeno z umetno inteligenco.
10. Prilagoditi kritične strategije novemu razvoju na področju umetne inteligence.	Tudi ob pojavu novih orodij ali novih vrst vsebin znam uporabljati previdne rutine preverjanja.	Udeleženec uporabi rutino previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, pri novem oziroma neznanem primeru.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

13.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Kaj je umetna inteligenca in kaj je generativna umetna inteligenca?	1 ura
Učna enota 2	Besedila, slike, zvočne in video vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	1,25 ure
Učna enota 3	Zakaj so lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, videti prepričljive, čeprav niso nujno zanesljive	1,25 ure
Učna enota 4	Tveganja, prevare in manipulacija z uporabo vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	1,5 ure
Učna enota 5	Etična vprašanja in odgovorna interpretacija	1,25 ure
Učna enota 6	Refleksija modula, učna rutina ter preverjanje in vrednotenje	1,25 ure
Skupaj		**7,5 ure**

13.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj je umetna inteligenca in kaj je generativna umetna inteligenca?	Ta učna enota umetno inteligenco predstavi v preprostem jeziku. Pojasnimo jo lahko kot računalniške sisteme, ki opravljajo naloge, kot so prepoznavanje vzorcev, priporočanje vsebin, prevajanje besedil, odgovarjanje na vprašanja ali ustvarjanje novih vsebin. Generativna umetna inteligenca je predstavljena kot umetna inteligenca, ki lahko ustvarja besedila, slike, zvočne posnetke, videoposnetke in povzetke. Učna enota naj se izogiba tehničnim podrobnostim in se osredotoča na vsakdanje primere: klepetalne robote, samodejno prevajanje, glasovne pomočnike, priporočilne sisteme in generatorje slik.	Udeleženci povežejo vsakdanje primere z načini uporabe umetne inteligence, kot so prevajanje, priporočanje vsebin, odgovori klepetalnih robotov ali generiranje slik.
Učna enota 2: Besedila, slike, zvočne in video vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	Ta učna enota pomaga udeležencem razumeti, da lahko umetna inteligenca ustvarja različne vrste vsebin. Med besedila sodijo odgovori klepetalnih robotov, lažni članki, ocene izdelkov ali objave na družbenih omrežjih. Slike lahko prikazujejo ljudi, dogodke ali situacije, ki nikoli niso obstajali. Zvočni posnetki lahko posnemajo glasove. Videoposnetki so lahko urejeni ali ustvarjeni tako, da dajejo napačen vtis. Učna enota poudarja, da je vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, pogosto težko prepoznati in da je negotovost pri presoji povsem običajna.	Udeleženci si ogledajo kratke primere in presodijo, ali je bila morda uporabljena umetna inteligenca, katere pokazatelje opazijo in kaj bi bilo treba še preveriti.
Učna enota 3: Zakaj so lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, videti prepričljive, čeprav niso nujno zanesljive	Ta učna enota pojasnjuje osrednje tveganje: vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, so lahko tekoče zapisane, prepričljive in realistične, ne da bi bile nujno točne. Sistemi umetne inteligence si lahko izmislijo podrobnosti, predstavljajo zastarele informacije, ponavljajo pristranskosti ali izpuščajo pomemben kontekst. Učna enota se navezuje na prejšnja modula, saj ostajajo vir, dokazi, kontekst in primerjanje informacij ključni elementi presoje.	Udeleženci preberejo odgovor v slogu umetne inteligence, ki deluje prepričljivo, ter določijo, katere informacije bi bilo treba preveriti, preden bi mu zaupali.
Učna enota 4: Tveganja, prevare in manipulacija z uporabo vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Ta učna enota predstavlja praktična tveganja. Umetna inteligenca se lahko uporablja za ustvarjanje lažnih slik, sintetičnih glasov, zavajajočih objav, personaliziranih prevarantskih sporočil, lažnih priporočil uporabnikov, lažnih oglasov ali čustvene manipulacije. Učna enota se izogiba senzacionalizmu, vendar jasno pokaže, da lahko umetna inteligenca	Udeleženci izberejo najvarnejši odziv na scenarij, povezan z umetno inteligenco, kot so lažno glasovno sporočilo, nerealističen oglas, sumljiva slika ali vprašljiva zdravstvena trditev.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
	zavajajoče vsebine naredi bolj prepričljive in težje prepoznavne.	
Učna enota 5: Etična vprašanja in odgovorna interpretacija	Ta učna enota spodbuja razmislek o etičnih vprašanjih. Vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, lahko odpirajo vprašanja zavajanja, privolitve, zasebnosti, avtorstva, manipulacije, diskriminacije, ugleda in odgovornosti. Učna enota uporablja preproste scenarije: lažno sliko javne osebe, sintetični glas družinskega člana, umetno ustvarjeno priporočilo uporabnika ali objavo, ustvarjeno z umetno inteligenco, ki je predstavljena kot resnična.	Udeleženci prepoznajo etično sporno vprašanje v scenariju in izberejo odgovorno ravnanje.
Učna enota 6: Refleksija modula, učna rutina ter preverjanje in vrednotenje	Zadnja učna enota utrdi rutino previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco. Udeleženci jo uporabijo na enem realističnem primeru in opravijo kratek kviz ali drugo primerljivo aktivnost preverjanja in vrednotenja. Učna enota poudarja, da udeležencem ni treba postati strokovnjaki za umetno inteligenco. Potrebujejo predvsem praktična vprašanja, ki jim pomagajo odločiti, kdaj zaupati, kdaj preveriti, kdaj počakati in kdaj poiskati pomoč.	Udeleženci uporabijo rutino pri enem primeru in odgovorijo: Kaj v tej vsebini vzbuja dvom? Kaj bi moral/-a preveriti? Kateri je najvarnejši naslednji korak?

13.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje in vrednotenje v tem modulu naj ugotavljata predvsem, ali udeleženci razumejo, da lahko umetna inteligenca ustvarja ali spreminja digitalne vsebine, ter ali znajo uporabiti premišljeno presojo, preden takim vsebinam zaupajo ali jih delijo. Ne smeta temeljiti na tehničnem razlaganju delovanja sistemov umetne inteligence.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Osnovno razumevanje umetne inteligence in generativne umetne inteligence	Udeleženec izbere preprosto razlago umetne inteligence in generativne umetne inteligence.
Prepoznavanje vrst vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Udeleženec prepozna, da so lahko besedila, slike, zvočni ali video posnetki ustvarjeni ali podprti z umetno inteligenco.
Razumevanje omejitev	Udeleženec prepozna, da so lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, netočne, pristranske, zastarele, nepopolne ali izmišljene.
Prepoznavanje negotovosti	Udeleženec razume, da ni vedno mogoče zanesljivo ugotoviti, ali je bila uporabljena umetna inteligenca.
Preverjanje pred zaupanjem vsebini	Udeleženec se odloči preveriti informacije, ustvarjene z umetno inteligenco, pri zanesljivih virih.
Prepoznavanje tveganj prevar in manipulacije	Udeleženec prepozna možno uporabo umetne inteligence pri lažnih sporočilih, sintetičnih glasovih, lažnih slikah ali sumljivih oglasih.
Etična ozaveščenost	Udeleženec prepozna vprašanja zavajanja, zasebnosti, lažne identitete ali škode za ugled.
Ozaveščenost o vplivu na javno razpravo	Udeleženec prepozna, da lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, vplivajo na zaupanje, javno razpravo, zdravstvene odločitve ali družbene odnose.
Odgovorna podpora drugim	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki želi deliti sumljivo vsebino, ustvarjeno z umetno inteligenco.
Prenos učne rutine	Udeleženec uporabi rutino preverjanja pri novem primeru, povezanem z umetno inteligenco.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najvarnejšega odziva, prepoznavanje tveganj vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, določanje, kaj je treba preveriti, ali prepoznavanje etičnih vprašanj.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja umetne inteligence, generativne umetne inteligence, realističnosti vsebin, točnosti informacij in preverjanja.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, kot so umetna inteligenca, generativna umetna inteligenca, preverjanje informacij, vir, dokaz, sintetični glas ali slika, ustvarjena z umetno inteligenco.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde ter naj krepijo praktično presojo.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker je treba tudi realistično videti vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, preveriti pri zanesljivem viru.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Temu odzivu prehitro zaupaš. Besedila, slike ali glasovi, ustvarjeni z umetno inteligenco, so lahko videti zelo prepričljivi, tudi kadar vsebujejo netočne ali zavajajoče informacije.«

13.8 Učna rutina: Previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco

Ob zaključku modula se udeleženci seznanijo s preprosto rutino za presojo vsebin, ustvarjenih ali podprtih z umetno inteligenco.

Preden vsebini, pri kateri je bila morda uporabljena umetna inteligenca, zaupate ali jo delite, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Opazi	Ali bi bilo to besedilo, sliko, zvočni posnetek ali videoposnetek mogoče ustvariti ali spremeniti z umetno inteligenco?
Vir	Kdo je vsebino objavil in kje se je prvič pojavila?
Dokazi	Kateri dokazi podpirajo trditev ali prikazano vsebino?
Kontekst	Ali so datum, kraj, dogodek ali oseba jasno pojasnjeni?
Primerjaj	Ali lahko informacijo potrdim še pri drugem zanesljivem viru?
Tveganje	Kaj se lahko zgodi, če tej vsebini zaupam ali jo delim, pa ni resnična?
Ukrepaj	Ali naj vsebini zaupam, jo preverim, počakam, prezrem, prijavim ali poiščem pomoč?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Opazi umetno inteligenco. Preveri vir. Poišči dokaze. Primerjaj. Ukrepaj previdno.**

13.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul naj bo predstavljen v mirnem in praktično usmerjenem jeziku. Udeležencem ni treba razumeti strojnega učenja, učnih podatkovnih zbirk, nevronskih mrež ali tehnične arhitekture umetne inteligence. Pomembno je, da razumejo, da je danes digitalne vsebine mogoče ustvarjati ali spreminjati na zelo realistične načine in da videz sam po sebi ni dokaz resničnosti.

Primeri morajo biti skrbno izbrani in prikazovati realistične situacije brez nepotrebnega vzbujanja strahu. Med primerne sodijo slika, ustvarjena z umetno inteligenco, odgovor klepetalnega robota brez navedenih virov, lažna ocena izdelka, sintetično glasovno opozorilo, vprašljiva zdravstvena trditev, nerealističen oglas ali objava na družbenem omrežju s sliko, ki morda ne prikazuje resničnega dogodka.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Modul mora uravnoteženo predstaviti tveganja in koristi. Umetna inteligenca je lahko koristna pri prevajanju, zagotavljanju dostopnosti, povzemanju informacij, podpori pri pisanju, navigaciji in učenju. Vendar morajo udeleženci razumeti, da koristnost še ne pomeni samodejne zanesljivosti. Rezultate umetne inteligence je treba preverjati, kadar gre za pomembne odločitve, zlasti na področju zdravja, financ, pravnih vprašanj, javnih storitev, varnosti, volitev ali osebnih odnosov.

Modul naj prav tako poudari, da je prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, vse težje. Od udeležencev se ne pričakuje popolna sposobnost njihovega prepoznavanja. Namen modula ni doseči popolno gotovost pri prepoznavanju, temveč razviti boljšo presojo v razmerah negotovosti. Posameznik lahko ravna varno tudi takrat, kadar zanesljivo ne ve, ali je bila uporabljena umetna inteligenca.

Ton modula naj se izogiba poniževanju ali ustvarjanju občutka nezadostnosti. Starejši odrasli lahko menijo, da je umetna inteligenca preveč nova ali preveč zapletena tema. Zato mora modul večkrat poudariti, da jim ni treba postati strokovnjaki. Potrebujejo le manjši nabor praktičnih vprašanj, ki jim pomagajo upočasniti odziv, preveriti informacije in sprejemati varnejše odločitve.

13.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote, opravi predpisane aktivnosti preverjanja znanja ali kvize ter dokaže, da zna uporabiti rutino previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, pri vsaj enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva opravljene vse obvezne aktivnosti modula ter doseganje predpisanega praga uspešnosti pri preverjanju in vrednotenju modula, pri čemer je omogočenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali primerljive učne aktivnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, aktivnost ali refleksija o umetni inteligenci, generativni umetni inteligenci, vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco, preverjanju informacij in tveganjih.
Prepoznal možne vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	Prepoznavanje besedila, slike, zvočnega ali video posnetka, pri katerem je bila morda uporabljena umetna inteligenca.
Razumel omejitve	Prepoznavanje, da so lahko vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, videti realistične, vendar tudi netočne, pristranske, nepopolne ali izmišljene.
Uporabil rutino	Uporaba rutine Previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, pri enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali primerljiva naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o situaciji, v kateri bi bilo treba vsebino, ustvarjeno ali podprto z umetno inteligenco, preveriti pred zaupanjem ali deljenjem.

13.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul pomaga udeležencem razumeti, da so lahko digitalne vsebine ustvarjene ali spremenjene z umetno inteligenco in da jih je treba presojati previdno. Modul 4 to znanje nadgradi z osredotočanjem na algoritme in izpostavljenost informacijam. Udeleženci bodo prešli od vprašanja »Ali je bila ta vsebina morda ustvarjena ali spremenjena z umetno inteligenco?« k vprašanju »Zakaj vidim prav to vsebino in kako platforme vplivajo na to, kar se pojavlja pred menoj?«.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

14. MODUL 4: RAZUMEVANJE ALGORITMOV IN IZPOSTAVLJENOSTI INFORMACIJAM

14.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Zavedanje, da platforme, viri in sistemi priporočil vplivajo na to, kaj uporabniki večkrat vidijo na spletu
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec lahko prepozna, da spletne platforme personalizirajo in priporočajo vsebine, razume, kako lahko ponavljajoča se izpostavljenost oblikuje zaznavanje, in uporabi preproste strategije za razširitev izpostavljenosti informacijam.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 4: Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam
Osrednja praktična rutina	Raznolikost informacij

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji za prilagajanje vira vsebin, naloge prepoznavanja s ponavljajočo se izpostavljenostjo, dejavnosti primerjanja in odločanje o raznolikosti informacij.

14.2 Kontekst modula

Starejši odrasli pogosto uporabljajo digitalne platforme za branje novic, ogledovanje videoposnetkov, iskanje informacij, spremljanje novic iz skupnosti, komuniciranje z drugimi ali dostopanje do javno dostopnih vsebin. Te platforme informacij ne prikazujejo vedno na nevtralen, celovit ali kronološki način. Vsebine lahko izbirajo, razvrščajo ali priporočajo na podlagi preteklih klikov, iskanj, ogledov, všečkov, lokacije, stikov, podatkov v profilu, oglaševalskih sistemov ali pravil platforme.

To pomeni, da lahko dve osebi iščeta informacije o isti temi ali uporabljata isto platformo, vendar vidita različne vsebine. Udeleženec lahko vedno znova vidi podobne objave, videoposnetke, oglase ali mnenja, ne da bi opazil, da platforma oblikuje informacijsko okolje okoli njega. Zaradi ponavljanja se lahko zdi, da je neka tema pomembnejša, pogostejša ali bolj verodostojna, kot je v resnici.

Ta modul na preprost način predstavlja ozaveščenost o algoritmih. Udeležencem ni treba razumeti, kako so algoritmi tehnično zasnovani. Pomembno je, da razumejo, da lahko digitalne platforme vplivajo na to, kaj vidijo, kaj vidijo pogosto in česa morda sploh ne vidijo.

Modul 4 nadgrajuje module 1–3. Učeči se so že vadili preverjanje verodostojnosti, prepoznavanje manipulacije in razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco. Ta modul dodaja še eno vprašanje: ne le »Ali lahko temu zaupam?«, temveč tudi »Zakaj to vidim in česa morda ne vidim?«

Cilj ni, da bi učeči se zavrnili vse digitalne platforme. Platforme lahko ljudem pomagajo odkrivati koristne informacije, ostati povezani, prejemati novosti in dostopati do storitev. Cilj je pomagati udeležencem razumeti, da vir objav, rezultati iskanja ali seznam priporočil niso celoten digitalni svet. Gre za izbran pogled nanj. Zato je pomembne teme treba preverjati tudi zunaj ene same platforme, vira objav ali seznama priporočil.

14.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Zakaj vedno znova vidim podobne objave, videoposnetke ali oglase?	Uvajanje personalizacije in ponavljajoče se izpostavljenosti.
Kdo odloča, kaj se najprej prikaže v mojem viru, med rezultatih iskanja ali med priporočili?	Ozavešča o tem, da je digitalna vsebina pogosto razvrščena, izbrana ali priporočena.
Ali mi platforma prikazuje vse ali samo izbrane vsebine?	Pomaga razumeti filtrirano izpostavljenost vsebinam.
Zakaj dve osebi vidita različne rezultate za isto temo?	Udeležencem pomaga razumeti personalizacijo in vpliv platform.
Ali lahko zaradi ponavljanja neka vsebina deluje bolj pogosta ali bolj resnična, kot je v resnici?	Povezuje ponavljanje z zaznavanjem in zaupanjem.
Ali vidim različna stališča ali večinoma podobna?	Spodbuja raznolikost informacij.
Kaj je informacijski mehurček?	Predstavlja idejo, da lahko ponavljajoča se podobna vsebina omeji pogled na določeno temo.
Kdaj naj informacije preverim tudi zunaj enega vira objav, aplikacije ali rezultata iskanja?	Spodbuja varnejše navade preverjanja pomembnih tem.
Kako lahko razširim nabor vsebin, ki jih vidim na spletu?	Povezuje ozaveščenost s praktičnim ukrepanjem.
Kako lahko to mirno razložim nekomu drugemu?	Podpira komunikacijo med vrstniki in prenos znanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

14.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati, da platforme personalizirajo vire vsebin.	Razumem lahko, da mi platforme prikazujejo vsebine na podlagi moje pretekle dejavnosti, profila ali nastavitev platforme.	Udeleženec prepozna primere personaliziranih vsebin v viru objav, seznamu videoposnetkov, rezultatih iskanja ali oglasu.
2. Opisati, kako algoritmi vplivajo na to, katere vsebine so prikazane.	Preprosto lahko razložim, da digitalni sistemi pomagajo določati, kaj se prikaže najprej, kaj je priporočeno in kaj se ponavlja.	Udeleženec reši preprosto nalogo z razlago ali povezovanjem o virih objav, priporočilih in razvrščanju.
3. Prepoznati znake ponavljajoče se ali filtrirane izpostavljenosti informacijam.	Opazim lahko, ko vedno znova vidim podobne teme, mnenja, videoposnetke ali oglase.	Udeleženec prepozna ponavljajočo se izpostavljenost v kratkem scenariju.
4. Razložiti, kako lahko algoritmi utrjujejo obstoječa stališča.	Razumem lahko, da pogosto prikazovanje podobnih vsebin lahko okrepi to, kar že mislim ali čutim.	Udeleženec izbere pravilno razlago v primeru, ko vir objav ponavlja podobna stališča.
5. Primerjati personalizirane in nepersonalizirane vire informacij.	Primerjam lahko vir objav na platformi z drugim virom, kot je uradna spletna stran, stran javne službe ali zanesljiv medij.	Udeleženec izbere drugi vir za primerjavo, kadar je tema pomembna.
6. Analizirati učinke algoritemskega izbiranja in razvrščanja vsebin na javno mnenje.	Prepoznam lahko, da ponavljajoča se priporočila in izbrane vsebine lahko vplivajo na to, kako ljudje razumejo vprašanja, pomembna za javnost.	Udeleženec razloži, kako bi lahko ponavljajoče se objave ali videoposnetki vplivali na mnenja o družbeni ali državljanski temi.
7. Oceniti tveganja informacijskih mehurčkov za razumevanje javnih vprašanj.	Razumem lahko, da lahko prikazovanje samo ene vrste informacij omeji moj pogled na vprašanja, pomembna za javnost.	Udeleženec razmisli, zakaj en sam vir objav ali en sam vir informacij ni dovolj za pomembna vprašanja, povezana z državljanstvom in javnostjo.
8. Uporabljati strategije za večjo raznolikost informacij, ki jih spremljam.	Uporabim lahko preproste korake za preverjanje različnih virov, stališč in kontekstov.	Udeleženec uporabi rutino informacijske raznolikosti pri eni temi.
9. Pomagati drugim pri prepoznavanju vpliva algoritmov.	Drugi osebi lahko mirno razložim, zakaj viri objav in priporočila morda ne prikazujejo celotne slike.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljivo razlago za vrstnika.
10. Razvijati prilagodljive pristope k medijskim okoljem, ki jih usmerjajo algoritmi.	Strategije informacijske raznolikosti lahko uporabljam tudi takrat, ko se platforme, viri objav ali sistemi priporočanja spremenijo.	Udeleženec uporabi rutino v novi ali neznani situaciji na platformi.

14.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Kaj so viri objav, rezultati iskanja in priporočila?	1 ura
Učna enota 2	Personalizacija: zakaj različni ljudje vidijo različne vsebine	1,25 ure
Učna enota 3	Ponavljanje, razvrščanje in informacijski mehurčki	1,5 ure
Učna enota 4	Algoritmi, javno mnenje in razumevanje družbenih vprašanj	1,25 ure
Učna enota 5	Širjenje nabora informacij, ki jih spremljamo	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

14.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj so viri objav, rezultati iskanja in priporočila?	Ta enota predstavlja osnovna digitalna okolja, v katerih se pojavlja algoritemsko izbiranje vsebin. Vir objav je tok objav, novosti ali videoposnetkov. Rezultati iskanja so urejeni seznami informacij. Priporočila predlagajo, kaj si ogledati, prebrati, kupiti ali spremljati naprej. Enota naj uporablja znane primere: vir objav na družbenem omrežju, priporočila videoposnetkov, priporočila pri nakupovanju, predloge novic, rezultate iskanja ali oglase.	Udeleženci povezujejo primere s pojmi, kot so vir objav, rezultat iskanja, priporočilo, oglas ali predlagani videoposnetek.
Učna enota 2: Personalizacija: zakaj različni ljudje vidijo različne vsebine	Ta enota na preprost način pojasnjuje personalizacijo. Platforme lahko za odločanje o tem, kaj bodo prikazale, uporabljajo pretekle klike, ogledane videoposnetke, zgodovino iskanja, lokacijo, stike, starostno skupino, jezik, uporabo naprave ali oglaševalske kategorije. Udeleženci naj razumejo, da lahko različni ljudje vidijo različne informacije, tudi če uporabljajo isto platformo.	Udeleženci primerjajo dva izmišljena uporabnika in izberejo, zakaj se lahko vsakemu od njiju prikazujejo različne objave, oglasi ali priporočila videoposnetkov.
Učna enota 3: Ponavljanje, razvrščanje in informacijski mehurčki	Ta enota pomaga udeležencem opaziti ponavljajočo se izpostavljenost vsebinam. Če udeleženec klikne določeno vsebino, si jo ogleda ali se nanjo odzove, mu platforma lahko začne prikazovati več podobnih vsebin. Tako lahko nastane informacijski mehurček, v katerem se podobne ideje, čustva ali teme pojavljajo znova in znova. Enota naj se izogiba tehničnim podrobnostim in se osredotoči na praktično prepoznavanje: »Ali prepogosto vidim isto vrsto vsebine?«	Udeleženci preberejo scenarij, v katerem oseba vedno znova vidi podobne objave, ter prepoznajo znake ponavljajoče se ali filtrirane izpostavljenosti vsebinam.
Učna enota 4: Algoritmi, javno mnenje in razumevanje družbenih vprašanj	Ta enota povezuje ozaveščenost o algoritmih z razumevanjem družbenih in družbenih vprašanj. Ponavljajoče se vsebine lahko vplivajo na to, kaj ljudje dojemajo kot pomembno, pogosto, nevarno, priljubljeno ali resnično. Algoritemsko izbiranje in razvrščanje vsebin lahko vpliva na to, kako ljudje razumejo vprašanja, povezana z javnostjo, zdravstvene teme, lokalne probleme, volitve, družbene konflikte ali razprave v skupnosti. Cilj ni podrobno razlagati upravljanja platform, temveč pokazati, zakaj je raznolikost informacij pomembna.	Udeleženci izberejo, kako bi lahko ponavljajoče se objave o določenem javnem vprašanju vplivale na mnenje posameznika in kaj bi moral preveriti v nadaljevanju.
Učna enota 5: Širjenje nabora informacij, ki jih spremljamo	Ta enota udeležencem ponuja praktične strategije. Informacije lahko primerjajo z uradnimi spletnimi stranmi, javnimi institucijami, zanesljivimi mediji, organizacijami za preverjanje dejstev, viri iz skupnosti ali drugim iskalnikom. Izogibajo naj se zanašanju na en sam vir objav, preverjajo datume in vire, odpirajo različne vrste virov, namesto zgolj drsenja po vsebinah načrtno iščejo informacije ter se v primeru negotovosti obrnejo na zaupanja vredno osebo ali organizacijo.	Udeleženci uporabijo rutino informacijske raznolikosti pri eni temi in izberejo vsaj dva različna vira za primerjavo.
Učna enota 6: Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	Zaključna enota utrjuje vsebine modula. Udeleženci uporabijo rutino informacijske raznolikosti na realističnem primeru in rešijo kratek kviz ali opravijo enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Enota naj poudari, da cilj ni izogibanje platformam, temveč izogibanje temu, da bi en izbran pogled razumeli kot celotno sliko.	Udeleženci odgovorijo na vprašanja: Zakaj se mi morda prikazuje ta vsebina? Kaj bi moral še preveriti? Kateri drugi vir bi mi omogočil širši pogled?

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

14.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali udeleženci razumejo, da platforme vplivajo na izpostavljenost informacijam in ali znajo razširiti nabor informacij, ki jih spremljajo, kadar je tema pomembna. Ne sme zahtevati tehničnega znanja o zasnovi algoritmov.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje personalizacije	Udeleženec prepozna, da so vir objav, priporočilo ali oglas lahko personalizirani.
Razumevanje izbire vsebin s strani platform	Udeleženec pojasni, da lahko platforme vsebine razvrščajo, priporočajo ali ponavljajo.
Prepoznavanje ponavljajoče se izpostavljenosti	Udeleženec opazi, da oseba vedno znova vidi podobne teme, mnenja, videoposnetke ali oglase.
Razumevanje utrjevanja stališč	Udeleženec prepozna, da lahko ponavljajoče se podobne vsebine okrepijo obstoječa prepričanja ali občutke.
Primerjanje virov	Udeleženec izbere zanesljiv drugi vir poleg vira objav ali seznama priporočil.
Razumevanje vplivov na družbeno življenje	Udeleženec prepozna, da lahko izpostavljenost izbranim vsebinam vpliva na javno mnenje ali razumevanje družbenih vprašanj.
Prepoznavanje informacijskih mehurčkov	Udeleženec prepozna tveganja, povezana s tem, da vidi le eno vrsto vsebin.
Širjenje nabora informacij	Udeleženec uporablja preproste strategije za večjo raznolikost informacijskih virov.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere mirno razlago za nekoga, ki verjame, da njegov vir objav prikazuje celotno sliko.
Prenos rutine na nove situacije	Udeleženec uporabi strategije informacijske raznolikosti na novi platformi ali pri neznanem sistemu priporočanja.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najprimernejšega drugega vira, prepoznavanje znakov personalizacije, izbira varnejših strategij za večjo informacijsko raznolikost ali prepoznavanje ponavljajoče se izpostavljenosti.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja virov objav, priporočil, personalizacije, ponavljanja in informacijskih mehurčkov.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih pojmov, kot so vir objav, priporočilo, personalizacija, algoritem, ponavljajoča se izpostavljenost, informacijski mehurček ali primerjava.

Vsak odgovor naj vključuje povratno informacijo. Povratna informacija naj utrjuje razumevanje, da je vsebina na platformah izbrana ter da je pri pomembnih temah smiselno primerjati različne vire.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker se ne zanaša samo na en vir objav. Preden si ustvari mnenje, preveri še drug vir.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor predpostavlja, da vir objav prikazuje celotno sliko. Platforma lahko prikazuje izbrane ali ponavljajoče se vsebine, zato je pomembne teme smiselno preveriti tudi drugje.«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

14.8 Učna rutina: Rutina informacijske raznolikosti

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s preprosto rutino za širjenje nabora informacij, ki jim sledijo.

Ko je neka tema pomembna ali se vedno znova pojavlja, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Opazi	Ali to temo, mnenje, videoposnetek ali oglas vidim znova in znova?
Vir	Ali to prihaja iz enega vira objav, ene platforme ali ene vrste vira?
Razlog	Zakaj mi platforma morda prikazuje to vsebino?
Primerjaj	Kaj o tem pravi drug zanesljiv vir?
Razširi	Ali lahko preverim drug vir, drugačno stališče, drugo obliko vsebine ali uradno spletno stran?
Odloči	Ali imam dovolj informacij, da lahko tej vsebini zaupam, jo delim ali si ustvarim mnenje?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Opazi ponavljanje. Preveri vir. Primerjaj. Razširi. Odloči se premišljeno.**

14.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul se izogiba tehničnim razlagam algoritemskih sistemov. Udeležencem ni treba razumeti programiranja, modeliranja podatkov ali razvoja platform. Potrebujejo praktično razumevanje, da digitalne platforme vsebine izbirajo, razvrščajo in ponavljajo.

Primeri naj bodo udeležencem dobro poznani: ponavljajoči se oglasi za določen izdelek, priporočila videoposnetkov po ogledu enega videoposnetka, objave na družbenih omrežjih, ki vedno znova prikazujejo podobna mnenja, priporočila novic, rezultati iskanja, ki se pri različnih uporabnikih razlikujejo, ali objave lokalne skupnosti, ki ponavljajo eno samo stališče.

Ton naj ne namiguje, da so platforme vedno namerno zlonamerne. Glavno sporočilo naj bo bolj uravnoteženo: platforme organizirajo informacije iz številnih razlogov, vključno z ustreznostjo, vključenostjo uporabnikov, oglaševanjem in priročnostjo, vendar lahko rezultat kljub temu zoži nabor vsebin, ki jih udeleženci vidijo. Ozaveščenost pomaga udeležencem uporabljati platforme varneje in bolj kritično.

Modul naj krepi samozavest in ne sumničavosti. Udeleženci naj razumejo, da lahko naredijo preproste korake: preverijo še drugi vir, informacije poiščejo načrtno, obiščejo uradno spletno stran, primerjajo informacije z zanesljivimi mediji, se ne zanašajo samo na priporočila ter prosijo za pomoč, kadar je tema pomembna.

Modul naj upošteva tudi predhodne izkušnje starejših udeležencev z mediji. Mnogi udeleženci se spominjajo časopisov, televizijskih programov, urednikov, oglasov in političnih sporočil. Te izkušnje jim lahko pomagajo razumeti, da informacije nikoli niso bile popolnoma nevtralne. Nov element je, da lahko digitalne platforme vsebine personalizirajo in jih posamezniku ponavljajo, pogosto ne da bi to opazil.

14.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino informacijske raznolikosti uporabiti vsaj na enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva izvedbo vseh obveznih dejavnosti modula in doseganje zahtevanega praga uspešnosti pri preverjanju znanja, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali primerljive učne aktivnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali refleksija o virih objav, priporočilih, personalizaciji, ponavljajoči se izpostavljenosti in informacijskih mehurčkih.
Prepoznal vpliv platform	Prepoznavanje primerov, pri katerih platforme vsebine izbirajo, razvrščajo, priporočajo ali ponavljajo.
Primerjal izpostavljenosti informacijam	Izbira drugega vira ali stališča poleg enega vira objav ali seznama priporočil.
Uporabil rutino	Uporaba rutine informacijske raznolikosti na enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali enakovredna naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o eni situaciji, v kateri bi moral udeleženec pred zaupanjem vsebini ali njenim deljenjem razširiti nabor informacij, ki jih spremlja.

14.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga razumeti, da platforme vplivajo na to, kaj vidijo in česa morda ne vidijo. Modul 5 to nadgrajuje z osredotočanjem na digitalno varnost in prepoznavanje prevar. Udeleženci se bodo od vprašanja »Zakaj vidim to vsebino?« pomaknili k vprašanju »Ali je ta digitalna situacija varna in kaj naj storim, preden kliknem, odgovorim, plačam ali posredujem osebne podatke?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

15. MODUL 5: DIGITALNA VARNOST IN PREPOZNAVANJE SPLETNIH PREVAR

15.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Prepoznavanje tveganih digitalnih situacij, prevar, sumljivih povezav, lažnega predstavljanja in taktik pritiska.
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec prepozna pogoste opozorilne znake digitalnih prevar in uporabi varnejše odzive, preden klikne, odgovori, plača ali posreduje osebne podatke.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 5: Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar
Osrednja praktična rutina	Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji za prepoznavanje prevar, naloge za prepoznavanje nevarnih zahtev, odločanje o varnosti povezav in dejavnosti za izbiro varnejšega odziva.

15.2 Kontekst modula

Digitalne prevare so pogosto tveganje v vsakdanjem spletnem življenju. Pojavijo se lahko v e-pošti, besedilnih sporočilih, telefonskih klicih, aplikacijah za sporočanje, objavah na družbenih omrežjih, oglasih, lažnih spletnih straneh ali spletnih obrazcih. Nekatere prevare je enostavno prepoznati. Druge so videti zelo profesionalno, uporabljajo znane logotipe, posnemajo zaupanja vredne institucije ali ustvarjajo čustveni pritisk.

Starejši odrasli so lahko tarča prevar, ker prevaranti računajo na to, da jim bodo bolj zaupali, da jih bodo uradna sporočila bolj zaskrbela, da se bodo verjetneje odzvali na nujne družinske situacije ali da manj poznajo spreminjajoče se vzorce digitalnih prevar. Vendar lahko prevare prizadenejo vsakogar. Težava ni v pomanjkanju inteligence. Težava je v tem, da so prevare zasnovane tako, da pri ljudeh ustvarijo občutek nujnosti, zmedo, strah, krivdo ali upanje, še preden imajo čas, da preverijo informacije.

Ta modul udeležencem pomaga prepoznati opozorilne znake in vaditi varnejše odzive. Cilj ni, da bi se udeleženci bali digitalnih storitev, temveč da bi se ob sumljivih sporočilih, povezavah, klicih ali zahtevah odzvali bolj mirno in samozavestno.

Modul 5 nadgrajuje prejšnje module. Udeleženci so že vadili preverjanje informacij, prepoznavanje manipulacije, razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, in opazovanje, kako platforme vplivajo na to, kaj vidijo. V tem modulu te navade uporabijo za digitalno varnost: »Ali je to sporočilo, povezava, klic ali zahteva varna?«

Modul poudarja praktično varnost. Udeležencem ni treba podrobno poznati zlonamerne programske opreme, infrastrukture lažnega predstavljanja ali metod kibernetskega kriminala. Potrebujejo jasno rutino: ustavi se, preden ukrepaš; preveri opozorilne znake; potrdi informacije prek uradnega kanala; in prosi za pomoč, kadar situacija vključuje denar, gesla, kode, osebne dokumente, zdravje, javne storitve ali osebne podatke.

15.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Ali je to sporočilo, povezava, klic ali zahteva varna?	Spodbuja osnovno zavedanje o tveganjih.
Ali me kdo prosi za osebne podatke, denar, gesla ali potrditvene kode?	Pomaga prepoznati zahteve z visokim tveganjem.
Ali sporočilo ustvarja občutek nujnosti, strah, krivdo ali upanje?	Spodbuja prepoznavanje taktik pritiska, značilnih za prevare.
Ali je pošiljatelj res tisti, za kogar se predstavlja?	Ozavešča o lažnem predstavljanju in lažni avtoriteti.
Ali naj kliknem to povezavo ali odprem to priponko?	Spodbuja varnejše digitalno vedenje.
Ali to spletno mesto ali obrazec zahteva preveč informacij?	Pomaga prepoznati lažne spletne strani in nevarno zbiranje podatkov.
Kako lahko zahtevo preverim prek uradnega kanala?	Povezuje varnost s praktičnim preverjanjem.
Kdaj naj se takoj ustavim?	Spodbuja prepoznavanje situacij z visokim tveganjem.
Koga lahko prosim za pomoč, ne da bi me bilo sram?	Spodbuja samostojnost ob ustrezni podpori.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje udeleženca	Namen
Kako lahko nekomu drugemu pomagam, da se varno odzove na sum prevare?	Spodbuja varnost vrstnikov in spoštljivo svetovanje.

15.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati pogoste spletne prevare in poskuse goljufij.	Prepoznam lahko značilne situacije, povezane s prevarami, v sporočilih, e-pošti, na spletnih straneh, v oglasih, telefonskih klicih ali na družbenih omrežjih.	Udeleženec v kratkih primerih prepozna znake prevare.
2. Prepoznati nevarne zahteve po osebnih podatkih.	Opazim lahko, kadar nekdo na nevaren način zahteva osebne podatke, gesla, potrditvene kode, bančne podatke ali osebne dokumente.	Udeleženec v vzorčnih sporočilih označi tvegane zahteve.
3. Uporabiti osnovne zaščitne ukrepe ob sumljivih vsebinah.	Ustavim se lahko, se izognem klikanju, preverim pošiljatelja in zahtevo potrdim prek uradnega kanala.	Udeleženec v scenariju izbere najvarnejši odziv.
4. Razložiti značilne strategije prevar, usmerjenih na starejše odrasle.	Razumem lahko, da prevare pogosto uporabljajo strah, občutek nujnosti, lažno avtoriteto, čustvene zgodbe, družinske nujne primere ali obljube.	Udeleženec v primeru prepozna uporabljeno strategijo prevare.
5. Razlikovati med legitimno komunikacijo in goljufivimi sporočili.	Sumljivo sporočilo lahko primerjam z uradno komunikacijo in opazim opozorilne znake.	Udeleženec primerja dva primera in izbere tistega, ki ga je treba preveriti.
6. Analizirati psihološke tehnike, uporabljene v scenarijih prevar.	Opazim lahko, kadar me prevara skuša prestrašiti, priganjati, vzbuditi občutek krivde, upanja, zaskrbljenosti ali navdušenja.	Udeleženec v sporočilu, povezanem s prevaro, prepozna čustveni pritisk.
7. Oceniti stopnjo tveganja v zapletenih digitalnih interakcijah.	Prepoznam lahko, ali je situacija nizko tvegana, negotova ali visoko tvegana.	Udeleženec razvrsti primere glede na stopnjo tveganja.
8. Uporabiti preventivne strategije na različnih platformah in napravah.	Varnostne navade lahko uporabljam pri e-pošti, sporočilih SMS, aplikacijah za sporočanje, spletnih straneh, družbenih omrežjih in telefonskih klicih.	Udeleženec uporabi rutino Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj na enem primeru.
9. Usmerjati druge pri varnem odzivanju na domnevne prevare.	Osebi, ki prejme sumljivo sporočilo ali klic, lahko mirno predlagam varnejši naslednji korak.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv varnostni odziv.
10. Prilagajati varnostne strategije novim vzorcem digitalnih groženj.	Isto varnostno rutino lahko uporabim, kadar se prevare pojavijo v novih oblikah, na novih platformah ali pri novih tehnologijah.	Udeleženec uporabi rutino na neznanem primeru, podobnem prevari.

15.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Kaj je digitalna prevara?	1 ura
Učna enota 2	Opozorilni znaki: pritisk, nujnost in nevarne zahteve	1,25 ure
Učna enota 3	Sumljive povezave, priponke in lažne spletne strani	1,5 ure
Učna enota 4	Lažno predstavljanje in lažna avtoriteta	1,25 ure
Učna enota 5	Varnejši odzivi in kanali za preverjanje	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

15.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj je digitalna prevara?	Ta učna enota predstavi digitalne prevare kot nepoštene poskuse, s katerimi želijo prevaranti ljudi pretentati, da posredujejo denar, osebne podatke, gesla, potrditvene kode, osebne dokumente ali dostop do računov. Prevaram so lahko izpostavljeni prek različnih kanalov: e-pošte, sporočil SMS, telefonskih klicev, aplikacij za sporočanje, družbenih omrežij, oglasov, spletnih strani ali spletnih obrazcev. Udeleženci naj razumejo, da prevare niso vedno očitne. Lahko so videti uradno in uporabljajo znane logotipe, imena, teme ali osebne podatke. Previdnost je smiselna, zlasti kadar sporočilo zahteva hitro ukrepanje.	Udeleženci si ogledajo več kratkih primerov in presodijo, kateri se zdijo varni, negotovi ali sumljivi.
Učna enota 2: Opozorilni znaki: pritisk, nujnost in nevarne zahteve	Ta učna enota se osredotoča na pogoste opozorilne znake. Mednje sodijo kratki roki za ukrepanje, grožnje, obljube denarja ali nagrad, zahteve po osebnih podatkih, zahteve po geslih ali kodah, nenavadne zahteve po plačilu, čustvene zgodbe, trditve o nujnih družinskih primerih in navodila, naj o tem nikomur ne povedo. Udeleženci naj vadijo prepoznavanje pritiska. Do sporočil, ki vsebujejo pozive, kot so »ukrepajte zdaj«, »vaš račun bo blokiran«, »plačajte takoj«, »pošljite to kodo« ali »tega ne prezrite«, je treba biti previden.	Udeleženci v vzorčnih sporočilih podčrtajo ali označijo besede in besedne zveze, ki ustvarjajo pritisk.
Učna enota 3: Sumljive povezave, priponke in lažne spletne strani	Ta učna enota predstavi tvegane povezave, priponke in lažne spletne strani. Udeleženci naj razumejo, da lahko klik na povezavo vodi na lažno spletno stran, krajo podatkov, zlonamerno programsko opremo ali prevaro, povezano s plačilom. Tudi priponke so lahko nevarne, zlasti kadar prispejo nepričakovano. Učna enota naj se izogne pretirani tehnični zahtevnosti. Udeleženci potrebujejo praktična pravila: ne klikajte pod pritiskom, preverite pošiljatelja, izogibajte se vnosu osebnih podatkov prek sumljivih povezav ter do pomembnih storitev dostopajte prek uradnih spletnih strani ali znanih aplikacij.	Udeleženci se v različnih scenarijih, povezanih s povezavami, odločijo, ali bodo kliknili, prezrli sporočilo, preverili informacije ali prosili za pomoč.
Učna enota 4: Lažno predstavljanje in lažna avtoriteta	Ta učna enota pojasnjuje lažno predstavljanje. Prevaranti se lahko predstavljajo kot banke, dostavne službe, javne institucije, policija, davčni uradi, zdravstvene službe, tehnična podpora, družinski člani, prijatelji ali znana podjetja. Ključno je razumeti, da znano ime, logotip ali telefonska številka še ne dokazujejo, da je sporočilo resnično. Udeleženci naj informacije preverijo prek uradnega kanala, ne prek povezave, priponke ali telefonske številke, navedene v sumljivem sporočilu.	Udeleženci primerjajo sumljivo sporočilo s tem, kar bi običajno vsebovalo uradno sporočilo, in prepoznajo, kaj je treba preveriti.
Učna enota 5: Varnejši odzivi in kanali za preverjanje	Ta učna enota uči varnejšega ravnanja. Udeleženci naj se ustavijo, se izognejo klikanju, ne odgovarjajo s posredovanjem osebnih podatkov, ne posredujejo kod, preverijo uradne kontaktne podatke, primerjajo sporočilo s prejšnjo legitimno komunikacijo ter prosijo zaupanja vredno osebo ali organizacijo za pomoč. Učna enota naj poudari, da je prošnja za pomoč odgovorna varnostna strategija in ne znak neuspeha. Pri situacijah z visokim tveganjem, ki vključujejo denar, osebne dokumente, gesla, bančne storitve, zdravje ali javne storitve, je potrebna dodatna previdnost.	Udeleženci izberejo najvarnejši odziv na sumljivo bančno sporočilo, sporočilo o dostavi, lažno obvestilo javne službe, sporočilo o nujnem družinskem primeru ali sumljiv klic.
Učna enota 6: Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	Zaključna učna enota utrjuje Rutino Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj. Udeleženci rutino uporabijo na enem realističnem primeru in opravijo kratek kviz ali enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Ta učna enota naj utrjuje mirno ravnanje: ne paničarite, ne klikajte, ne plačujte, ne posredujte osebnih podatkov, varno preverite informacije in po potrebi prosite za pomoč.	Udeleženci odgovorijo na vprašanji: »Kakšno sporočilo bi me spodbudilo, da bi se takoj ustavil? Koga ali kaj bi lahko uporabil za varno

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
		preverjanje tega sporočila?«

15.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali udeleženci prepoznajo pogoste znake prevar in izberejo varnejše odzive. Osredotoča naj se na praktično varnostno ravnanje in ne na tehnično znanje s področja kibernetske varnosti.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje znakov prevare	Udeleženec prepozna nujnost, grožnje, lažne nagrade, sumljive povezave, nevarne zahteve ali čustveni pritisk.
Prepoznavanje zahtev po podatkih z visokim tveganjem	Udeleženec prepozna zahteve po geslih, potrditvenih kodah, bančnih podatkih, osebnih dokumentih ali občutljivih osebnih podatkih.
Izogibanje nevarnim dejanjem	Udeleženec se odloči, da pod pritiskom ne bo kliknil, plačal, odgovoril ali posredoval podatkov.
Prepoznavanje sumljivih povezav in priponk	Udeleženec prepozna, kdaj je treba povezavo ali priponko pred odprtjem preveriti.
Prepoznavanje lažnih spletnih strani ali obrazcev	Udeleženec opazi, da spletna stran zahteva preveč informacij ali se jasno ne ujema z uradno storitvijo.
Prepoznavanje lažnega predstavljanja	Udeleženec prepozna lažno avtoriteto, lažni družinski nujni primer, lažno banko, lažno dostavno službo ali lažno javno institucijo.
Preverjanje prek uradnih kanalov	Udeleženec izbere uporabo uradne spletne strani, znane aplikacije, predhodnega uradnega kontakta ali zaupanja vredne osebe za pomoč.
Ocenjevanje stopnje tveganja	Udeleženec razvrsti situacije v kategorije varno, negotovo in visoko tvegano.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere miren in primeren nasvet za drugo osebo, ki prejme sumljivo sporočilo.
Uporaba rutine v novih situacijah	Udeleženec uporabi Rutino Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj pri novi obliki prevare ali na drugi platformi.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najvarnejšega odziva, prepoznavanje znakov prevare, izbira kanala za preverjanje ali prepoznavanje zahtev z visokim tveganjem.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja povezav, priponk, kod, osebnih podatkov, nujnosti in lažnega predstavljanja.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih pojmov, kot so prevara, potrditvena koda, geslo, uradni kanal, sumljiva povezava, lažno predstavljanje ali pritisk.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker ne uporabi sumljive povezave. Sporočilo preveri prek uradnega kanala.«
Povratna informacija ob	»Ta odgovor je tvegan, ker se odzove pod pritiskom. Varnejši korak je, da se ustavite, ne kliknete in zahtevo preverite prek uradnega kontakta.«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
nepravilnem odgovoru	

15.8 Učna rutina: Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s kratko rutino za ravnanje ob sumljivih sporočilih, povezavah, klicih ali zahtevah.

Preden kliknete, odgovorite, plačate ali posredujete osebne podatke, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Ustavi se	Ali to sporočilo od mene zahteva, da ukrepam hitro?
Preveri	Ali zahteva denar, gesla, kode, dokumente ali osebne podatke?
Pošiljatelj	Ali je pošiljatelj res tisti, za kogar se predstavlja?
Povezava	Ali se moram tej povezavi izogniti in sam obiskati uradno spletno stran ali odpreti uradno aplikacijo?
Potrdi	Ali lahko to potrdim prek uradnega kanala, ki ga že poznam?
Vprašaj	Ali naj se pred kakršnim koli ukrepanjem posvetujem z zaupanja vredno osebo ali organizacijo?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Ustavi se. Preveri. Potrdi. Vprašaj.**

15.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul se izvaja z mirnim, praktičnim jezikom, ki ne vzbuja občutka sramu. Udeleženci se ne smejo počutiti neumno, če so v preteklosti kliknili sumljivo povezavo, odgovorili na klic prevaranta ali zaupali sporočilu, za katero se je pozneje izkazalo, da je bilo lažno. Prevare so zasnovane tako, da ustvarjajo pritisk in zmedo. Cilj učenja je razviti varnejše navade za prihodnje situacije.

Primeri naj bodo udeležencem dobro poznani in prilagodljivi lokalnemu okolju. Primerni primeri vključujejo lažna bančna sporočila, obvestila o dostavi, sporočila javnih služb, lažno tehnično podporo, prevare z nagradami, lažne zdravstvene izdelke, sporočila o nujnih družinskih primerih, lažne prošnje za dobrodelne prispevke, prevare, povezane s pokojninami, davčna sporočila ali sumljiva obvestila o prijavi v račun. Nacionalne prilagoditve morajo uporabljati realistične primere iz posamezne države, vendar brez uporabe resničnih osebnih podatkov.

Modul se izogiba pretirani tehnični zahtevnosti. Izrazi, kot so lažno predstavljanje, zlonamerna programska oprema ali dvostopenjska avtentikacija, se lahko pojavijo, vendar naj bodo razloženi z vidika praktičnega pomena. Udeleženci morajo vedeti, kaj storiti: ne klikati pod pritiskom, ne posredovati kod, ne vnašati podatkov prek sumljivih povezav, preverjati informacije prek uradnih kanalov in po potrebi prositi za pomoč.

Modul poudarja, da je prošnja za pomoč del digitalne avtonomije. Samostojnost ne pomeni, da mora posameznik vsak varnostni problem rešiti sam. Pomeni, da zna prepoznati, kdaj se ustaviti, kdaj preveriti informacije in kdaj vključiti zaupanja vredno osebo, banko, javno institucijo, družinskega člana, izobraževalca, podporno službo ali uradni kontakt.

Modul digitalno varnost povezuje tudi s čustveno varnostjo. Sporočila prevarantov pogosto uporabljajo strah, sram, občutek nujnosti, osamljenost, upanje ali zaskrbljenost za družino. Udeleženci naj bodo pozorni na čustveni pritisk kot opozorilni znak za varnost.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

15.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj uporabiti vsaj na enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva izvedbo vseh obveznih dejavnosti modula in doseganje zahtevanega praga uspešnosti pri preverjanju znanja, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali enakovredne učne dejavnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali refleksija o prevarah, nevarnih zahtevah, sumljivih povezavah, lažnih spletnih straneh, lažnem predstavljanju in preverjanju.
Prepoznal opozorilne znake prevare	Prepoznavanje nujnosti, groženj, lažne avtoritete, sumljivih povezav ali nevarnih zahtev v vzorčnih sporočilih.
Ocenil stopnje tveganja	Razvrščanje situacij v kategorije varno, negotovo in visoko tvegano.
Uporabil rutino	Uporaba rutine Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj na enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali enakovredna naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o eni situaciji, v kateri bi se moral udeleženec ustaviti, preden klikne, odgovori, plača ali posreduje osebne podatke.

15.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga prepoznati digitalne prevare in izbrati varnejše odzive, preden kliknejo, odgovorijo, plačajo ali posredujejo osebne podatke. Modul 6 to nadgrajuje z osredotočanjem na zasebnost in varstvo podatkov. Udeleženci se bodo od vprašanja »Ali je to sporočilo, povezava ali zahteva varna?« pomaknili k vprašanju »Katere osebne podatke posredujem, kdo jih lahko vidi in kakšne možnosti izbire imam?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

16. MODUL 6: ZASEBNOST IN VARSTVO OSEBNIH PODATKOV

16.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Zasebnost in varstvo osebnih podatkov
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Razumevanje osebnih podatkov, premišljeno posredovanje podatkov, digitalne sledi in osnovno varovanje zasebnosti
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec zna prepoznati osebne podatke, sprejemati premišljene odločitve glede zasebnosti in uporabljati osnovne strategije varstva podatkov v vsakdanjih digitalnih situacijah.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 6: Zasebnost in varstvo osebnih podatkov
Osrednja praktična rutina	Varstvo osebnih podatkov

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji odločanja o zasebnosti, naloge prepoznavanja osebnih podatkov, preverjanje vidnosti podatkov in odločanje o varnejšem posredovanju podatkov

16.2 Kontekst modula

Starejši odrasli pogosto uporabljajo digitalne storitve, ki zahtevajo osebne podatke: portale javnih služb, zdravstvene platforme, bančne storitve, spletne trgovine, družbena omrežja, aplikacije za sporočanje, e-novice, kartice zvestobe, spletne obrazce in mobilne aplikacije. Posredovanje nekaterih podatkov je potrebno in koristno. Nekateri podatki so neobvezni. Posredovanje nekaterih pa je lahko tvegano.

Zasebnost in varstvo podatkov lahko zvenita tehnično ali pravno, vendar se v vsakdanjem življenju pogosto začneta s preprostimi vprašanji: Kaj moram posredovati? Zakaj je to potrebno? Kdo bo to videl? Kaj bi se lahko zgodilo, če bi bili podatki zlorabljeni? Ali se ob posredovanju teh podatkov počutim varno?

Ta modul udeležencem pomaga razumeti osebne podatke in sprejemati bolj premišljene odločitve glede zasebnosti. Njegov namen ni, da bi udeleženci postali strokovnjaki za varstvo podatkov. Podpira praktično presojo: prepoznavanje občutljivih informacij, izogibanje nepotrebnemu posredovanju podatkov, preverjanje nastavitev zasebnosti, kjer je to mogoče, ter iskanje pomoči pred posredovanjem podatkov z visokim tveganjem.

Modul 6 nadgrajuje modul 5. Udeleženci so že vadili prepoznavanje nevarnih zahtev pri prevarah. Ta modul razširja pozornost od sumljivih sporočil na vsakodnevne odločitve glede zasebnosti pri običajni uporabi digitalnih storitev. Storitev je lahko legitimna, vendar še vedno zahteva več informacij, kot jih želi udeleženec posredovati. Platforma je lahko koristna, vendar lahko nekatere informacije kljub temu postanejo vidne drugim. Obrazec je lahko potreben, vendar zahteva previdno izpolnjevanje.

Cilj ni udeležencem sporočiti, naj nikoli ne posredujejo podatkov. Številne digitalne storitve za svoje delovanje zahtevajo določene informacije. Cilj je premišljena odločitev: posredujte le tisto, kar je potrebno, zaupanja vrednim storitvam, prek varnih kanalov ter ob zavedanju, kdo lahko podatke vidi, čemu so namenjeni in kakšna tveganja so povezana z njihovim posredovanjem.

16.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Kaj šteje za osebne podatke?	Udeležencem pomaga prepoznati informacije, ki jih identificirajo ali razkrivajo nekaj o njih.
Katere informacije so bolj občutljive ali predstavljajo večje tveganje?	Spodbuja previdnost pri geslih, kodah, bančnih podatkih, zdravstvenih informacijah, osebnih dokumentih in podatkih o lokaciji.
Ali je te informacije treba posredovati?	Spodbuja premišljeno odločanje pred izpolnjevanjem obrazcev, uporabo storitev ali objavljanjem na spletu.
Kdo lahko vidi, kar posredujem?	Ozavešča o tem, kdo je občinstvo, kdo lahko vidi podatke in kakšne so nastavitve zasebnosti.
Zakaj ta storitev zahteva moje podatke?	Spodbuja pozornost na namen zbiranja podatkov in sorazmernost zahtev.
Kaj je moja digitalna sled?	Spodbuja zavedanje, da lahko spletna dejanja puščajo sledi.
Ali lahko spremenim nastavitve zasebnosti?	Predstavlja osnovne možnosti za nadzor nad zasebnostjo.
Ali lahko posredujem manj informacij?	Spodbuja navade zmanjševanja količine posredovanih podatkov v vsakdanjem jeziku.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje udeleženca	Namen
Kakšno je razmerje med priročnostjo in zasebnostjo?	Udeležencem pomaga razumeti, da so nekatere storitve koristne, vendar še vedno zahtevajo premišljene odločitve.
Kdaj naj pred posredovanjem podatkov prosim za pomoč?	Spodbuja samostojnost ob podpori v situacijah z visokim tveganjem.

16.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati osebne podatke, ki jih pogosto posredujemo na spletu.	Prepoznam informacije, kot so moje ime, naslov, telefonska številka, fotografija, lokacija, zdravstvene informacije, bančni podatki ali številka osebnega dokumenta, kot osebne podatke.	Udeleženec prepozna osebne podatke v kratkih primerih, obrazcih, objavah ali sporočilih.
2. Prepoznati nastavitve zasebnosti na pogosto uporabljenih platformah.	Razumem, da imajo nekatere digitalne storitve nastavitve, s katerimi lahko določim, kdo lahko vidi moje podatke.	Udeleženec prepozna primere nastavitev zasebnosti ali možnosti glede vidnosti podatkov.
3. S pomočjo prilagoditi osnovne možnosti zasebnosti.	Spreminjam lahko preproste nastavitve zasebnosti, kadar so na voljo navodila ali pomoč.	Udeleženec izvede ali opiše osnovno vodeno dejanje za zaščito zasebnosti, kot je sprememba vidnosti podatkov ali pregled dovoljenj.
4. Pojasniti posledice pretiranega posredovanja osebnih podatkov.	Razumem, da lahko posredovanje prevelike količine informacij povzroči tveganja za zasebnost in varnost, zlorabo identitete ali neželene stike.	Udeleženec v realističnem scenariju pojasni eno od možnih posledic pretiranega posredovanja osebnih podatkov.
5. Uporabljati odločitve glede zasebnosti v skladu z lastno pripravljenostjo za posredovanje podatkov.	Odločim se lahko, katere informacije sem pripravljen posredovati in katere želim ohraniti zasebne.	Udeleženec v scenariju izbere varnejšo možnost ali možnost, pri kateri se počuti bolj varno glede posredovanja podatkov.
6. Analizirati načine uporabe podatkov pri digitalnih storitvah.	Premislim lahko, zakaj storitev zahteva določene podatke in ali se zdi zahteva potrebna.	Udeleženec prepozna, ali je zahteva po podatkih potrebna, neobvezna, nejasna ali pretirana.
7. Ocenjevati razmerje med priročnostjo in varstvom podatkov.	Prepoznam lahko, da so nekatere digitalne storitve koristne, vendar lahko zahtevajo odločitve glede zasebnosti.	Udeleženec primerja priročnost in zasebnost na primerih, kot so deljenje lokacije, spletno nakupovanje ali dovoljenja aplikacij.
8. Uporabljati strategije varovanja zasebnosti v različnih digitalnih okoljih.	Navade varovanja zasebnosti lahko uporabljam pri obrazcih, v aplikacijah, sporočilih, na spletnih straneh, družbenih omrežjih in pri spletnih storitvah.	Udeleženec uporabi rutino varstva osebnih podatkov v eni digitalni situaciji.
9. Podpirati vrstnike pri sprejemanju premišljenih odločitev glede zasebnosti.	Drugi osebi lahko na miren in spoštljiv način razložim preprosto odločitev glede zasebnosti.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv nasvet za vrstnika, ki ni prepričan, ali naj posreduje osebne podatke.
10. Prilagajati strategije varstva podatkov razvijajočim se digitalnim storitvam.	Ista vprašanja glede zasebnosti lahko uporabljam tudi pri novih storitvah, aplikacijah ali platformah.	Udeleženec uporabi rutino pri neznani aplikaciji, storitvi, obrazcu ali digitalni zahtevi.

16.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Kaj so osebni podatki?	1 ura

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 2	Občutljivi podatki, pretirano posredovanje podatkov in digitalne sledi	1,25 ure
Učna enota 3	Vidnost podatkov, nastavitve zasebnosti in občinstvo	1,25 ure
Učna enota 4	Obrazci, aplikacije, dovoljenja in zahteve po podatkih	1,5 ure
Učna enota 5	Priročnost, odločitve glede zasebnosti in varnejše posredovanje podatkov	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

16.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Kaj so osebni podatki?	Ta učna enota predstavi osebne podatke v vsakdanjem jeziku. Osebni podatki so informacije, s katerimi je mogoče osebo identificirati ali povedati nekaj o njej. Primeri vključujejo ime, naslov, telefonsko številko, e-poštni naslov, fotografijo, lokacijo, datum rojstva, identifikacijsko številko, bančne podatke, zdravstvene informacije, podatke o družini in informacije iz spletnih profilov. Učna enota naj uporablja konkretne primere in se izogiba pravni zahtevnosti.	Udeleženci si ogledajo seznam informacij in označijo, katere med njimi so osebni podatki.
Učna enota 2: Občutljivi podatki, pretirano posredovanje podatkov in digitalne sledi	Ta učna enota pojasnjuje, da so nekateri osebni podatki bolj občutljivi ali predstavljajo večje tveganje. Gesla, potrditvene kode, bančni podatki, zdravstvene informacije, osebni dokumenti in natančni podatki o lokaciji zahtevajo posebno previdnost. Učna enota predstavi tudi pojem digitalne sledi: spletna dejanja, objave, komentarji, fotografije, iskanja, profili ali dejavnosti v računih lahko puščajo sledi. Udeleženci naj razumejo, da lahko pretirano posredovanje podatkov povzroči tveganja tudi takrat, ko ni prisotna očitna prevara.	Udeleženci prepoznajo, katerih informacij se nikoli ne sme posredovati prek neznanega sporočila ali povezave in pri katerih informacijah je potrebno skrbno preverjanje.
Učna enota 3: Vidnost podatkov, nastavitve zasebnosti in občinstvo	Ta učna enota udeležencem pomaga razumeti, kdo lahko vidi, kar posredujejo. Objava, fotografija, podatek v profilu ali komentar je lahko viden vsem, samo stikom, izbrani skupini ali le uporabniku. Nastavitve zasebnosti lahko pomagajo nadzorovati vidnost podatkov, vendar se nastavitve med platformami razlikujejo in se lahko spreminjajo. Od udeležencev ni pričakovano, da bodo obvladali nastavitve vsake platforme, vendar naj razumejo, da je vidnost podatkov pomembna in jo je pogosto mogoče prilagoditi.	Udeleženci izberejo ustrezno možnost glede vidnosti za različne primere: javno objavo, družinsko fotografijo, osebni podatek v profilu ali sporočilo v skupini.
Učna enota 4: Obrazci, aplikacije, dovoljenja in zahteve po podatkih	Ta učna enota se osredotoča na vsakodnevne zahteve po podatkih. Spletni obrazci, aplikacije in storitve lahko zahtevajo informacije, dostop do lokacije, kamere, mikrofona, stikov, fotografij ali obvestil. Nekatere zahteve so potrebne za delovanje storitve. Druge so lahko neobvezne ali pretirane. Udeleženci naj se vprašajo: Zakaj je to potrebno? Ali lahko nadaljujem brez posredovanja teh podatkov? Ali gre za zaupanja vredno storitev? Kaj se zgodi, če zahtevo zavrnem?	Udeleženci primerjajo več zahtev aplikacij ali obrazcev in odločijo, katere so potrebne, neobvezne, nejasne ali tvegane.
Učna enota 5: Priročnost, odločitve glede zasebnosti in varnejše posredovanje podatkov	Ta učna enota pojasnjuje razmerje med priročnostjo in zasebnostjo. Nekatere storitve so priročne, ker si zapomnijo podatke, prilagajajo vsebine, shranjujejo naslove, uporabljajo lokacijo ali povezujejo račune. Te funkcije so lahko koristne, vendar vključujejo tudi odločitve glede osebnih podatkov. Udeležencem ne smemo sporočati, naj nikoli ne posredujejo podatkov. Namesto tega naj se naučijo vprašati, ali je zahteva potrebna, sorazmerna in zaupanja vredna.	Udeleženci primerjajo dve situaciji: eno, pri kateri je posredovanje podatkov potrebno za uporabo storitve, in drugo, pri kateri je posredovanje podatkov neobvezno ali tvegano.
Učna enota 6: Refleksija o	Zaključna učna enota utrjuje rutino varstva osebnih podatkov. Udeleženci uporabijo rutino na enem realističnem primeru in	Udeleženci odgovorijo na vprašanji: Katere

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
modulu, rutina in preverjanje znanja	opravijo kratek kviz ali enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Učna enota naj poudari, da zasebnost ni le vprašanje pravil. Gre za premišljen nadzor nad lastnimi osebnimi podatki.	vrste osebnih podatkov nikoli ne bi posredoval/-a prek sporočila ali neznane povezave? Katere informacije bi preveril/-a, preden bi jih posredoval/-a?

16.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali udeleženci prepoznajo osebne podatke, razumejo osnovna tveganja za zasebnost in sprejemajo varnejše odločitve glede posredovanja podatkov. Ne sme preverjati pravnega znanja o predpisih s področja varstva podatkov.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje osebnih podatkov	Udeleženec prepozna primere osebnih podatkov v obrazcih, objavah, profilih ali sporočilih.
Prepoznavanje občutljivih podatkov	Udeleženec prepozna informacije z večjim tveganjem, kot so gesla, kode, bančni podatki, osebni dokumenti, podatki o lokaciji ali zdravstvene informacije.
Izogibanje pretiranemu posredovanju podatkov	Udeleženec se odloči, da ne bo posredoval nepotrebnih osebnih podatkov.
Razumevanje digitalnih sledi	Udeleženec prepozna, da lahko objave, komentarji, fotografije, iskanja ali dejavnosti v računih puščajo sledi.
Razumevanje vidnosti podatkov	Udeleženec prepozna, kdo lahko vidi objavo, podatek v profilu, deljeno fotografijo ali sporočilo v skupini.
Uporaba nastavitev zasebnosti	Udeleženec s pomočjo prepozna ustrezno nastavitev, možnost glede vidnosti podatkov ali možnost nadzora.
Ocenjevanje zahtev po podatkih	Udeleženec razlikuje med potrebnim posredovanjem podatkov ter neobveznim, nejasnim ali pretiranim posredovanjem podatkov.
Ocenjevanje razmerja med priročnostjo in zasebnostjo	Udeleženec prepozna razmerje med priročnostjo in varstvom podatkov.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki ni prepričana glede posredovanja podatkov ali spreminjanja nastavitev zasebnosti.
Uporaba rutine v novih situacijah	Udeleženec uporabi rutino varstva osebnih podatkov pri novi aplikaciji, platformi, obrazcu ali storitvi.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najvarnejše odločitve glede posredovanja podatkov, prepoznavanje občutljivih informacij, izbira možnosti glede vidnosti podatkov ali odločitev, ali nadaljevati z zahtevo po podatkih.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja osebnih podatkov, nastavitev zasebnosti, pretiranega posredovanja podatkov, vidnosti podatkov in digitalnih sledi.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih pojmov, kot so osebni podatki, zasebnost, digitalna sled, nastavitve, privolitev, vidnost podatkov, dovoljenje in občutljivi podatki.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde ter naj krepijo praktično presojo.

Primer strukture povratnih informacij:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker se izogne posredovanju občutljivih osebnih podatkov prek nezanesljivega kanala.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor razkriva preveč informacij. Varnejši korak je preveriti, ali so ti podatki res potrebni in kdo jih bo lahko videl.«

16.8 Učna rutina: Varstvo osebnih podatkov

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s kratko rutino, ki jo lahko uporabijo, preden posredujejo osebne podatke.

Preden posredujete osebne podatke, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Kaj	Katere informacije moram posredovati?
Zakaj	Zakaj so te informacije potrebne?
Kdo	Kdo jih bo prejel ali jih bo lahko videl?
Tveganje	Ali bi mi lahko te informacije škodovale, če bi bile zlorabljene?
Izbira	Ali lahko posredujem manj podatkov, spremenim nastavitve, zavrnem zahtevo ali najprej prosim za pomoč?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Kaj. Zakaj. Kdo. Tveganje. Izbira.**

16.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul naj uporablja praktične primere namesto pravnih razlag. Zasebnost naj bo predstavljena kot vsakodnevni nadzor nad osebnimi podatki in ne kot abstrakten predpis. Udeleženci naj razumejo, da zasebnost pomeni sprejemanje premišljenih odločitev: kaj posredovati, komu, za kakšen namen in pod kakšnimi pogoji.

Primerni primeri vključujejo spletne obrazce, profile na družbenih omrežjih, družinske fotografije, deljenje lokacije, zdravstvene portale, račune pri javnih službah, spletno nakupovanje, bančne aplikacije, skupine za sporočanje, dovoljenja aplikacij, kartice zvestobe, e-novice in nastavitve profila.

Modul naj ne ustvarja vtisa, da je vsako posredovanje podatkov nevarno. Številne digitalne storitve za svoje delovanje zahtevajo določene informacije. Ključna učna točka je premišljena odločitev: posredujte le tisto, kar je potrebno, zaupanja vrednim storitvam, prek varnih kanalov in ob zavedanju, kdo lahko podatke vidi.

Modul naj upošteva tudi, da so starejši odrasli pri digitalni podpori lahko odvisni od družinskih članov ali drugih zaupanja vrednih oseb. To je lahko koristno, vendar naj udeleženci, kadar je mogoče, še vedno razumejo, katere podatke nekdo posreduje v njihovem imenu. Podpora naj povečuje samostojnost in je ne nadomešča.

Nastavitve zasebnosti je treba predstaviti previdno. Vmesniki se pogosto spreminjajo, udeleženci pa lahko uporabljajo različne naprave ali platforme. Modul naj se zato osredotoča na stabilna vprašanja in načela, ne le na posnetke zaslona ali navodila po korakih, ki lahko hitro zastarajo.

Udeležence je treba spodbujati, da opredelijo svojo osebno mejo glede tega, kaj jim je sprejemljivo deliti. Nekaterim je udobno deliti fotografije ali uporabljati lokacijske storitve, drugim ne. Cilj ni določiti enakega pravila za vse, temveč spodbujati premišljeno in varnejše odločanje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

16.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino varstva osebnih podatkov uporabiti vsaj na enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva izvedbo vseh obveznih dejavnosti modula in doseganje zahtevanega praga uspešnosti pri preverjanju znanja, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali enakovredne učne dejavnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali refleksija o osebnih podatkih, občutljivih podatkih, digitalnih sledeh, vidnosti podatkov in nastavitvah zasebnosti.
Prepoznal tveganja za zasebnost	Prepoznavanje pretiranega posredovanja podatkov, nevarne vidnosti podatkov, nepotrebnih zahtev po podatkih ali občutljivih informacij v vsaj enem primeru.
Ocenil odločitve glede posredovanja podatkov	Izbira varnejše ali ustreznejše možnosti glede posredovanja podatkov v scenariju, povezanem z obrazcem, aplikacijo, platformo ali sporočilom.
Uporabil rutino	Uporaba rutine varstva osebnih podatkov pri enem obrazcu, objavi, sporočilu, aplikaciji ali scenariju.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali enakovredna naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o eni nastavitvi zasebnosti ali navadi glede posredovanja podatkov, ki bi jo udeleženec morda želel ponovno preučiti.

16.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga sprejemati varnejše odločitve glede osebnih podatkov in zasebnosti. Modul 7 to nadgrajuje s poudarkom na digitalnem blagostanju in čustveni odpornosti. Udeleženci bodo od vprašanja »Katere osebne podatke moram zaščititi?« prešli k vprašanju »Kako digitalno življenje vpliva na moje razpoloženje, stres, samozavest in občutek nadzora?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

17. MODUL 7: DIGITALNO BLAGOSTANJE IN ČUSTVENA ODPORNOST

17.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Digitalno blagostanje in čustvena odpornost
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Obvladovanje digitalne preobremenjenosti, čustvenih odzivov, negotovosti, stresa in strahu v spletnih okoljih
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec lahko prepozna, kako digitalne vsebine in spletne interakcije vplivajo na razpoloženje, stres in samozavest, ter uporablja preproste strategije samoregulacije za ohranjanje bolj zdravih digitalnih navad.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 7: Digitalno blagostanje in čustvena odpornost
Osrednja praktična rutina	Premor za digitalno blagostanje
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji za prepoznavanje čustev, naloge za prepoznavanje preobremenjenosti, odločitve o samoregulaciji in spodbude za refleksijo

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

17.2 Kontekst modula

Digitalno življenje je lahko koristno, informativno in družbeno pomembno. Starejšim odraslim lahko pomaga pri komunikaciji z družino in prijatelji, spremljanju novic, dostopanju do storitev, učenju novih stvari in sodelovanju v življenju skupnosti. Hkrati lahko digitalna okolja povzročajo tudi stres, zmedo, utrujenost, strah ali pritisk.

Starejši udeleženci se lahko počutijo preobremenjeni zaradi prevelikega števila sporočil, obvestil, opozoril, novic, prevar, oglasov ali nasprotujočih si trditev. Čustvene vsebine lahko vplivajo na to, kako ljudje razmišljajo in ravnajo. Strašljiv naslov, nujno opozorilo, dramatična slika, sporočilo prevaranta ali jezna spletna razprava lahko povzročijo, da se nekdo odzove hitro, še preden informacije skrbno preveri.

Ta modul udeležencem pomaga prepoznati, kako lahko digitalni mediji vplivajo na njihovo blagostanje. Digitalnega življenja ne predstavlja zgolj kot težavo. Namesto tega podpira uravnotežen pristop: udeleženci naj bodo sposobni uporabljati digitalna orodja na načine, ki so koristni, varni in obvladljivi.

Modul 7 nadgrajuje prejšnje module. Udeleženci so že vadili preverjanje informacij, prepoznavanje manipulacije, razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, prepoznavanje algoritemske izpostavljenosti, izogibanje prevaram in varovanje osebnih podatkov. Ta modul dodaja osebno vprašanje: Kako digitalno življenje vpliva na moje razpoloženje, stres, samozavest in občutek nadzora?

Modul ne sme biti predstavljen kot psihološka terapija ali zdravstveno svetovanje. Gre za praktičen modul o digitalni odpornosti. Udeležencem pomaga prepoznati čustvene odzive, zmanjšati digitalno preobremenjenost, preprečevati prenagljene odzive in razvijati majhne navade, ki podpirajo mirnejše in bolj premišljeno sodelovanje v digitalnem okolju.

17.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Kako se počutim po branju, gledanju ali deljenju digitalnih vsebin?	Spodbuja zavedanje lastnih čustev.
Ali me ta vsebina navdaja s strahom, jezo, občutkom nujnosti ali nemoči?	Pomaga prepoznati čustveni pritisk in manipulacijo.
Ali prejemam preveč sporočil, opozoril ali obvestil?	Spodbuja zavedanje digitalne preobremenjenosti.
Ali sem po uporabi digitalne storitve bolje obveščen ali bolj zmeden?	Spodbuja razmislek o koristnosti in jasnosti.
Ali se odzivam zato, ker sem vsebino preveril, ali zato, ker čutim pritisk?	Povezuje zavedanje lastnih čustev z varnejšim odločanjem.
Ali mi spletna dejavnost pomaga, da se počutim povezanega z drugimi, ali pa me utruja oziroma povzroča tesnobo?	Spodbuja uravnotežene digitalne navade.
Kdaj naj si vzamem premor od digitalnih vsebin?	Spodbuja samoregulacijo.
Katere digitalne navade podpirajo moje blagostanje?	Spodbuja pozitivno in premišljeno uporabo.
Kaj lahko storim, ko se mi spletne vsebine zdijo preobremenjujoče?	Spodbuja praktične strategije spoprijemanja.
Koga lahko prosim za pomoč, ko so digitalne situacije stresne?	Spodbuja samostojnost ob podpori.

17.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati čustvene odzive, ki jih sprožajo digitalni mediji.	Prepoznam lahko, kdaj spletne vsebine v meni vzbudijo strah, jezo, stres, upanje, občutek pritiska ali zmedenost.	Udeleženec prepozna čustva, povezana s kratkimi primeri digitalnih vsebin.
2. Prepoznati znake digitalne preobremenjenosti ali stresa.	Prepoznam lahko, kdaj je hkrati preveč sporočil, obvestil, opozoril ali informacij.	Udeleženec v scenariju prepozna znake preobremenjenosti.
3. Uporabljati preproste strategije za obvladovanje spletne aktivnosti.	Ko postanejo digitalne vsebine stresne, si lahko vzamem premor, naredim odmor, zmanjšam število obvestil, preverim vsebino pozneje ali prosim za pomoč.	Udeleženec v primeru izbere ustrezno strategijo za podporo digitalnemu blagostanju.
4. Pojasniti, kako uživanje medijskih vsebin vpliva na razpoloženje in samozavest.	Razumem lahko, da lahko to, kar berem, gledam ali spremljam na spletu, vpliva na moje počutje in samozavest.	Udeleženec odgovori na kratko vprašanje za refleksijo.
5. Premišljeno uravnotežiti spletne in nespletne dejavnosti.	Odločim se lahko, kdaj so digitalna orodja koristna in kdaj je bolje počivati, se s kom pogovoriti ali početi kaj brez uporabe digitalnih tehnologij.	Udeleženec v scenariju izbere uravnotežen odziv.
6. Analizirati dolgoročne učinke navad, povezanih z uporabo digitalnih medijev.	Prepoznam lahko, da lahko ponavljajoče se alarmantne, negativne ali stresne vsebine vplivajo na moje navade, pričakovanja in občutek nadzora.	Udeleženec prepozna ponavljajočo se navado, ki lahko povečuje stres ali zmedenost.
7. Ocenjevati čustveno manipulacijo v digitalnih okoljih.	Prepoznam lahko, kdaj vsebina uporablja čustva, da bi me spodbudila k hitremu odzivu.	Udeleženec v kratkem sporočilu prepozna čustveno manipulacijo.
8. Uporabljati strategije samoregulacije na različnih platformah.	Preproste strategije za podporo digitalnemu blagostanju lahko uporabljam v aplikacijah za sporočanje, na družbenih omrežjih, spletnih straneh z novicami, video platformah in pri digitalnih storitvah.	Udeleženec uporabi rutino premor za digitalno blagostanje na enem primeru.
9. Podpirati vrstnike pri ohranjanju zdravih digitalnih navad.	Ko se nekdo zaradi digitalnih vsebin počuti preobremenjenega, mu lahko mirno predlagam premor, preverjanje informacij ali pomoč.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv odziv za podporo vrstniku.
10. Prilagajati strategije za digitalno blagostanje spreminjajočemu se medijskemu okolju.	Isto rutino za podporo digitalnemu blagostanju lahko uporabljam tudi ob pojavu novih platform, vrst sporočil ali stresnih digitalnih situacij.	Udeleženec uporabi rutino v neznani ali novi digitalni situaciji.

17.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Digitalno življenje, koristnost in pritisk	1 ura
Učna enota 2	Čustvene reakcije na digitalne vsebine	1,25 ure
Učna enota 3	Digitalna preobremenjenost, obvestila in stres	1,5 ure
Učna enota 4	Čustvena manipulacija in prenagljeni odzivi	1,25 ure
Učna enota 5	Zdrave digitalne navade in samoregulacija	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

17.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Digitalno življenje,	Ta učna enota predstavi digitalno blagostanje kot uravnotežen odnos do digitalnih orodij in medijev. Digitalna orodja lahko podpirajo komunikacijo, dostop do storitev, učenje in sodelovanje. Vendar lahko povzročajo tudi pritisk,	Udeleženci razvrstijo primere v kategorije »koristna digitalna dejavnost«, »stresna

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
koristnost in pritisk	kadar imajo udeleženci občutek, da morajo hitro odgovoriti, spremljati vse, razumeti vsako novo storitev ali obvladovati preveliko število sporočil. Učna enota naj se izogiba predstavljanju digitalnega življenja kot nečesa, kar je zgolj škodljivo. Cilj je udeležencem pomagati razlikovati med koristno uporabo digitalnih orodij in uporabo, ki povzroča stres ali je pretirana.	digitalna dejavnost« in »negotovo ali odvisno od situacije«.
Učna enota 2: Čustveni odzivi na digitalne vsebine	Ta učna enota udeležencem pomaga prepoznati njihove čustvene odzive. Digitalne vsebine lahko vzbudijo strah, jezo, žalost, upanje, občutek krivde, občutek nujnosti, zmedenost ali navdušenje. Ta čustva niso napačna. So signali, ki lahko udeležencem pomagajo, da se ustavijo in bolj premišljeno odločijo. Učna enota naj se povezuje s prejšnjimi moduli o manipulaciji, prevarah in vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco. Močna čustva so pogosto razlog, da se pred klikom, odgovorom ali posredovanjem vsebine ustavimo in upočasnimo.	Udeleženci prepoznajo glavno čustvo, ki ga vzbudijo kratki primeri, kot so dramatičen naslov, nujno sporočilo, niz jeznih komentarjev ali zaskrbljujoč predogled videoposnetka.
Učna enota 3: Digitalna preobremenjenost, obvestila in stres	Ta učna enota se osredotoča na preobremenjenost. Preveliko število obvestil, odprtih zavihkov, sporočil, opozoril, oglasov, novic ali nasprotujočih si trditev lahko povzroči, da se udeleženci počutijo utrujene ali zmedene. Učna enota naj predstavi preproste strategije: izklop nepotrebnih obvestil, pregledovanje sporočil ob izbranih časih, odmori, shranjevanje pomembnih informacij za pozneje, izogibanje neskončnemu drsenju po vsebinah in iskanje pomoči, kadar postanejo digitalne naloge preobremenjujoče.	Udeleženci izberejo praktično strategijo za različne situacije digitalne preobremenjenosti, kot so preveliko število sporočil, ponavljajoča se obvestila ali zmedene informacije.
Učna enota 4: Čustvena manipulacija in prenagljeni odzivi	Ta učna enota povezuje blagostanje s kritično presojo. Čustvena manipulacija lahko povzroči, da se ljudje odzovejo, še preden preverijo informacije. Vsebina lahko uporablja strah, jezo, občutek krivde, občutek nujnosti ali nemoč, da bi udeležence spodbudila k posredovanju podatkov, klikanju, doniranju, odgovarjanju ali prepiranju. Učna enota naj poudari, da ustavljanje ni znak šibkosti. Je strategija digitalne odpornosti.	Udeleženci preučijo kratko čustveno sporočilo in izberejo, ali naj se takoj odzovejo, se ustavijo, preverijo informacije, jih primerjajo, prosijo za pomoč ali si vzamejo premor.
Učna enota 5: Zdrave digitalne navade in samoregulacija	Ta učna enota podpira premišljeno uporabo digitalnih tehnologij. Zdrave digitalne navade lahko vključujejo načrtovane odmore, preverjanje zaupanja vrednih virov namesto neskončnega drsenja po vsebinah, omejevanje stresnih obvestil, uravnoteženje spletnih in nespletnih dejavnosti, izogibanje zaskrbljujočim vsebinam pozno zvečer, pogovor z nekom, kadar smo zaskrbljeni, ter uporabo digitalnih orodij za povezovanje in učenje. Učna enota naj udeležence spodbudi, da opredelijo navade, ki ustrezajo njihovemu načinu življenja.	Udeleženci izberejo dve digitalni navadi, ki jih želijo ohraniti, zmanjšati ali spremeniti, in pojasnijo, zakaj.
Učna enota 6: Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	Zaključna učna enota utrjuje rutino premor za digitalno blagostanje. Udeleženci rutino uporabijo na enem realističnem primeru in opravijo kratek kviz ali enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Učna enota naj poudari, da je digitalno blagostanje del digitalne avtonomije: udeleženci se lahko odločijo, kdaj bodo sodelovali, kdaj se bodo ustavili, kdaj bodo preverili informacije in kdaj bodo prosili za podporo.	Udeleženci odgovorijo na vprašanji: »Katera spletna situacija v meni vzbuja občutek nujnosti ali preobremenjenosti? Kaj bom naslednjič storil, preden se odzovem?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

17.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali udeleženci prepoznajo čustveni pritisk, digitalno preobremenjenost in ustrezne strategije samoregulacije. Ne sme preverjati medicinskega, psihološkega ali terapevtskega znanja.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje čustvenih odzivov	Udeleženec v digitalnih primerih prepozna čustva, kot so strah, jeza, stres, upanje, občutek krivde, občutek nujnosti ali zmedenost.
Prepoznavanje preobremenjenosti	Udeleženec prepozna znake prevelikega števila sporočil, obvestil, opozoril, nasprotujočih si trditev ali digitalnih nalog.
Izbira strategij samoregulacije	Udeleženec izbere ustrezne ukrepe, kot so ustavitev, premor, poznejše preverjanje, zmanjšanje števila obvestil ali prošnja za pomoč.
Razumevanje vpliva medijev na razpoloženje	Udeleženec prepozna, da lahko ponavljajoče se spletne vsebine vplivajo na samozavest, stres ali občutek nadzora.
Uravnoteženje spletnih in nespletnih dejavnosti	Udeleženec izbere uravnotežen odziv, kadar postane uporaba digitalnih tehnologij pretirana ali stresna.
Prepoznavanje dolgoročnih učinkov navad	Udeleženec prepozna ponavljajoče se navade, ki lahko povečujejo stres, zmedenost ali strah.
Prepoznavanje čustvene manipulacije	Udeleženec prepozna, kdaj vsebina uporablja čustva za spodbujanje k hitrim odzivom.
Uporaba rutine na različnih platformah	Udeleženec uporabi Rutino Premor za digitalno blagostanje v enem od scenarijev, povezanih z aplikacijo za sporočanje, družbenimi omrežji, novicami, videoposnetki ali digitalno storitvijo.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki je zaradi digitalnih vsebin preobremenjena.
Uporaba rutine v novih situacijah	Udeleženec uporabi strategije za podporo digitalnemu blagostanju na novi platformi ali v stresni digitalni situaciji.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira ustrezne strategije samoregulacije, prepoznavanje čustvenega pritiska ali izbira mirnejšega odziva.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja digitalne preobremenjenosti, čustvenih sprožilcev, premorov, odmorov in zdravih digitalnih navad.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih pojmov, kot so digitalno blagostanje, preobremenjenost, obvestilo, premor, čustvo, stres, samoregulacija in podpora.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde ter naj krepijo praktično presojo.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker se pred odzivom ustavi in udeležencu omogoči čas, da preveri informacije ali si vzame premor.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor je odziv pod čustvenim pritiskom. Mirnejši korak je, da se ustaviš, prepoznaš svoje občutje in se odločiš, ali boš informacije preveril, počakal ali si vzel premor.«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

17.8 Učna rutina: Premor za digitalno blagostanje

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s kratko rutino za stresne, zmedene ali čustveno intenzivne digitalne situacije.

Ko se vam digitalne vsebine zdijo preobremenjujoče, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Premor	Ali se moram odzvati takoj ali lahko počakam?
Občutje	Katero občutje v meni vzbuja ta vsebina?
Pritisk	Ali me skuša prestrašiti, razjeziti, vzbuditi občutek krivde, spodbuditi k hitremu odzivu ali mi vzbuditi občutek nemoči?
Koristnost	Ali mi to pomaga razumeti situacijo ali me dela bolj zmedenega oziroma povzroča več stresa?
Izbira	Ali naj informacije preverim, jih shranim za pozneje, utišam obvestila, zaprem vsebino, si vzamem premor ali prosim za pomoč?
Ravnovesje	Katero dejanje brez uporabe digitalnih tehnologij ali katera podpora bi mi lahko pomagala, da se počutim mirneje?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Ustavi se. Prepoznaj občutje. Zmanjšaj pritisk. Mirno izberi.**

17.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul naj bo predstavljen kot del digitalne odpornosti in ne kot terapija. Udeležencem naj pomaga prepoznati stres, preobremenjenost in čustveni pritisk v digitalnih okoljih, vendar ne sme diagnosticirati duševnih motenj ali nadomeščati strokovne pomoči.

Primeri naj bodo udeležencem dobro poznani in konkretni: preveliko število obvestil, sporočila v družinskih skupinah, zaskrbljujoče zdravstvene objave, opozorila o prevarah, dramatični naslovi novic, jezni komentarji, ponavljajoči se negativni videoposnetki, zmedene spletne strani javnih služb ali pritisk, da se je treba takoj odzvati.

Ton naj bo miren in ne pokroviteljski. Udeležencem ne smemo sporočati, da so preveč čustveni ali da niso sposobni obvladovati digitalnega življenja. Čustveni odzivi so normalni. Cilj je, da jih prepoznajo in se zaradi njih izognejo prenagljenim odločitvam.

Modul naj uravnoteži tveganja in pozitivno sodelovanje. Digitalna orodja lahko zmanjšujejo osamljenost, podpirajo komunikacijo, omogočajo dostop do koristnih storitev in učenje. Digitalno blagostanje ne pomeni izogibanja internetu. Pomeni uporabo digitalnih orodij na načine, ki podpirajo samostojnost, povezanost in samozavest.

Modul naj upošteva tudi individualne razlike. Nekateri udeleženci uživajo v aktivni spletni komunikaciji, drugi imajo raje omejeno uporabo. Nekateri so zaradi novic pod stresom, druge pa spremljanje informacij pomirja. Cilj ni predpisati ene pravilne ravni uporabe digitalnih tehnologij, temveč podpirati premišljene in obvladljive navade.

17.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino premor za digitalno blagostanje uporabiti vsaj na enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva izvedbo vseh obveznih dejavnosti modula in doseganje zahtevanega praga uspešnosti pri preverjanju znanja, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali enakovredne učne dejavnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali refleksija o čustvenih odzivih, preobremenjenosti, stresu, samoregulaciji in digitalnem blagostanju.
Prepoznal čustveni pritisk	Prepoznavanje strahu, jeze, občutka krivde, občutka nujnosti, nemoči ali zmedenosti v vsaj enem digitalnem primeru.
Prepoznal preobremenjenost	Prepoznavanje prevelikega števila sporočil, obvestil, nasprotujočih si trditev ali stresnih digitalnih zahtev.
Uporabil rutino	Uporaba rutine premor za digitalno blagostanje na enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljen kviz modula ali enakovredna naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o eni digitalni navadi, ki jo želi udeleženec morda ohraniti, zmanjšati ali spremeniti.

17.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga prepoznati, kako digitalne vsebine vplivajo na njihovo razpoloženje, stres, samozavest in občutek nadzora. Modul 8 to nadgrajuje s poudarkom na odgovornem deljenju vsebin in komunikaciji. Udeleženci bodo od vprašanja »Kako digitalno življenje vpliva name?« prešli k vprašanju »Kako lahko moje deljenje vsebin, komentarji in sporočila vplivajo na druge?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

18. MODUL 8: ODGOVORNO DELJENJE VSEBIN IN KOMUNICIRANJE

18.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Spoštljiva komunikacija, preverjanje informacij pred deljenjem ter razumevanje posledic spletnih dejanj
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec lahko pred deljenjem, posredovanjem, komentiranjem ali odgovarjanjem na spletu sprejema odgovorne odločitve ob upoštevanju točnosti, zasebnosti, čustvenega vpliva in možnih družbenih posledic.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 8: Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje
Osrednja praktična rutina	Premisli, preden deliš

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, scenariji odločanja o deljenju vsebin, naloge s komunikacijskimi dilemami, dejavnosti za oblikovanje spoštljivih odzivov in spodbude za refleksijo

18.2 Kontekst modula

Digitalno sodelovanje ni povezano le s prejemanjem informacij. Starejši odrasli pošiljajo tudi sporočila, posredujejo objave, komentirajo vsebine, delijo fotografije, se odzivajo na novice, sodelujejo v skupinah ter komunicirajo z družino, prijatelji, institucijami in skupnostmi. Vsako digitalno dejanje ima lahko posledice. Posredovano sporočilo lahko širi napačne informacije. Komentar lahko pomiri razpravo ali pa jo zaostri. Deljena fotografija lahko vpliva na zasebnost nekoga. Hiter odziv lahko nenamerno podpira manipulacijo.

Ta modul udeležencem pomaga, da pred deljenjem vsebin ali odzivanjem na spletu dobro premislijo. Nadgrajuje vse prejšnje module. Udeleženci so že vadili preverjanje virov, prepoznavanje manipulacije, razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, prepoznavanje algoritemske izpostavljenosti, izogibanje prevaram, varovanje osebnih podatkov in obvladovanje čustvenega pritiska. Modul 8 združuje te veščine v odgovorni digitalni komunikaciji.

Cilj ni odvrniti udeležence od sodelovanja na spletu. Odgovorno deljenje vsebin ne pomeni molka. Pomeni sprejemanje bolj premišljenih odločitev: preverjanje informacij pred posredovanjem, spoštovanje zasebnosti, izogibanje čustvenemu zaostrovanju, jasna komunikacija ter razumevanje, da lahko spletna dejanja vplivajo na druge ljudi.

Ta modul naj bo praktičen in ne obsojajoč. Mnogi ljudje posredujejo sporočila, ker želijo pomagati, opozoriti, obvestiti ali se povezati z drugimi. Težava ni le v namenu. Tudi deljenje vsebin z dobrimi nameni lahko povzroči škodo, če so informacije netočne, zasebne, manipulativne ali čustveno provokativne. Modul zato spodbuja preprosto navado: ustavi se in premisli, preden deliš.

18.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Ali naj te informacije delim?	Spodbuja odgovorno odločanje pred posredovanjem ali objavo.
Ali sem preveril, ali so informacije točne?	Povezuje deljenje vsebin s preverjanjem virov in potrjevanjem informacij.
Ali bi lahko to komu škodovalo, če so informacije napačne ali nepopolne?	Spodbuja zavedanje družbenih posledic.
Ali to sporočilo vsebuje osebne podatke ali fotografijo katerega od posameznikov?	Povezuje deljenje vsebin z zasebnostjo in privolitvijo.
Ali se odzivam mirno ali čustveno?	Povezuje komunikacijo z digitalnim blagostanjem.
Ali je ta komentar spoštljiv in potreben?	Spodbuja bolj zdravo spletno komunikacijo.
Ali bi lahko moje sporočilo kdo napačno razumel?	Spodbuja jasnejše in bolj premišljeno izražanje.
Ali je ta zasebni pogovor primeren za širše deljenje?	Spodbuja zavedanje konteksta in občinstva.
Kako lahko izrazim nestrinjanje, ne da bi koga žalil ali zaostril razpravo?	Spodbuja spoštljivo sodelovanje.
Kaj naj storim, če nisem prepričan?	Spodbuja preverjanje, čakanje ali iskanje pomoči.

18.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati, kdaj informacij ni primerno deliti na spletu.	Prepoznam lahko situacije, v katerih je varneje, da vsebin ne delim, posredujem ali ponovno objavim.	Udeleženec se v primerih negotovosti, tveganja za zasebnost, čustvenega pritiska ali pomanjkanja dokazov odloči, da vsebine ne bo delil.
2. Prepoznati družbene posledice spletnega deljenja vsebin.	Razumem lahko, da lahko to, kar delim, vpliva na druge ljudi, odnose, skupnosti ali javno razpravo.	Udeleženec prepozna možne posledice deljenja zavajajoče objave, zasebne fotografije ali provokativnega sporočila.
3. Uporabiti osnovno odločanje pred deljenjem vsebin.	Ustavim se lahko, preverim vir, upoštevam zasebnost in se odločim, ali je deljenje odgovorno.	Udeleženec uporabi kratek kontrolni seznam za deljenje vsebin na realističnem primeru.
4. Pojasniti odgovornost, povezano z digitalno komunikacijo.	Pojasnim lahko, da spletna komunikacija vključuje odgovornost, tudi kadar samo posredujem nekaj, kar je objavil ali poslal nekdo drug.	Udeleženec v scenariju posredovanja izbere ali napiše kratko pojasnilo o odgovornosti.
5. Oceniti možen vpliv posredovanih informacij.	Premislim lahko, na koga bi lahko vplivale informacije, ki jih delim, in kaj bi se lahko zgodilo nato.	Udeleženec prepozna možen vpliv na osebo, skupino, institucijo ali javno razpravo.
6. Analizirati etične vidike spletnega sodelovanja.	Prepoznam lahko etična vprašanja, kot so zasebnost, privolitev, točnost, spoštovanje, dostojanstvo in možna škoda.	Udeleženec v scenariju digitalne komunikacije prepozna etične vidike.
7. Uporabljati strategije spoštljive komunikacije v digitalnih okoljih.	Na spletu lahko komuniciram spoštljivo, tudi kadar se z nekom ne strinjam.	Udeleženec izbere spoštljiv odgovor namesto žaljivega, omalovažujočega ali zaostrujočega odziva.
8. Ocenjevati zahtevne komunikacijske dileme na spletu.	Previdno se lahko odločam v situacijah, v katerih ni preprostega odgovora.	Udeleženec izbere uravnotežen odziv v dilemi, povezani z zasebnostjo, javnim interesom, komunikacijo v družini ali družbeno razpravo.
9. Usmerjati vrstnike k odgovornemu digitalnemu sodelovanju.	Drugi osebi lahko pomagam premisliti, preden deli vsebino ali odgovori, ne da bi jo obtoževal ali poniževal.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv nasvet za vrstnika, ki želi posredovati vprašljivo vsebino.
10. Prilagajati načine komunikacije različnim digitalnim okoljem.	Način komunikacije lahko prilagodim glede na to, ali uporabljam zasebna sporočila, skupinske klepete, družbena omrežja, komentarje, e-pošto ali javne platforme.	Udeleženec uporabi Rutino Premisli, preden deliš v različnih digitalnih okoljih.

18.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Deljenje, posredovanje in komentiranje kot digitalna dejanja	1 ura
Učna enota 2	Kdaj ne deliti vsebin	1,25 ure
Učna enota 3	Zasebnost, privolitev in občinstvo	1,25 ure
Učna enota 4	Spoštljiva komunikacija in nestrinjanje	1,5 ure
Učna enota 5	Etične dileme in družbene posledice	1,5 ure
Učna enota 6	Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

18.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Deljenje, posredovanje in	Ta učna enota predstavi idejo, da je digitalna komunikacija dejanje. Posredovanje sporočila, deljenje objave, komentiranje, odzivanje z emotikoni, označevanje nekoga	Udeleženci prepoznajo različna spletna dejanja in razpravljajo o tem,

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
komentiranje kot digitalna dejanja	ali objava fotografije lahko vplivajo na to, kaj drugi vidijo, verjamejo ali občutijo. Udeleženci naj razumejo, da ima lahko tudi dejanje »Samo delil sem« posledice. Učna enota naj uporablja vsakdanje primere iz aplikacij za sporočanje, družbenih omrežij, e-pošte in spletnih skupin.	kaj lahko posamezno dejanje povzroči: obveščanje, opozarjanje, podpiranje, ustvarjanje pritiska, širjenje, razkrivanje, zaostrovanje ali povezovanje.
Učna enota 2: Kdaj ne deliti vsebin	Ta učna enota udeležencem pomaga prepoznati situacije, v katerih je varneje, da vsebine ne delijo. Vsebine ne smemo deliti, če vir ni jasen, trditev ni preverjena, sporočilo ustvarja močan pritisk, so informacije morda zasebne, je slika lahko zavajajoča, bi vsebina lahko koga ponižala ali če udeleženec ni prepričan. Odločitev, da vsebine ne delimo, je lahko aktivna in odgovorna odločitev.	Udeleženci pregledajo kratke primere in se odločijo, ali bodo vsebino delili, jo najprej preverili, prosili za dovoljenje, počakali ali je sploh ne bodo delili.
Učna enota 3: Zasebnost, privolitev in občinstvo	Ta učna enota povezuje deljenje vsebin z zasebnostjo. Udeleženci naj razmislijo, ali so sporočilo, fotografija, posnetek zaslona, zdravstveni podatek, družinska zgodba ali pogovor v skupini primerni za širše deljenje. Sporočilo, poslano zasebno, ni samodejno primerno za objavo v javni skupini. Fotografije druge osebe ne smemo deliti, ne da bi upoštevali njeno privolitev in dostojanstvo. Učna enota naj se navezuje na modul 6 o osebnih podatkih in zasebnosti.	Udeleženci izberejo primerno občinstvo za različne primere: zasebno sporočilo, družinska skupina, javna objava, brez deljenja ali najprej prositi za dovoljenje.
Učna enota 4: Spoštljiva komunikacija in nestrinjanje	Ta učna enota se osredotoča na ton, jasnost in nestrinjanje. Spletna komunikacija lahko hitro postane ostrejša kot komunikacija iz oči v oči. Udeleženci naj vadijo spoštljive odzive, premišljeno izražanje, postavljanje vprašanj, izogibanje žaljenju in javnemu poniževanju ter odločanje, da ne bodo nadaljevali razprave, ki se zaostruje. Spoštljiva komunikacija ne pomeni, da se moramo z vsem strinjati. Pomeni, da se ne strinjamo, ne da bi po nepotrebnem povzročali škodo.	Udeleženci preoblikujejo agresiven ali nejasen odziv v mirnejše in bolj spoštljivo sporočilo.
Učna enota 5: Etične dileme in družbene posledice	Ta učna enota predstavi zahtevnejše primere. Udeleženci se lahko srečajo s situacijami, v katerih so informacije delno resnične, vendar zasebne, čustveno pomembne, vendar nepreverjene, javno pomembne, vendar škodljive, ali pa jih je delila oseba, ki ji zaupajo, vendar so kljub temu vprašljive. Učna enota naj udeležencem pomaga pretehtati točnost, zasebnost, dostojanstvo, javni interes, možno škodo in odgovornost.	Udeleženci analizirajo kratko dilemo in izberejo najbolj odgovorno dejanje ter pojasnijo, kaj so pri odločitvi upoštevali.
Učna enota 6: Refleksija o modulu, rutina in preverjanje znanja	Zaključna učna enota utrjuje rutino premisli, preden deliš. Udeleženci uporabijo rutino na enem realističnem primeru in opravijo kratek kviz ali enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Učna enota naj poudari, da odgovorno deljenje vsebin ščiti tako udeleženca kot druge.	Udeleženci odgovorijo na vprašanja: Katere vrste vsebin moram pred deljenjem preveriti? Katere vrste vsebin sploh ne smem deliti? Kako se lahko spoštljivo odzovem, kadar se ne strinjam?

18.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali udeleženci sprejemajo odgovorne odločitve glede deljenja vsebin in komunikacije. Osredotoča naj se na praktično presojo, zasebnost, točnost, spoštovanje in možne posledice.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje, kdaj ne deliti vsebin	Udeleženec prepozna primere, v katerih je deljenje vsebin nevarno, škodljivo, prenagljeno ali nepotrebno.
Razumevanje družbenih posledic	Udeleženec prepozna, kako lahko deljenje vsebin vpliva na posameznike, skupine, odnose ali javno razpravo.
Uporaba rutine za odločanje o deljenju vsebin	Udeleženec pred deljenjem preveri vir, zasebnost, čustveni vidik, občinstvo in možno škodo.
Razumevanje odgovornosti pri komunikaciji	Udeleženec pojasni, da tudi posredovanje ali ponovna objava vsebine vključujeta odgovornost.
Ocenjevanje vpliva	Udeleženec prepozna možne posledice deljenja netočnih, zasebnih ali provokativnih vsebin.
Prepoznavanje etičnih vprašanj	Udeleženec prepozna vprašanja zasebnosti, privolitve, dostojanstva, točnosti, spoštovanja in možne škode.
Spoštljiva komunikacija	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv odziv v spletni razpravi.
Obravnavanje dilem	Udeleženec izbere uravnotežen odziv, kadar so točnost, zasebnost, čustva in javni interes v nasprotju.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki želi deliti vprašljivo vsebino.
Prilagajanje komunikacije kontekstu	Udeleženec izbere različne načine komunikacije za zasebna sporočila, skupinske klepete, javne objave, komentarje ali e-pošto.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira, ali vsebino deliti, preveriti, prositi za dovoljenje, počakati, je ne deliti ali se spoštljivo odzvati.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja zasebnosti, odgovornosti, privolitve, spoštljivega nestrinjanja in posledic deljenja vsebin.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih pojmov, kot so deljenje vsebin, privolitev, občinstvo, zasebnost, spoštovanje, vpliv, odgovornost in javna objava.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde ter naj krepijo praktično presojo.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je odgovor, ki je bolj odgovoren, ker pred deljenjem preveri informacije in spoštuje zasebnost vpletenih oseb.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor vsebino deli prehitro. Varnejši korak je, da preverite vir, premislite, na koga bi lahko vplivala vsebina, in razmislite, ali jo je sploh primerno deliti.«

18.8 Učna rutina: Premisli, preden deliš

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s kratko rutino za deljenje, posredovanje, odgovarjanje ali komentiranje vsebin.

Preden delite vsebino ali se odzovete na spletu, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Točnost	Ali sem preveril, ali je to točno?
Vir	Ali vem, od kod to izvira?

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Korak	Vprašanje
Zasebnost	Ali vsebuje osebne podatke, fotografijo ali zasebno situacijo nekoga?
Čustva	Ali vsebino delim zato, ker čutim pritisk, jezo, strah ali občutek nujnosti?
Občinstvo	Kdo bo to videl in ali je to pravi prostor za deljenje?
Vpliv	Ali bi to lahko komu škodovalo, povzročilo zmedo, razkrilo zasebne informacije ali nekoga nepravično izpostavilo?
Izbira	Ali naj vsebino delim, jo preverim, prosim za dovoljenje, se mirno odzovem, počakam ali je ne delim?

V gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, se lahko uporabi tudi krajša različica za lažje pomnjenje: **Točnost. Zasebnost. Čustva. Občinstvo. Vpliv. Izbira.**

18.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul naj se izvaja brez obsojanja udeležencev zaradi njihovih preteklih odločitev glede deljenja vsebin. Mnogi ljudje delijo vsebine, ker želijo pomagati drugim, opozoriti prijatelje, podpreti določeno pobudo, izraziti zaskrbljenost ali ostati povezani. Modul naj spoštuje te namene, hkrati pa pojasni, da dobri nameni ne odpravljajo potrebe po preverjanju in odgovornem ravnanju.

Primeri naj bodo udeležencem dobro poznani: sporočila v družinskih skupinah, objave lokalnih skupnosti, zdravstvena opozorila, informacije, povezane s pokojninami, fotografije z dogodkov, politične objave, govorice o javnih službah, čustveni pozivi, posnetki zaslona, komentarji pod objavami novic ali sporočila, ki jih posredujejo zaupanja vredne osebe.

Modul naj odgovorne komunikacije ne predstavlja kot cenzure. Cilj ni utišati udeležencev, temveč jim pomagati, da sodelujejo bolj premišljeno in samozavestno. Odgovorna komunikacija ščiti verodostojnost, odnose, zasebnost in zaupanje v skupnosti.

Modul naj upošteva tudi, da imajo starejši odrasli lahko pomembno vlogo v družinah in skupnostih. Pogosto posredujejo informacije sorodnikom, prijateljem ali lokalnim skupinam. To je lahko koristno, kadar so informacije uporabne in preverjene. Modul naj zato krepi njihovo vlogo skrbnih in premišljenih komunikatorjev, ne pa jih odvrača od sodelovanja.

Spoštljivo nestrinjanje naj se vadi s pomočjo preprostih primerov. Udeleženci naj spoznajo, da lahko postavijo vprašanje, zaprosijo za vir, izrazijo dvom, popravijo informacijo ali prenehajo sodelovati v razgreti razpravi, ne da bi žalili druge.

18.10 Merila za zaključek modula

Modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino premisli, preden deliš uporabiti vsaj na enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva izvedbo vseh obveznih dejavnosti modula in doseganje zahtevanega praga uspešnosti pri preverjanju znanja, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredovanje skozi vse učne enote modula ali enakovredne učne dejavnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali refleksija o deljenju vsebin, posredovanju, zasebnosti, privolitvi, spoštovanju in posledicah.
Prepoznal, kdaj ne deliti vsebin	Prepoznavanje vsaj enega primera, v katerem je odločitev, da vsebine ne deli, varnejša ali odgovornejša.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element zaključka	Dokazilo
Ocenil vpliv komunikacije	Prepoznavanje, kako bi lahko objava, sporočilo, fotografija ali komentar vplivali na drugo osebo ali skupino.
Uporabil rutino	Uporaba rutine premisli, preden deliš na enem realističnem primeru.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešen zaključek kviza modula ali enakovredne naloge.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratka refleksija o eni vrsti vsebin, ki jih bo udeleženec pred deljenjem v prihodnje bolj skrbno preverjal.

18.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga razumeti odgovornost, povezano z deljenjem vsebin, posredovanjem, komentiranjem in odgovarjanjem na spletu. Modul 9 to nadgrajuje s poudarkom na družbenem in demokratičnem sodelovanju na spletu. Udeleženci bodo od vprašanja »Kako lahko moje lastno deljenje vsebin in komunikacija vplivata na druge?« prešli k vprašanju »Kako lahko informirano, odgovorno in odporno sodelujem v digitalnem javnem življenju?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

19. MODUL 9: DRUŽBENA IN DEMOKRATIČNA UDELEŽBA NA SPLETU

19.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Družbena in demokratična udeležba na spletu
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Sodelovanje v digitalnem javnem življenju ob zavedanju verodostojnosti, manipulacije, polarizacije in odgovornosti
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec lahko prepozna verodostojne informacije o družbenih vprašanjih, prepozna manipulacijo v javni digitalni komunikaciji ter informirano, spoštljivo in odgovorno sodeluje v spletnih družbenih prostorih.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 9: Družbena in demokratična udeležba na spletu
Osrednja praktična rutina	Odgovorna družbena udeležba

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Opis
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, naloge preverjanja družbenih informacij, scenariji vrednotenja kampanj, dejavnosti za spoštljivo razpravo in naloge prepoznavanja manipulacije

19.2 Kontekst modula

Digitalni mediji so vse pomembnejši za javno življenje in življenje skupnosti. Starejši odrasli lahko uporabljajo digitalna orodja za branje javnih informacij, spremljanje lokalnih novic, dostopanje do javnih storitev, sodelovanje v skupinah skupnosti, podpisovanje peticij, spremljanje družbenih kampanj, vzpostavljanje stika z institucijami, sodelovanje v posvetovanjih ali razpravljanje o javnih vprašanjih z drugimi.

To lahko krepi sodelovanje. Digitalna okolja lahko starejšim odraslim pomagajo ostati obveščeni, izražati mnenja, dostopati do storitev in ostati povezani s svojimi skupnostmi. Vendar so lahko družbene informacije na spletu tudi zmedene, čustvene, polarizirane ali manipulativne. Javna vprašanja so lahko predstavljena z zavajajočimi naslovi, selektivnimi informacijami, lažnimi kampanjami, sovražnimi komentarji, umetnim povečevanjem vidnosti, lažnim občutkom nujnosti ali vsebinami, katerih namen je povzročati jezo in delitve.

Ta modul udeležencem pomaga bolj samozavestno in premišljeno sodelovati v digitalnem javnem življenju. Cilj ni udeležencem določati, katera politična mnenja naj zagovarjajo. Cilj je pomagati jim preverjati informacije o družbenih vprašanjih, prepoznavati manipulacijo, varovati zasebnost, komunicirati spoštljivo ter sprejemati informirane odločitve, preden se odzovejo ali delijo vsebine.

Modul 9 nadgrajuje vse prejšnje module. Udeleženci so že vadili preverjanje verodostojnosti, prepoznavanje manipulacije, preverjanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, zavedanje algoritemskega vpliva, preprečevanje prevar, varovanje zasebnosti, digitalno blagostanje in odgovorno deljenje vsebin. Ta modul združuje te kompetence v družbenih in demokratičnih kontekstih.

Modul naj starejše odrasle obravnava kot državljane z izkušnjami, spominom, lokalnim znanjem in sposobnostjo družbene presoje. Številni starejši udeleženci imajo dolgoletne izkušnje z življenjem v skupnosti, javnimi institucijami, volitvami, medijskimi pripovedmi in politično komunikacijo. Modul naj jim pomaga te izkušnje prenesti v digitalna javna okolja, kjer se informacije lahko širijo hitreje, je čustveni pritisk lahko močnejši, vire pa je lahko težje preveriti.

19.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Ali te informacije o družbenih vprašanjih prihajajo iz verodostojnega vira?	Spodbuja preverjanje zanesljivosti javnih informacij.
Ali me ta objava obvešča ali želi v meni vzbuditi odziv?	Pomaga prepoznati čustvene in polarizirane vsebine.
Kdo stoji za to kampanjo, peticijo ali javnim sporočilom?	Spodbuja zavedanje o organizatorjih, njihovih namenih in preglednosti.
Ali manjkajo pomembne informacije oziroma kontekst?	Spodbuja premišljeno razumevanje javnih trditev.
Ali bi lahko ta vsebina razdvajala ljudi, jih obtoževala ali z njimi manipulirala?	Pomaga prepoznati polarizacijo, iskanje grešnega kozla in družbeno manipulacijo.
Kako lahko na spletu sodelujem spoštljivo?	Spodbuja odgovorno javno komunikacijo.
Katere osebne podatke naj se izogibam posredovati v družbenih prostorih?	Povezuje družbeno udeležbo z varovanjem zasebnosti.
Kako lahko digitalni mediji vplivajo na javno mnenje in demokratične procese?	Spodbuja zavedanje o digitalnem vplivu brez potrebe po tehničnem znanju.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje udeleženca	Namen
Kaj naj storim, preden podpišem, delim, komentiram ali se odzovem?	Spodbuja varnejše odločanje pri družbeni udeležbi.
Kako lahko drugim pomagam pri preverjanju informacij o družbenih vprašanjih?	Spodbuja podporo vrstnikom in odpornost skupnosti.

19.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Prepoznati priložnosti za družbeno udeležbo na spletu.	Prepoznam lahko načine za sodelovanje v javnem življenju ali življenju skupnosti na spletu, kot so uporaba javnih storitev, sodelovanje v posvetovanjih, podpisovanje peticij, sodelovanje v lokalnih skupinah ali spremljanje družbenih kampanj.	Udeleženec prepozna primere spletne družbene udeležbe.
2. Prepoznati verodostojne vire informacij o družbenih vprašanjih.	Pri preverjanju javnih informacij lahko poiščem uradne, pregledne ali zanesljive vire.	Udeleženec izbere ustrezne vire za preverjanje trditve o družbenih vprašanjih.
3. Odgovorno sodelovati v spletnih razpravah.	V spletnih razpravah lahko sodelujem brez žaljenja, pritiska ali nepremišljenega deljenja vsebin.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv odziv v razpravi.
4. Pojasniti, kako digitalni mediji vplivajo na demokratične procese.	Razumem lahko, da lahko spletne informacije, platforme, kampanje, komentarji in deljenje vsebin vplivajo na javno mnenje in družbeno udeležbo.	Udeleženec pojasni en način, kako lahko digitalni mediji vplivajo na družbene odločitve ali javno razpravo.
5. Oceniti verodostojnost družbenih kampanj na spletu.	Preverim lahko, kdo stoji za kampanjo, kaj zahteva in ali zagotavlja zanesljive informacije.	Udeleženec uporabi rutino preverjanja pri primeru kampanje, peticije ali javnega sporočila.
6. Analizirati tveganja manipulacije v družbenem diskurzu.	V javnih digitalnih sporočilih lahko prepoznam strah, jezo, obtoževanje, polarizacijo, manjkajoči kontekst ali lažno avtoriteto.	Udeleženec prepozna znake manipulacije v objavi o družbenih vprašanjih ali sporočilu kampanje.
7. Uporabljati informirano presojo pri spletni družbeni udeležbi.	Preden se na spletu vključim v družbeno dejavnost, se lahko odločim, ali bom vsebino delil, podpisal, komentiral, počakal, dodatno preveril ali prosil za pomoč.	Udeleženec v scenariju družbene udeležbe izbere varnejši in bolj informiran odziv.
8. Oceniti etične odgovornosti digitalne družbene udeležbe.	Razumem lahko, da spletna družbena udeležba vključuje odgovornost za točnost, spoštovanje, zasebnost in morebitno škodo.	Udeleženec v primeru javne razprave ali kampanje prepozna etične odgovornosti.
9. Podpirati vrstnike pri informirani družbeni udeležbi.	Drugi osebi lahko pomagam preveriti informacije o družbenih vprašanjih ali odgovorno sodelovati, ne da bi jo obtoževal ali poniževal.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv nasvet za vrstnika.
10. Prilagajati strategije družbene udeležbe spreminjajočim se digitalnim okoljem.	Rutine odgovorne družbene udeležbe lahko uporabljam tudi ob pojavu novih platform, oblik kampanj ali orodij za javno komunikacijo.	Udeleženec uporabi rutino odgovorne družbene udeležbe v novi ali neznani digitalni situaciji, povezani z družbeno udeležbo.

19.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Digitalno javno življenje in družbena udeležba	1 ura
Učna enota 2	Zaupanja vredne informacije o družbenih vprašanjih in uradni viri	1,25 ure

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 3	Kampanje, peticije in javna sporočila	1,25 ure
Učna enota 4	Polarizacija, manipulacija in javni diskurz	1,5 ure
Učna enota 5	Spoštljiva razprava in etično digitalno državljanstvo	1,5 ure
Učna enota 6	Razmislek o modulu, rutina in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

19.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Digitalno javno življenje in družbena udeležba	Ta učna enota uvaja digitalno družbeno udeležbo v vsakdanjem kontekstu. Družbena udeležba lahko vključuje branje javnih informacij, spremljanje novic in obvestil lokalne skupnosti, uporabo portalov javnih storitev, vključevanje v lokalne skupine, podpisovanje peticij, sodelovanje v posvetovanjih, vzpostavljanje stika z institucijami, spremljanje družbenih kampanj ali razpravljanje o javnih vprašanjih. Učna enota poudarja, da je lahko spletna udeležba koristna in pomembna, vendar zahteva skrbno presojo.	Udeleženci prepoznajo primere družbene udeležbe in jih razlikujejo od zabave, zasebne komunikacije ali komercialnih dejavnosti.
Učna enota 2: Zaupanja vredne informacije o družbenih vprašanjih in uradni viri	Ta učna enota se osredotoča na preverjanje javnih informacij. Udeleženci naj razumejo pomen uradnih spletnih mest, preglednega delovanja institucij, zanesljivih medijev, jasno imenovanih organizacij, jasnih kontaktnih podatkov, datumov objave, dokazov in primerjanja informacij iz različnih virov. Razumejo naj tudi, da objava v družbenem mediju o javnem vprašanju ni samodejno zanesljiv vir informacij o družbenih vprašanjih.	Udeleženci izberejo najprimernejši vir za preverjanje javne trditve, na primer spremembe lokalne storitve, zdravstvenega ukrepa, informacij o volitvah, informacij, povezanih s pokojninami, ali obvestila skupnosti.
Učna enota 3: Kampanje, peticije in javna sporočila	Ta učna enota udeležencem pomaga presojati družbene kampanje, peticije, pozive k donacijam in javna sporočila. Udeleženci naj se vprašajo, kdo je kampanjo organiziral, kaj poziva ljudi, naj storijo, katere dokaze navaja, ali uporablja čustveni pritisk, ali zahteva osebne podatke in ali je cilj jasen. Učna enota naj ne odvrača od udeležbe; njen cilj je informirana udeležba.	Udeleženci pregledajo primer kampanje ali peticije in prepoznajo organizatorja, namen, dokaze, zahtevano dejanje ter morebitne pomisleke glede zasebnosti.
Učna enota 4: Polarizacija, manipulacija in javni diskurz	Ta učna enota se osredotoča na polarizacijo in manipulacijo v družbeni komunikaciji. Javna digitalna sporočila lahko uporabljajo strah, jezo, iskanje krivca, jezik »mi proti njim«, poenostavljene podobe sovražnika, selektivne dokaze, lažno avtoriteto, manipulirane slike ali izpuščanje konteksta. Udeleženci naj prepoznajo, da lahko polarizirajoče vsebine ljudi spodbudijo k odzivu, še preden preverijo informacije. Učna enota naj se poveže z moduli 2, 3, 4 in 7.	Udeleženci pregledajo javno objavo in prepoznajo znake čustvenega pritiska, manjkajočega konteksta, polarizacije ali manipulacije.
Učna enota 5: Spoštljiva razprava in etično digitalno državljanstvo	Ta učna enota podpira odgovorno družbeno komunikacijo. Udeleženci naj vadijo spoštljivo nestrinjanje, iskanje virov, izogibanje žaljivkam, varovanje osebnih podatkov, izogibanje javnemu sramotenju in odločitev, da ne sodelujejo v sovražnih razpravah. Etično digitalno državljanstvo vključuje točnost, spoštovanje, zasebnost, dostojanstvo in zavedanje morebitne škode.	Udeleženci preoblikujejo agresiven komentar o družbenem vprašanju v mirnejši in bolj spoštljiv odziv ali izberejo, kdaj razprave ne bodo več nadaljevali.
Učna enota 6: Razmislek o modulu, rutina in preverjanje znanja	Zaključna učna enota utrjuje rutino odgovorne družbene udeležbe. Udeleženci uporabijo rutino pri enem realističnem primeru, povezanem z družbenim vprašanjem, in opravijo kratek kviz ali enakovredno dejavnost preverjanja znanja. Učna enota naj utrdi	Udeleženci odgovorijo na vprašanje: Kaj moram preveriti, preden na spletu podpišem, delim vsebino,

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
	spoznanje, da demokratična udeležba na spletu zahteva tako samozavest kot previdnost.	komentiram ali se odzovem na javno vprašanje?

19.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali lahko udeleženci prepoznajo zaupanja vredne informacije o družbenih vprašanjih, prepoznajo manipulacijo v javni komunikaciji in izberejo odgovorne oblike udeležbe. Ne sme preverjati političnih mnenj.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Prepoznavanje priložnosti za družbeno udeležbo	Udeleženec prepozna primere, kot so javne storitve, posvetovanja, lokalne skupine, peticije ali kampanje skupnosti.
Prepoznavanje zaupanja vrednih virov informacij o družbenih vprašanjih	Udeleženec izbere uradne, pregledne ali zanesljive vire za preverjanje javnih informacij.
Odgovorna razprava	Udeleženec izbere spoštljiv odziv v spletni javni razpravi.
Razumevanje digitalnega vpliva na demokratične procese	Udeleženec prepozna, da lahko spletne informacije, platforme, kampanje in komentarji vplivajo na javno mnenje ali udeležbo.
Presojanje družbenih kampanj	Udeleženec preveri organizatorja, namen, dokaze, zahtevano dejanje in preglednost.
Prepoznavanje družbene manipulacije	Udeleženec prepozna strah, jezo, iskanje krivca, polarizacijo, lažno avtoriteto ali manjkajoči kontekst.
Uporaba informirane presoje	Udeleženec se odloči, ali bo podpisal, delil vsebino, komentiral, dodatno preveril, počakal ali prosil za pomoč.
Etično digitalno državljanstvo	Udeleženec prepozna odgovornosti, povezane s točnostjo, spoštovanjem, zasebnostjo, dostojanstvom in morebitno škodo.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet za osebo, ki ni prepričana o sporočilu ali kampanji, povezani z družbenim vprašanjem.
Prenos znanja z uporabo rutine	Udeleženec uporabi rutino odgovorne družbene udeležbe na novi platformi, pri novem javnem sporočilu ali novi obliki kampanje.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira zaupanja vrednega vira, izbira najvarnejšega dejanja v okviru družbene udeležbe, prepoznavanje znakov manipulacije ali izbira spoštljivega odziva.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja družbene udeležbe, javnih virov, kampanj, polarizacije in odgovorne razprave.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, kot so družbena udeležba, javne informacije, kampanja, peticija, vir, polarizacija, odgovornost ali digitalno državljanstvo.

Vsak odgovor naj vključuje povratno informacijo. Povratna informacija naj se izogiba političnemu presojanju in se osredotoča na proces: preverjanje virov, prepoznavanje manipulacije, spoštovanje zasebnosti in odgovorno komuniciranje.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je odgovor, ki je bolj odgovoren, ker pred izvedbo dejanja na spletu, povezanega z družbenim vprašanjem, preveri vir in organizatorja.«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor se odzove prehitro. Pri družbenih temah je pomembno preveriti, kdo je avtor sporočila, na katerih dokazih temelji ter ali skuša z uporabo čustvenega pritiska vplivati na vaše ravnanje.«

19.8 Učna rutina: Odgovorna družbena udeležba

Ob koncu modula naj se udeleženci seznanijo s kratko rutino za preverjanje javnih informacij, družbenih kampanj, peticij, javnih razprav in vprašanj, povezanih s skupnostjo.

Preden podpišete, delite, komentirate ali se odzovete na vsebino, povezano z družbenimi vprašanji, si zastavite naslednja vprašanja:

Korak	Vprašanje
Vir	Kdo je objavil te javne informacije ali to kampanjo?
Namen	Kaj želi, da mislim, čutim ali naredim?
Dokazi	Katera dejstva, viri ali povezave podpirajo trditev?
Preglednost	Ali so organizator, institucija ali skupina jasno navedeni?
Čustva	Ali uporablja strah, jezo, iskanje krivca ali občutek nujnosti, da bi spodbudila k dejanju?
Zasebnost	Ali od mene zahteva, da posredujem osebne podatke, ali razkrijem podatke o komu drugem?
Dejanje	Ali naj podpišem, delim, komentiram, dodatno preverim, počakam, prosim za pomoč ali ne sodelujem?

Krajša različica za lažje pomnjenje se lahko uporablja v gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem: **Vir. Namen. Dokazi. Čustva. Zasebnost. Odgovorno ukrepaj.**

19.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul se izogiba temu, da bi udeležencem narekoval, kaj naj politično mislijo. Osredotočiti se mora na to, kako preverjati informacije o družbenih vprašanjih in kako odgovorno sodelovati. Kurikulum naj podpira demokratično samostojnost, ne političnega poučevanja.

Primeri naj bodo udeležencem znani in jih je mogoče prilagoditi lokalnemu okolju: lokalna obvestila o javnih storitvah, informacije o javnem zdravju, informacije, povezane s pokojninami, obvestila občine, informacije o volitvah, skupine skupnosti na Facebooku, peticije, pozivi k donacijam, okoljske kampanje, vprašanja, povezana s sosesko, družbena posvetovanja ali sporočila o javni varnosti.

Občutljivi politični primeri naj bodo izbrani premišljeno. Pri nacionalnih prilagoditvah primeri ne smejo po nepotrebnem polarizirati udeležencev ali ustvarjati občutka, da učno okolje ni varno. Kadar se uporabljajo politično občutljivi primeri, naj bo poudarek na viru, dokazih, preglednosti, manipulaciji in odgovornem komuniciranju.

Modul ceni družbene izkušnje starejših udeležencev. Številni udeleženci imajo morda dolgoletne izkušnje z volitvami, vključevanjem v skupnost, uporabo javnih storitev, sodelovanjem v sindikatih, prostovoljstvom, življenjem v soseski ali stiki z institucijami. Te izkušnje lahko podpirajo kritično presojo. Modul jim pomaga to presojo prenesti v digitalne družbene prostore.

Modul prav tako priznava, da se nekateri starejši udeleženci morda izogibajo spletnim javnim razpravam, ker se jim zdijo sovražne ali zmedene. Udeleženci razumejo, da družbena udeležba ne pomeni vedno javnega komentiranja. Lahko pomeni tudi preverjanje javnih informacij, uporabo uradnih storitev, branje zanesljivih virov, vzpostavitev stika z institucijo, sodelovanje v posvetovanju, podpis preverjene peticije ali spoštljivo razpravljanje o vprašanjih v zaupanja vredni skupini.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

19.10 Merila za zaključek modula

Ta modul je uspešno zaključen, ko udeleženec predela vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pokaže, da zna rutino odgovorne družbene udeležbe uporabiti na vsaj enem realističnem primeru. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva opravljene vse obvezne dejavnosti modula in dosežen zahtevani prag uspešnosti pri preverjanju znanja modula, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredek skozi vse učne enote modula ali enakovredne učne dejavnosti.
Se vključil v obravnavo ključnih pojmov	Kratek kviz, dejavnost ali razmislek o družbeni udeležbi, javnih informacijah, kampanjah, polarizaciji, odgovorni razpravi in digitalnem državljanstvu.
Prepoznal zaupanja vredne vire informacij o družbenih vprašanjih	Izbira ustreznih virov za preverjanje javne trditve ali sporočila, povezanega z družbenim vprašanjem.
Prepoznal družbene manipulacije	Prepoznavanje čustvenega pritiska, iskanja krivca, polarizacije, manjkajočega konteksta ali lažne avtoritete v primeru, povezanem z družbenim vprašanjem.
Presojal dejanje v okviru družbene udeležbe	Odločitev, ali podpisati, deliti, komentirati, dodatno preveriti, počakati ali prositi za pomoč.
Uporabil rutino	Uporaba rutine odgovorne družbene udeležbe na enem realističnem primeru, povezanem z družbenim vprašanjem.
Opravil preverjanje in vrednotenje	Uspešno opravljeno preverjanje znanja modula ali enakovredna naloga.
Razmislil o lastni uporabi naučenega	Kratek razmislek o enem načinu, kako lahko udeleženec bolj premišljeno in samozavestno sodeluje v digitalnem javnem življenju.

19.11 Povezava z naslednjim modulom

Ta modul udeležencem pomaga sodelovati v digitalnem javnem življenju ob zavedanju pomena verodostojnosti, manipulacije, polarizacije in odgovornosti. Modul 10 zaključuje kurikulum s poudarkom na refleksivni digitalni avtonomiji in prenosu znanja. Udeleženci bodo prešli od vprašanja »Kako lahko odgovorno sodelujem v digitalnem javnem življenju?« k vprašanju »Kako lahko te rutine še naprej samostojno uporabljam v novih digitalnih situacijah?«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20. MODUL 10: REFLEKTIVNA DIGITALNA AVTONOMIJA IN PRENOS ZNANJA V PRAKSO

20.1 Povzetek modula

Element	Opis
Naslov modula	Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso
Predvideni obseg učne obremenitve	7,5 ure
Osrednje področje učenja	Uporaba naučenih strategij v novih digitalnih situacijah in oblikovanje osebnih rutin za varnejšo digitalno udeležbo
Glavna kompetenca, pridobljena v tem modulu	Udeleženec lahko razmisli o svojem učenju na področju digitalnih tehnologij, izbere ustrezne rutine presoje ter jih z zaupanjem in ustrezno podporo prenese v neznane ali spreminjajoče se digitalne situacije.
Pripadajoči sklop učnih izidov	Sklop 10: Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso
Osrednja praktična rutina	Osebni načrt digitalne avtonomije
Glavni pristop k preverjanju in vrednotenju	Kratki kvizi, spodbude za refleksijo, scenariji prenosa znanja, naloge izbire rutin in dejavnosti osebnega načrtovanja

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20.2 Kontekst modula

Digitalno življenje se bo še naprej spreminjalo. Pojavljale se bodo nove platforme, prevare, orodja umetne inteligence, nastavitve zasebnosti, javne storitve, oblike medijev in komunikacijske navade. Zato kurikulum SMART AGE udeležencev ne more pripravljati le na natančne primere, uporabljene med tečajem. Pomaga jim razvijati rutine presoje, ki jih lahko ponovno uporabijo v novih situacijah.

Ta zaključni modul udeležencem pomaga pogledati nazaj na celotno učno pot. Prepoznajo, kaj so se naučili, katere rutine so zanje najbolj uporabne, na katerih področjih so bolj samozavestni in kje morda še potrebujejo podporo. Modul jim pomaga tudi vaditi uporabo teh rutin pri neznanih primerih iz digitalnega okolja.

Digitalna avtonomija ne pomeni, da moramo vsako digitalno težavo rešiti sami. Pomeni, da se znamo ustaviti, preveriti, primerjati, potrditi informacije, zaščititi osebne podatke, odgovorno komunicirati in po potrebi prositi za pomoč. Pomeni tudi prepoznati lasten napredek in vedeti, kako nadaljevati učenje po koncu tečaja.

Modul 10 združuje kompetence, razvite v modulih 1–9: preverjanje verodostojnosti, prepoznavanje manipulacije, preverjanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, zavedanje algoritemskega vpliva, preprečevanje prevar, varovanje zasebnosti, digitalno blagostanje, odgovorno deljenje vsebin in družbena udeležba. Njegov namen je pomagati udeležencem preiti od sodelovanja v tečaju k vsakodnevni digitalni avtonomiji.

Modul naj ne deluje kot zaključni izpit. Namenjen je utrjevanju, refleksiji in pripravi na nadaljnjo uporabo pridobljenega znanja. Udeleženci zaključijo učno pot s praktičnim osebnim načrtom: katere rutine si bodo zapomnili, kdaj jih bodo uporabili, v katerih situacijah je potrebna dodatna previdnost in koga lahko prosijo za podporo.

20.3 Ključna vprašanja za udeležence

Ta modul pomaga udeležencem odgovoriti na naslednja vprašanja:

Vprašanje udeleženca	Namen
Kaj sem se naučil o svojih lastnih digitalnih navadah?	Spodbuja razmislek o napredku.
Na katerih področjih sem zdaj bolj samozavesten?	Pomaga udeležencem prepoznati napredek.
Katere rutine preverjanja so zame najbolj uporabne?	Pomaga udeležencem utrditi praktične strategije.
Kaj lahko storim, ko se srečam z novo ali neznano digitalno situacijo?	Spodbuja prenos znanja.
Kdaj se moram ustaviti, preveriti, primerjati, potrditi informacije ali prositi za pomoč?	Krepi varnejše reševanje problemov.
Kako lahko ohranim samozavest, ko se digitalno življenje spreminja?	Spodbuja dolgoročno samostojnost.
Katere digitalne situacije še vedno zahtevajo podporo?	Normalizira samostojnost s podporo.
Kako lahko nekomu drugemu razložim varnejšo rutino?	Spodbuja podporo vrstnikom.
Kako se lahko učim tudi po koncu tečaja?	Spodbuja trajnost.
Kaj bo vključeval moj osebni načrt digitalne avtonomije?	Povezuje refleksijo s praktičnim ukrepanjem.

20.4 Učni izidi in dokazi o učenju

Po zaključku modula naj bi bili udeleženci sposobni:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Učni izid	Udeležencu prijazna formulacija	Možni dokazi o učenju
1. Razmisliti o osebnih izkušnjah z učenjem na področju digitalnih tehnologij.	Razmislim lahko o tem, kaj sem se naučil med tečajem in kako je to povezano z mojim vsakdanjim digitalnim življenjem.	Udeleženec pripravi kratek razmislek o napredku pri učenju.
2. Prepoznati napredek pri digitalni presoji skozi čas.	Opazim lahko, na katerih področjih sem bolj previden, samozavesten ali samostojen kot prej.	Udeleženec prepozna vsaj eno področje, na katerem je postal bolj samozavesten ali izboljšal svojo presojo.
3. Uporabljati naučene strategije v novih digitalnih situacijah.	Rutine, pridobljene med tečajem, lahko uporabim, ko se srečam z novim sporočilom, platformo, storitvijo, prevaro, objavo ali digitalnim problemom.	Udeleženec uporabi ustrezno rutino v neznanem scenariju.
4. Pojasniti osebna merila za zaupanja vredno uporabo medijskih vsebin.	Pojasnim lahko, zaradi česa bom digitalni vsebini bolj verjetno zaupal, jo preveril, počakal ali zavrnil.	Udeleženec prepozna osebna merila zaupanja, kot so vir, dokazi, kontekst, zasebnost, čustva in primerjava.
5. Prenesti znanje s področja kritičnega presojanja med različnimi platformami in temami.	Podobna vprašanja za preverjanje lahko uporabim na različnih mestih: v družbenih medijih, sporočilih, na spletnih mestih, pri javnih storitvah, na video platformah ali v aplikacijah.	Udeleženec poveže rutine z različnimi platformami in temami.
6. Analizirati lastne vzorce odločanja na spletu.	Opazim lahko, kako se običajno odzivam na spletu in na katerih področjih se bom morda moral ustaviti ter dodatno preveriti informacije.	Udeleženec razmisli o enem osebnem vzorcu odzivanja, kot so hitro deljenje vsebin, zaupanje znanim pošiljateljem ali izogibanje zahtevnim nalogam.
7. Prilagajati strategije pri srečevanju z neznanimi tehnologijami.	Znane rutine lahko uporabljam tudi takrat, ko je nova tehnologija videti drugače.	Udeleženec izbere ustrezno strategijo za neznano orodje, platformo ali situacijo, povezano z umetno inteligenco.
8. Vključiti presojo, ki temelji na izkušnjah, v vsakdanje digitalno življenje.	Svoje življenjske izkušnje lahko združim z rutinami digitalnega preverjanja pri vsakodnevnih odločitvah.	Udeleženec pojasni, kako lahko osebne izkušnje in rutine, pridobljene med tečajem, delujejo skupaj.
9. Usmerjati vrstnike pri razvijanju digitalne avtonomije.	Drugo osebo lahko podpiram tako, da ji postavljam dobra vprašanja in predlagam rutine, ne da bi prevzel odločanje namesto nje.	Udeleženec izbere ali napiše spoštljiv nasvet za podporo vrstniku.
10. Oblikovati rešitve, prilagojene kontekstu, za nove digitalne izzive.	Za nov digitalni izziv lahko oblikujem praktičen odziv tako, da prilagodim svoje dosedanje znanje.	Udeleženec oblikuje preprost akcijski načrt za novo ali nastajajočo digitalno situacijo.

20.5 Predlagana struktura učnih enot in obseg učne obremenitve

Učna enota	Predlagano vsebinsko področje	Predvideni obseg učne obremenitve
Učna enota 1	Pogled nazaj: kaj se je spremenilo pri moji digitalni presoji?	1 ura
Učna enota 2	Izbira prave rutine za pravo situacijo	1,5 ure
Učna enota 3	Prenos znanja na neznane platforme, sporočila in tehnologije	1,5 ure
Učna enota 4	Osebni vzorci odločanja in samozavest	1,25 ure
Učna enota 5	Podpora vrstnikom in samostojnost s podporo	1,25 ure
Učna enota 6	Osebni načrt digitalne avtonomije in preverjanje znanja	1 ura
Skupaj		**7,5 ure**

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20.6 Usmeritve za učne enote

Učna enota	Usmeritve	Predlagana aktivnost za udeležence
Učna enota 1: Pogled nazaj: kaj se je spremenilo pri moji digitalni presoji?	Ta učna enota udeležence spodbuja k razmisleku o njihovem napredku skozi celoten tečaj. Ponovno naj pregledajo ključna področja: preverjanje informacij, prepoznavanje manipulacije, razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, prepoznavanje algoritemskega vpliva, preprečevanje prevar, varovanje zasebnosti, obvladovanje stresa, odgovorno deljenje vsebin in sodelovanje v družbenih prostorih. Poudarek naj bo na prepoznavanju napredka, ne na naštevanju napak.	Udeleženci opravijo kratek samorefleksivni razmislek: »Pred tem tečajem sem običajno ..., zdaj pa je bolj verjetno, da bom ...«
Učna enota 2: Izbira prave rutine za pravo situacijo	Ta učna enota udeležencem pomaga povezovati situacije z ustreznimi rutinami. Sumljivo sporočilo lahko zahteva uporabo rutine Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj. Dramatična objava lahko zahteva uporabo rutine Ustavi se – preveri – primerjaj. Odločitev, povezana z zasebnostjo, lahko zahteva uporabo rutine varstva osebnih podatkov. Družbena kampanja lahko zahteva uporabo rutine odgovorne družbene udeležbe. Udeleženci naj razumejo, da so rutine orodja in da lahko različne situacije zahtevajo različna orodja.	Udeleženci povežejo več scenarijev z najprimernejšo rutino in pojasnijo, zakaj.
Učna enota 3: Prenos znanja na neznane platforme, sporočila in tehnologije	Ta učna enota podpira prenos znanja. Udeleženci vadijo uporabo znanih vprašanj pri neznanih primerih: novi aplikaciji, novem orodju umetne inteligence, novi obliki prevare, novem portalu javnih storitev, novi funkciji družbenih medijev ali novi vrsti priporočil. Učna enota naj poudari, da se vmesniki lahko spreminjajo, vprašanja za presojo pa ostajajo uporabna.	Udeleženci uporabijo eno rutino v neznanem scenariju in določijo, kaj bi najprej preverili.
Učna enota 4: Osebni vzorci odločanja in samozavest	Ta učna enota udeležencem pomaga prepoznati lastne navade. Nekateri udeleženci morda prehitro delijo vsebine, kadar prihajajo od osebe, ki ji zaupajo. Drugi se morda izogibajo uporabnim storitvam, ker se bojijo napak. Nekateri se lahko močno odzovejo na zaskrbljujoče novice. Drugim so lahko nastavitve zasebnosti nejasne. Cilj ni samokritičnost, temveč zavedanje lastnih navad in odzivov.	Udeleženci izberejo eno osebno digitalno navado, ki jo želijo ohraniti, eno, ki jo želijo izboljšati, in eno situacijo, v kateri bodo prosili za podporo.
Učna enota 5: Podpora vrstnikom in avtonomija s podporo	Ta učna enota se osredotoča na spoštljivo podporo drugim. Starejši udeleženci lahko podpirajo prijatelje, partnerje, sorodnike ali vrstnike. Dobra podpora ne pomeni, da prevzamemo nadzor nad napravo ali odločitvijo druge osebe. Pomeni postavljati dobra vprašanja, pokazati rutino, skupaj preverjati informacije in spoštovati samostojnost osebe. Učna enota naj poveže podporo vrstnikom z dostojanstvom in samozavestjo.	Udeleženci izberejo ali napišejo podporen odziv osebi, ki vpraša, ali je mogoče zaupati sporočilu, povezavi, sliki ali objavi o družbenih vprašanjih.
Učna enota 6: Osebni načrt digitalne avtonomije in preverjanje znanja	Zaključna učna enota poveže modul in celoten kurikulum. Udeleženci pripravijo kratek osebni načrt digitalne avtonomije in opravijo preverjanje znanja modula. Načrt naj bo preprost in praktičen, ne birokratski. Vključuje naj uporabne rutine, situacije z visokim tveganjem, zaupanja vredne vire podpore ter eno ali dve navadi, ki ju želi udeleženec ohraniti.	Udeleženci pripravijo osebni načrt digitalne avtonomije z izbranimi rutinami, opozorilnimi znaki, stiki za podporo in osebnimi naslednjimi koraki.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20.7 Preverjanje in vrednotenje

Preverjanje znanja v tem modulu naj preveri, ali lahko udeleženci razmislijo o svojem učenju, izberejo ustrezne rutine in prenesejo znanje v nove situacije. Ne sme biti zasnovano kot zaključni izpit pod velikim pritiskom. Podpirati mora utrjevanje znanja in krepitev samozavesti.

Preverjanje in vrednotenje naj se osredotočata na:

Področje preverjanja in vrednotenja	Primer dokazila o učenju
Razmislek o učenju	Udeleženec prepozna, kaj se je naučil in na katerih področjih je bolj samozavesten.
Prepoznavanje napredka	Udeleženec prepozna izboljšanje pri digitalni presoji, previdnosti ali samozavesti.
Uporaba strategij v novih situacijah	Udeleženec izbere in uporabi ustrezno rutino v neznanem scenariju.
Pojasnjevanje meril zaupanja	Udeleženec prepozna vir, dokaze, kontekst, primerjavo, zasebnost in čustveni pritisk kot merila za presojo.
Prenos znanja med različnimi platformami	Udeleženec uporablja podobna vprašanja pri sporočilih, spletnih mestih, platformah, aplikacijah ali javnih storitvah.
Prepoznavanje osebnih vzorcev	Udeleženec prepozna osebno navado, ki podpira ali zmanjšuje varnejšo digitalno udeležbo.
Prilagajanje neznanim tehnologijam	Udeleženec izbere previdne prve korake ob srečanju z novim orodjem ali platformo.
Povezovanje izkušenj in rutin	Udeleženec pojasni, kako lahko osebne izkušnje in rutine, pridobljene med tečajem, podpirajo druga drugo.
Podpora vrstnikom	Udeleženec izbere spoštljiv nasvet, ki podpira samostojnost, namesto da bi prevzel odločanje.
Oblikovanje odziva na nove izzive	Udeleženec oblikuje preprost akcijski načrt za novo digitalno tveganje ali neznano situacijo.

Priporočene vrste vprašanj za MOOC:

Tip vprašanja	Uporaba v tem modulu
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira najprimernejše rutine, izbira varnejših strategij za prenos znanja, prepoznavanje možnosti za podporo ali izbira odziva na neznane situacije.
Pravilno/narobe	Preverjanje osnovnega razumevanja samostojnosti, prenosa znanja, podpore, samozavesti in nadaljnjega učenja.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, kot so samostojnost, prenos znanja, rutina, presoja, podpora, samozavest, refleksija in prilagajanje.

Vsak odgovor vključuje povratno informacijo. Povratne informacije naj se izogibajo vzbujanju strahu ali občutka krivde ter naj krepijo praktično presojo.

Primer strukture povratnih informacij:

Vrsta odgovora	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je dobra izbira za prenos znanja, saj uporablja znano rutino preverjanja v novi digitalni situaciji.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor je odziv, preden je bilo preverjeno. Varnejši pristop je izbrati rutino, preveriti vir ali tveganje ter prositi za pomoč, če je situacija pomembna ali nejasna.«

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20.8 Učna rutina: Osebni načrt digitalne avtonomije

Ob koncu modula naj udeleženci pripravijo kratek osebni načrt digitalne avtonomije. Načrt je lahko v MOOC-u predstavljen kot preprosta predloga, ki jo je mogoče prenesti ali natisniti.

Načrt naj vključuje:

Element načrta	Vodilno vprašanje
Moje uporabne rutine	Katere rutine iz tečaja bom najpogosteje uporabljal?
Moji opozorilni znaki	Kateri znaki mi povedo, da se moram ustaviti in preveriti?
Situacije z visokim tveganjem	Kdaj moram biti še posebej previden?
Moji zaupanja vredni viri	Kje lahko preverim zanesljive informacije?
Moja podporna mreža	Koga lahko prosim za pomoč, ko jo potrebujem?
Moje odločitve glede zasebnosti	Katere informacije želim skrbneje varovati?
Moja navada za digitalno blagostanje	Katera digitalna navada mi bo pomagala, da se bom počutil mirneje in bolj obvladoval svoje digitalno življenje?
Moja navada za udeležbo	Kako lahko na spletu sodelujem odgovorno in samozavestno?
Moj naslednji korak pri učenju	Kaj se želim naslednje naučiti ali vaditi?

Kjer je to primerno, se v gradivih MOOC-a, namenjenih udeležencem, uporablja krajša različica za lažje pomnjenje: **Moje rutine. Moji opozorilni znaki. Moji zaupanja vredni viri. Moja podpora. Moj naslednji korak.**

20.9 Prilagojen pristop ciljni skupini

Ta modul je spodbuden, ne da bi postal sentimentalen. Udeleženci zaključijo učno pot z zavedanjem, da so razvili praktično presojo, ne pa da obvladajo vsako digitalno orodje. Digitalno življenje se spreminja prehitro, da bi lahko katerikoli tečaj ponudil dokončne odgovore za vsako situacijo.

Modul poudarja, da je negotovost običajna. Digitalna avtonomija ne pomeni, da moramo vedno takoj poznati pravilen odgovor. Pomeni, da vemo, kako se ustaviti, izbrati rutino, preveriti vir, primerjati informacije, zaščititi osebne podatke, odgovorno komunicirati in po potrebi prositi za pomoč.

Osebni načrt digitalne avtonomije je kratek in uporaben. Ne deluje kot birokratsko opravilo. Je praktičen opomnik, ki ga lahko udeleženci hranijo v bližini svoje naprave, shranijo kot datoteko ali po želji natisnejo.

Primeri izhajajo iz vseh prejšnjih modulov: sumljiva sporočila, zavajajoči naslovi, slike, ustvarjene z umetno inteligenco, ponavljajoča se priporočila, nastavitve zasebnosti, zahteve, povezane s prevarami, stresne vsebine, dileme glede deljenja vsebin in družbene kampanje. To udeležencem pomaga razumeti kurikulum kot povezano učno pot.

Podpora vrstnikom je predstavljena premišljeno. Udeleženci lahko podpirajo druge, vendar se od njih ne pričakuje, da bodo postali neplačani tehnični strokovnjaki za vse okoli sebe. Poudarek je na spoštljivi podpori: postavljanju vprašanj, skupnem preverjanju, predlaganju rutine in spodbujanju drugih k informiranim odločitvam.

Modul upošteva tudi različne ravni samozavesti. Nekateri udeleženci bodo morda ob koncu tečaja pripravljeni raziskovati nove storitve. Drugi se bodo morda preprosto počutili bolje pripravljeni, da se pred ukrepanjem ustavijo, preverijo in vprašajo. Oboje je dragocen rezultat.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

20.10 Merila za zaključek modula

Ta modul je uspešno zaključen, ko udeleženec opravi vse zahtevane učne enote modula, opravi zahtevana preverjanja znanja ali kvize ter pripravi osebni načrt digitalne avtonomije ali enakovredno refleksivno nalogo. V uradnem MOOC-u SMART AGE uspešen zaključek zahteva opravljene vse obvezne dejavnosti modula in dosežen zahtevani prag uspešnosti pri preverjanju znanja modula, pri čemer je dovoljenih več poskusov.

Zaključek tega modula izkazuje, da je udeleženec:

Element zaključka	Dokazilo
Zaključil učne enote modula	Napredek pri vseh učnih enotah modula ali enakovrednih učnih dejavnostih.
Razmislil o napredku pri učenju	Kratek razmislek o tem, kaj se je spremenilo pri udeležencevi digitalni presoji, samozavesti ali navadah.
Izbral uporabne rutine	Opredelitev rutin, ki jih namerava udeleženec najpogosteje uporabljati.
Uporabil prenos znanja	Uporaba rutine, pridobljene med tečajem, v eni novi ali neznani digitalni situaciji.
Prepoznal potrebe po podpori	Opredelitev vsaj ene situacije, v kateri mora udeleženec prositi za pomoč.
Pripravil osebni načrt digitalne avtonomije	Izpolnjen načrt, kontrolni seznam ali enakovredna refleksivna naloga.
Opravil preverjanje znanja	Uspešno opravljeno preverjanje znanja modula ali enakovredna naloga.
Opredelil naslednje korake	Kratek razmislek o eni navadi, spretnosti ali temi, ki jo želi udeleženec še naprej razvijati.

20.11 Povezava z zaključkom učne poti

Ta modul zaključuje kurikulum SMART AGE. Udeležencem pomaga povezati celotno učno pot z vsakodnevno digitalno avtonomijo. Po zaključku tega modula bodo udeleženci prešli v zaključno poglavje MOOC-a, kjer bodo pregledali pogoje za uspešen zaključek, prejeli ali se pripravili na priznanje ter bili spodbujeni k nadaljnji uporabi rutin SMART AGE v vsakdanjem digitalnem življenju.

21. ZAKLJUČEK UČNE POTI ZA PRIDOBITEV MIKRODOKAZILA

21.1 Namen zaključnega poglavja

Zaključno poglavje zaključuje kurikulum mikrodokazila SMART AGE. Sledi desetim ocenjenim modulom in udeležencem pomaga povezati celotno učno pot.

Namen tega poglavja ni uvajanje novega področja kompetenc. Njegov namen je podpreti zaključni razmislek, potrditi pogoje za uspešen zaključek, narediti doseženo znanje vidno ter usmeriti udeležence k nadaljnjemu sodelovanju v digitalnem okolju po zaključku tečaja.

Zaključno poglavje je kratko, jasno in podporno. Udeležencem pomaga prepoznati, kaj so dosegli in kako lahko naučene rutine še naprej uporabljajo v vsakdanjem digitalnem življenju.

Zaključno poglavje je pomembno tudi za zasnovo mikrodokazila v okviru kurikuluma. Pomaga povezati zaključene module, preverjanja znanja, rutine in razmislek s preglednim priznavanjem uspešnega zaključka.

21.2 Sestava učne poti

Učna pot SMART AGE je sestavljena iz treh delov: uvodnega poglavja, desetih ovrednotenih modulov in zaključnega poglavja.

Element kurikuluma	Funkcija
Uvodno poglavje	Usmerjanje, tehnična priprava, motivacija in predstavitev učne poti.
Deset modulov	Glavne učne vsebine, dejavnosti udeležencev, preverjanje znanja in dokazila o učenju.
Zaključno poglavje	Razmislek, potrditev uspešnega zaključka, priznanje in usmerjanje k nadaljnjemu učenju.

Deset modulov predstavlja glavna dokazila o učenju. Skupaj tvorijo 75-urno učno obremenitev za pridobitev mikrodokazila. Uvodno in zaključno poglavje podpirata sodelovanje in utrjevanje znanja, vendar se ne štejeta kot dodatna modula kurikuluma.

Uvodno poglavje bo še posebej pomembno pri izvedbi MOOC-a. Vsem udeležencem bo pomagalo začeti z enakim osnovnim tehničnim izhodiščem. To vključuje razlago, kako se premikati po tečaju, kako prehajati iz ene učne enote v naslednjo, kako delujejo kvizi, kako se prikazuje samodejna povratna informacija, kako se spremlja napredek, kje so na voljo gradiva za prenos in kaj je potrebno za uspešen zaključek.

Zaključno poglavje ne deluje kot dodaten celovit modul ali zaključni izpit z visokim tveganjem. Udeležencem pomaga potrditi uspešen zaključek, pregledati, kaj so se naučili, in se pripraviti na nadaljnjo uporabo rutin SMART AGE po zaključku tečaja.

21.3 Predlagane dejavnosti v zaključnem poglavju

Zaključno poglavje vključuje naslednje dejavnosti, namenjene udeležencem:

Dejavnost	Namen
Pregled zaključenih modulov	Udeležencem pomaga videti celotno učno pot, ki so jo zaključili.
Ponovni pregled ključnih rutin	Utrjuje praktična orodja za vsakodnevno digitalno presojo.
Razmislek o osebnem napredku	Podpira samozavest in zavedanje o učenju.
Potrditev pogojev za uspešen zaključek	Omogoča preglednost pri priznavanju uspešnega zaključka.
Prepoznavanje virov podpore za prihodnost	Spodbuja nadaljnjo avtonomijo s podporo.
Shranjevanje ali tiskanje ključnih spoznanj	Podpira prenos znanja v vsakdanje življenje.

Te dejavnosti ostajajo preproste in obvladljive. Zaključno poglavje ne ustvarja pritiska, povezanega z opravljanjem izpita.

V MOOC-u SMART AGE bodo te dejavnosti izvedene prek kratkih strani, kontrolnih seznamov, povzetkov za prenos, preprostih vprašanj za razmislek, samodejno preverjenih vprašanj, zaslonov za potrditev napredka ali enakovrednih dostopnih elementov.

21.4 Ponovni pregled ključnih rutin udeležencev

Zaključno poglavje udeležence spomni na glavne praktične rutine, razvite skozi celoten kurikulum.

Modul	Rutina udeleženca
Modul 1: Medijska in informacijska pismenost	Osebna rutina preverjanja verodostojnosti
Modul 2: Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	Ustavi se – preveri – primerjaj
Modul 3: Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Previdno preveri vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco
Modul 4: Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	Raznolikost informacij
Modul 5: Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Modul	Rutina udeleženca
Modul 6: Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Varstvo osebnih podatkov
Modul 7: Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Premor za digitalno blagostanje
Modul 8: Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Premisli, preden deliš
Modul 9: Družbena in demokratična udeležba na spletu	Odgovorna družbena udeležba
Modul 10: Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja	Osebni načrt digitalne avtonomije

Te rutine so glavna prenosljiva orodja kurikuluma. Udeležencem pomagajo še naprej uporabljati vsebine tečaja tudi po njegovem zaključku.

Zaključno poglavje rutin ne le našteva, temveč udeležencem pomaga prepoznati, kdaj je posamezna rutina uporabna. Na primer, sumljivo sporočilo lahko zahteva uporabo rutine Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj; dramatičen naslov lahko zahteva uporabo rutine Ustavi se – preveri – primerjaj; javna kampanja lahko zahteva uporabo rutine odgovorne družbene udeležbe; nova digitalna situacija pa lahko zahteva uporabo osebnega načrta digitalne avtonomije.

21.5 Zaključni razmislek

Zaključni razmislek udeležencem pomaga prepoznati lasten napredek. Ne zahteva dolgih pisnih odgovorov. Udeleženci lahko odgovorijo na kratka vprašanja za razmislek, izberejo trditve, izpolnijo preprost obrazec ali se o svojem napredku pogovorijo v vodenem okolju, če je kurikulum prilagojen za izvedbo zunaj MOOC-a.

Predlagana vprašanja za razmislek:

Vprašanje za razmislek	Namen
Kaj zdaj preverjam bolj skrbno kot prej?	Prepoznavanje napredka pri digitalni presoji.
Katera rutina je zame najbolj uporabna?	Podpora prenosu znanja v vsakdanje življenje.
Katera digitalna situacija se mi še vedno zdi zahtevna?	Prepoznavanje potrebe po nadaljnji podpori.
Kdaj naj prosim za pomoč?	Utrjevanje samostojnosti s podporo.
Katero digitalno navado želim ohraniti?	Spodbujanje trajnostnega učenja.

V asinhronem MOOC-u mora biti zaključni razmislek izveden tako, da ne zahteva individualnega pregleda s strani izvajalca. Udeleženci lahko na primer izberejo trditve, izpolnijo kratko samooceno, izberejo rutino, ki jo nameravajo uporabljati, ali se odzovejo na scenarij tako, da izberejo najprimernejše dejanje. Namen je podpreti utrjevanje znanja in zavedanje lastnega napredka, ne pa ustvariti pisne naloge, ki bi jo bilo treba ročno ocenjevati.

Razmislek je podporen in krepi samozavest. Udeležencem pomaga spoznati, da so lahko pomembne tudi majhne spremembe vedenja. Zaključni razmislek je obvezna dejavnost za uspešen zaključek, vendar se ne ocenjuje kot pisna naloga z visokim tveganjem.

21.6 Pogoji za uspešen zaključek

Zaključek celotne učne poti za mikrodokazilo SMART AGE temelji na preglednih in vnaprej določenih pogojih. Udeleženci že od začetka vedo, kaj morajo opraviti in kako bo njihov napredek priznan.

Pri izvedbi MOOC-a SMART AGE bo za uspešen zaključek potrebno opraviti uvodno poglavje, vseh deset modulov kurikuluma, vse kvize posameznih modulov ali enakovredne naloge preverjanja znanja, zaključno dejavnost razmisleka ter doseči zahtevani prag uspešnosti pri preverjanju znanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Priporočeni minimalni prag je 60 % pri preverjanju znanja vsakega modula. Udeleženci imajo na voljo več poskusov, po vsakem poskusu pa prejmejo jasno povratno informacijo. Namen tega praga je potrditi doseganje učnih izidov, ne pa ustvarjati pritiska, povezanega z opravljanjem izpita. Udeleženec mora doseči prag pri vsakem od desetih preverjanj znanja modulov; skupno povprečje ne more nadomestiti nedokončanega modula.

Na splošno uspešen zaključek pomeni, da je udeleženec:

Pogoji za uspešen zaključek	Dokazilo
Opravil uvodno poglavje	Uvodno poglavje je opravljeno oziroma je zabeleženo enakovredno sodelovanje.
Opravil vseh deset modulov	Napredek skozi vse module je zaključen v MOOC-u ali enakovredni obliki izvedbe.
Opravil preverjanja znanja modulov	Kvizi ali enakovredne naloge preverjanja znanja so opravljeni za vse ocenjene module.
Uporabljal rutine udeleženca	Rutine so uporabljene v dejavnostih modulov s samodejno podporo, pri izbiri odzivov na scenarije, pri nalogah s kontrolnimi seznami ali vprašanjih za razmislek.
Opravil zaključni razmislek	Zaključni razmislek, samoocena ali osebni načrt digitalne avtonomije je izpolnjen.
Dosegel opredeljeni prag uspešnosti	Pogoji za uspešen zaključek so izpolnjeni v skladu z uradnimi pravili izvedbe.

V asinhronem MOOC-u uporabe rutin udeležencev ni treba dokazovati s pisnimi nalogami, ki jih ročno pregleduje izvajalec. To je mogoče dokazati s praktičnimi in samodejno podprtimi dejavnostmi. Udeleženci so lahko na primer pozvani, naj izberejo, katera rutina je primerna za dano situacijo, izberejo najvarnejši naslednji korak v scenariju, izpolnijo kontrolni seznam ali prepoznajo priporočeno dejanje v realističnem primeru. Tako je mogoče zahtevo izpolniti brez pričakovanja, da bo izvajalec prebral in ocenil vsak razmislek.

Če se kurikulum izvaja v kombinirani, izvedbi v živo ali lokalni izvedbi z vodenjem, lahko enakovredna dokazila vključujejo vodeno razpravo, kratke delovne liste, ustni razmislek, skupinske dejavnosti ali sodelovanje, ki ga potrdi izvajalec. V vseh oblikah izvedbe naj bodo dokazila sorazmerna skupini udeležencev in namenu kurikuluma.

Pogoji za uspešen zaključek morajo biti predstavljeni v jasnem jeziku, namenjenem udeležencem. Udeleženci lahko tako razumejo, kaj so že opravili, kaj jim še preostane in kaj je potrebno za priznanje uspešnega zaključka.

21.7 Potrdilo o uspešnem zaključku

Udeleženci, ki uspešno zaključijo celotno učno pot SMART AGE, prejmejo potrdilo uspešnega zaključka v skladu s pravili uradne izvedbe.

Potrdilo mora biti pregledno. Navajati mora, kaj je udeleženec opravil, kdo je priznanje izdal, kakšna je bila predvidena obremenitev, kateri učni izidi oziroma kompetence so bili obravnavani ter kako je bilo učenje preverjeno.

Digitalno potrdilo ali enakovreden zapis o priznanju vključuje naslednje elemente:

Element potrdila	Zahtevane informacije za SMART AGE
Identifikacija udeleženca	Ime ali drug dogovorjeni identifikator udeleženca, odvisno od platforme in pravil varstva podatkov.
Naslov mikrodokazila	Uradni naslov MOOC-a SMART AGE ali učne poti mikrodokazila SMART AGE.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element potrdila	Zahtevane informacije za SMART AGE
Država oziroma regija izdajatelja	Država ali regija, v kateri ima organizacija izdajateljica sedež.
Organizacija, ki podeljuje priznanje	Organizacija, odgovorna za izdajo priznanja.
Datum izdaje	Datum, ko je bilo priznanje izdano ali ko je udeleženec zaključil učno pot.
Učni izidi ali kompetence	Sklic na kompetence desetih modulov in podrobne učne izide posameznih modulov.
Predvideni obseg učne obremenitve za doseganje učnih izidov	75 ur, približno 3 ECTS, kjer je to primerno, brez navedbe, da gre za formalne kreditne točke ECTS, razen če jih podeljuje pooblaščeni izvajalec.
Raven učne izkušnje, če je primerno	Raven ogrodja EOK, QF-EHEA ali nacionalnega ogrodja kvalifikacij le, če jo je formalno določil pooblaščeni izvajalec. Če raven ni formalno določena, je treba to pregledno navesti.
Vrsta preverjanja in vrednotenja	Zaključek desetih ocenjenih modulov, kvizov ali enakovrednih nalog, dejavnosti, ki temeljijo na scenarijih, uporaba rutin in zaključni razmislek.
Oblika sodelovanja v učni aktivnosti	Asinhroni spletni MOOC ali druga jasno navedena oblika izvedbe, če je kurikulum prilagojen.
Vrsta zagotavljanja kakovosti, ki podpira mikrodokazila	Usklajenost z DigComp 3.0 in načeli medijske in informacijske pismenosti, zunanji pregled, pregled partnerjev, pilotna izvedba s starejšimi udeleženci in posodobitve na podlagi povratnih informacij.
Kontakt ali referenca organizacije izdajateljice	Spletno mesto, platforma, institucionalna referenca ali drug način preverjanja, kjer je to primerno.
Povezava s SMART AGE	Jasna navedba, ali gre za uradno izvedbo SMART AGE ali prilagojeno uporabo kurikuluma s strani druge organizacije.

Potrdilo ne sme precenjevati doseženega rezultata. Uspešen zaključek pomeni, da je udeleženec zaključil strukturirano učno pot na področju medijske pismenosti, digitalne odpornosti in refleksivne digitalne samostojnosti. Ne potrjuje strokovne usposobljenosti na področju kibernetske varnosti, umetne inteligence, novinarstva, preverjanja dejstev, digitalnega prava ali varstva podatkov.

Če celotno učno pot prilagodi druga organizacija, lahko ta organizacija izda lastno potrdilo, značko ali potrditev uspešnega zaključka. Takšno priznanje mora jasno navesti izdajatelja, obseg, predvideno obremenitev, učne izide, podlago za preverjanje znanja in povezavo s SMART AGE. Dejavnosti ne sme predstavljati kot uradno mikrodokazilo SMART AGE, razen če so izpolnjeni uradni pogoji za uspešen zaključek in pogoji za izdajo priznanja.

21.8 Napredek po modulih brez delnega priznanja mikrodokazila

Mikrodokazilo SMART AGE se podeli šele po uspešnem zaključku celotnega MOOC-a, ki vključuje vseh deset modulov, in po izpolnitvi vseh opredeljenih pogojev za uspešen zaključek. Posamezni moduli so pomembni deli učne poti, vendar ne predstavljajo samostojnih mikrodokazil.

Platforma MOOC lahko prikazuje napredek po modulih, da podpira orientacijo in motivacijo udeležencev. Udeleženci lahko na primer vidijo, katere module so odprli, katere zaključili in katere morajo še opraviti. Takšno spremljanje napredka je uporabno za navigacijo, zlasti pri asinhronem tečaju, vendar ni predstavljeno kot formalno priznanje.

Element platforme	Pomen
Značka modula	Prikazuje, da je udeleženec zaključil modul v okviru MOOC-a.
Rezultat kviza	Prikazuje uspešnost udeleženca pri preverjanju znanja v posameznem modulu.
Kontrolni seznam za zaključek	Udeležencu pomaga videti, kaj mora še opraviti.

Element platforme	Pomen
Potrdilo o uspešnem zaključku celotne učne poti ali enakovredno priznanje	Izdano šele po zaključku vseh desetih modulov in vseh zahtevanih preverjanj znanja.

Delni zaključek je lahko pedagoško koristen, vendar ne vodi do mikrodokazila SMART AGE. Udeleženec, ki zaključi le en modul, več izbranih modulov ali le del MOOC-a, je sodeloval v učnih dejavnostih, vendar ni zaključil celotne učne poti za mikrodokazilo SMART AGE.

To razliko je treba v MOOC-u jasno sporočiti. Udeleženci morajo razumeti, da vsak modul prispeva h končnemu učnemu profilu, vendar je priznanje povezano samo s celotno učno potjo. To varuje verodostojnost, preglednost in doslednost mikrodokazila SMART AGE.

Če druga organizacija uporabi en modul, več modulov ali skrajšano različico kurikuluma, lahko to dejavnost opiše kot delavnico, učno dejavnost, usposabljanje ali prilagojen tečaj, ki temelji na gradivih SMART AGE. Vendar takšne delne uporabe ne sme predstavljati kot uspešnega zaključka mikrodokazila SMART AGE

21.9 Nadaljnje učenje in podpora

Zaključno poglavje udeležence spodbuja, da po zaključku tečaja še naprej uporabljajo rutine. Digitalno življenje se bo še naprej spreminjalo, udeleženci pa se bodo srečevali z novimi orodji, tveganji, platformami, storitvami in oblikami medijev. Cilj zato ni, da si zapomnijo vsak primer, temveč da še naprej uporabljajo premišljeno presojo.

Udeležence spodbuja naj:

Nadaljnje prakse	Namen
Še naprej uporabljajo rutine preverjanja	Podpira prenos znanja.
Shranijo ali natisnejo ključne kontrolne sezname	Omogoča dostop do rutin tudi zunaj MOOC-a.
Uporabljajo zanesljive lokalne vire informacij	Podpira varnejšo družbeno udeležbo in uporabo javnih storitev.
V situacijah z visokim tveganjem prosijo za pomoč	Krepi samostojnost s podporo.
Previdno delijo pridobljeno znanje z vrstniki	Podpira odpornost na ravni skupnosti.
Nadaljujejo učenje prek zaupanja vrednih organizacij	Podpira dolgoročno digitalno vključenost.

Lokalne različice kurikuluma lahko vključujejo ustrezne povezave do virov podpore, kot so portali javnih storitev, knjižnice, centri za izobraževanje odraslih, organizacije za varstvo potrošnikov, službe za prijavo kibernetskega kriminala, združenja starejših, lokalne pobude za medijsko pismenost ali organizacije skupnosti.

Nadaljnje učenje ne sme biti predstavljeno kot neuspeh pri obvladovanju tečaja. Predstavljeno naj bo kot običajen del digitalnega življenja. Tehnologije, prevare, platforme in prakse javnega komuniciranja se spreminjajo, zato je digitalna odpornost odvisna od nenehne presoje, prilagajanja in podpore.

21.10 Zaključno sporočilo udeležencem

Zaključno sporočilo, namenjeno udeležencem, naj bo pozitivno in praktično. Izogibati se mora pretiranim trditvam in ne sme nakazovati, da so udeleženci zdaj zaščiteni pred vsemi digitalnimi tveganji.

Primerno zaključno sporočilo je lahko:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Zaključili ste učno pot SMART AGE. Vadili ste, kako preverjati informacije, prepoznavati manipulacijo, razumeti vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, prepoznati ponavljajočo se izpostavljenost, se varno odzivati na prevare, varovati osebne podatke, obvladovati digitalni pritisk, odgovorno deliti vsebine, sodelovati v družbenem življenju ter uporabljati te rutine v novih situacijah.

Digitalno življenje se bo še naprej spreminjalo. Ni vam treba vedeti vsega. Lahko se ustavite, preverite, primerjate, potrdite informacije, zaščitite svoje podatke, prosite za pomoč in sprejemate premišljene odločitve. Te navade podpirajo varnejše, bolj kritično in samozavestnejše sodelovanje v digitalnem življenju.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Del C – Navodila za izvajanje, prilagajanje in smernice za MOOC

22. IZVAJANJE MOOC-A SMART AGE

22.1 Namen tega poglavja

To poglavje opredeljuje glavne zahteve za izvajanje MOOC-a SMART AGE. Kurikulum zagotavlja izobraževalno strukturo učne poti, MOOC pa bo to strukturo pretvoril v spletni tečaj, namenjen udeležencem, ki so starejši odrasli.

Namen tega poglavja ni ponoviti celotne zasnove kurikuluma. Opredeljuje praktične pogoje, ki jih mora izpolnjevati MOOC: asinhroni dostop, jasno navigacijo, dostopno zasnovo, avtomatizirane povratne informacije, spremljanje napredka, zasnovo zaključevanja in podporo udeležencem.

Podrobnejša navodila za pretvorbo modulov kurikuluma v enote MOOC-a, aktivnosti, videoposnetke in kvize so podana v 23. poglavju. Lokalizacija je obravnavana v 24. poglavju. Širša ponovna uporaba s strani drugih organizacij je obravnavana v 25. poglavju. Merila kakovosti so povzeta v 26. poglavju.

22.2 Struktura MOOC-a

MOOC SMART AGE mora vključevati celotno učno pot. Vključevati mora:

Element MOOC	Funkcija
Uvodni del	Pojasnjuje namen tečaja, navigacijo, obseg dela, preverjanje in vrednotenje, pogoje za zaključek in priznanje.
Deset ocenjenih modulov	Zagotavljajo glavno učno vsebino, aktivnosti, kvize, rutine udeležencev in dokazila o učenju.
Zaključni del	Podpira končno refleksijo, potrditev zaključka, priznanje ter nadaljnjo uporabo rutin udeležencev.

Priznani obseg dela za mikrodokazilo SMART AGE znaša 75 ur, kar je, kjer je to ustrezno, enakovredno približno 3 ECTS. Ta obseg dela se nanaša na deset ocenjenih modulov kurikuluma. Uvodni del in zaključni del podpirata orientacijo udeležencev in zaključek tečaja, vendar se ne štejeta kot dodatna modula kurikuluma.

MOOC bo zato razvit na podlagi kurikuluma in ne ločeno od njega. Vsak modul MOOC-a bo ustrezal enemu modulu kurikuluma. Vsaka enota MOOC-a bo podpirala učne izide, rutine udeležencev, zasnovo preverjanja in vrednotenja in pristop, usmerjen v starejše udeležence, kot so opredeljeni v delu B.

V tem kurikulumu izraz »enota« označuje kratek del modula MOOC-a, namenjen neposredno udeležencem. Glede na uporabljeno tehnično platformo se lahko enote izvajajo kot lekcije, teme, strani ali primerljivi elementi sistema LMS.

Hkrati bo MOOC poenostavil uporabniško izkušnjo udeležencev. Od starejših udeležencev se ne bo pričakovalo, da bodo razlagali ali preučevali dokumentacijo kurikuluma. Videli bodo jasne uvode v module, kratke razlage, primere, aktivnosti, kvize, povratne informacije, informacije o napredku in gradiva, ki jih bo mogoče prenesti.

Zunanji pregled kurikuluma zagotavlja praktične smernice za zasnovo izvajanja MOOC-a. Vsi partnerji projekta SMART AGE bodo ugotovitve pregleda uporabljali skupno pri načrtovanju tečaja, pripravi vsebin, namenjenih neposredno udeležencem, vzpostavitvi platforme, lokalizaciji nacionalnih različic

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

in pripravi pilotno testiranja. Skupne oblikovalske prednostne naloge so jasen in spoštljiv jezik, namenjen neposredno udeležencem, vidna podpora pri razumevanju terminologije, kjer je ta koristna, pristni in lokalno prepoznavni primeri, prilagodljivo napredovanje v lastnem tempu, predvidljiva navigacija, dostopni mediji ter jasne možnosti za pomoč ali podporo.

Pilotno testiranje bo uporabljeno za preverjanje, ali te oblikovalske odločitve v praksi ustrezajo starejšim udeležencem. Te izboljšave pri izvajanju ne spreminjajo desetmodulne strukture kurikuluma, učnih izidov ali zasnove priznavanja; določajo način, kako bodo udeleženci kurikulum izkusili v spletnem učnem okolju.

22.3 Asinhroni model učenja v lastnem tempu

MOOC bo zasnovan kot asinhrono spletno učno okolje, v katerem se udeleženci učijo v lastnem tempu. Udeleženci bodo lahko do tečaja dostopali samostojno, ob času in s tempom, ki jim ustrezata.

Ta model je pomemben za starejše udeležence, saj se lahko razlikujejo glede samozavesti, hitrosti branja, razpoložljivosti, dostopa do tehnične podpore in predhodnih izkušenj s spletnim učenjem. MOOC bo zato zmanjšal nepotreben pritisk ter zagotovil usmerjanje neposredno znotraj tečaja.

Asinhroni model zahteva:

Zahteva	Pomen za izvajanje MOOC-a
Jasna navodila	Udeleženci vedno vedo, kaj morajo storiti naslednje.
Kratki učni koraki	Vsebina je razdeljena na obvladljive enote.
Predvidljiva struktura	Moduli sledijo prepoznavnemu vzorcu.
Vidni napredek	Udeleženci vidijo, kaj so že zaključili in kaj jih še čaka.
Samodejne povratne informacije	Udeleženci prejmejo povratne informacije, ne da bi morali čakati na izvajalca.
Večkratni poskusi	Udeležencem je, kjer je to ustrezno, omogočeno, da poskusijo znova.
Gradiva za prenos	Udeleženci lahko shranijo ali natisnejo ključne rutine in kontrolne sezname.
Informacije o podpori	Udeleženci vedo, kam se lahko obrnejo po pomoč, če niso prepričani, kako nadaljevati.

MOOC ne bo temeljil na stalni prisotnosti izvajalca. Bistvene razlage, navodila, primeri, povratne informacije in informacije o zaključku tečaja bodo vključeni neposredno v tečaj.

22.4 Avtomatizacija in takojšnje povratne informacije

Avtomatizacija bo ključna zahteva za MOOC. Udeležencem bo omogočila samostojno učenje in takojšnje odzive na njihova dejanja.

Platforma mora podpirati:

Avtomatizirana funkcija	Namen
Spremljanje napredka	Beleži, katere lekcije, enote ali moduli so bili zaključeni.
Preverjanje s kvizi	Kjer je mogoče, samodejno preverja odgovore.
Takojšnje povratne informacije o odgovorih	Takoj pojasni pravilne in nepravilne odgovore.
Ustvarjanje značk modulov	Zagotavlja vidno potrditev, ko so izpolnjene zahteve za zaključek modula.
Izdelava potrdil ali zapisov o zaključku	Podpira priznanje po izpolnitvi vseh zahtev.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Samodejne povratne informacije ne povedo le, ali je odgovor pravilen ali nepravilen. Z jasnim in praktičnim jezikom pojasnijo razlog.

Dobre povratne informacije so:

Značilnost povratnih informacij	Pomen
Takojšnje	Udeleženec vidi povratno informacijo takoj, ko odda odgovor.
Pojasnjevalne	Povratna informacija pojasni, zakaj je odgovor ustrezen ali tvegan.
Podporne	Besedilo se izogiba obtoževanju, sramotenju ali zasmehovanju.
Praktične	Razlaga poveže odgovor z vsakdanjim digitalnim vedenjem.
Usmerjene v prenos znanja	Udeleženec razume, kako lahko isto načelo uporabi v prihodnjih situacijah.

To je še posebej pomembno, ker bo MOOC asinhron. Udeležencem ne bo treba čakati na izvajalca, da bi razumeli, zakaj je bil njihov odgovor pravilen, nepopoln ali nevaren.

22.5 Zasnova platforme, prilagojene starejšim udeležencem

MOOC bo zasnovan za starejše udeležence z različnimi ravnmi digitalne samozavesti. Pri tem ne bo predpostavljal, da imajo vsi udeleženci izkušnje s spletnim učenjem.

Platforma in zasnova tečaja morata zagotavljati:

Zahteva glede zasnove	Uporaba
Enostavna navigacija	Izogibati se je treba nepotrebnim menijem, skritim korakom in zapletenim strukturam strani.
Jasna vizualna hierarhija	Naslovi, gumbi, naloge in kazalniki napredka morajo biti jasno prepoznavni.
Berljivo besedilo	Uporabljati je treba jasno tipografijo, dovolj razmika in ustrezno velikost pisave.
Močen kontrast	Besedilo, gumbi in interaktivni elementi morajo biti dobro vidni.
Enotna postavitev	Moduli in enote naj imajo podobno strukturo.
Kratke strani	Izogibati se je treba dolgim in vsebinsko prenatrpanim zaslonom s prevelikim številom elementov.
Jasen in preprost jezik	Uporabljati je treba besedilo, namenjeno neposredno udeležencem, ter pojasniti tehnične izraze.
Podnapisi in prepisi	Za video vsebine in zvočne vsebine je treba zagotoviti podnapise in prepise.
Gradiva za tiskanje	Udeležencem je treba omogočiti prenos ali tiskanje rutin in kontrolnih seznamov.
Dostopna interakcija	Izogibati se je treba nalogam, ki zahtevajo zapleteno vlečenje elementov, hitre odzive ali napredna tehnična znanja.

Dostopnost mora biti sestavni del osnovne zasnove MOOC-a in ne dodatna možnost. Kjer je to tehnično mogoče, naj platforma omogoča možnosti za dostopnost, kot so prilagajanje velikosti pisave, možnosti nastavitve kontrasta, načini prikaza za boljšo berljivost, navigacija, prilagojena uporabi tipkovnice, ter druge običajne prilagoditve za spletno dostopnost.

22.6 Minimalni elementi modula MOOC-a

Vsak modul MOOC-a mora vključevati naslednje minimalne elemente:

Element modula	Funkcija
Uvod v modul	Pojasni temo in njen pomen za vsakdanje digitalno življenje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element modula	Funkcija
Učni cilji	Predstavi, kaj bodo udeleženci vadili oziroma kaj bodo po zaključku modula bolje obvladali.
Kratke učne enote	Modul razdeli na obvladljive korake.
Realistični primeri	Temo poveže z znanimi in vsakdanjimi digitalnimi situacijami.
Aktivnosti za udeležence	Udeležencem omogočijo uporabo naučenega, ne le branja ali gledanja vsebin.
Preverjanje znanja ali kvizi	Omogočajo vajo in preverjanje doseženega znanja.
Povratne informacije o odgovorih	Pojasnijo pravilne in nepravilne odgovore.
Rutina za udeležence	Povzame praktično rutino, razvito v modulu.
Gradivo za prenos	Zagotovi kontrolni seznam, opomnik ali kratek povzetek za poznejšo uporabo.
Povzetek modula	Ponovi glavno sporočilo in udeleženca pripravi na naslednji modul.

Podrobna zasnova učnih enot, aktivnosti in povratnih informacij je obravnavana v 23. poglavju. 22. poglavje opredeljuje le minimalne zahteve za izvajanje MOOC-a.

22.7 Vloga videoposnetkov v MOOC-u

Videoposnetki naj podpirajo razumevanje, prepoznavanje in samozavest pri uporabi digitalnih tehnologij, vendar ne smejo nadomestiti pisnih razlag, interaktivnih aktivnosti, primerov, kvizov, spodbud za razmislek ali nalog za preverjanje znanja. V MOOC-u SMART AGE naj se zato videoposnetki uporabljajo premišljeno in z jasnim namenom.

Videoposnetki so še posebej koristni, kadar s preprostimi razlagami, prikazom rutin za udeležence ali prepoznavnimi vsakodnevnimi situacijami naredijo abstraktna tveganja bolj razumljiva. Starejšim udeležencem pomagajo razumeti, kaj se dogaja, zakaj je to pomembno in kaj lahko storijo v nadaljevanju.

Uporabna minimalna struktura videoposnetkov za MOOC je:

Vrsta videoposnetka	Namen
Uvodni videoposnetek modula	Predstavi temo, jo poveže z vsakdanjim digitalnim življenjem in udeležence spodbudi k nadaljevanju.
Videoposnetek o ključnem konceptu	V preprostem jeziku razloži en pomemben koncept, na primer generativno umetno inteligenco, algoritemska priporočila, lažno predstavljanje (phishing) ali osebne podatke.
Videoposnetek z razlago tveganja	Pojasni pogosto digitalno ali medijsko tveganje, na primer kako goljufiva sporočila ustvarjajo občutek nujnosti ali kako čustvene objave spodbujajo hitro deljenje.
Videoposnetek rutine za udeležence	Prikaže praktično rutino, na primer Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj, preverjanje vira, primerjanje informacij ali odločitev, da ne kliknemo.
Videoposnetek z ilustrativnim primerom iz vsakdanjega življenja	Predstavi kratko, izmišljeno, vendar realistično situacijo, ki jo starejši odrasli lahko prepoznajo, na primer prejem sumljivega sporočila, ogled čustvene objave na družbenem omrežju, srečanje z vsebino, ustvarjeno z umetno inteligenco, ali odločanje o tem, ali informacijo deliti.
Zaključni videoposnetek modula	Povzame glavno sporočilo, ponovi rutino za udeležence in pripravi prehod na naslednji modul.

Videoposnetki z ilustrativnimi primeri iz vsakdanjega življenja so za ciljno skupino SMART AGE še posebej pomembni. Številni starejši udeleženci digitalna in medijska tveganja lažje razumejo, kadar so predstavljena s prepoznavnimi situacijami, ne le z abstraktnimi razlagami. Ti videoposnetki ne potrebujejo prikazovati resničnih primerov. Lahko prikazujejo možne vsakdanje dogodke, kratke

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

izmišljene situacije ali značilne trenutke odločanja, ki odražajo situacije, s katerimi se starejši odrasli lahko srečajo na spletu.

MOOC SMART AGE je načrtovan v štirih jezikovnih različicah: angleški, nemški, hrvaški in slovenski. V vseh štirih jezikovnih različicah bo MOOC skupaj vključeval najmanj 100 videoposnetkov. Skupni načrtovani čas gledanja vseh jezikovnih različic bo približno 300–500 minut. To se nanaša na večjezično produkcijo MOOC-a kot celoto in ne na 100 ločenih vsebinskih videoposnetkov v vsakem jeziku.

V praksi lahko pedagoško jedro sestavljajo iste ali primerljive vrste videoposnetkov, prilagojene štirim jezikovnim različicam. Uvodni videoposnetek modula, zaključni videoposnetek modula ter izbrani videoposnetki s scenariji ali videoposnetki o ključnih konceptih se lahko na primer prevedejo, opremijo s podnapisi, ponovno posnamejo ali lokalno prilagodijo. Ta pristop podpira doslednost MOOC-a, hkrati pa omogoča prilagoditev primerov, imen, posnetkov zaslona, javnih storitev, medijskih sklicev ali scenarijev spletnih prevar nacionalnemu in jezikovnemu okolju, kjer je to potrebno.

Videoposnetki naj bodo kratki, jasni in dovolj počasni, da jih lahko starejši udeleženci zlahka spremljajo. Uporabljajo naj pregledne vizualne elemente, umirjeno pripovedovanje in preproste primere. Izogibajo naj se hitrim prehodom, prenatrpanim zaslonom, majhnemu besedilu in nepotrebnim animacijam. Vsak videoposnetek naj se praviloma osredotoča na eno glavno idejo, eno tveganje, eno rutino ali eno realistično situacijo.

Zagotovljeni morajo biti podnapisi in prepisi. Scenariji videoposnetkov naj bodo pripravljeni pred snemanjem, saj podpirajo zagotavljanje kakovosti, prevajanje, pripravo podnapisov, dostopnost in lokalizacijo. Scenariji prav tako pomagajo zagotavljati dosledno terminologijo med moduli in jeziki.

Videoposnetki naj ne uvajajo prevelikega števila novih izrazov hkrati. Njihova glavna funkcija je narediti učno pot bolj konkretno, dostopno in zapomnljivo, zlasti pri modulih, ki obravnavajo spletne prevare, manipulacijo, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, algoritme, zasebnost, čustvene odzive, odgovorno deljenje vsebin in družbeno udeležbo.

22.8 Spremljanje napredka in zasnova zaključevanja

MOOC bo omogočal pregleden vpogled v napredek udeležencev. To je pomembno, ker se lahko udeleženci učijo samostojno in se po premorih vračajo v tečaj.

Platforma mora prikazovati:

Informacija o napredku	Namen
Zaključene enote	Udeležencem pomaga spremljati napredek znotraj modula.
Zaključeni moduli	Prikazuje napredek skozi učno pot.
Zaključeni kvizi ali zahtevane aktivnosti	Udeležencem pomaga razumeti napredek pri preverjanju znanja.
Preostale naloge	Zmanjšuje nejasnosti in podpira učenje v lastnem tempu.
Končni status zaključka	Prikazuje, ali so bile izpolnjene vse zahteve za priznanje.

Spremljanje napredka bo podpiralo orientacijo in motivacijo udeležencev. Ne sme pa se enačiti s priznanjem. Udeleženec lahko zaključi en modul ali več modulov, vendar je mikrodokazilo SMART AGE povezano izključno z zaključkom celotnega MOOC-a in vseh zahtevanih aktivnosti preverjanja znanja.

Platforma mora zato razlikovati med:

Status na platformi	Pomen
Enota zaključena	Zaključen je bil en učni korak.
Modul zaključen	Zaključen je bil en modul kurikuluma.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Status na platformi	Pomen
Kviz uspešno opravljen	Zahtevana aktivnost preverjanja znanja je bila uspešno zaključena.
Celoten MOOC zaključen	Zaključenih je vseh deset modulov in vse zahtevane aktivnosti.
Priznanje izdano	Udeleženec je izpolnil zahteve za mikrodokazilo SMART AGE ali zapis o zaključku.

To razlikovanje prispeva k preglednosti in preprečuje nesporazume.

22.9 Preglednost priznanja v MOOC-u

Mikrodokazilo SMART AGE se podeli šele po uspešnem zaključku celotnega MOOC-a, vključno z vsemi desetimi ocenjenimi moduli in zahtevanimi aktivnostmi preverjanja znanja.

Zapis o priznanju mora jasno navajati:

Element priznanja	Zahtevane informacije
Identifikacija udeleženca	Identificira udeleženca v skladu s pravili platforme in varstva osebnih podatkov.
Naziv	Navaja naziv mikrodokazila ali zapisa o zaključku.
Organizacija izdajateljica	Opredeljuje organizacijo, ki podeljuje priznanje.
Datum izdaje	Navaja datum izdaje priznanja.
Obseg dela	Navaja 75 ur oziroma, kjer je to ustrezno, približno 3 ECTS.
Učni izidi ali kompetence	Sklicuje se na deset kompetenc na ravni programa in učne izide modulov.
Način preverjanja in vrednotenja znanja	Navaja, kako je bilo preverjeno doseganje učnih izidov.
Oblika udeležbe	Navaja, da je bilo učenje izvedeno prek spleta in asinhrono, razen če je bil MOOC izveden drugače.
Sklic na zagotavljanje kakovosti	Navaja podlago za zagotavljanje kakovosti kurikuluma in MOOC-a.

Zapis o priznanju ne sme pretiravati glede doseženih znanj in kompetenc. Zaključek MOOC-a SMART AGE potrjuje zaključeno strukturirano učno pot na področjih medijske pismenosti, digitalne odpornosti in reflektivne digitalne avtonomije. Ne potrjuje pa strokovne usposobljenosti na področju novinarstva, kibernetske varnosti, umetne inteligence, digitalnega prava, varstva osebnih podatkov ali preverjanja dejstev.

22.10 Pilotno testiranje s starejšimi udeleženci

Pred objavo končne različice bo MOOC pilotno preizkušen s starejšimi udeleženci. Pilotno testiranje bo zajemalo tako tehnično delovanje platforme kot tudi uporabniško izkušnjo udeležencev. V pilotno testiranje bo skupaj vključenih najmanj 20 starejših udeležencev, pri čemer bo v vsaki sodelujoči partnerski državi sodelovalo najmanj 5 udeležencev. Če se med izvajanjem projekta število ali sestava aktivnih partnerskih držav spremeni, bo skupno minimalno število 20 starejših udeležencev ohranjeno, vsaka aktivna partnerska država pa bo v postopek testiranja vključila najmanj 5 starejših udeležencev.

Pilotno testiranje ne bo omejeno zgolj na preverjanje tehničnega delovanja platforme. Preverjalo se bo tudi, ali starejši udeleženci razumejo vsebino tečaja, se po njem lahko samostojno znajdejo, uspešno opravijo predvidene učne korake, smiselno uporabljajo prejete povratne informacije ter razumejo zahteve za priznanje pridobljenega mikrodokazila.

Pilotno testiranje preverja:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Področje testiranja	Vodilo za preverjanje
Navigacija	Ali lahko udeleženci najdejo, kar potrebujejo, in nadaljujejo na naslednji korak?
Navodila	Ali udeleženci razumejo, kaj se od njih pričakuje?
Jezik	Ali je besedilo jasno in razumljivo?
Obseg dela	Ali so učne enote obvladljive?
Dostopnost	Ali so besedilo, videoposnetki, kvizi in gradiva za prenos uporabni?
Povratne informacije	Ali povratne informacije udeležencem pomagajo razumeti njihove odgovore?
Primeri	Ali udeleženci prepoznajo predstavljene situacije?
Samozavest	Ali tečaj udeležence podpira, namesto da bi jih odvračal ali odvračal od nadaljevanja?
Spremljanje napredka	Ali udeleženci razumejo, kaj so že zaključili in kaj jim še preostane?
Zasnova zaključevanja	Ali udeleženci razumejo, kaj je potrebno za pridobitev priznanja?

Povratne informacije iz pilotnega testiranja bodo zbrane na strukturiran način in uporabljene za izboljšanje MOOC-a pred njegovo končno objavo. Izboljšave bodo usmerjene v uporabnost, jasnost, dostopnost, tempo učenja, primernost primerov, kakovost povratnih informacij in preglednost pogojev za zaključek.

Kjer bo mogoče, se bodo pri pilotnem testiranju spremljali tudi vzorci zaključevanja, vključno s tem, ali lahko udeleženci opravijo pričakovane elemente tečaja in pri katerih delih se običajno ustavijo, upočasnijo ali potrebujejo dodatno podporo. Te informacije bodo uporabljene za izboljšanje končne uporabniške izkušnje v MOOC-u.

Pilotno testiranje se ne obravnava zgolj kot tehnično preverjanje. Za SMART AGE so uporabnost, samozavest, dostopnost in preglednost pogojev za zaključek ključne zahteve glede kakovosti.

22.11 Minimalni kontrolni seznam za izvajanje

Pred objavo MOOC-a je treba pregledati naslednji kontrolni seznam za izvajanje.

Vprašanje za preverjanje izvajanja	Da / Potrebna je revizija
Ali MOOC vključuje uvodni del, vseh deset ocenjenih modulov in zaključni del?	
Ali je obseg dela 75 ur jasno naveden?	
Ali je zastopanih vseh deset kompetenc na ravni programa?	
Ali so vsi učni izidi modulov obravnavani z vsebinami, aktivnostmi ali preverjanjem znanja?	
Ali je struktura tečaja za udeležence predvidljiva?	
Ali so enote kratke in obvladljive?	
Ali je navigacija jasna in preprosta?	
Ali se kvizi ali zahtevane aktivnosti, kjer je to mogoče, samodejno preverjajo?	
Ali vsako vprašanje vključuje koristno povratno informacijo o odgovoru?	
Ali je spremljanje napredka vidno?	
Ali so pogoji za zaključek jasni?	
Ali so tam, kjer je to potrebno, na voljo podnapisi, prepisi in povzetki za prenos?	
Ali so upoštevane možnosti dostopnosti?	
Ali se priznanje izda šele po celovitem zaključku tečaja MOOC?	
Ali je bil MOOC testiran s starejšimi udeleženci?	

Ta kontrolni seznam ne nadomešča širših meril kakovosti iz 26. poglavja. Predstavlja minimalno preverjanje izvajanja MOOC-a.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

22.12 Povzetek

MOOC SMART AGE bo kurikulum izvedel kot jasno, dostopno in asinhrono spletno učno pot, namenjeno starejšim odraslim. Ohranil bo desetmodulno strukturo, kompetence na ravni programa, učne izide, obseg dela 75 ur, zasnovo preverjanja znanja, rutine za udeležence in zahteve za priznanje. MOOC ne bo zgolj ponovil besedila kurikuluma, temveč bo zagotovil uporabno učno okolje z jasno navigacijo, kratkimi učnimi enotami, realističnimi primeri, aktivnostmi za udeležence, kvizi, takojšnjimi povratnimi informacijami, spremljanjem napredka, gradivi za prenos, dostopno zasnovo in uporabniško izkušnjo, preverjeno s pilotnim testiranjem.

Kakovost MOOC-a bo odvisna od tega, ali lahko starejši udeleženci razumejo tečaj, ga samostojno zaključijo, prejmejo koristne povratne informacije in rutine SMART AGE uporabijo v vsakdanjem digitalnem življenju.

23. PRETVORBA KURIKULUMA V VSEBINE MOOC-A

23.1 Namen tega poglavja

Kurikulum SMART AGE opredeljuje izobraževalno strukturo učne poti. Vsebine MOOC-a morajo to strukturo pretvoriti v jasna, dostopna in neposredno udeležencem namenjena spletna gradiva.

To poglavje vsebuje praktične smernice za pretvorbo modulov kurikuluma v module MOOC-a, učne enote, aktivnosti za udeležence, kvize, videoposnetke, povratne informacije in gradiva za prenos. Ne uvaja novih učnih izidov ali novih vsebin kurikuluma. Njegov namen je pomagati razvijalcem vsebin ohraniti zasnovo kurikuluma ter hkrati zagotoviti, da je tečaj razumljiv in uporabniku prijazen za starejše udeležence.

Osrednje vprašanje pri razvoju vsebin MOOC-a je:

> *Kako bo starejši udeleženec to vsebino doživel na zaslonu, samostojno in brez prisotnosti izvajalca?*

Kurikuluma se v MOOC ne sme preprosto prenesti v obliki dolgih besedilnih strani. Jezik kurikuluma je namenjen partnerjem, izobraževalcem, razvijalcem in organizacijam, ki vsebine prilagajajo. Jezik MOOC-a mora biti oblikovan neposredno za udeležence.

Zunanji pregled kurikuluma je prav tako podlaga za pravila priprave vsebin, uporabljena v tem poglavju. Pri vseh modulih morajo razvijalci vsebin jezik, namenjen neposredno udeležencem, tempo učenja, podporo pri razumevanju terminologije, pristne primere in podporo udeležencem obravnavati kot skupne zahteve za zasnovo. Te zahteve se uporabljajo usklajeno v okviru partnerstva, tako da angleška izhodiščna različica vsebin in lokalizirane različice ostanejo izobraževalno usklajene, hkrati pa so razumljive in prepoznavne za starejše udeležence v Avstriji, na Hrvaškem in v Sloveniji.

23.2 Od modula kurikuluma do modula MOOC-a

Vsak modul kurikuluma iz dela B mora postati en modul MOOC-a. Naslov, glavna kompetenca, učni izidi, okvirni obseg učne obremenitve, rutina za udeležence in poudarek pri preverjanju znanja morajo ostati usklajeni s kurikulumom. Vendar mora biti modul MOOC-a krajši, jasnejši in bolj interaktiven kot poglavje kurikuluma. Udeležence mora po korakih voditi skozi obravnavano temo.

Element kurikuluma	Pretvorba v MOOC
Naslov modula	Naslov modula MOOC-a.
Povzetek modula	Kratek uvod v modul, namenjen neposredno udeležencem.
Kontekst modula	Preprosta razlaga pomena teme za vsakdanje življenje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element kurikuluma	Pretvorba v MOOC
Ključna vprašanja za udeležence	»Vprašanja, na katera vam ta modul pomaga odgovoriti.«
Učni izidi	Udeležencem razumljivo oblikovani učni cilji in aktivnosti.
Predlagana struktura učnih enot	Zaporedje lekcij ali učnih enot MOOC-a.
Usmeritve za učne enote	Razlage, primeri in naloge, namenjeni neposredno udeležencem.
Preverjanje in vrednotenje znanja	Kvizi, scenariji in samodejno preverjane aktivnosti.
Učna rutina za udeležence	Kartica rutine za prenos ali tiskanje.
Prilagojen pristop ciljni skupini	Jezik, tempo učenja, primeri in podpora, prilagojeni starejšim udeležencem.
Merila za zaključek	Jasno določena pravila za zaključek modula v platformi.

Ta pretvorba ohranja izobraževalni pomen modula, hkrati pa poenostavlja izkušnjo udeležencev.

23.3 Priporočena struktura modula MOOC-a

Vsak modul MOOC-a mora slediti predvidljivi strukturi. Predvidljivost zmanjšuje nejasnosti in podpira udeležence, ki morda nimajo veliko izkušenj s spletnimi tečaji.

Priporočena struktura modula MOOC-a je:

Element MOOC-a	Funkcija
Uvod v modul	Pojasni temo in njen pomen za vsakdanje digitalno življenje.
Učni cilji	Predstavi, kaj bodo udeleženci vadili oziroma kaj bodo po zaključku modula bolje obvladali.
Kratke učne enote	Modul razdeli na obvladljive učne korake.
Realistični primeri	Učenje poveže z znanimi digitalnimi situacijami.
Videoposnetki	Razložijo izbrane koncepte, scenarije ali rutine.
Aktivnosti	Udeležencem pomagajo uporabiti naučeno, ne le brati ali gledati vsebin.
Preverjanje znanja	Preveri razumevanje in zagotovi povratne informacije.
Rutina za udeležence	Povzame praktično rutino, razvito v modulu.
Gradivo za prenos	Zagotovi kontrolni seznam, opomnik ali kratek povzetek za poznejšo uporabo.
Povzetek modula	Ponovi glavno sporočilo in pripravi prehod na naslednji modul.

Struktura ostaja med moduli enotna, vendar ne sme biti mehanska. Vsak modul lahko glede na svojo temo zahteva drugačne primere, aktivnosti ali poudarke.

23.4 Priporočena struktura učne enote MOOC-a

Vsaka učna enota MOOC-a se mora osredotočati na eno jasno idejo, tveganje, odločitev ali korak rutine. Učna enota naj ne uvaja prevelikega števila konceptov hkrati.

Preprosta struktura učne enote običajno vključuje:

Element učne enote	Priporočena uporaba
Naslov učne enote	Jasen, praktičen in povezan s prepoznavno situacijo.
Kratek uvod	En ali dva kratka odstavka, ki pojasnita namen učne enote.
Primer iz vsakdanjega življenja	Sporočilo, objava, naslov, slika, videoposnetek, obrazec, komentar ali scenarij.
Razlaga	Razlaga ključne ideje v jasnem in preprostem jeziku.
Kratka aktivnost	Odločitev, primerjava, kontrolni seznam, razmislek ali naloga povezovanja.
Preverjanje znanja	Običajno 3–5 kratkih vprašanj.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element učne enote	Priporočena uporaba
Povratne informacije	Razlaga tako pravilnih kot nepravilnih odgovorov.
Ključna misel	Ena praktična točka, ki si jo je treba zapomniti.

Udeleženec lahko zaključi eno učno enoto in pri tem razume eno praktično idejo. Namen ni, da bi bila na enem mestu zajeta celotna vsebina določene teme.

23.5 Jezik, namenjen neposredno udeležencem

Vsebine MOOC-a naj uporabljajo jasen, neposreden in spoštljiv jezik. Izogibati se je treba izrazom, značilnim za kurikulum, in nepotrebnim tehničnim izrazom.

Uporabljajte	Izogibajte se
Kratke povedi.	Dolgim odstavkom v slogu kurikuluma.
Primere iz vsakdanjega življenja.	Abstraktnim razlagam brez konteksta.
»Morda boste prejeli takšno sporočilo ...«	»Udeleženec bo izpostavljen ...«
»Preden delite vsebino, se vprašajte ...«	»Udeleženec naj uporabi v praksi...«
Ponavljanje ključnih izrazov.	Uvajanju velikega števila novih izrazov hkrati.
Praktične rutine.	Pretirano teoretičnim opisom.

Tehnične izraze je treba uvajati le, kadar so potrebni, ter jih pojasniti s primeri.

Na primer, »algoritem« lahko pojasnimo kot sistem, ki platformi pomaga določiti, kaj bo prikazala najprej ali kaj bo priporočila kot naslednje. »Generativno umetno inteligenco« lahko pojasnimo kot umetno inteligenco, ki lahko ustvarja besedilo, slike, zvok ali videoposnetke. »Digitalno sled« lahko pojasnimo kot sledi, ki jih za seboj puščamo s svojimi dejanji na spletu.

MOOC ne sme predpostavljati, da udeleženci razumejo izobraževalne izraze, kot so učni izid, kompetenca, dokazila o preverjanju znanja ali zasnova mikrodokazila. Ti koncepti usmerjajo zasnovo tečaja, vendar ne smejo prevladovati v besedilu, namenjenem neposredno udeležencem.

23.6 Pretvorba učnih izidov v cilje za udeležence

Vsak modul vsebuje deset operacionaliziranih učnih izidov. V MOOC-u jih je treba pretvoriti v jasne cilje za udeležence in praktične naloge. MOOC-u ni treba vsakega učnega izida prikazati v formalnem jeziku kurikuluma. Vendar mora biti vsak učni izid obravnavan z razlago, primerom, aktivnostjo, kvizom, scenarijem, rutino ali povratno informacijo.

Učni izid kurikuluma	Pretvorba v jezik, namenjen neposredno udeležencem
Oceniti verodostojnost virov informacij z uporabo kontekstualnih znakov.	Vadili boste preverjanje, kdo je informacijo objavil, kdaj je bila objavljena in kateri dokazi so navedeni.
Prepoznati ponavljajoče se vzorce manipulacije v političnih ali družbenih medijskih vsebinah.	Naučili se boste prepoznati opozorilne znake, kot so vzbujanje strahu, obtoževanje, občutek nujnosti in manjkajoči kontekst.
Uporabiti preventivne strategije na različnih platformah in napravah.	Vadili boste, kaj storiti, preden kliknete, odgovorite, izvedete plačilo ali delite osebne podatke.
Oceniti etične odgovornosti digitalnega državljanstva.	Razmislili boste o tem, kako lahko vaša dejanja na spletu vplivajo na druge ljudi in javno razpravo.

Različica, namenjena neposredno udeležencem, je preprostejša, vendar ne zmanjšuje izobraževalnega pomena učnih izidov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

23.7 Pretvorba konteksta modula v motivacijo udeležencev

Razdelek »Kontekst modula« postane kratka razlaga, namenjena neposredno udeležencem, o tem, zakaj je tema pomembna.

Dober uvod v modul odgovarja na štiri vprašanja:

Vprašanje	Primer
Katero situacijo iz vsakdanjega življenja obravnava ta modul?	»Morda boste prejeli sporočilo, ki je videti nujno in uradno.«
Zakaj je to pomembno?	»Nekatera sporočila so oblikovana tako, da se ljudje odzovejo, še preden preverijo informacije.«
Kaj bo udeleženec vadil?	»V tem modulu boste vadili, kako se ustaviti, preveriti in primerjati informacije, preden jih delite.«
Kako to podpira avtonomijo?	»Ta rutina vam lahko pomaga, da se mirneje odločite, kaj storiti naprej.«

Uvod v modul se ne začne s predstavitvijo ozadja projekta, zgodovine razvoja kurikuluma ali institucionalnih pojasnil. Ti elementi sodijo v dokument kurikuluma, ne v vsebine MOOC-a, namenjene neposredno udeležencem.

23.8 Realistični primeri in scenariji

Vsebine MOOC-a SMART AGE morajo temeljiti na realističnih digitalnih situacijah. Starejši udeleženci bodo koncept verjetneje razumeli in si ga zapomnili, če se pojavi v znanem kontekstu.

Uporabne vrste primerov vključujejo:

Vrsta primera	Možna uporaba
Posredovano sporočilo	Dezinformacije, spletne prevare, čustveni pritisk, odgovorno deljenje vsebin.
Objava na družbenem omrežju	Preverjanje vira, način prikazovanja informacij, manipulacija, družbena razprava.
Naslov	Vaba za klike, čustveno obarvano besedilo, manjkajoči kontekst.
Spletna stran ali spletni obrazec	Zasebnost, deljenje podatkov, uporaba javnih storitev.
Sumljiva povezava	Ozaveščenost o spletnih prevarah in preverjanje.
Slika ali besedilo, ustvarjeno z umetno inteligenco	Ozaveščenost o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco, in njihovo preverjanje.
Priporočeni videoposnetek	Algoritemska izpostavljenost in ponavljajoče se vsebine.
Komentarji	Spoštljiva komunikacija in digitalno blagostanje.
Spletna kampanja ali peticija	Družbena participacija in preverjanje virov.
Sporočilo v družinski skupini	Deljenje, zaupanje, zasebnost in medsebojna podpora.

Primeri naj bodo kratki in osredotočeni. Kjer je mogoče, naj bodo izmišljeni ali simulirani, zlasti pri obravnavi spletnih prevar, osebnih podatkov, zdravstvenih informacij, političnih vsebin ali javnih institucij.

23.9 Aktivnosti za udeležence

Aktivnosti za udeležence morajo udeležencem pomagati uporabiti naučeno v praksi. V asinhronem MOOC-u morajo biti aktivnosti dovolj preproste, da jih lahko udeleženci opravijo samostojno.

Priporočene vrste aktivnosti vključujejo:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta aktivnosti	Primer
Izberite najvarnejše dejanje	Udeleženec izbere, ali naj klikne, preveri, počaka, prezre, prijavi ali zaprosi za pomoč.
Prepoznajte opozorilne znake	Udeleženec označi občutek nujnosti, čustveni pritisk, nejasen vir ali nevarno zahtevo po podatkih.
Primerjajte dva primera	Udeleženec primerja dva naslova, vira, sporočili ali odziva.
Povežite pojem in primer	Udeleženec poveže izraz, kot so vir, dokaz, zasebnost ali nujnost, z ustreznim primerom.
Uporabite rutino	Udeleženec izbere, kateri korak rutine je primeren za določeno situacijo.
Razvrstite glede na stopnjo tveganja	Udeleženec razvrsti primere v kategorije varno, negotovo in visoko tvegano.
Izberite spoštljiv odziv	Udeleženec izbere miren in primeren odgovor v komunikacijski situaciji.
Izvedite kratek razmislek	Udeleženec poveže obravnavano temo s svojimi digitalnimi navadami.

Pri aktivnostih se je treba izogibati zapletenemu nalaganju datotek, dolgim pisnim nalogam ali nalogam, ki zahtevajo ročni pregled izvajalca. Razmislek je lahko vključen, vendar mora biti zasnovan tako, da ima udeleženec od njega korist tudi takrat, ko njegovega odgovora ne prebere izvajalec.

23.10 Kvizi in povratne informacije o odgovorih

Kvizi morajo biti kratki, praktični in povezani z realističnimi situacijami. Preverjati morajo razumevanje in udeležencem pomagati vaditi presojo.

Osnovne vrste vprašanj so:

Tip vprašanja	Priporočena uporaba
Vprašanja izbirnega tipa	Izbira varnejših dejanj, prepoznavanje opozorilnih znakov, izbira virov ali izbira ustrezne rutine.
Pravilno/narobe	Preverjanje razumevanja ključnih idej in pogostih napačnih predstav.
Dopolnjevanje besedila	Utrjevanje ključnih izrazov, korakov rutine ali kratkih opredelitev.

Večina preverjanj na ravni učne enote naj vsebuje 3–5 vprašanj. Kvizi na ravni modula lahko združujejo več vrst vprašanj in zajemajo glavne učne izide modula.

Vsako vprašanje mora vključevati povratno informacijo o odgovoru. Povratna informacija mora pojasniti, zakaj je odgovor pravilen oziroma zakaj je drug odgovor varnejši, natančnejši ali odgovornejši.

Vrsta povratne informacije	Primer povratne informacije
Povratna informacija ob pravilnem odgovoru	»To je varnejši odgovor, ker preveri vir, preden sporočilu zaupate ali ga delite.«
Povratna informacija ob nepravilnem odgovoru	»Ta odgovor se odzove prehitro. Varneje je, da se ustavite, preverite, kdo je ustvaril sporočilo, in ga primerjate z drugim zanesljivim virom.«

Oblikovanje vprašanj ne sme temeljiti na trikih. Namen ni zmesti udeležence, temveč jim pomagati vaditi premišljeno odločanje.

23.11 Videoposnetki in scenariji

Videoposnetki naj podpirajo učenje in ne nadomestijo vseh pisnih ali interaktivnih vsebin. Najbolj uporabni so, kadar uvedejo koncept, pojasnijo tveganje, prikažejo rutino ali povzamejo modul.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Uporabna struktura videoposnetka je:

Del videoposnetka	Funkcija
Uvodna situacija	Prikaže znano težavo ali vprašanje.
Preprosta razlaga	Pojasni en koncept ali tveganje.
Praktični korak	Prikaže, kaj lahko udeleženec stori.
Kratek povzetek	Ponovi glavno sporočilo.

Scenarije videoposnetkov je treba pripraviti pred snemanjem. To pomaga pri zagotavljanju kakovosti, prevajanju, pripravi podnapisov in prepisov.

Videoposnetki naj bodo kratki, jasni in dovolj počasni, da jim starejši udeleženci zlahka sledijo. Izogibati se je treba hitrim prehodom, prenatrpanim zaslonom, majhnemu besedilu in nepotrebnim animacijam.

23.12 Gradiva za prenos in tiskanje

Vsak modul mora vključevati vsaj eno gradivo za prenos ali tiskanje. Ta gradiva udeležencem pomagajo uporabljati rutine za udeležence tudi zunaj MOOC-a.

Možna gradiva za prenos vključujejo:

Vrsta gradiva	Uporaba
Kartica rutine	Povzame glavno rutino za udeležence.
Kontrolni seznam	Udeležencem pomaga preveriti sporočilo, vir, povezavo, nastavitev zasebnosti ali družbeno kampanjo.
Enostranski povzetek	Ponovi glavne točke modula.
Osebni načrt	Podpira prenos naučenega v prakso in nadaljnjo uporabo.
Vodnik »Kaj storiti, če …«	Udeležencem pomaga odzvati se v sumljivih ali stresnih situacijah.

Gradiva za prenos naj bodo kratka, berljiva in vizualno pregledna. Uporabljati je treba dovolj veliko pisavo, dober kontrast in preprosto strukturo.

23.13 Količina vsebine in tempo učenja

Pogosto tveganje pri razvoju MOOC-a je, da želimo vključiti preveč vsebine. Teme projekta SMART AGE so široke, vendar se vsaka učna enota osredotoča na eno idejo, ki jo lahko udeleženci razumejo in uporabijo v praksi.

Razvijalci vsebin naj se izogibajo:

Tveganje	Boljši pristop
Preveč novih izrazov v eni učni enoti	Uvesti enega ali dva ključna izraza in ju ponavljati.
Dolge teoretične razlage	Uporabiti kratke razlage, povezane s primeri.
Preveč primerov hkrati	Uporabiti en dober primer in eno aktivnost.
Preveč tehničnih podrobnosti	Osredotočiti se na to, kaj lahko udeleženec prepozna in kaj lahko naredi.
Dolgi kvizi	Uporabiti kratka preverjanja z uporabnimi povratnimi informacijami.
Navodila, vezana izključno na določeno platformo	Poučevati prenosljive rutine, ki ostanejo uporabne tudi ob spremembah uporabniških vmesnikov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

MOOC mora delovati obvladljivo. Starejši udeleženci morajo biti sposobni zaključiti eno učno enoto, ne da bi imeli občutek, da morajo hkrati osvojiti celotno temo.

23.14 Dostopnost vsebin med pripravo

Dostopnost je treba upoštevati že med pripravo vsebin in ne šele pri tehničnem razvoju platforme.

Razvijalci vsebin naj preverijo:

Vprašanje glede dostopnosti	Praktična posledica
Ali je besedilo lahko berljivo?	Uporabljati je treba kratke odstavke, jasne naslove in preprost jezik.
Ali je stran vizualno pregledna?	Izogibati se je treba prenatrpanim zaslonom in nepotrebnim okrasnim elementom.
Ali so videoposnetki dostopni?	Pripraviti je treba podnapise in prepise.
Ali so navodila jasna?	Udeležencem je treba natančno povedati, kaj naj naredijo v naslednjem koraku.
Ali so kvizi razumljivi?	Izogibati se je treba zavajajočemu oblikovanju vprašanj in dolgim ponujenim odgovorom.
Ali je mogoče ključna gradiva shraniti ali natisniti?	Zagotoviti je treba gradiva za prenos.

Podrobnejše zahteve glede dostopnosti platforme so obravnavane v 22. poglavju, širša merila kakovosti pa v 26. poglavju.

23.15 Lokalizacija med pripravo vsebin

Vsebine je treba pripravljati z mislijo na lokalizacijo. Nekateri primeri morda niso primerni za prenos v vse države ali jezike. Pri pripravi vsebin morajo ustvarjalci označiti elemente, ki jih bo morda treba lokalno prilagoditi, na primer javne storitve, primere spletnih prevar, vire za družbeno udeležbo, povezave do podpornih storitev, posnetke zaslona, pravne sklice ali izrazje, značilno za določeno platformo. To se nanaša na lokalizacijo na ravni vsebin MOOC-a in ne zahteva spreminjanja skupne strukture kurikuluma.

Podrobnejša navodila za lokalizacijo so podana v 24. poglavju. 23. poglavje določa le pravilo za pripravo vsebin: vsebine MOOC-a morajo biti enostavne za prevajanje in prilagajanje ter ne smejo biti odvisne od primerov, ki so uporabni le v eni državi.

23.16 Povzetek

Pretvorba kurikuluma SMART AGE v vsebine MOOC-a zahteva več kot le prenos besedila kurikuluma v spletno okolje. Vsak modul mora postati jasno zaporedje kratkih, praktičnih učnih enot, namenjenih neposredno udeležencem.

Uspešna učna enota MOOC-a vključuje prepoznavno situacijo, preprosto razlago, obvladljivo aktivnost, preverjanje znanja, uporabne povratne informacije in praktično gradivo za prenos. Učna enota podpira ustrezne učne izide, hkrati pa ostaja razumljiva starejšim udeležencem v asinhronem spletnem učnem okolju.

Cilj ni vključiti čim več informacij. Cilj je udeležencem pomagati razumeti, vaditi, prejeti povratne informacije in prenesti naučeno v vsakdanje digitalno življenje.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

24. SMERNICE ZA PREVAJANJE KURIKULUMA IN LOKALIZACIJO MOOC-A

24.1 Namen tega poglavja

SMART AGE razlikuje med lokalizacijo na ravni kurikuluma in lokalizacijo na ravni MOOC-a oziroma vsebin. Kurikulum ostaja skupen, prenosljiv in od lokacije neodvisen izobraževalni okvir. Opredeljuje skupno učno pot, module, učne izide, obseg dela, zasnovo preverjanja znanja, pogoje za zaključek in načela priznavanja.

Lokalizacija na ravni kurikuluma se nanaša predvsem na prevajanje, terminologijo, berljivost, kulturno razumljivost in pripravo na poznejše prilagajanje nacionalnim okoljem. Zagotavlja, da je različica v jeziku vsakega partnerja jasna, razumljiva in uporabna, hkrati pa ohranja enako strukturo kurikuluma.

Glavno prilagajanje konkretnih primerov, scenarijev, javnih storitev, povezav do podpornih storitev, posnetkov zaslona, vzorcev spletnih prevar, virov za družbeno udeležbo in aktivnosti, namenjenih neposredno udeležencem, poteka med pripravo vsebin MOOC-a. Tako vse partnerske različice ohranjajo enako strukturo kurikuluma, hkrati pa MOOC postane smiseln in relevanten za udeležence v posameznem nacionalnem in lokalnem okolju.

To poglavje zato pojasnjuje, kako pripraviti kurikulum SMART AGE za prevajanje, lokalizacijo na ravni kurikuluma ter poznejše prilagajanje na ravni MOOC-a oziroma vsebin. Širša ponovna uporaba s strani drugih organizacij je obravnavana v 25. poglavju. Merila kakovosti za prilagajanje in trajnost so obravnavana v 26. poglavju.

24.2 Skupni elementi v vseh lokaliziranih različicah

Vse lokalizirane različice ostajajo prepoznavno del istega kurikuluma SMART AGE. Lokalizacija naredi kurikulum razumljivejši za udeležence, vendar ne spreminja njegove temeljne izobraževalne strukture.

Naslednji elementi ostajajo skupni:

Skupni element	Razlog
Desetmodulna struktura	Ohranja skupno učno pot.
Kompetence na ravni programa	Zagotavljajo, da vse različice razvijajo enak splošni profil udeleženca.
Deset učnih izidov na modul	Ohranjajo usklajenost kurikuluma in preverjanja znanja.
Obseg dela 75 ur, kjer je to ustrezno, približno 3 ECTS	Ohranja zasnovo obsega dela celotne učne poti.
Rutine za udeležence	Zagotavljajo prenosljive strategije v vseh različicah.
Zasnova preverjanja znanja	Omogoča primerljive dokaze o doseženem učenju.
Pogoji za zaključek	Zagotavljajo preglednost priznanja.
Zasnova učenja, prilagojena starejšim udeležencem	Zagotavlja primernost kurikuluma za starejše udeležence.
Načela dostopnosti	Podpirajo udeležence z različnimi potrebami in ravnmi samozavesti.

Lokalizirane različice lahko uporabljajo različne primere, izrazje, posnetke zaslona in povezave do podpornih storitev. Vendar vse podpirajo iste učne izide in kompetence.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

24.3 Elementi za lokalizacijo na ravni MOOC-a oziroma vsebin

Nekateri elementi se v skupnem okviru kurikuluma ne spreminjajo, temveč se prilagodijo pri pretvorbi kurikuluma v vsebine MOOC-a, namenjene neposredno udeležencem. Ti elementi so odvisni od nacionalnega, regionalnega ali lokalnega okolja.

Element za lokalizacijo	Primeri
Vsakdanje situacije	Lokalne navade pri uporabi sporočil, pogosto uporabljene platforme, javne storitve in komunikacija v skupnosti.
Primeri spletnih prevar	Prevare pri dostavi paketov, lažna bančna sporočila, lažno predstavljanje javnih služb, prevare, povezane s pokojninami, ali zdravstvene prevare.
Viri informacij o družbenih in javnih zadevah	Nacionalne in lokalne institucije, javni portali, spletne strani občin in zaupanja vredni javni informacijski kanali.
Povezave do podpornih storitev	Varstvo potrošnikov, prijava kibernetskega kriminala, digitalna podpora, centri za izobraževanje odraslih, knjižnice ali organizacije za starejše.
Posnetki zaslona in primeri uporabniških vmesnikov	Primeri v lokalnem jeziku ali simulirani primeri, ki ne razkrivajo resničnih osebnih podatkov.
Jezik in terminologija	Naravno izražanje, ki ga starejši udeleženci zlahka razumejo.
Kulturne reference	Primeri, ki so prepoznavni, spoštljivi in ne stigmatizirajoči.
Komunikacijski kanali	Platforme in storitve, ki jih starejši udeleženci v določeni državi pogosto uporabljajo.

Najboljši lokalizirani primeri so kratki, realistični in jasno povezani s predvidenim učnim izidom. Lokalizacija ne sme preobremeniti tečaja s prevelikim številom podrobnosti, značilnih za posamezno državo.

24.4 Načela prevajanja

Prevod daje prednost jasnosti. Tehnično pravilen prevod ni uporaben, če ga starejši udeleženci ne morejo razumeti.

Priporočena načela prevajanja so:

Načelo	Uporaba
Uporabljajte preprost jezik	Izogibajte se dolgim povedim in nepotrebnim tehničnim izrazom.
Ohranjajte doslednost ključnih izrazov	Za ponavljajoče se izraze v različnih modulih uporabljajte enak prevod.
Pojasnite zahtevne izraze	Po potrebi dodajte kratke razlage.
Izogibajte se nejasnemu dobesednemu prevajanju	Uporabite naraven jezik, prilagojen udeležencem.
Ohranite ton besedila	Jezik naj ostane miren, spoštljiv in podporen.
Skrbno preverite oblikovanje kvizov	Zagotovite, da vprašanja in odgovori tudi po prevodu ostanejo jasni.
Ohranite rutine	Rutine za udeležence naj ostanejo prepoznavne v vseh jezikovnih različicah.
Izogibajte se pretirani uporabi strokovnega izrazja	Kadar so formalni izrazi preveč abstraktni, uporabite preprosta vprašanja, namenjena neposredno udeležencem.

Na primer, izraz iz kurikuluma, kot je »ozaveščenost o algoritmih«, lahko v besedilu, namenjenem neposredno udeležencem, pojasnimo z vprašanjem: »Zakaj vedno znova vidim podobne vsebine?« Podobno lahko »generativno umetno inteligenco« pojasnimo s praktičnimi primeri besedil, slik, zvoka ali videoposnetkov, ki jih lahko ustvari ali spremeni umetna inteligenca.

Prevajanje se zato obravnava kot izobraževalna naloga in ne le kot jezikovna naloga.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

24.5 Lokalizacija primerov in scenarijev

Primeri so osrednjega pomena za učni pristop SMART AGE. Starejšim udeležencem so prepoznavni in predstavljajo realistične situacije.

Lokalizacija ne pomeni, da je treba zamenjati vsak primer. Nekateri primeri so lahko uporabni v različnih državah. Druge je treba prilagoditi ali na novo oblikovati kot simulirane primere.

Pri lokalizaciji primerov si ustvarjalci vsebin zastavijo naslednja vprašanja:

Vprašanje glede lokalizacije	Namen
Ali bi starejši udeleženci v tej državi prepoznali to situacijo?	Preverjanje ustreznosti.
Ali so platforma, storitev ali komunikacijski kanal uporabnikom poznani?	Preverjanje uporabnosti v vsakdanjem življenju.
Ali primer odraža pogosta lokalna tveganja?	Preverjanje praktične vrednosti za varno ravnanje.
Ali je primer kulturno spoštljiv?	Preprečevanje neustreznih ali zavajajočih vsebin.
Ali primer ohranja isti učni izid?	Zagotavljanje usklajenosti s kurikulumom.
Ali je primer dovolj preprost za uporabo v MOOC-u?	Preprečevanje preobremenjenosti z informacijami.
Ali je primer mogoče uporabiti brez pravnih tveganj, tveganj za zasebnost ali ugled?	Podpora odgovornemu ustvarjanju vsebin.

Lokalizirani primeri lahko temeljijo na resničnih vzorcih digitalnega vedenja, opaženih v posamezni državi, vendar so za uporabo v MOOC-u običajno izmišljeni ali simulirani. S tem se zmanjšujejo pravna tveganja in tveganja za zasebnost ter preprečuje nepotrebno izpostavljanje škodljivih vsebin.

24.6 Lokalizacija vsebin o družbenih in javnih zadevah

Primeri informacij o družbenih in javnih zadevah se skrbno prilagodijo, saj se institucije, javne storitve in zaupanja vredni informacijski kanali med državami razlikujejo.

Lokalizirane različice lahko vključujejo primere:

Vrsta vira	Možna lokalna prilagoditev
Portali javnih storitev	Nacionalne ali regionalne storitve e-uprave.
Spletne strani občin	Lokalna javna obvestila in informacije za skupnost.
Zdravstvene ustanove	Zanesljivi viri zdravstvenih informacij.
Organizacije za varstvo potrošnikov	Pomoč pri prevarah, uveljavljanju pravic in vlaganju pritožb.
Prijava kibernetskega kriminala	Nacionalni ali lokalni kanali za prijavo.
Knjižnice in centri za izobraževanje odraslih	Lokalna podpora pri uporabi digitalnih tehnologij in možnosti za učenje.
Organizacije za starejše	Podpora v skupnosti in medsebojno učenje.
Organizacije in institucije s področja družbenega udejstvovanja	Zanesljivi viri informacij o sodelovanju, javnih posvetovanjih ali volitvah, kjer je to relevantno.

Kurikulum se izogiba predstavljanju enega samega vira kot zadostnega za vsa vprašanja. Udeleženci morajo razumeti, da različne situacije zahtevajo različne načine preverjanja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Zdravstvene informacije se na primer preverjajo pri zanesljivih zdravstvenih virih. Obvestilo o javni storitvi se preveri prek uradnega kanala javne službe. Lokalno obvestilo se preveri na spletni strani občine ali pri pristojni lokalni instituciji.

24.7 Lokalizacija primerov spletnih prevar in varnosti

Vzorci spletnih prevar se med državami razlikujejo, vendar so številne taktike podobne. Pogosto vključujejo občutek nujnosti, vzbujanje strahu, lažno predstavljanje avtoritete, nevarne povezave, zahteve po denarju, zahteve po osebnih podatkih ali pritisk, da se nekaj ohrani v tajnosti.

Lokalizacija zato združuje dve ravni:

Raven	Opis
Skupni vzorec	Osnovna strategija prevare, kot so občutek nujnosti, lažno predstavljanje, nevarna zahteva po podatkih ali čustveni pritisk.
Lokalni primer	Konkretna oblika, ki jo lahko prevara dobi v določeni državi ali skupnosti.

Primeri:

Skupni vzorec	Lokaliziran primer
Lažno sporočilo o dostavi	Sporočilo, ki posnema dostavno podjetje, ki se pogosto uporablja v določeni državi.
Lažno bančno opozorilo	Sporočilo, ki posnema pogosto uporabljeno nacionalno banko ali plačilno storitev.
Lažno obvestilo javne službe	Sporočilo, ki posnema davčne, zdravstvene, pokojninske ali občinske storitve.
Lažno sporočilo o nujni pomoči družinskemu članu	Sporočilo, ki trdi, da sorodnik nujno potrebuje denar.
Lažno obvestilo o nagradi ali izplačilu	Sporočilo, ki obljublja ugodnosti, bone, vračila denarja ali podporna izplačila.
Lažna tehnična podpora	Klic ali sporočilo, ki trdi, da sta naprava ali račun udeleženca ogrožena.
Lažni zdravstveni izdelek	Oglas ali sporočilo, ki ponuja nerealistične zdravstvene koristi.

Cilj ni, da bi se udeleženci naučili prepoznati le eno blagovno znamko, en logotip ali eno sporočilo. Cilj je, da prepoznajo opozorilne znake, ki jih lahko uporabijo tudi pri drugih, podobnih situacijah.

24.8 Lokalizacija primerov vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco

Primeri vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, se lokalizirajo skrbno in brez senzacionalističnega pristopa. Udeleženci bodo tveganja, povezana z umetno inteligenco, lažje razumeli, če so primeri povezani z znanimi jezikovnimi vzorci, javnimi zadevami, oblikami medijskih vsebin ali vsakodnevnimi situacijami.

Primeri vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, ki so primerni za lokalizacijo, vključujejo:

Vrsta vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	Pristop k lokalizaciji
Slika, ustvarjena z umetno inteligenco	Uporabi se izmišljen dogodek, kraj ali javna situacija, ki je videti lokalno prepoznavna.
Sporočilo, ustvarjeno z umetno inteligenco	Uporabi se znan način komuniciranja ali lokalna tema.
Lažna podpora ali priporočilo	Uporabi se izmišljena javna osebnost ali splošen primer, podoben priporočilu znane osebnosti.
Posnemanje glasu	Uporabi se scenarij nujne pomoči družinskemu članu brez resničnih osebnih podatkov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vrsta vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	Pristop k lokalizaciji
Javna objava, ustvarjena z umetno inteligenco	Uporabi se izmišljena tema, povezana s skupnostjo, ali družbena oziroma javna zadeva.
Sporočilo spletne prevare, pripravljeno s pomočjo umetne inteligence	Uporabi se znano izrazje iz lokalne bančne, dostavne ali javne komunikacije.

Primeri vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, ne smejo vključevati resničnih obtožb, resničnih zasebnih oseb ali zavajajoče uporabe identitete resničnih institucij. Kjer je potrebno, morajo biti primeri jasno označeni kot izmišljeni ali simulirani.

Učni cilj ostaja enak: vsebine, ustvarjene ali pripravljene s pomočjo umetne inteligence, so lahko videti prepričljive, vendar morajo udeleženci pred zaupanjem vanje ali njihovim deljenjem še vedno preveriti vir, dokaze, kontekst in tveganja.

24.9 Lokalizacija primerov zasebnosti in varstva osebnih podatkov

Zasebnost in varstvo osebnih podatkov sta tesno povezana z lokalnimi digitalnimi navadami, javnimi storitvami in pravnimi pričakovanji. Vendar vsebine, namenjene neposredno udeležencem, ne smejo postati pravna razlaga.

Lokalizirani primeri lahko vključujejo:

Tema zasebnosti	Možna lokalna prilagoditev
Spletni obrazci	Obrazci javnih storitev, zdravstvenih ustanov, knjižnic, izobraževalnih ustanov ali občin, ki se uporabljajo v lokalnem okolju.
Osebni dokumenti	Nacionalno relevantne oblike identifikacije, predstavljene previdno in brez uporabe resničnih podatkov.
Zdravstveni podatki	Lokalni zdravstveni portali, sistemi za naročanje ali primeri, povezani z lekarnami.
Bančni in plačilni podatki	Pogoste nacionalne navade pri plačevanju in varnostna opozorila.
Vidnost na družbenih omrežjih	Platforme in načini komuniciranja, ki so pogosti med starejšimi udeleženci.
Deljenje lokacije	Lokalne aplikacije za prevoz, dostavo, zemljevide ali komunikacijo v skupnosti.
Dovoljenja aplikacij	Pogoste aplikacije, ki zahtevajo dostop do stikov, kamere, mikrofona, fotografij ali lokacije.

Kadar so omenjena pravila varstva osebnih podatkov, ostaja poudarek praktičen. Udeleženci potrebujejo jasna vprašanja: Katere podatke zahtevajo? Zakaj jih potrebujejo? Kdo jih bo videl? Ali lahko posredujem manj podatkov? Ali moram prositi za pomoč?

24.10 Lokalizacija rutin za udeležence in gradiv za prenos

Rutine za udeležence so med najbolj prenosljivimi elementi kurikuluma SMART AGE. V vseh lokaliziranih različicah ostajajo prepoznavne, vendar je njihovo besedilo naravno v posameznem jeziku.

Vsaka lokalizirana različica vključuje pregled naslednjih elementov:

Element rutine	Naloga pri lokalizaciji
Naslov rutine	Prevesti ga jasno in dosledno.
Koraki rutine	Ohraniti enako zasnovo, vendar uporabiti naravno besedilo.
Različica za lažje pomnjenje	Oblikovati kratko različico, ki si jo je v lokalnem jeziku mogoče zlahka zapomniti.
Primeri	Uporabiti lokalne ali lokalno prepoznavne primere.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element rutine	Naloga pri lokalizaciji
Postavitev gradiva za prenos	Zagotoviti, da rutina po prevodu ostane berljiva in primerna za tiskanje.
Dostopnost	Preveriti velikost pisave, kontrast, razmik in uporabo jasnega ter preprostega jezika.

Gradiva za prenos ne smejo postati daljša samo zato, ker so prevedena. Če lokalni jezik zahteva daljše besedilo, bo morda treba prilagoditi postavitev.

Cilj je, da lahko udeleženci gradivo shranijo ali natisnejo ter ga uporabljajo tudi zunaj MOOC-a.

24.11 Lokalizacija preverjanja znanja in povratnih informacij

Elemente preverjanja znanja je treba skrbno lokalizirati. Vprašanje kviza, ki je ustrezno v enem jeziku, lahko v drugem postane nejasno, pretežko ali kulturno neustrezno.

Pri lokaliziranem preverjanju znanja se ohranita isti namen učenja in enaka raven zahtevnosti.

Element preverjanja znanja	Zahteva glede lokalizacije
Besedilo vprašanja	Jasno, kratko in razumljivo.
Ponujeni odgovori	Verjetni, vendar ne zavajajoči ali namenoma zapleteni.
Pravilni odgovori	V lokalnem kontekstu mora biti še vedno jasno pravilen.
Napačni odgovori	Še vedno morajo biti uporabni za pojasnjevanje pogostih napak.
Povratne informacije	Razložijo razloge v jasnem in preprostem jeziku.
Scenarij	Poznan in kulturno ustrezen.
Zahtevnost	Podobna raven zahtevnosti v vseh jezikih.
Ključni izraz	Usklajen z izrazjem, uporabljenim v modulu.

Strojnega prevajanja samega po sebi ni dovoljeno uporabiti za končna vprašanja kvizov brez človeškega pregleda. Besedilo vprašanj za preverjanje znanja mora preveriti oseba, ki razume ciljni jezik, namen učenja in potrebe starejših udeležencev.

Tudi samodejne povratne informacije je treba skrbno lokalizirati. Povratne informacije morajo ostati mirne, pojasnjevalne in ne smejo vzbujati občutka sramu ali obsojanja.

24.12 Lokalizacija in dostopnost

Lokalizacija lahko nenamerno povzroči, da postanejo gradiva daljša ali bolj zapletena. To predstavlja tveganje, saj nekateri jeziki zahtevajo daljše izraze, nekateri strokovni izrazi pa lahko po prevodu postanejo težje razumljivi.

Zato se lokalizirane različice preverijo z vidika dostopnosti:

Preverjanje dostopnosti	Vodilo za preverjanje
Dolžina povedi	Ali so povedi še vedno dovolj kratke?
Jasnost izrazov	Ali so zahtevnejši izrazi pojasnjeni?
Količina vsebine na strani	Ali je zaradi prevoda stran postala preveč prenatrpana?
Berljivost kvizov	Ali lahko udeleženci razumejo vprašanje, ne da bi ga morali večkrat prebrati?
Podnapisi videoposnetkov	Ali so podnapisi berljivi in ustrezno časovno usklajeni?
Gradiva za prenos	Ali so kontrolni seznami še vedno preprosti in primerni za tiskanje?
Oznake za navigacijo	Ali so gumbi in imena razdelkov jasni?
Velikost pisave in kontrast	Ali so nastavitve prikaza oziroma dostopne različice še vedno uporabne?

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Dostopnost se po prevodu ponovno preveri in ne le v izvirni različici.

24.13 Pregled lokalizacije pred objavo

Vsaka lokalizirana različica se pred objavo pregleda. Pregled je praktičen in osredotočen na uporabnost za udeležence.

Pregled lokalizacije običajno vključuje:

Korak pregleda	Poudarek
Pregled prevoda	Točnost in terminološka usklajenost.
Pregled jasnega in preprostega jezika	Jasnost besedila, namenjenega neposredno udeležencem.
Pregled lokalnih primerov	Prepoznavnost, realističnost in ustreznost.
Pregled usklajenosti z učnimi izidi	Povezanost s predvidenimi učnimi izidi.
Pregled preverjanja znanja	Jasnost in enakovrednost vprašanj kvizov ter povratnih informacij.
Pregled dostopnosti	Berljivost, podnapisi, postavitev, navigacija in gradiva za prenos.
Pregled povezav do podpornih storitev	Točnost in ustreznost povezav do podpornih storitev in javnih virov.
Preizkušanje z udeleženci	Povratne informacije starejših udeležencev, kjer je to mogoče.
Končni pregled in popravki	Prilagoditev besedila, primerov, povezav do podpornih storitev in povratnih informacij pred objavo.

Ta postopek ostaja obvladljiv. Njegov namen je zagotoviti jasnost in ustreznost, ne pa ustvarjati nepotrebne zapletenosti.

24.14 Povzetek

Lokalizacija je za SMART AGE bistvenega pomena, saj starejši udeleženci potrebujejo primere, storitve, tveganja in možnosti podpore, ki so smiselni v njihovem lastnem okolju. Neposreden prevod ni dovolj.

Hkrati lokalizacija ne sme spreminjati skupne strukture kurikuluma. Vse različice morajo ohraniti desetmodulno učno pot, kompetence na ravni programa, učne izide modulov, obseg dela 75 ur, zasnovo preverjanja znanja, pogoje za zaključek, rutine za udeležence in pristop, prilagojen starejšim udeležencem.

Kakovostna lokalizacija naredi kurikulum razumljivejši, bolj praktičen in spoštljiv. Udeležencem pomaga prepoznati digitalne situacije iz njihovega vsakdanjega življenja, hkrati pa jim omogoča sodelovanje v skupni učni poti SMART AGE.

Za širšo ponovno uporabo zunaj lokalizacije, vključno z uporabo s strani drugih organizacij, prilagojenimi delavnicami, lokalnimi tečaji, pripisom avtorstva pri uporabi odprtih izobraževalnih virov (OER) in priznavanjem zunaj MOOC-a SMART AGE glejte 25. poglavje.

25. SMERNICE ZA PONOVNO UPORABO

25.1 Namen tega poglavja

Kurikulum SMART AGE je razvit kot izobraževalna podlaga za MOOC SMART AGE. Hkrati je zasnovan kot prenosljiv izobraževalni vir, ki lahko podpira širše izobraževanje odraslih, učenje v skupnosti in digitalno vključevanje starejših odraslih.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

To poglavje pojasnjuje, kako lahko organizacije za izobraževanje odraslih, knjižnice, združenja starejših, nevladne organizacije, centri skupnosti, lokalne oblasti in drugi deležniki ponovno uporabijo ali prilagodijo gradiva SMART AGE. Pojasnjuje tudi razliko med mikrodokazilom SMART AGE in drugimi izobraževalnimi dejavnostmi, ki temeljijo na gradivih SMART AGE.

Namen ponovne uporabe je povečati dolgoročno vrednost in trajnost rezultatov projekta. Kurikulum ni uporaben le znotraj ene platforme MOOC. Podpira tudi lokalne delavnice, vodeno učenje, kombinirane oblike učenja, aktivnosti ozaveščanja, srečanja za medsebojno učenje in druge oblike neformalnega izobraževanja odraslih.

Ponovna uporaba mora biti pregledna in odgovorna. Organizacije lahko gradiva SMART AGE prilagodijo svojim udeležencem, jezikom, primerom, časovnim okvirjem in oblikam izvajanja, vendar morajo jasno navesti, katera gradiva so uporabile, kaj so spremenile, kdo je odgovoren za prilagojeno dejavnost in kakšno priznanje, če sploh, se podeljuje.

25.2 Status odprtega izobraževalnega vira in pripis avtorstva

Kurikulum SMART AGE in izobraževalna gradiva, razvita v okviru projekta, so namenjena uporabi kot odprti izobraževalni viri. Uporabljajo in prilagajajo se lahko v skladu z licenco Creative Commons, navedeno v projektnih gradivih.

Vsaka organizacija, ki uporablja ali prilagaja gradiva SMART AGE, mora navesti vir. To velja za uporabo celotnega kurikuluma, posameznih modulov, rutin za udeležence, primerov, kontrolnih seznamov, gradiv za prenos ali aktivnosti, pripravljenih po vzoru MOOC-a.

Pri ponovno uporabljeni ali prilagojeni aktivnosti je treba jasno navesti:

Zahtevana informacija	Namen
Da so bila gradiva SMART AGE uporabljena ali prilagojena	Navedba vira.
Katero gradivo je bilo uporabljeno	Pojasnilo, ali je bil uporabljen celoten kurikulum, posamezni moduli, rutine, primeri ali kontrolni seznami.
Kdo je aktivnost prilagodil ali izvedel	Opredelitev odgovorne organizacije.
Kaj je bilo spremenjeno	Zagotavljanje preglednosti prilagoditev.
Kakšno priznanje se podeljuje, če sploh	Preprečevanje zamenjave z mikrodokazilom SMART AGE.

Primer ustreznega pripisa avtorstva:

> *»Ta aktivnost temelji na kurikulumu mikrodokazila SMART AGE oziroma je bila prilagojena na njegovi podlagi. Kurikulum je bil razvit v okviru projekta Erasmus+ Seniors' Media Awareness & Resilience in the Digital Age. Za prilagoditev in izvedbo te aktivnosti je odgovorna [ime organizacije].«*

Uporaba gradiv SMART AGE ne pomeni samodejno, da so nov tečaj, platforma, potrdilo, značka ali izobraževalna aktivnost izdelek SMART AGE. Prilagojenih aktivnosti ni dovoljeno predstavljati kot izdelke SMART AGE, razen če je to odobril konzorcij SMART AGE.

25.3 Možne oblike ponovne uporabe

Modularna struktura kurikuluma omogoča različne ravni ponovne uporabe. Organizacije lahko uporabijo celotno učno pot, posamezne module, kombinacije modulov ali manjše elemente, kot so rutine in kontrolni seznami.

Možne oblike ponovne uporabe vključujejo:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Oblika ponovne uporabe	Opis
Celotna učna pot na podlagi SMART AGE	Izvajanje celotnega desetmodulnega kurikuluma z opredeljenim obsegom dela, učnimi izidi in preverjanjem znanja.
Posamezni moduli	Uporaba enega ali več modulov za določeno učno potrebo, na primer spletne prevare, zasebnost, dezinformacije ali vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco.
Kombinacija modulov	Uporaba več povezanih modulov za oblikovanje krajše tematske učne poti.
Kratke delavnice	Prilagoditev izbranih elementov modulov za enkratna ali kratka srečanja v skupnosti.
Vodeno skupinsko učenje	Vodeno učenje, pri katerem udeleženci skupaj uporabljajo gradiva, pripravljena po vzoru MOOC-a.
Kombinirano učenje	Kombinacija spletnega učenja, tiskanih gradiv in podpore v živo.
Lokalni spletni tečaj	Prilagoditev vsebin kurikuluma za drugo spletno učno okolje.
Aktivnosti ozaveščanja	Uporaba izbranih rutin, primerov ali kontrolnih seznamov za ozaveščanje javnosti.
Aktivnosti medsebojnega učenja	Uporaba rutin in scenarijev v skupinah starejših udeležencev, knjižnicah ali društvih v skupnosti.

Vse te oblike so lahko koristne. Vendar jih ni dovoljeno predstavljati kot enakovredne zaključku MOOC-a SMART AGE, razen če so izpolnjeni uradni pogoji za zaključek in pogoji za pridobitev ustreznega pooblastila.

25.4 Celotna ponovna uporaba učne poti

Organizacija se lahko odloči za izvedbo celotnega kurikuluma SMART AGE kot celotne desetmodulne učne poti. Izvedba lahko poteka prek spleta, v živo, v kombinirani obliki ali kot vodeno skupinsko učenje.

Celotna izvedba na podlagi SMART AGE ohranja:

Zahteva	Opis
Zaporedje desetih modulov	Vseh deset modulov se izvede v smiselno povezanem zaporedju.
Okvirni obseg dela	Obseg dela 75 ur se ohrani ali pa se vsaka prilagoditev jasno pojasni.
Kompetence na ravni programa	Deset kompetenc ostane jasno opredeljenih in usklajenih z moduli.
Učni izidi modulov	Deset učnih izidov na modul se ohrani ali odgovorno prilagodi.
Preverjanje znanja	Dokazi o doseženem učenju se zbirajo s kvizi, nalogami, scenariji, razmisleki ali primerljivimi metodami.
Pogoji za zaključek	Zahteve so udeležencem jasno predstavljene.
Lokalizacija	Primeri, povezave do podpornih storitev in viri o družbenih in javnih zadevah se prilagodijo lokalnemu okolju.
Preglednost priznanja	Vsako potrdilo ali drugo potrdilo o zaključku mora navajati izdajatelja, obseg, obseg dela, učne izide in podlago za preverjanje znanja.

Tudi če druga organizacija izvede celotno desetmodulno učno pot, aktivnosti ne sme predstavljati kot MOOC SMART AGE ali mikrodokazilo SMART AGE, razen če je to odobril konzorcij SMART AGE projekta.

Takšna izvedba se lahko opiše kot lokalni program, tečaj, izobraževalna dejavnost ali učna pot na podlagi kurikuluma SMART AGE. Če organizacija izda lastno potrdilo ali mikrodokazilo, je odgovorna za lastno zagotavljanje kakovosti, pogoje za priznanje in skladnost z ustreznimi nacionalnimi ali institucionalnimi zahtevami.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

25.5 Ponovna uporaba posameznih modulov ali kombinacij modulov

Delna ponovna uporaba je veljavna in je lahko še posebej uporabna pri izobraževanju v skupnosti. Številne organizacije morda nimajo dovolj časa, kadra, ustrezne platforme ali razpoložljivosti udeležencev za izvedbo celotne 75-urne učne poti. Namesto tega lahko uporabijo en modul ali kombinacijo modulov, ki ustreza lokalni potrebi.

Primeri uporabe posameznih modulov vključujejo:

Lokalna potreba	Možna uporaba modula SMART AGE
Preverjanje spletnih informacij	Modul 1: Medijska in informacijska pismenost
Razumevanje zavajajočih vsebin	Modul 2: Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij
Razprava o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco	Modul 3: Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco
Razumevanje ponavljajočih se priporočil	Modul 4: Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam
Prepoznavanje sumljivih sporočil	Modul 5: Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar
Varstvo osebnih podatkov	Modul 6: Zasebnost in varstvo osebnih podatkov
Zmanjševanje digitalnega stresa	Modul 7: Digitalno blagostanje in čustvena odpornost
Odgovorno deljenje vsebin	Modul 8: Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje
Preverjanje informacij o družbenih in javnih zadevah	Modul 9: Družbena in demokratična udeležba na spletu
Oblikovanje osebnih digitalnih rutin	Modul 10: Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso

Uporabne kombinacije modulov lahko vključujejo:

Tematska potreba	Možna kombinacija modulov
Varnejše digitalno presojanje	Moduli 1, 2 in5
Umetna inteligenca in dezinformacije	Moduli 2, 3 in 4
Osebna varnost in zasebnost	Modula 5 in 6
Digitalna samozavest in blagostanje	Moduli 6, 7 in 10
Odgovorna udeležba na spletu	Modula 8 in 9
Odpornost skupnosti	Moduli 1, 2, 5, 8 in 9

Pri delni ponovni uporabi je treba jasno navesti, da so bili izvedeni le izbrani deli kurikuluma. Takšne izvedbe ni dovoljeno predstavljati kot zaključek mikrodokazila SMART AGE.

25.6 Priznanje pri ponovno uporabljenih oblikah

Priznanje pri ponovno uporabljenih oblikah je pregledno in sorazmerno. Organizacije, ki ponovno uporabijo kurikulum, lahko glede na svoje okoliščine izdajo lastna potrdila, potrdila o udeležbi, zapise o sodelovanju ali lokalne značke.

Vsako priznanje mora jasno navajati:

Element priznanja	Zahtevana jasnost
Organizacija izdajateljica	Kdo podeljuje potrdilo, značko ali drugo potrdilo.
Obseg	Ali je bila uporabljena celotna učna pot, izbrani moduli, delavnica ali lokalno prilagojena različica.
Obseg dela	Število ur ali okvirni čas učenja.
Obravnavane teme ali moduli	Kateri moduli, teme ali rutine SMART AGE so bili vključeni.
Učni izidi ali kompetence	Kaj naj bi se udeleženci naučili ali praktično uporabili.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element priznanja	Zahtevana jasnost
Način preverjanja znanja	Kako je bilo učenje preverjeno, če je bilo to predvideno.
Oblika udeležbe	Spletno učenje, kombinirano učenje, učenje v živo, vodeno skupinsko učenje ali druga oblika.
Povezava s SMART AGE	Ali je bil kurikulum uporabljen, prilagojen ali samo naveden kot vir.

Priznanje ne sme nakazovati, da je udeleženec zaključil mikrodokazilo SMART AGE, razen če so bili izpolnjeni pogoji za zaključek MOOC-a SMART AGE.

Kratka delavnica, ki temelji na enem modulu, lahko podeli potrdilo o udeležbi. Vodena skupinska aktivnost lahko podeli potrdilo o sodelovanju. Lokalni celotni tečaj, ki temelji na kurikulumu, lahko podeli lastno lokalno priznanje. Te oblike priznanja so lahko veljavne v svojih okoliščinah, vendar niso uradno mikrodokazilo SMART AGE, razen če so formalno odobrene in usklajene z uradnim modelom zaključka.

25.7 Prilagajanje vsebin lokalnim udeležencem

Organizacije, ki ponovno uporabijo kurikulum, primere prilagodijo svojim udeležencem. To je še posebej pomembno pri delu s starejšimi udeleženci v različnih lokalnih, kulturnih, jezikovnih ali digitalnih okoljih.

Prilagoditev lahko vključuje:

Področje prilagajanja	Primer
Lokalne spletne prevare	Uporaba sporočil s primeri spletnih prevar, ki so pogosta v lokalnem okolju.
Javne storitve	Sklicevanje na nacionalne ali lokalne portale javnih storitev.
Informacije o družbenih in javnih zadevah	Uporaba ustreznih institucij, javnih virov in podpornih kanalov.
Medijski primeri	Uporaba poznanih medijskih oblik in lokalnih virov informacij.
Primeri umetne inteligence	Uporaba izmišljenih ali simuliranih primerov, ki so lokalno prepoznavni.
Jezik	Uporaba jasnega in naravnega jezika, namenjenega neposredno udeležencem.
Stiki za podporo	Dodajanje lokalnih knjižnic, centrov za izobraževanje odraslih, organizacij za varstvo potrošnikov ali zaupanja vrednih podpornih storitev.
Tempo učenja	Prilagoditev dolžine srečanj in ponavljanja potrebam udeležencev.
Oblika	Uporaba tiskanih delovnih listov, skupinske razprave, vodenega spletnega učenja ali lokalnih spletnih platform.
Dostopnost	Po potrebi prilagoditev velikosti pisave, kontrasta, postavitve, podnapisov in gradiv za tiskanje.

Podrobnejša navodila za lokalizacijo so navedena v 24. poglavju. Pri ponovno uporabljenih oblikah lokalna prilagoditev naredi učenje bolj relevantno, ne da bi spremenila njegov temeljni učni namen.

25.8 Uporaba gradiv SMART AGE na delavnicah in pri vodenem učenju

Kurikulum je mogoče prilagoditi v krajše delavnice ali vodene skupinske učne dejavnosti. Pri takšnih oblikah organizacije izberejo le najpomembnejše učne izide in se izognejo temu, da bi poskušale v prekratkem času obravnavati preveč vsebine.

Delavnica ali vodena učna dejavnost, ki temelji na SMART AGE, običajno vključuje:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Element	Funkcija
Kratek uvod	Pojasni, zakaj je tema pomembna.
En ali dva realistična primera	Poveže učenje z vsakdanjim življenjem.
Preprosta razlaga	Predstavi le potrebne koncepte.
Praktična aktivnost	Udeležencem pomaga uporabiti naučeno.
Ključna rutina	Udeležencem ponudi nekaj, kar lahko uporabljajo tudi po koncu srečanja.
Kratek razmislek	Poveže temo z osebnimi izkušnjami.
Informacije o podpori	Pokaže, kje lahko udeleženci poiščejo pomoč.

Na primer, dvourna delavnica o spletnih prevarah ne poskuša obravnavati vseh tveganj digitalne varnosti. Osredotoči se lahko na prepoznavanje pritiska, nevarnih povezav ter zahtev po geslih ali kodah, nato pa udeleženci vadijo Rutino Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj.

Vodeno skupinsko učenje je lahko še posebej koristno za starejše udeležence, ki imajo raje učenje v skupini, potrebujejo tehnično podporo ali se pri učenju z drugimi počutijo bolj samozavestno. Izvajalec podpira samostojnost udeležencev, namesto da bi namesto njih reševal vsako težavo.

25.9 Lokalni spletni tečaji na podlagi SMART AGE

Nekatere organizacije lahko kurikulum prilagodijo svojemu spletnemu učnemu okolju. To je lahko koristno, če že uporabljajo učno platformo ali želijo izbrane module SMART AGE vključiti v obstoječe programe izobraževanja odraslih.

Lokalni spletni tečaj na podlagi SMART AGE:

Zahteva	Pojasnilo
Navedba povezave s SMART AGE	Udeleženci morajo vedeti, da tečaj temelji na gradivih SMART AGE ali je bil na njihovi podlagi prilagojen.
Ohranitev učnega namena	Tečaj mora ostati osredotočen na medijsko pismenost, digitalno odpornost in digitalno avtonomijo.
Uporaba jezika, namenjenega neposredno udeležencem	Besedilo kurikuluma je treba pretvoriti v dostopne spletne vsebine.
Vključevanje aktivnosti in povratnih informacij	Udeleženci ne smejo le brati informacij, temveč morajo vaditi presojanje.
Navedba informacij o zaključku	Pogoji za zaključek morajo biti jasni že od začetka.
Izogibanje zavajajočemu priznanju	Tečaj ne sme biti predstavljen kot uradni MOOC SMART AGE, razen če je za to pridobljeno ustrezno pooblastilo.
Zagotavljanje informacij o podpori	Udeleženci morajo vedeti, kje lahko poiščejo pomoč.
Redno posodabljanje primerov	Primeri spletnih prevar, umetne inteligence, zasebnosti in družbenih ter javnih zadev lahko zastarajo.

Lokalni spletni tečaj je lahko koristen, vendar mora biti pregleden. Udeleženci morajo jasno razumeti, ali zaključujejo uradni MOOC SMART AGE ali lokalni tečaj, ki temelji na gradivih SMART AGE.

25.10 Osnovne informacije o prilagojenih aktivnostih

Vsaka organizacija, ki prilagaja gradiva SMART AGE, udeležencem pred začetkom aktivnosti zagotovi osnovne informacije.

To vključuje:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Informacija	Namen
Kaj se bodo udeleženci naučili	Pojasni učni poudarek.
Kateri moduli ali teme so vključeni	Opredeli obseg aktivnosti.
Koliko časa bo aktivnost trajala	Opredeli obseg dela.
Kako bo preverjeno učenje	Pojasni, kako se bo preverjalo doseženo znanje, če je to predvideno.
Kakšno priznanje bo podeljeno	Pojasni, ali bodo udeleženci prejeli potrdilo, značko ali potrdilo o udeležbi.
Kdo izvaja aktivnost	Navede odgovorno organizacijo.
Kako je aktivnost povezana s SMART AGE	Pojasni, ali je kurikulum uporabljen, prilagojen ali naveden kot vir.
Kje lahko udeleženci poiščejo podporo	Navede možnosti za pomoč.
Katere podatke bodo morali udeleženci posredovati	Zagotavlja varstvo osebnih podatkov in preglednost.

Takšna preglednost varuje udeležence in krepi zaupanje. Prav tako preprečuje zamenjavo med uradnim MOOC-om SMART AGE in drugimi izobraževalnimi aktivnostmi, ki temeljijo na gradivih SMART AGE.

25.11 Etična ponovna uporaba

Organizacije morajo kurikulum uporabljati na etičen način. Starejši udeleženci ne smejo biti obravnavani kot nesposobni, pasivni ali manj vešči pri uporabi digitalnih tehnologij. Pri učenju je treba spoštovati njihove izkušnje, dostojanstvo in samostojnost.

Etična ponovna uporaba pomeni:

Etično načelo	Pomen
Spoštovanje	Izogibanje pokroviteljskemu jeziku in neustreznim primerom.
Samostojnost	Spodbujanje udeležencev, da sami sprejemajo premišljene in informirane odločitve.
Zasebnost	Udeležencev se po nepotrebnem ne poziva k razkrivanju osebnih zgodb ali podatkov.
Varnost	Uporaba simuliranih primerov, kadar bi resnični primeri lahko razkrili posameznike ali jih izpostavili tveganju.
Vključevanje	Prilagajanje gradiv različnim ravnem samozavesti pri uporabi digitalnih tehnologij in različnim potrebam udeležencev.
Dostopnost	Zagotavljanje, da so gradiva berljiva, pregledna in uporabna.
Preglednost	Jasna navedba obsega, oblike priznanja in omejitev aktivnosti.
Nestrankarskost	Uporaba primerov o družbenih in javnih zadevah za razvijanje sposobnosti presojanja, ne za politično prepričevanje.
Navedba vira	Pri uporabi ali prilagoditvi gradiv je treba navesti SMART AGE kot vir.
Upoštevanje licenčnih pogojev	Upoštevanje licence Creative Commons, navedene v projektnih gradivih.

Kurikulum starejšim udeležencem pomaga bolj samozavestno sodelovati v digitalnem okolju. Pri tem ne sme ustvarjati občutka odvisnosti, sramu ali strahu.

25.12 Pogoste napake, ki se jim je treba izogniti

Organizacije, ki ponovno uporabljajo kurikulum, se morajo izogibati več pogostim napakam.

Napaka	Zakaj se ji je treba izogniti
Predstavljanje delne uporabe kot celotnega mikrodokazila SMART AGE	To zmanjšuje preglednost priznanja in lahko zavaja udeležence.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Napaka	Zakaj se ji je treba izogniti
Neposredno kopiranje besedila kurikuluma v gradiva za udeležence	Jezik kurikuluma je lahko za gradiva, namenjena neposredno udeležencem, preveč zapleten in vsebinsko zgoščen.
Popolna odstranitev aktivnosti in preverjanja znanja	Učenje se tako spremeni v zgolj posredovanje informacij namesto v razvijanje kompetenc.
Uporaba primerov, ki temeljijo na vzbujanju strahu	Udeleženci lahko postanejo zaskrbljeni, namesto da bi pridobili več samozavesti.
Uporaba prevelikega števila strokovnih izrazov	Vsebine postanejo težje razumljive in uporabne.
Uporaba zastarelih posnetkov zaslona ali primerov	Udeleženci se lahko naučijo podrobnosti o uporabniških vmesnikih, ki niso več aktualne.
Neupoštevanje lokalnega okolja	Primeri so lahko za udeležence nepomembni ali zavajajoči.
Obravnavanje starejših udeležencev kot enotne skupine	Udeleženci se razlikujejo po samozavesti, izkušnjah, potrebah in željah.
Opustitev navedbe SMART AGE kot vira	To ni v skladu z načeli odprtih izobraževalnih virov (OER) in licence Creative Commons, ki veljajo za projektna gradiva.
Označevanje prilagojenih izdelkov kot uradnih izdelkov SMART AGE brez pooblastila	To lahko povzroči zmedo glede odgovornosti in priznanja.

Odgovorna ponovna uporaba zahteva jasnost, sorazmernost ter spoštovanje udeležencev in izvirnega kurikuluma.

25.13 Povzetek

Kurikulum SMART AGE je zasnovan za uradni MOOC SMART AGE, hkrati pa omogoča širšo uporabo v izobraževanju. Druge organizacije lahko uporabijo celotno učno pot, posamezne module, kombinacije modulov, delavnice, vodene učne dejavnosti, kombinirane oblike učenja, lokalne spletne tečaje ali aktivnosti ozaveščanja.

Modularna struktura kurikuluma omogoča prilagajanje. Organizacije lahko izberejo dele, ki ustrezajo potrebam njihovih udeležencev in lokalnemu okolju. Vendar mora biti takšna prilagodljivost pregledna. Delna uporaba gradiv SMART AGE ne pomeni zaključka uradnega mikrodokazila SMART AGE.

Odgovorna ponovna uporaba ohranja učni namen kurikuluma, pristop, prilagojen starejšim udeležencem, praktično uporabnost, učne izide, rutine za udeležence, usklajenost s preverjanjem znanja, dostopnost in preglednost priznanja. Lokalni primeri in oblike izvajanja se lahko spreminjajo, učni namen pa ostaja enak.

Gradiva SMART AGE so odprti izobraževalni viri (OER) v skladu z licenco Creative Commons, navedeno v projektnih gradivih. Organizacije, ki jih uporabljajo ali prilagajajo, morajo navesti SMART AGE kot vir, jasno opredeliti, kaj so prilagodile, in svojih sistemov, tečajev ali potrdil ne smejo predstavljati kot uradne izdelke SMART AGE, razen če so za to pooblaščene.

Takšen pristop povečuje trajnost projekta SMART AGE. Omogoča, da kurikulum podpira starejše udeležence tudi zunaj uradnega MOOC-a ter postane praktičen vir za izobraževanje odraslih, knjižnice, organizacije starejših in učenje v skupnosti.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

26. MERILA KAKOVOSTI ZA PRILAGAJANJE, PRIZNAVANJE IN TRAJNOST

26.1 Namen tega poglavja

To poglavje določa praktična merila kakovosti za izvajanje, prilagajanje in dolgoročno ohranjanje uporabnosti gradiv SMART AGE. Namenjeno je MOOC-u SMART AGE, projektnim partnerjem in organizacijam, ki lahko gradiva SMART AGE uporabljajo ali prilagajajo za svoje izobraževalne potrebe.

Namen poglavja ni ponavljati strukture kurikuluma, modela izvajanja MOOC-a, navodil za lokalizacijo ali pravil za ponovno uporabo, ki so opisana v prejšnjih poglavjih. Poglavje je namesto tega zasnovano kot praktično orodje za preverjanje kakovosti.

Pomaga odgovoriti na štiri vprašanja:

Vprašanje glede kakovosti	Namen
Ali je izvajanje usklajeno s kurikulumom SMART AGE?	Zagotavlja vsebinsko in izobraževalno usklajenost.
Ali je učenje primerno za starejše udeležence?	Zagotavlja dostopnost in ustreznost vsebin.
Ali je priznanje pregledno?	Varuje udeležence in verodostojnost priznanja.
Ali lahko gradiva ostanejo uporabna tudi dolgoročno?	Podpira trajnost.

Zagotavljanje kakovosti je sorazmerno. Kratka lokalna delavnica ne potrebuje enakega sistema zagotavljanja kakovosti kot MOOC SMART AGE. Vendar mora biti vsaka uporaba gradiv SMART AGE jasna, spoštljiva, dostopna in pregledna.

26.2 Temeljno načelo kakovosti

Temeljno načelo kakovosti je:

> *Prilagoditev je ustrezna, kadar izboljša relevantnost, dostopnost in podporo udeležencem, ne sme pa oslabiti izobraževalne zasnove SMART AGE.*

Lokalni primeri, jezik, oblika izvajanja, podporne strukture in učne aktivnosti se lahko spreminjajo. Naslednji elementi morajo ostati ohranjeni:

Temeljni element	Zahteva glede kakovosti
Učni namen	Aktivnost podpira medijsko pismenost, digitalno odpornost in reflektivno digitalno avtonomijo starejših udeležencev.
Pristop, prilagojen starejšim udeležencem	Aktivnost upošteva izkušnje, raven samozavesti pri uporabi digitalnih tehnologij in učne potrebe starejših udeležencev.
Učni izidi	Vsebine in aktivnosti ostajajo povezane z ustreznimi učnimi izidi SMART AGE.
Rutine za udeležence	Praktične rutine ostajajo jasno predstavljene in uporabne.
Preverjanje znanja ali dokaz o doseženem učenju	Priznanje temelji na več kot zgolj udeležbi ali pasivnem dostopu, razen kadar je jasno navedeno, da gre samo za potrdilo o udeležbi.
Preglednost obsega dela	Udeleženci vedo, koliko časa naj bi namenili učenju.
Preglednost priznanja	Na potrdilih, značkah ali zapisih o zaključku je jasno navedeno, kaj predstavljajo.
Navedba vira	Pri uporabi ali prilagoditvi gradiv je treba navesti SMART AGE kot vir.

Kakovost ne pomeni, da morajo biti vse izvedbe videti enako. Pomeni, da udeleženci dobijo usklajeno, uporabno in pregledno učno izkušnjo.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

26.3 Kontrolni seznam za usklajenost s kurikulumom

Pred objavo ali izvedbo učenja, ki temelji na SMART AGE, se preverijo naslednja vprašanja glede usklajenosti s kurikulumom.

Vprašanje glede usklajenosti s kurikulumom	Da / Potrebna je revizija
Ali je učni namen jasno povezan z medijsko pismenostjo, digitalno odpornostjo ali digitalno avtonomijo?	
Ali so izbrani moduli, teme ali rutine jasno opredeljeni?	
Ali so ustrezni učni izidi SMART AGE ohranjeni ali odgovorno prilagojeni?	
Ali so aktivnosti povezane z navedenimi učnimi izidi?	
Ali so primeri realistični in povezani z digitalnim življenjem starejših udeležencev?	
Ali so vključene rutine za udeležence, kadar je to ustrezno?	
Ali je obseg dela jasno naveden?	
Ali je oblika udeležbe jasna: spletno učenje, kombinirano učenje, učenje v živo, vodeno skupinsko učenje ali delavnica?	
Ali sta preverjanje znanja ali dokaz o doseženem učenju jasno opisana, če se podeljuje priznanje?	
Ali je povezava s SMART AGE jasno navedena?	

Če je na več vprašanj odgovor »Potrebna je revizija«, je treba aktivnost pred izvedbo ustrezno prilagoditi.

26.4 Kontrolni seznam kakovosti, prilagojen starejšim udeležencem

Gradiva SMART AGE niso le vsebinsko pravilna. Uporabna morajo biti tudi za starejše udeležence z različnimi ravnmi samozavesti pri uporabi digitalnih tehnologij, izkušenj in potrebe po podpori.

Vprašanje glede kakovosti, prilagojene starejšim udeležencem	Da / Potrebna je revizija
Ali je jezik jasen in spoštljiv?	
Ali so tehnični izrazi pojasnjeni s primeri?	
Ali so učni koraki obvladljivi?	
Ali se aktivnost izogiba nepotrebni preobremenitvi?	
Ali se ton izogiba vzbujanju strahu ali sramu ter pokroviteljskemu jeziku?	
Ali gradivo poleg ozaveščanja o tveganjih krepi tudi samozavest pri uporabi digitalnih tehnologij?	
Ali so primeri udeležencem znani ali jih zlahka prepoznajo?	
Ali so udeleženci spodbujeni, da se ustavijo, preverijo, primerjajo in po potrebi zaprosijo za pomoč?	
Ali so aktivnosti praktične in ne zgolj teoretične?	
Ali so na voljo uporabna gradiva za tiskanje ali prenos?	

Pristop, prilagojen starejšim udeležencem, ne pomeni poenostavljanja teme do te mere, da izgubi svoj pomen. Pomeni, da so zapletene digitalne situacije predstavljene tako, da so razumljive, obvladljive in praktično uporabne.

26.5 Kontrolni seznam dostopnosti

Dostopnost se preverja pri vseh oblikah izvajanja. To vključuje MOOC, prevedene različice, lokalne spletne tečaje, tiskana gradiva in delavnice.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje glede dostopnosti	Da / Potrebna je revizija
Ali je besedilo berljivo in ustrezno razporejeno?	
Ali so naslovi jasni in dosledno oblikovani?	
Ali je vizualna zasnova umirjena in ne prenatrpana?	
Ali je kontrast zadosten?	
Ali so velikosti pisave primerne za starejše udeležence?	
Ali imajo videoposnetki, kjer je to mogoče, podnapise?	
Ali so za bistvene zvočne ali video vsebine na voljo prepisi?	
Ali so navodila kratka in jasna?	
Ali so vprašanja v kvizih razumljiva?	
Ali so gradiva za prenos primerna za tiskanje in berljiva?	
Ali je navigacija po platformi in gumbe enostavno prepoznati?	
Ali so možnosti dostopnosti, kot sta prilagajanje velikosti pisave ali nastavitev kontrasta, upoštevane, kadar je to tehnično mogoče?	

Dostopnost se preveri tudi po prevajanju in lokalizaciji, saj je prevedeno besedilo lahko daljše, vsebinsko bolj zgoščeno ali težje berljivo.

26.6 Kontrolni seznam za preverjanje znanja in povratnih informacij

Preverjanje znanja podpira učenje. Udeležencem omogoča, da vadijo presojo, uporabljajo rutine in prejemajo koristne povratne informacije.

Vprašanje glede kakovosti preverjanja znanja	Da / Potrebna je revizija
Ali je preverjanje znanja povezano z navedenimi učnimi izidi?	
Ali vprašanja temeljijo na realističnih digitalnih situacijah?	
Ali so vrste vprašanj tehnično izvedljive v izbrani obliki?	
Ali se v MOOC-u po potrebi uporabljajo vprašanja z več možnimi odgovori, vprašanja pravilno/napačno in vprašanja z dopolnjevanjem?	
Ali so vprašanja jasna in ne temeljijo na namernem zavajanju?	
Ali vsako vprašanje vključuje povratno informacijo za pravilen in nepravilen odgovor?	
Ali povratna informacija pojasni razlog za pravilen odgovor?	
Ali se povratna informacija izogiba obtoževanju ali povzročanju zadrege?	
Ali je udeležencem, kjer je to ustrezno, omogočen ponovni poskus?	
Ali je prag oziroma pogoj za uspešen zaključek jasen?	

Pri delavnicah ali vodenem učenju je lahko preverjanje znanja neformalno, ustno ali temelji na izvedeni aktivnosti. Če se podeljuje priznanje, mora biti jasno opredeljena vrsta preverjanja znanja ali dokaz o doseženem učenju.

26.7 Kontrolni seznam za preglednost priznanja

Priznanje mora natančno opisovati, kaj je udeleženec zaključil. To je še posebej pomembno, ker se gradiva SMART AGE lahko uporabljajo v različnih oblikah.

Vprašanje glede priznanja	Da / Potrebna je revizija
Ali je organizacija izdajateljica jasno navedena?	
Ali je naziv priznanja jasen?	

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje glede priznanja	Da / Potrebna je revizija
Ali je udeleženec identificiran v skladu z veljavnimi pravili varstva osebnih podatkov?	
Ali je naveden datum izdaje?	
Ali je obseg učenja jasno opredeljen?	
Ali je obseg dela naveden v urah in, kjer je to ustrezno, v ECTS?	
Ali so učni izidi ali kompetence navedeni ali je naveden sklic nanje?	
Ali je navedena metoda preverjanja znanja?	
Ali je navedena oblika udeležbe?	
Ali je povezava s SMART AGE jasno opisana?	
Ali je jasno, ali gre za uradno priznanje SMART AGE ali lokalno priznanje na podlagi gradiv SMART AGE?	
Ali priznanje ne presega dejansko doseženega?	

Uradno mikrodokazilo SMART AGE je povezano z uspešnim zaključkom celotnega uradnega MOOC-a, vključno z vsemi desetimi ocenjenimi moduli in zahtevanimi aktivnostmi preverjanja znanja. Druge oblike priznanja so lahko veljavne v svojem okolju, vendar morajo biti ustrezno in natančno poimenovane.

26.8 Kontrolni seznam za ponovno uporabo in navedbo virov

Organizacije, ki uporabljajo ali prilagajajo gradiva SMART AGE, upoštevajo načela odprtih izobraževalnih virov in licence Creative Commons, kot so opredeljena v gradivih projekta.

Vprašanje glede kakovosti ponovne uporabe	Da / Potrebna je revizija
Ali je SMART AGE naveden kot vir?	
Ali je jasno, katera gradiva so bila uporabljena ali prilagojena?	
Ali je organizacija, ki gradiva prilagaja ali izvaja aktivnost, jasno navedena?	
Ali so po potrebi opisane spremembe ali prilagoditve?	
Ali so upoštevani pogoji licence Creative Commons?	
Ali se blagovna znamka SMART AGE uporablja na način, ki ne zavaja?	
Ali je jasno, da prilagojena aktivnost ni uradni MOOC SMART AGE, razen če je za to pridobljeno ustrezno dovoljenje?	
Ali potrdilo ali značka jasno navajata organizacijo, ki ju je izdala, razen če je bilo formalno pooblaščeno drugače?	
Ali so udeleženci obveščeni o obsegu in omejitvah prilagojene aktivnosti?	

Ta kontrolni seznam se uporablja skupaj s 25. poglavjem, ki vsebuje podrobnejša navodila za ponovno uporabo gradiv s strani drugih organizacij.

26.9 Kontrolni seznam kakovosti lokalizacije

Lokalizacija zagotavlja, da so gradiva SMART AGE v določenem okolju bolj relevantna in razumljiva, hkrati pa ohranja zasnovo kurikuluma.

Vprašanje glede lokalizacije	Da / Potrebna je revizija
Ali je prevod jasen in naraven za starejše udeležence?	
Ali so ključni izrazi prevedeni dosledno?	
Ali so primeri relevantni za nacionalni ali lokalni kontekst?	
Ali so primeri spletnih prevar realistični, vendar po potrebi varno izmišljeni ali simulirani?	

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vprašanje glede lokalizacije	Da / Potrebna je revizija
Ali so primeri javnih storitev točni?	
Ali so viri informacij o družbenih in javnih zadevah ustrezni in nestrankarski?	
Ali so povezave do podpornih storitev aktualne in relevantne?	
Ali so vprašanja v kvizih tudi po prevodu jasna?	
Ali so povratne informacije še vedno spodbudne in razumljive?	
Ali je bila po lokalizaciji preverjena dostopnost?	

Ta kontrolni seznam se uporablja skupaj s 24. poglavjem, ki vsebuje podrobnejša navodila za lokalizacijo.

26.10 Kontrolni seznam trajnosti

Trajnost pomeni, da gradiva SMART AGE ostanejo uporabna, z možnostjo posodobitve in verodostojna tudi po začetni objavi.

Vprašanje glede trajnosti	Da / Potrebna je revizija
Ali so gradiva, kjer je to ustrezno, shranjena v oblikah, ki omogočajo urejanje?	
Ali je primere mogoče enostavno posodobiti, ko zastarajo?	
Ali se primeri spletnih prevar, umetne inteligence, zasebnosti ter družbenih in javnih zadev redno pregledujejo?	
Ali se povezave do javnih storitev in podpornih storitev redno preverjajo?	
Ali se posnetki zaslona pregledajo, ko se platforme spremenijo?	
Ali so rutine za udeležence dovolj stabilne, da ostanejo uporabne tudi ob spremembah platform?	
Ali je jasno naveden datum različice ali datum zadnje revizije?	
Ali so posodobitve dokumentirane?	
Ali lahko lokalne organizacije prilagodijo primere, ne da bi pri tem spremenile temeljni učni namen?	
Ali so predvideni mehanizmi za zbiranje povratnih informacij udeležencev ali izvajalcev?	

Najbolj trajnostni elementi gradiv SMART AGE niso nespremenljivi posnetki zaslona ali navodila, vezana na določeno platformo. Najbolj trajnostni so učni izidi, kompetence, rutine za udeležence, scenariji in strategije presojanja.

26.11 Kontrolni seznam tveganj

Naslednja tveganja se preverijo pred izvajanjem ali ponovno uporabo gradiv.

Tveganje	Ukrep za zagotavljanje kakovosti
Preobremenjenost z vsebinami	Skrajšajte učne enote, zmanjšajte število obravnavanih pojmov in uporabite jasnejše primere.
Preveč tehničnih podrobnosti	Osredotočite se na praktično presojo in varnejše ravnanje.
Učenje, ki temelji na vzbujanju strahu	Tveganja uravnotežite s krepitvijo samozavesti in pozitivne udeležbe v digitalnem okolju.
Pokroviteljski ton	Spoštujte izkušnje in samostojnost udeležencev.
Neustrezno preverjanje znanja	Dodajte preproste naloge, scenarije ali kvize, povezane z učnimi izidi.
Neustrezna lokalizacija	Zamenjajte primere, ki niso ustrezni za lokalni kontekst.
Nedostopna zasnova	Izboljšajte berljivost, navigacijo, podnapise, kontrast in razporeditev vsebine.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Tveganje	Ukrep za zagotavljanje kakovosti
Zastareli primeri	Preglejte primere spletnih prevar, umetne inteligence, platform in družbenih ter javnih zadev.
Pretirano poudarjeno priznanje	Jasno opredelite obseg, obseg dela, preverjanje znanja, organizacijo izdajateljico in povezavo s SMART AGE.
Delna uporaba, predstavljena kot celoten zaključek	Jasno navedite, kaj je bilo zaključeno in česa ne.
Nejasna navedba vira	Dodajte ustrezno navedbo SMART AGE kot vira.
Pomanjkanje informacij o podpori	Dodajte ustrezne možnosti pomoči, zlasti pri temah z večjimi tveganji.

Pregled tveganj je praktičen. Privede do konkretnih izboljšav in ne le do formalnega dokumentiranja.

26.12 Minimalni pregled kakovosti pred objavo ali izvedbo

Pred objavo, izvedbo ali podelitvijo priznanja za katero koli aktivnost, ki temelji na SMART AGE, se opravi naslednji minimalni pregled kakovosti.

Področje minimalnega pregleda	Zahtevano preverjanje
Izobraževalna usklajenost	Učni namen, učni izidi, aktivnosti in preverjanje znanja so medsebojno usklajeni.
Primernost za ciljno skupino	Vsebina je primerna za starejše udeležence.
Dostopnost	Gradiva so berljiva, navigacija je enostavna, vsebine pa uporabne.
Lokalna relevantnost	Primeri, viri in povezave do podpornih storitev so ustrezni za dani kontekst.
Preverjanje znanja	Kjer se podeljuje priznanje, se doseženo učenje ustrezno preverja.
Priznanje	Obseg, obseg dela, organizacija izdajateljica in povezava s SMART AGE so jasno opredeljeni.
Navedba vira	SMART AGE je naveden kot vir, kadar se gradiva uporabljajo ali prilagajajo.
Trajnost	Gradiva je mogoče po potrebi posodabljati in revidirati.

Ta pregled je lahko preprost, vendar mora biti jasno opredeljen. Tudi pri kratki delavnici se preveri, ali udeleženci razumejo, kaj počnejo, zakaj je to pomembno in kakšno priznanje, če sploh, bodo prejeli.

26.13 Povzetek

Kakovost v okviru SMART AGE ni le formalna zahteva projekta. Je način zagotavljanja uporabnosti, verodostojnosti in trajnosti kurikuluma.

Kakovostna izvedba SMART AGE je usklajena s kurikulumom, primerna za starejše udeležence, dostopna, praktična, pregledna in ustrezno opremljena z navedbo vira. Podpira medijsko pismenost, digitalno odpornost in reflektivno digitalno avtonomijo, ne da bi udeležence preobremenjevala ali pretirano poudarjala priznanje.

MOOC SMART AGE bo ostal celotna 75-urna učna pot, ki vodi do mikrodokazila SMART AGE po uspešnem zaključku vseh zahtevanih aktivnosti. Druge organizacije lahko gradiva SMART AGE uporabljajo in prilagajajo, vendar morajo to početi pregledno, z jasno navedbo vira, natančno opredeljenim priznanjem ter ob upoštevanju potreb starejših udeležencev.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Literatura

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.

Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. David McKay.

Cedefop. (2022). *Microcredentials for labour market education and training: First look at mapping microcredentials in European labour-market-related education, training and learning: Take-up, characteristics and functions* (Cedefop research paper No. 87). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2801/351271

Cosgrove, J., & Cachia, R. (2025). *DigComp 3.0: European Digital Competence Framework* (5th ed.). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/0001149

Council of the European Union. (2022). *Council Recommendation of 16 June 2022 on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability* (2022/C 243/02). *Official Journal of the European Union, C 243*, 10–25.

European Commission. (2020). *Digital Education Action Plan 2021–2027: Resetting education and training for the digital age*. European Commission.

Findsen, B., & Formosa, M. (2011). *Lifelong learning in later life: A handbook on older adult learning*. Sense Publishers.

Formosa, M. (2012). Education and older adults at the University of the Third Age. *Educational Gerontology, 38*(2), 114–126. https://doi.org/10.1080/03601277.2010.515910

Helsper, E. J., & Reisdorf, B. C. (2017). The emergence of a "digital underclass" in Great Britain and Sweden: Changing reasons for digital exclusion. *New Media & Society, 19*(8), 1253–1270. https://doi.org/10.1177/1461444816634676

Jarvis, P. (2006). *Towards a comprehensive theory of human learning*. Routledge.

Knowles, M. S., Holton, E. F., III, Swanson, R. A., & Robinson, P. A. (2020). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (9th ed.). Routledge.

Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *The Communication Review, 7*(1), 3–14. https://doi.org/10.1080/10714420490280152

Merriam, S. B., & Bierema, L. L. (2014). *Adult learning: Linking theory and practice*. Jossey-Bass.

Rasi, P., Vuojärvi, H., & Rivinen, S. (2021). Promoting media literacy among older people: A systematic review. *Adult Education Quarterly, 71*(1), 37–54. https://doi.org/10.1177/0741713620923755

UNESCO. (2021). *Media and information literate citizens: Think critically, click wisely! Media and information literacy curriculum for educators and learners* (2nd ed.). UNESCO.

Withnall, A. (2010). *Improving learning in later life*. Routledge.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Priloge

PRILOGA 1 – SKLOPI UČNIH IZIDOV, POVEZANI Z DIGCOMP 3.0

A1.1 Namen priloge

Ta priloga povzema, kako so skupine učnih izidov SMART AGE povezane z DigComp 3.0. Prikazuje, da kurikulum ostaja usklajen s priznanim evropskim okvirom digitalnih kompetenc, hkrati pa ga prilagaja vsakdanjim digitalnim situacijam in učnim potrebam starejših odraslih.

DigComp 3.0 se uporablja kot referenčni okvir in ne kot neposredna zasnova tečaja. SMART AGE ne sledi področjem kompetenc DigComp eno za drugim. Namesto tega relevantne digitalne kompetence združuje v deset praktično usmerjenih skupin učnih izidov. Vsaka skupina predstavlja en modul v kurikulumu mikrodokazila SMART AGE.

Ta povezava dopolnjuje del B kurikuluma. V delu B je vsaka od desetih skupin prevedena v en modul, eno kompetenco na ravni programa in deset operacionaliziranih učnih izidov modula. Celoten kurikulum tako vsebuje deset modulov in sto operacionaliziranih učnih izidov modulov. Priloga ne ponavlja vseh stotih učnih izidov. Njen namen je prikazati, kako struktura desetih skupin ostaja povezana z DigComp 3.0 in zakaj je ta prilagoditev primerna za starejše udeležence.

Povezava tudi kaže, da SMART AGE uporablja DigComp 3.0 na način, ki upošteva starost udeležencev in pomen medijske pismenosti. Poudarek ni le na uporabi digitalnih orodij, temveč tudi na razumevanju, presoji, varnosti, odpornosti, odgovorni udeležbi in prenosu znanja v vsakdanje digitalno življenj

A1.2 Povezava sklopov SMART AGE z DigComp 3.0

Sklop/modul SMART AGE	Glavna povezava z DigComp 3.0	Poudarek prilagoditve SMART AGE
1. Medijska in informacijska pismenost	Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Osredotoča se na digitalne informacije, medijska sporočila, vire, verodostojnost, dokaze, način prikazovanja informacij in kontekst. Poudarek se z iskanja informacij premakne na njihovo razumevanje in presojo v vsakdanjih medijskih situacijah.
2. Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 2: Komuniciranje in sodelovanje; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Dezinformacije, napačne informacije, čustveni pritisk in manipulacija so obravnavani kot samostojno področje učenja zaradi njihovega pomena za starejše udeležence. Poudarek je na presoji pred odzivom ali deljenjem vsebin.
3. Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Področje 3: Ustvarjanje digitalnih vsebin; Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Poudarek se z ustvarjanja digitalnih vsebin premakne na prepoznavanje, razumevanje in preverjanje besedil, slik, zvoka in videoposnetkov, ustvarjenih ali podprtih z umetno inteligenco.
4. Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 2: Komuniciranje in sodelovanje; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Udeležencem pomaga razumeti, kako viri vsebin, rezultati iskanja, priporočila in prilagajanje vsebin na platformah vplivajo na to, kaj vedno znova vidijo na spletu.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Sklop/modul SMART AGE	Glavna povezava z DigComp 3.0	Poudarek prilagoditve SMART AGE
5. Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	Področje 4: Varnost, dobro počutje in odgovorna uporaba; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Osredotoča se na spletne prevare, lažno predstavljanje (phishing), sumljive povezave, lažno predstavljanje drugih oseb, taktike ustvarjanja pritiska ter nevarne zahteve po denarju, geslih, kodah ali osebnih podatkih.
6. Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Področje 4: Varnost, dobro počutje in odgovorna uporaba; Področje 2: Komuniciranje in sodelovanje	Zasebnost in varstvo osebnih podatkov prevaja v vsakdanje odločitve o osebnih podatkih, njihovi vidnosti, deljenju, nastavitvah, dovoljenjih aplikacij in digitalnih sledovih.
7. Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Področje 4: Varnost, dobro počutje in odgovorna uporaba; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Povezuje digitalne kompetence s čustveno ozaveščenostjo, digitalno preobremenjenostjo, stresom, manipulativnim pritiskom in bolj zdravimi digitalnimi navadami.
8. Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Področje 2: Komuniciranje in sodelovanje; Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 4: Varnost, dobro počutje in odgovorna uporaba	Osredotoča se na preverjanje pred deljenjem, spoštovanje zasebnosti, zmanjševanje morebitne škode in odgovorno komuniciranje v digitalnih okoljih.
9. Družbena in demokratična udeležba na spletu	Področje 2: Komuniciranje in sodelovanje; Področje 1: Iskanje, vrednotenje in upravljanje informacij; Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov	Povezuje digitalne kompetence z javnimi informacijami, družbeno udeležbo, preverjanjem kampanj, spoštljivo razpravo ter odpornostjo proti manipulaciji, polarizaciji in zavajajočim vsebinam o družbenih in javnih zadevah.
10. Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	Področje 5: Prepoznavanje in reševanje problemov; vsa druga področja kot podporne reference	Povezuje celotno učno pot tako, da udeležencem pomaga prenesti osvojene rutine v nove digitalne situacije ter se še naprej samostojno učiti in po potrebi poiskati ustrezno podporo.

A1.3 Zakaj SMART AGE ne povzema neposredno strukture DigComp

DigComp 3.0 zagotavlja širok evropski referenčni okvir za digitalne kompetence. Uporaben je za opredelitev relevantnih področij kompetenc in za ohranjanje povezanosti kurikuluma z evropskimi politikami na področju kompetenc. Vendar SMART AGE ni splošni tečaj digitalnih kompetenc za vse odrasle, temveč kurikulum medijske pismenosti in digitalne odpornosti, prilagojen starejšim udeležencem.

Zato kurikulum DigComp 3.0 prilagaja na tri načine.

Prilagoditev	Pomen za SMART AGE
Od področij kompetenc do vsakdanjih situacij	Starejši udeleženci se z digitalnimi izzivi običajno srečujejo v praktičnih situacijah: ob prejemu sumljivega sporočila, zavajajočega naslova, povezave do spletne prevare, ponavljajočega se priporočila, slike, ustvarjene z umetno inteligenco, ali nejasnega obrazca javne storitve.
Od tehničnega upravljanja do presoje	Kurikulum se osredotoča na preverjanje, primerjanje, razumevanje, odločanje, varstvo podatkov, obvladovanje pritiska in iskanje pomoči, kadar je to potrebno.
Od posameznih spretnosti do prenosljivih rutin	Udeležence podpirajo ponavljajoče se rutine, ki jih lahko ponovno uporabijo tudi ob spremembah platform, orodij in primerov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Ta prilagoditev ne zmanjšuje usklajenosti z DigComp. Omogoča, da je okvir uporaben za določeno ciljno skupino in določen izobraževalni namen.

A1.4 Prečna vloga reševanja problemov

V okviru SMART AGE je reševanje problemov obravnavano kot prečna kompetenca, ki se pojavlja v vseh modulih. Ni omejeno zgolj na odpravljanje tehničnih težav.

Za starejše udeležence reševanje problemov pogosto pomeni prepoznavanje negotovosti, premor pred odzivom, primerjanje virov, izbiro varnejšega odziva, varovanje osebnih podatkov, izogibanje nevarnim povezavam, obvladovanje čustvenega pritiska ali iskanje pomoči, kadar je to potrebno.

To odraža dejstvo, da se digitalni izzivi običajno pojavljajo kot prepletene situacije. Sumljivo sporočilo lahko na primer vključuje vprašanje verodostojnosti vira, čustveni pritisk, morebitno spletno prevaro, tveganje za zasebnost in potrebo po odločitvi, ali klikniti, odgovoriti, deliti, preveriti ali se ustaviti.

Reševanje problemov se zato pojavlja skozi celoten kurikulum. Vidno je v rutinah za udeležence, kot so Osebna rutina preverjanja verodostojnosti, Rutina Ustavi se – preveri – primerjaj, Rutina Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj, Rutina varstva osebnih podatkov in Osebni načrt digitalne avtonomije.

A1.5 Povezava z medijsko in informacijsko pismenostjo

Načela medijske in informacijske pismenosti so vključena tudi v kurikulum. S tem se struktura, ki temelji na DigComp, dopolnjuje s kritičnim, družbenim in interpretativnim vidikom.

Medijska in informacijska pismenost podpira kurikulum SMART AGE na pet glavnih načinov:

Prispevek medijske in informacijske pismenosti	Pomen za SMART AGE
Kritično vrednotenje informacij	Podpira preverjanje virov, dokazov, konteksta in primerjanje informacij.
Razumevanje medijskih sporočil	Podpira ozaveščenost o načinu prikazovanja informacij, namenu, ciljni publiki, obliki in vplivu medijskih sporočil.
Odgovorno komuniciranje	Podpira etično deljenje vsebin, spoštljivo razpravo, ozaveščenost o zasebnosti in zavedanje o morebitni škodi.
Družbena udeležba	Podpira informirano sodelovanje v digitalnem javnem življenju in odgovorno uporabo informacij o družbenih in javnih zadevah.
Odpornost proti dezinformacijam	Podpira prepoznavanje zavajajočih vsebin, manipulacije, vzorcev dezinformiranja in čustvenega pritiska.

Ta vidik medijske in informacijske pismenosti je pomemben, ker številne teme SMART AGE niso zgolj tehnične narave. Udeleženci ne potrebujejo le znanja o uporabi naprav ali platform. Razumeti morajo tudi, kako se informacije ustvarjajo, oblikujejo, razširjajo, promovirajo, razlagajo in delijo.

A1.6 Od sklopov do modulov, kompetenc in učnih izidov

Kurikulum SMART AGE uporablja enotno strukturo:

Raven kurikuluma	Funkcija
Sklop učnih izidov	Opredeljuje glavno tematsko področje in področje kompetenc.
Modul kurikuluma	Sklop pretvori v strukturiran učni modul.
Kompetenca na ravni programa	Povzame širšo kompetenco, ki se razvija v okviru modula.
Deset učnih izidov modula	Operacionalizirajo, kaj naj bi udeleženec prepoznal, razumel, se odločil ali uporabil.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Raven kurikuluma	Funkcija
Aktivnosti za udeležence in preverjanje znanja	Zagotavljajo dokaze, da so bili učni izidi doseženi ali smiselno obravnavani.
Rutina za udeležence	Podpira prenos naučenega v vsakdanje digitalno življenje.

Ta struktura ustvarja jasno povezavo med DigComp 3.0, okvirom kompetenc SMART AGE in uradnim izvajanjem MOOC-a.

Podrobni učni izidi modulov so navedeni v opisih modulov v delu B. Predstavljajo praktično podlago za razvoj vsebin, aktivnosti za udeležence, naloge preverjanja znanja in merila za zaključek.

A1.7 Povzetek

Kurikulum SMART AGE je usklajen z DigComp 3.0, vendar okvir prilagaja posebnim potrebam starejših udeležencev. Deset sklopov učnih izidov digitalne kompetence pretvarja v praktična, na medijsko pismenost osredotočena in starejšim udeležencem prilagojena učna področja.

Ta povezava podpira vsebinsko usklajenost, kakovost, usklajenost preverjanja znanja in prenosljivost kurikuluma. Prikazuje, kako učna pot SMART AGE ostaja povezana z evropsko politiko na področju kompetenc, hkrati pa se osredotoča na vsakdanje situacije, ki jih starejši udeleženci lahko prepoznajo: preverjanje informacij, prepoznavanje manipulacije, razumevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, razumevanje ponavljajoče se izpostavljenosti vsebinam, izogibanje spletnim prevaram, varovanje zasebnosti, obvladovanje digitalnega stresa, odgovorno deljenje vsebin, sodelovanje v družbenem in javnem življenju ter prenos naučenih rutin v nove okoliščine.

Celoten kurikulum razvija deset kompetenc na ravni programa skozi deset modulov in sto operacionaliziranih učnih izidov modulov. Ti učni izidi se preverjajo s praktičnimi aktivnostmi, kvizi, nalogami, ki temeljijo na scenarijih, rutinami za udeležence in končnimi pogoji za zaključek v uradnem MOOC-u SMART AGE.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

PRILOGA 2 – POVZETEK PREGLEDA UČNIH IZIDOV

A2.1 Namen priloge

Ta priloga povzema zunanji pregled okvira učnih izidov SMART AGE. Pregled je bil izveden v okviru procesa zagotavljanja kakovosti razvoja kurikuluma.

Namen pregleda je bil preveriti, ali so prilagojeni učni izidi relevantni za starejše udeležence, usklajeni s cilji projekta SMART AGE, primerni za poznejši razvoj MOOC-a ter dovolj jasno opredeljeni, da podpirajo preverjanje znanja in priznanje.

Pregledani okvir je obsegal deset sklopov učnih izidov. Vsak sklop je vključeval deset učnih izidov, skupaj torej 100 učnih izidov. Ti sklopi so bili pozneje podlaga za deset modulov kurikuluma v delu B.

Ta priloga ne ponavlja vseh 100 učnih izidov. Celotna operacionalizacija na ravni modulov je predstavljena v delu B kurikuluma.

A2.2 Kontekst pregleda

Učni izidi SMART AGE so bili razviti s prilagoditvijo DigComp 3.0 učnim značilnostim, medijskim okoljem in potrebam starejših udeležencev po digitalni odpornosti. Učni izidi niso bili organizirani kot neposreden posnetek strukture DigComp. Namesto tega so bili združeni v deset praktičnih sklopov, ki odražajo digitalne in medijske situacije, s katerimi se starejši odrasli srečujejo ali se lahko srečajo v vsakdanjem življenju.

Pregled je bil osredotočen na to, ali je bila ta prilagojena struktura:

Področje pregleda	Ključno vprašanje
Relevantna	Ali so učni izidi smiselni in pomembni za starejše udeležence?
Usklajena s standardi	Ali so povezani z DigComp 3.0 in načeli medijske in informacijske pismenosti?
Jasna	Ali so razumljivi in uporabni za razvoj kurikuluma?
Praktična	Ali jih je mogoče pretvoriti v učne aktivnosti in vsebine MOOC-a?
Primerna za preverjanje znanja	Ali lahko podpirajo kvize, scenarije, refleksijo in dokaze o doseženem učenju?
Primerna za mikrodokazilo	Ali lahko podpirajo pregledne pogoje za zaključek in priznanje?

Pregled je bil pomemben, ker učni izidi predstavljajo temelj kurikuluma. Če učni izidi niso ustrezni, poznejša struktura modulov, model preverjanja znanja in izvajanje MOOC-a ne morejo biti vsebinsko in izobraževalno usklajeni.

A2.3 Profil pregledovalca

V pregled je bilo vključenih 12 zunanjih strokovnjakov in deležnikov z izkušnjami na področjih, pomembnih za SMART AGE.

Perspektive pregledovalcev so vključevale:

Področje izkušenj	Pomen za SMART AGE
Izobraževanje odraslih	Primernost za vseživljenjsko učenje in neformalno izobraževanje.
Izobraževanje starejših odraslih	Upoštevanje potreb starejših udeležencev in pogojev za njihovo učenje.
Medijska pismenost	Kritično razumevanje medijskih sporočil in dezinformacij.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Področje izkušenj	Pomen za SMART AGE
Digitalno izobraževanje	Usklajenost z razvojem digitalnih kompetenc.
E-izobraževanje	Primernost za poznejši razvoj MOOC-a.
Državljansko izobraževanje in učenje v skupnosti	Pomen za odgovorno udeležbo in socialno vključenost.
Knjižnični, informacijski ali javni izobraževalni konteksti	Vrednotenje virov, dostop do informacij in podpora udeležencem.
Dostopnost in vključevanje	Uporabnost za udeležence z različnimi ravnmi samozavesti in različnimi potrebami.

Ta raznolikost je bila pomembna, ker SMART AGE ni zgolj kurikulum tehničnih digitalnih spretnosti. Povezuje medijsko pismenost, digitalno odpornost, ozaveščenost o umetni inteligenci, spletno varnost, družbeno udeležbo in učenje starejših odraslih.

A2.4 Splošni rezultat pregleda

Zunanji pregled je potrdil, da je okvir učnih izidov SMART AGE dobra in relevantna podlaga za razvoj kurikuluma.

Glavne pozitivne ugotovitve so bile:

Pozitivna ugotovitev	Pomen za razvoj kurikuluma
Velika relevantnost za starejše udeležence	Učni izidi obravnavajo realistične digitalne in medijske izzive, s katerimi se srečujejo starejši odrasli.
Jasna tematska struktura	Model desetih sklopov je razumljiv in primeren za nadaljnji razvoj.
Usklajenost z DigComp 3.0	Okvir ostaja povezan s priznanim evropskim referenčnim okvirom za digitalne kompetence.
Močan poudarek na medijski pismenosti	Učni izidi obravnavajo verodostojnost, manipulacijo, dezinformacije, način prikazovanja informacij in odgovorno komuniciranje.
Vključevanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	Okvir se odziva na pomemben in nastajajoč digitalni izziv.
Primernost za spletno učenje	Učne izide je mogoče pretvoriti v module MOOC-a, učne enote, kvize in aktivnosti.
Potencial za priznanje z mikrodokazilom	Učni izidi zagotavljajo podlago za preverjanje znanja in merila za zaključek.
Prenosljivost	Okvir lahko podpira tako uradni MOOC kot širšo uporabo v izobraževanju odraslih.

Pregled je tako potrdil temeljno usmeritev kurikuluma.

A2.5 Glavne ugotovljene prednosti

Pregledovalci so posebej poudarili, da okvir presega osnovno tehnično usposabljanje. Upošteva, da starejši odrasli potrebujejo podporo ne le pri uporabi digitalnih orodij, temveč tudi pri razumevanju, vrednotenju in odzivanju na digitalne in medijske vsebine.

Glavne prednosti, ugotovljene v pregledu, so bile:

Prednost	Pojasnilo
Prilagoditev potrebam starejših udeležencev	Učni izidi so prilagojeni starejšim udeležencem, namesto da bi bili brez sprememb prevzeti iz splošnega okvira.
Poudarek na presoji	Okvir daje prednost razumevanju, preverjanju, odločanju in odgovornemu ravnanju.
Praktična relevantnost	Učne izide je mogoče povezati z vsakdanjimi situacijami, kot so sporočila, objave, spletne prevare, zdravstvene trditve, javne informacije in spletne razprave.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Prednost	Pojasnilo
Odpornost proti dezinformacijam	Okvir neposredno obravnava zavajajoče vsebine, manipulacijo in čustveni pritisk.
Ozaveščenost o umetni inteligenci	Učni izidi vključujejo ozaveščanje o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco, in z njimi povezanih tveganjih.
Družbena in javna relevantnost	Okvir prepoznava digitalno udeležbo kot del javnega, skupnostnega in demokratičnega življenja.
Usmerjenost v prenos naučenega	Učni izidi podpirajo rutine in strategije, ki jih lahko udeleženci uporabljajo tudi zunaj ene platforme ali konkretnega primera.

Te prednosti so bile ohranjene tudi v strukturi kurikuluma.

A2.6 Glavna priporočila pregledovalcev

Pregledovalci so podali tudi priporočila za izboljšave. Ta priporočila so pomagala okvir učnih izidov pretvoriti v uporabnejšo podlago za razvoj kurikuluma in MOOC-a.

Priporočilo pregledovalcev	Odziv kurikuluma
Poenostavitev jezika	Kurikulum uporablja jasnejša pojasnila, jezik, namenjen neposredno udeležencem, in praktične primere.
Zmanjšanje količine vsebine	Moduli so razdeljeni na obvladljive učne enote in ne obravnavajo prevelikega števila pojmov hkrati.
Dodajanje primerov iz vsakdanjega življenja	Učenje je povezano z znanimi situacijami, kot so sumljiva sporočila, objave na družbenih omrežjih, spletne prevare, zdravstvene trditve, spletni obrazci in informacije o družbenih ter javnih zadevah.
Jasnejša opredelitev preverjanja znanja	Kurikulum vključuje poudarke preverjanja znanja, primerne vrste vprašanj, načela podajanja povratnih informacij in pogoje za zaključek.
Večja primernost za MOOC	Kurikulum omogoča pretvorbo v kratke spletne učne enote, videoposnetke, kvize, rutine in gradiva za prenos.
Izogibanje pretirano tehničnemu pristopu	Kurikulum se osredotoča na presojo in varnejše ravnanje, ne na specializirano tehnično znanje.
Podpora dostopnosti	Kurikulum poudarja berljivo zasnovo, jasen in preprost jezik, ponavljanje ter dostopna gradiva za udeležence.
Podpora lokalizaciji	Del C vsebuje navodila za prilagajanje primerov, scenarijev, povezav do podpornih storitev ter virov informacij o družbenih in javnih zadevah.

Priporočila niso zahtevala spremembe osnovne strukture desetih sklopov. Zahtevala so jasnejšo predstavitev, večjo usmerjenost v udeležence, več primerov iz vsakdanjega življenja ter bolj jasno opredeljeno zasnovo preverjanja znanja.

A2.7 Kako je pregled vplival na kurikulum

Ugotovitve pregleda so neposredno vplivale na končno strukturo kurikuluma SMART AGE.

Vpliv ugotovitev pregleda	Odločitev glede kurikuluma
Struktura desetih sklopov je bila ustrezna	Kurikulum je ohranil deset sklopov in jih pretvoril v deset modulov.
Učni izidi morajo ostati jasno vidni	Vsak modul vključuje deset operacionaliziranih učnih izidov.
Udeleženci potrebujejo jasno strukturo	Vsak modul sledi enotni strukturi s povzetkom, kontekstom, učnimi izidi, učnimi enotami, preverjanjem znanja in prilagojenimi navodili.
Jezik je bilo treba poenostaviti	Okrepljena so bila pojasnila, namenjena neposredno udeležencem, in praktični primeri.
Preverjanje znanja je bilo treba jasneje povezati z učnimi izidi	V vsak modul so bili vključeni poudarki preverjanja znanja in ustrezne vrste vprašanj za MOOC.
Razvoj MOOC-a je moral biti izvedljiv	Aktivnosti so bile zasnovane za asinhrono učenje in, kjer je tehnično mogoče, samodejne povratne informacije.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Vpliv ugotovitev pregleda	Odločitev glede kurikuluma
Lokalizacija je potrebovala podporo	Dodana so bila posebna navodila za prilagajanje na nacionalni in lokalni ravni.
Priznanje je moralo biti pregledno	Kurikulum jasno povezuje mikrodokazilo SMART AGE z zaključkom celotne učne poti MOOC-a.

Na ta način je pregled služil tako potrditvi kot nadaljnjemu izboljševanju kurikuluma.

A2.8 Prikaz 100 učnih izidov

Pregledani okvir je vseboval deset sklopov, od katerih je vsak vključeval deset učnih izidov. Ta struktura je ohranjena tudi v kurikulumu.

Sklop	Ustrezni modul	Število učnih izidov modula
1	Medijska in informacijska pismenost	10
2	Prepoznavanje dezinformacij in manipulacij	10
3	Prepoznavanje vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco	10
4	Razumevanje algoritmov in izpostavljenosti informacijam	10
5	Digitalna varnost in prepoznavanje spletnih prevar	10
6	Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	10
7	Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	10
8	Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	10
9	Družbena in demokratična udeležba na spletu	10
10	Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja v prakso	10
Skupaj	**Celoten kurikulum SMART AGE**	**100**

Vseh 100 učnih izidov je operacionaliziranih v delu B. Predstavljajo podlago za vsebine modulov, aktivnosti za udeležence, preverjanje znanja in pogoje za zaključek.

A2.9 Povzetek izboljšav na podlagi pregleda

Po pregledu so bile izvedene naslednje izboljšave:

Področje izboljšave	Izvedena izboljšava
Struktura	Okvir desetih sklopov je bil pretvorjen v učno pot z desetimi moduli.
Vidnost učnih izidov	Vsak modul vključuje deset učnih izidov.
Jasnost kompetenc	Vsak modul je povezan z eno kompetenco na ravni programa.
Usmerjenost v udeležence	Jezik modulov je postal jasnejši in bolj praktičen.
Primeri	Okrepljeni so bili primeri in scenariji iz vsakdanjega življenja.
Preverjanje znanja	Jasneje so bili opredeljeni poudarki preverjanja znanja, vrste vprašanj in načela podajanja povratnih informacij.
Pripravljenost za MOOC	Dodana so bila navodila za pretvorbo modulov v spletne učne enote, namenjene neposredno udeležencem, ter v aktivnosti, kvize, povratne informacije in gradiva za prenos.
Lokalizacija	Dodana so bila navodila za prilagajanje vsebin jezikom in kontekstom partnerskih držav.
Priznanje	Jasneje so bili opredeljeni zasnova zaključka in zasnova mikrodokazila.

Te izboljšave so okrepile kurikulum, ne da bi spremenile njegovo temeljno izobraževalno usmeritev.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

A2.10 Splošni zaključek

Zunanji pregled je potrdil, da je okvir učnih izidov SMART AGE relevanten, usklajen in primeren za razvoj kurikuluma. Pregledovalci so podprli njegovo osredotočenost na dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, digitalno varnost, zasebnost, blagostanje, odgovorno komuniciranje, družbeno udeležbo in digitalno avtonomijo starejših udeležencev. Pregled je opredelil tudi potrebne izboljšave: enostavnejši jezik, več primerov iz vsakdanjega življenja, jasnejša merila preverjanja znanja, večjo primernost za MOOC ter boljšo podporo lokalizaciji. Na tej podlagi je bil pregledani okvir pretvorjen v strukturiran kurikulum za mikrodokazilo z desetimi moduli, desetimi kompetencami na ravni programa in 100 operacionaliziranimi učnimi izidi modulov. Pregled je imel pomembno vlogo pri zagotavljanju kakovosti. Potrdil je relevantnost okvira ter ga pripravil na izvajanje kurikuluma, razvoj MOOC-a in poznejše priznanje zaključka.

Po pripravi celotnega kurikuluma je bil izveden še drugi zunanji pregled, namenjen oceni kurikuluma kot celote. Rezultati tega pregleda kurikuluma so predstavljeni v Prilogi 3.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

PRILOGA 3 – POVZETEK PREGLEDA KURIKULUMA

A3.1 Namen priloge

Ta priloga povzema zunanji pregled celotnega kurikuluma za mikrodokazilo SMART AGE. Pregled je predstavljal drugo fazo procesa zagotavljanja kakovosti. V prvi fazi je bil ocenjen prilagojeni okvir učnih izidov, v drugi fazi pa celoten kurikulum, potem ko so bili razviti desetmodulna učna pot, obseg dela, zasnova preverjanja znanja in navodila za izvajanje MOOC-a.

Namen pregleda kurikuluma je bil preveriti, ali je kurikulum usklajen, relevanten in primeren za starejše udeležence ter ali predstavlja verodostojno izobraževalno podlago za MOOC SMART AGE. Pregled je obsegal tudi usklajenost z DigComp 3.0 in načeli medijske in informacijske pismenosti, jasnost učnih izidov, obseg dela in preverjanje znanja, povezavo z realističnimi digitalnimi situacijami, možnosti lokalizacije ter pripravljenost na asinhrono učenje v lastnem tempu.

A3.2 Profil pregledovalcev

Pri vrednotenju kurikuluma je sodelovalo pet zunanjih pregledovalcev. Skupaj so prispevali izkušnje na področjih izobraževanja odraslih, izobraževanja starejših odraslih, medijske in informacijske pismenosti, digitalnih kompetenc, razvoja kurikuluma, dostopnosti, vključevanja in spletnega učenja.

Pregledovalec	Organizacija	Relevantno strokovno področje
Sabine Wiemann	BUPNET GmbH, Nemčija	Izobraževanje odraslih; izobraževanje starejših odraslih; medijska in informacijska pismenost; digitalne kompetence; razvoj kurikuluma; preverjanje znanja
Helena Matavž	Andragoški zavod Maribor, Slovenija	Izobraževanje odraslih
Aleksandar Novak	Kultivator, Hrvaška	Medijska in informacijska pismenost; digitalne kompetence
Dubravka Cilar	Društvo upokojencev Čakovec, Hrvaška	Izobraževanje starejših odraslih; dostopnost in vključevanje; neposredno delo s starejšimi
Dorian Penšek-Rader	Bildungshaus Retzhof, Avstrija	Medijska in informacijska pismenost; digitalne kompetence; razvoj kurikuluma; spletno učenje in oblikovanje poučevanja

Dorian Penšek-Rader je zaposlen pri organizaciji Bildungshaus Retzhof, ki je prijaviteljica projekta, vendar ni član projektne skupine SMART AGE in ni sodeloval pri razvoju kurikuluma. Njegova ocena je bila zato obravnavana kot zunanji strokovni pregled razvoja kurikuluma. Vseh pet pregledovalcev je dovolilo navedbo svojih imen in organizacij v dokumentaciji pregleda.

A3.3 Splošni kvantitativni rezultat

Pregled je pokazal izrazito pozitivno splošno oceno. Ocenjevalni obrazec je vseboval 13 trditev z Likertovo lestvico, ki so zajemale del A – projektni mandat in okvir kurikuluma ter del B – kurikulum za mikrodokazilo SMART AGE. Pri petih izpolnjenih pregledih je bilo zbranih 65 posameznih ocen.

Kazalnik	Rezultat
Splošna povprečna ocena	4,57 / 5
Povprečna ocena dela A	4,60 / 5
Povprečna ocena dela B	4,55 / 5
Pozitivne ocene po Likertovi lestvici (popolnoma se strinjam + strinjam se)	61 / 65 (93,8 %)
Popolnoma se strinjam	42 / 65 (64,6 %)

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Kazalnik	Rezultat
Strinjam se	19 / 65 (29,2 %)
Niti se strinjam niti se ne strinjam	3 / 65 (4,6 %)
Ne strinjam se	1 / 65 (1,5 %)
Sploh se ne strinjam	0 / 65 (0 %)
Pregledovalci, ki so kurikulum ocenili kot dober	5 / 5 (100 %)
Pregledovalci, ki so kurikulum ocenili kot primeren za starejše odrasle	5 / 5 (100 %)

Štirje pregledovalci so menili, da je kurikulum pripravljen za uporabo brez vsebinskih sprememb. En pregledovalec je kurikulum podprl, vendar priporočil več ciljno usmerjenih izboljšav. Najbolj pozitivne ocene so se nanašale na jasnost namena in obsega, usklajenost z DigComp 3.0 in načeli medijske in informacijske pismenosti, usklajenost desetmodulne učne poti, relevantnost tem modulov, jasnost in preverljivost učnih izidov ter podporo samozavesti, samostojnosti in odgovorni digitalni udeležbi.

A3.4 Glavne prednosti, ki so jih izpostavili pregledovalci

Pregled je potrdil več ključnih prednosti kurikuluma SMART AGE:

Prednost
Usklajena učna pot od okvira kompetenc in učnih izidov do modulov, aktivnosti in preverjanja znanja
Dobro obravnavane sodobne teme, pomembne za starejše odrasle, vključno z dezinformacijami, vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco, spletnimi prevarami, zasebnostjo, digitalnim blagostanjem in odgovorno udeležbo
Spoštljiv pristop, ki krepi samozavest, ter se izogiba stereotipnemu ali pomanjkljivostim usmerjenemu obravnavanju starejših udeležencev
Dosledna uporaba DigComp 3.0, dopolnjena z načeli medijske in informacijske pismenosti
Močan poudarek na razumevanju, presoji, prenosu naučenega in digitalni avtonomiji namesto na pomnjenju tehničnih pravil
Struktura kurikuluma, ki predstavlja verodostojno podlago za asinhroni MOOC z učenjem v lastnem tempu

A3.5 Glavna priporočila

Pregled ni pokazal potrebe po preoblikovanju strukture desetih modulov ali dodajanju novih modulov. Priporočila se osredotočajo na način izvajanja kurikuluma v MOOC-u, da ga bodo lahko udeleženci z različnimi ravnmi digitalnih izkušenj uporabljali udobno in uspešno.

Priporočilo pregleda	Izvedba v MOOC-u SMART AGE
Ohraniti prilagodljiv obseg dela in tempo učenja	75-urna učna pot ostaja referenčni obseg dela kurikuluma, dejanski čas učenja pa se lahko med udeleženci razlikuje. MOOC bo podpiral učenje v lastnem tempu, pilotno testiranje pa bo preverilo dejanski čas, potreben za posamezne aktivnosti.
Uporabljati jasen jezik, namenjen neposredno udeležencem	Tehnični in abstraktni izrazi se uvajajo postopoma, pojasnjujejo s primeri ter po potrebi podprejo z vidno pomočjo pri izrazju ali kratkim slovarčkom.
Uporabljati pristne in lokalno prepoznavne primere	Nacionalne različice uporabljajo poznana medijska okolja, javne storitve, vire informacij o družbenih in javnih zadevah, vzorce spletnih prevar, sporočila in komunikacijske okoliščine, hkrati pa ohranjajo izbrane mednarodno relevantne primere.
Poskrbeti za jasno vidno podporo	MOOC bo zagotavljal jasne informacije o možnostih pomoči, partnerstvo pa bo preučilo možnosti vrstniške podpore, podpore izvajalcev ali kombiniranega izvajanja za udeležence, ki potrebujejo dodatno podporo.
V praksi preveriti zasnovo, prilagojeno starejšim udeležencem	Pilotno testiranje bo preverilo navigacijo, razumevanje, obseg dela, dostopnost, ponavljanje, samozavest, vzorce zaključevanja ter raven potrebne podpore.
Premišljeno uporabljati prikaz starejših odraslih	Kjer je to pedagoško ustrezno, lahko primeri v MOOC-u vključujejo medijske prikaze staranja, načine prikazovanja in stereotipe ter tako dodatno

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Priporočilo pregleda	Izvedba v MOOC-u SMART AGE
	podprejo pristop kurikuluma, ki se izogiba stereotipnemu obravnavanju starejših.

A3.6 Od ugotovitev pregleda do skupnega razvoja MOOC-a

Pregled kurikuluma potrjuje obstoječo izobraževalno zasnovo in predstavlja praktično izhodišče za naslednjo fazo projekta SMART AGE. Priporočila se ne obravnavajo kot ločen seznam popravkov, dodan kurikulumu, temveč bodo neposredno vključena v razvoj MOOC-a, pripravo vsebin, lokalizacijo in testiranje v okviru skupnega dela vseh projektnih partnerjev.

Partnerstvo bo zato skupni kurikulum uporabljalo kot stabilno izobraževalno podlago, hkrati pa bo skupaj razvijalo izkušnjo, namenjeno neposredno udeležencem. To vključuje odločitve o strukturi modulov in učnih enot, ubeseditvi, podpori pri izrazju, primerih, videoposnetkih, interaktivnih aktivnostih, povratnih informacijah pri preverjanju znanja, navigaciji, dostopnosti, lokalnem prilagajanju in podpori udeležencem. Pilotno testiranje s starejšimi udeleženci bo zagotovilo končne podatke, potrebne za izboljšanje teh oblikovalskih odločitev pred objavo.

Ta pristop ohranja usklajenost desetmodulnega kurikuluma, hkrati pa zagotavlja, da se končni MOOC odziva na praktična vprašanja, ki so jih izpostavili pregledovalci, ter na različne potrebe starejših udeležencev v partnerskih državah.

A3.7 Projektno merilo in zaključek

Projekt SMART AGE zahteva najmanj štiri zunanje strokovne preglede in določa cilj, da vsaj 60 % pregledovalcev prilagojeni okvir in končni kurikulum oceni kot dobra oziroma ustrezna. V pregledu kurikuluma je sodelovalo pet zunanjih pregledovalcev. Vseh pet je kurikulum ocenilo kot dober, vseh pet pa kot primeren za starejše odrasle. Projektno merilo je zato izpolnjeno in preseženo.

Pregled na splošno potrjuje, da je kurikulum SMART AGE trdna, usklajena in relevantna podlaga za prevajanje, lokalizacijo in razvoj MOOC-a. Njegova desetmodulna učna pot, učni izidi, usklajenost s kompetencami in pristop, usmerjen v digitalno avtonomijo, ostajajo potrjeni. Priporočila pregleda krepijo naslednjo fazo izvajanja, saj usmerjajo pozornost na jezik, namenjen neposredno udeležencem, prilagodljiv tempo učenja, pristne primere, podporo pri izrazju, dostopno navigacijo in ustrezno podporo udeležencem.

Zunanji pregled tako izpolnjuje tako potrditveno kot razvojno funkcijo: potrjuje kakovost kurikuluma in zagotavlja skupna navodila, ki jih bodo vsi projektni partnerji upoštevali pri razvoju, lokalizaciji in pilotnem testiranju MOOC-a SMART AGE.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

PRILOGA 4 – MATRIKA VKLJUČEVANJA PRIMEROV DOBRE PRAKSE

A4.1 Namen priloge

Ta priloga pojasnjuje, kako so izbrane dobre prakse iz Zbornika primerov dobre prakse SMART AGE vplivale na razvoj Kurikuluma mikrodokazila SMART AGE.

Zbornik je vključeval izobraževalne vire, orodja, metode in primere projektov, pomembne za medijsko pismenost, digitalno pismenost, spletno varnost, ozaveščenost o umetni inteligenci, družbeno udeležbo in izobraževanje starejših odraslih. Te dobre prakse niso bile neposredno prenesene v kurikulum. Namesto tega so bile analizirane kot praktične reference, ki so lahko prispevale k oblikovanju zasnove učenja, strukture modulov, rutin za udeležence, pristopa k preverjanju znanja, navodil za lokalizacijo in modela izvajanja MOOC-a.

Namen te priloge je prikazati, kako je kurikulum povezan s praktičnimi izkušnjami drugih pobud na področju izobraževanja, hkrati pa ostaja sklenjena in usklajena učna pot SMART AGE.

Ta priloga temelji na Zborniku primerov dobre prakse SMART AGE, objavljenem na spletni strani projekta.

A4.2 Pristop k vključevanju

Dobre prakse so bile uporabljene selektivno. Njihova vrednost za SMART AGE je bila ocenjena glede na njihovo relevantnost za starejše udeležence ter za osredotočenost kurikuluma na medijsko pismenost, dezinformacije, vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, digitalno varnost, zasebnost, digitalno blagostanje, odgovorno komuniciranje, družbeno udeležbo in reflektivno digitalno avtonomijo.

Vključevanje je temeljilo na petih načelih:

Načelo	Pomen za SMART AGE
Prilagoditi, ne kopirati	Dobre prakse so prispevale k oblikovanju kurikuluma, vendar so bile prilagojene ciljem SMART AGE, ciljni skupini, strukturi desetih modulov in 75-urnemu obsegu dela, kjer je to ustrezno, približno 3 ECTS.
Prednost nameniti starejšim udeležencem	Metode so bile izbrane glede na njihovo uporabnost pri učenju, prilagojenem starejšim udeležencem: jasen in preprost jezik, počasnejši tempo učenja, ponavljanje, krepitev samozavesti, dostopnost in znani primeri.
Osredotočiti se na vsakdanje situacije	Dobre prakse so podprle scenarije, ki temeljijo na sporočilih, objavah, spletnih prevarah, odločitvah glede zasebnosti, javnih informacijah, digitalnem stresu, vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco, in spletnem komuniciranju.
Uporabljati prenosljive rutine	Kurikulum daje prednost stabilnim rutinam in kontrolnim seznamom za sprejemanje odločitev, ki ostanejo uporabni tudi ob spremembah platform, uporabniških vmesnikov in primerov.
Ohraniti usklajenost kurikuluma	Dobre prakse so bile vključene le tam, kjer podpirajo učne izide SMART AGE, kompetence na ravni programa, zasnovo modulov, pristop k preverjanju znanja in model priznanja.

Takšno selektivno vključevanje zagotavlja, da SMART AGE črpa iz obstoječih izkušenj, ne da bi postal zbir nepovezanih aktivnosti.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

A4.3 Matrika vključevanja primerov dobre prakse

Skupina primerov dobre prakse	Primeri virov	Glavna prenosljiva značilnost	Vključevanje v kurikulum SMART AGE
Viri o dezinformacijah in medijski pismenosti, osredotočeni na starejše odrasle	FakeNews&Elders; DIGITELD; ETM Fake News; Break the Chain	Dostopne razlage lažnih novic, dezinformacij, manipulacije in globokih ponaredkov, preverjanje virov ter premislek pred deljenjem vsebin.	Vplivali na module 1, 2, 3 in 8, zlasti na preverjanje verodostojnosti, čustveni pritisk, previdnost pri vsebinah, povezanih z umetno inteligenco, in odgovorno deljenje vsebin.
Vključevanje starejših odraslih v digitalno okolje in navodila za izvajalce	DIGITALIATORS; ICT4Elders; SIDAL; SAFE; proADAS	Metodologija, osredotočena na starejše odrasle, počasnejši tempo učenja, ponavljanje, vodeno podporo, krepitev samozavesti in povezovanje z vsakdanjim življenjem.	Vplivali na načela zasnove učenja, ton vseh modulov, strukturo kratkih učnih enot, podporne povratne informacije in navodila za dostopnost MOOC-a.
Kurikulumi digitalne in medijske pismenosti za odrasle	WOWSA; CUMILA; Information Matters; ML@ Curriculum	Modularna struktura, vodene aktivnosti, kombinirano učenje, refleksija, vsebine o zasebnosti, usmerjenost v javne storitve in praktične digitalne naloge.	Podprli odločitev, da se SMART AGE oblikuje kot strukturirana učna pot z moduli, učnimi enotami, praktičnimi scenariji, kvizi, rutinami in gradivi za prenos.
Viri o digitalni varnosti in preprečevanju spletnih prevar	New Methods and Forms of Cybernetic Security for Seniors; Samen Veilig Online; Digitalni Heroji 30++; Vodič za srebrne surfere	Praktične smernice o spletnih prevarah, lažnem predstavljanju (phishing), nevarnih povezavah, lažnih spletnih straneh, geslih, zasebnosti in varnejšem ravnanju na spletu.	Vplivali na modula 5 in 6, zlasti na opozorilne znake spletnih prevar, rutine preverjanja, odločitve glede zasebnosti in varnejše odzive na sumljive zahteve.
Viri o pismenosti na področju umetne inteligence in umetni inteligenci, prilagojeni starejšim	AILit Framework; Age-Friendly AI	Ozaveščenost o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco, sintetičnih medijih, omejitvah umetne inteligence, zaupanju, vključevanju in odgovornem razumevanju.	Vplivali na modula 3 in 10, zlasti na odločitev, da se poudarek nameni preverjanju in človeški presoji, ne pa nerealističnemu prepoznavanju vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco.
Viri o odgovornem komuniciranju, družbeni udeležbi in vrstniškem učenju	DIGITOL Toolkit; SUM Toolkit; organizacije in mreže za medijsko pismenost	Odgovorno deljenje vsebin, vrstniška podpora, družbena udeležba, učenje v skupnosti in ponovno uporabna orodja, namenjena neposredno udeležencem.	Vplivali na module 8, 9 in 10 ter na gradiva za prenos, preverjanje informacij o družbenih in javnih zadevah ter prenos naučenega tudi zunaj tečaja.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

A4.4 Glavni vplivi na zasnovo kurikuluma

Dobre prakse so vplivale na kurikulum na več ravneh.

Področje zasnove	Prispevek k SMART AGE
Zasnova učenja	Podprle so učenje po kratkih korakih, jasen jezik, ponavljanje, realistične primere, refleksijo, krepitev samozavesti in samostojnost ob podpori.
Prilagoditev ciljni skupini	Okrepile so potrebo po tem, da se starejši udeleženci obravnavajo kot raznoliki odrasli z življenjskimi izkušnjami, ne kot enotna skupina začetnikov.
Izbor vsebin	Okrepile so pomen obravnave napačnih informacij, dezinformacij, vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, algoritmov, spletnih prevar, zasebnosti, blagostanja, odgovornega komuniciranja in družbene udeležbe.
Struktura modulov	Potrdile so vrednost strukturirane desetmodulne učne poti, v kateri vsak modul razvija eno širšo kompetenco na ravni programa.
Učni izidi	Podprle so odločitev, da se deset sklopov učnih izidov operacionalizira v 100 učnih izidov na ravni modulov.
Preverjanje znanja	Podprle so uporabo kratkih kvizov, nalog, ki temeljijo na scenarijih, praktičnih odločitev, vprašanj za refleksijo, povratnih informacij in dokazov o doseženem učenju.
Rutine za udeležence	Podprle so kontrolne sezname in rutine, ki jih lahko udeleženci uporabljajo tudi zunaj tečaja.
Izvajanje MOOC-a	Podprle so kratke učne enote, samodejne povratne informacije, vidno spremljanje napredka, gradiva za prenos in dostopno zasnovo, namenjeno neposredno udeležencem.
Lokalizacija	Okrepile so potrebo po prilagajanju primerov, javnih storitev, vzorcev spletnih prevar, virov informacij o družbenih in javnih zadevah ter povezav do podpornih storitev nacionalnim okoljem.
Trajnost	Podprle so ponovno uporabo na odgovoren način v organizacijah za izobraževanje odraslih, knjižnicah, nevladnih organizacijah, združenjih starejših odraslih in skupnostnih centrih.

Dobre prakse so tako vplivale na izobraževalne vsebine in praktični model izvajanja. Pomagale so zagotoviti, da kurikulum ni le kompetenčno zasnovan, temveč tudi uporaben v dejanskih kontekstih izobraževanja odraslih.

A4.5 Primeri konkretnega vpliva na kurikulum

Naslednji primeri prikazujejo, kako so dobre prakse vplivale na posamezne module in rutine SMART AGE.

Modul	Vpliv dobrih praks na kurikulum
1. Medijska in informacijska pismenost	Osebna rutina preverjanja verodostojnosti odraža poudarek številnih dobrih praks na preverjanju virov, primerjanju informacij, dokazih in kontekstu.
2. Ozaveščenost o dezinformacijah in manipulaciji	Rutina Ustavi se – preveri – primerjaj odraža pristope, ki združujejo ozaveščanje o napačnih informacijah s premislekom o čustvih in odgovornim deljenjem vsebin.
3. Ozaveščenost o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco	Pristop k ozaveščanju o umetni inteligenci nadgrajuje obstoječa gradiva o globokih ponaredkih in manipuliranih medijih ter jih povezuje z novejšimi izzivi generativne umetne inteligence. Izogiba se obljubi, da bodo udeleženci vedno lahko prepoznali vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco, temveč se osredotoča na vir, kontekst, dokaze in preverjanje.
4. Ozaveščenost o algoritmih in izpostavljenosti informacijam	Rutina za raznolikost informacij odraža potrebo po tem, da udeleženci prepoznajo ponavljajočo se izpostavljenost, prilagajanje vsebin posamezniku in omejena informacijska okolja, ne da bi bili pri tem preobremenjeni s tehničnimi podrobnostmi.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Modul	Vpliv dobrih praks na kurikulum
5. Digitalna varnost in ozaveščenost o spletnih prevarah	Rutina Ustavi se – preveri – potrdi – vprašaj odraža praktična gradiva o kibernetski varnosti in preprečevanju spletnih prevar, namenjena starejšim odraslim. Osredotoča se na taktike ustvarjanja pritiska, nevarne povezave, lažno predstavljanje in preverjanje pri uradnih virih.
6. Zasebnost in varstvo osebnih podatkov	Rutina varstva osebnih podatkov odraža poudarek dobrih praks na zasebnosti, pretiranem deljenju podatkov, vidnosti podatkov, dovoljenjih aplikacij in premišljenem odločanju o osebnih podatkih.
7. Digitalno blagostanje in čustvena odpornost	Rutina premor za digitalno blagostanje odraža pomen čustvene varnosti, digitalne preobremenjenosti, krepitve samozavesti in podpore udeležencem brez vzbujanja občutka sramu.
8. Odgovorno deljenje vsebin in komuniciranje	Rutina premisli, preden deliš odraža pristope digitalnega državljanstva in odgovornega komuniciranja. Povezuje točnost, zasebnost, čustva, občinstvo, morebitne posledice in izbiro.
9. Družbena in demokratična udeležba na spletu	Rutina odgovorne družbene udeležbe odraža poudarek dobrih praks na preverjanju informacij o družbenih in javnih zadevah, preglednosti kampanj, spoštljivi razpravi in odpornosti proti polarizaciji.
10. Reflektivna digitalna avtonomija in prenos znanja	Osebni načrt digitalne avtonomije odraža prakse vrstniškega in vseživljenjskega učenja, ki udeležencem pomagajo uporabljati strategije tudi po zaključku tečaja.

Ti primeri kažejo, da dobre prakse niso zgolj dodale novih tem v kurikulum. Vplivale so tudi na način, kako kurikulum razvija presojo, prenos naučenega in uporabo znanja v vsakdanjih situacijah.

A4.6 Prispevek k prilagojeni zasnovi učenja za starejše udeležence

Zbornik je potrdil več načel, ki so še posebej pomembna za starejše udeležence.

Načelo, prilagojeno starejšim udeležencem	Kako se odraža v SMART AGE
Učenje izhaja iz znanih situacij	Moduli uporabljajo primere, kot so sporočila, objave, povezave, obrazci, videoposnetki, komentarji, obvestila javnih storitev in kampanje o družbenih in javnih zadevah.
Jezik je jasen in praktičen	Kurikulum se izogiba nepotrebnim tehničnim podrobnostim in uporablja jezik MOOC-a, namenjen neposredno udeležencem.
Ponavljanje krepi samozavest	Ključne rutine preverjanja se pojavljajo v različnih modulih ter utrjujejo z aktivnostmi in gradivi za prenos.
Udeleženci potrebujejo čas za premislek	Moduli vključujejo vprašanja za refleksijo, samovrednotenje in osebno načrtovanje.
Podpora krepi samostojnost	Udeleženci so spodbujeni, da po potrebi poiščejo pomoč, hkrati pa sprejemajo lastne premišljene odločitve.
Digitalna tveganja se ne obravnavajo z vzbujanjem strahu	Moduli uravnotežujejo ozaveščanje o tveganjih s spodbujanjem pozitivne udeležbe in krepitvijo samozavesti.
Primere je mogoče lokalizirati	Del C vsebuje navodila za prilagajanje primerov, spletnih prevar, virov informacij o družbenih in javnih zadevah, povezav do podpornih storitev in komunikacijskih navad.
Dostopnost mora biti vključena že v zasnovo	Navodila za MOOC vključujejo berljivo zasnovo, podnapise, prepise, gradiva za prenos in možnosti dostopnosti.

Ta načela so vidna v celotnem kurikulumu in ne le v enem modulu. Pomagajo zagotavljati, da kurikulum ostaja primeren za starejše udeležence z različnimi ravnmi samozavesti pri uporabi digitalnih tehnologij.

A4.7 Prispevek k zasnovi MOOC-a

Zbornik je vplival tudi na pretvorbo kurikuluma v asinhroni MOOC.

Pomembne ugotovitve glede zasnove so bile:

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Ugotovitev glede zasnove MOOC-a	Uporaba v SMART AGE
Izogibati se je treba dolgim učnim enotam z veliko besedila	Moduli kurikuluma bodo pretvorjeni v krajše učne enote MOOC-a.
Uporabljati je treba praktične primere	Vsebine MOOC-a bodo vključevale sporočila, objave, obrazce, slike, povezave, komentarje in scenarije.
Zagotavljati je treba povratne informacije	Kvizi vključujejo samodejne povratne informacije za pravilne in nepravilne odgovore.
Napredek mora biti viden	MOOC bo udeležencem prikazoval, katere vsebine so že zaključili in kaj jih še čaka.
Podpirati je treba samostojno učenje	Navodila, povratne informacije in gradiva z rutinami za prenos omogočajo učenje brez stalne prisotnosti izvajalca.
Uporabljati je treba dostopne medijske vsebine	Videoposnetki bodo kratki, opremljeni s podnapisi in prepisi ter vizualno jasni.
Zagotavljati je treba gradiva za prenos	Udeleženci lahko shranijo ali natisnejo rutine in kontrolne sezname.
Primere je treba lokalizirati	Nacionalne različice bodo prilagodile primere in povezave do podpornih storitev.

Te ugotovitve so vplivale na oblikovanje dela C kurikuluma, zlasti poglavij o izvajanju MOOC-a, pretvorbi kurikuluma v vsebine MOOC-a, lokalizaciji in ponovni uporabi.

A4.8 Prispevek k preverjanju znanja in dokazom o doseženem učenju

Dobre prakse so podprle tudi pristop kurikuluma k preverjanju znanja. Pokazale so, da imajo starejši udeleženci koristi od preprostih, praktičnih in podpornih oblik preverjanja znanja.

Pristop SMART AGE k preverjanju znanja zato daje prednost:

Element preverjanja znanja	Povezava z dobrimi praksami
Kratki kvizi	Podpirajo obvladljiv tempo učenja in preprečujejo preobremenjenost.
Vprašanja, ki temeljijo na scenarijih	Preverjanje znanja povezujejo z realističnimi digitalnimi situacijami.
Vprašanja z več možnimi odgovori, vprašanja pravilno/napačno in vprašanja z dopolnjevanjem	Zagotavljajo tehnično izvedljivost MOOC-a in prijaznost do udeležencev.
Povratne informacije pri vsakem odgovoru	Podpirajo samostojno asinhrono učenje.
Ton, ki ne vzbuja občutka sramu	Zmanjšuje tesnobo in krepi samozavest.
Praktične odločitve	Preverjajo, ali lahko udeleženci izberejo varnejše ravnanje, ne le prikličejo izrazov.
Rutine za udeležence	Zagotavljajo dokaz, da lahko udeleženci uporabijo ključne strategije.
Vprašanja za refleksijo	Podpirajo prenos znanja iz primerov v tečaju v osebne digitalne navade.

Ta model preverjanja znanja je usklajen z zasnovo mikrodokazila v kurikulumu. Udeleženci prejmejo priznanje za zaključeno strukturirano učno pot in obravnavo opredeljenih učnih izidov, ne zgolj za odpiranje gradiv ali čas, preživet na spletu.

A4.9 Prispevek k lokalizaciji in ponovni uporabi

Zbornik je pokazal, da je treba izobraževanje o medijski pismenosti in digitalni varnosti prilagoditi lokalnim okoljem. Vzorci spletnih prevar, javne storitve, viri informacij o družbenih in javnih zadevah, komunikacijske navade ter podporne strukture se med državami in skupnostmi razlikujejo.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

To je vplivalo na navodila za lokalizacijo in ponovno uporabo v delu C.

Ugotovitev glede lokalizacije ali ponovne uporabe	Uporaba v SMART AGE
Primeri naj bodo prepoznavni	Nacionalne različice uporabljajo lokalno prepoznavne spletne prevare, javne storitve, vire informacij o družbenih in javnih zadevah ter komunikacijske kanale.
Gradiva morajo ostati prilagodljiva	Kurikulum uporablja prenosljive rutine in ne le navodil, vezanih na posamezne platforme.
Lokalne organizacije lahko podpirajo dostop	Knjižnice, izvajalci izobraževanja odraslih, nevladne organizacije, združenja starejših odraslih in skupnostni centri lahko odgovorno ponovno uporabijo izbrana gradiva.
Ponovna uporaba mora biti pregledna	Organizacije navedejo, ali uporabljajo celoten kurikulum, posamezne module ali prilagojena gradiva za delavnice.
Navedba vira je potrebna	Pri uporabi ali prilagoditvi gradiv je treba navesti SMART AGE kot vir.
Priznanja ni dovoljeno prikazovati kot večjega, kot je v resnici	Delne uporabe ni dovoljeno predstavljati kot zaključek mikrodokazila SMART AGE.

To podpira trajnost SMART AGE, hkrati pa varuje verodostojnost uradnega MOOC-a in mikrodokazila.

A4.10 Omejitve vključevanja primerov dobre prakse

Zbornik je bil uporabljen kot vir izobraževalnega navdiha in podlaga za oblikovalske odločitve, vendar ni bil obravnavan kot nespremenljiv model kurikuluma. Kurikulum SMART AGE ima lastno strukturo, saj je prilagojen določeni ciljni skupini, obsegu dela, zasnovi mikrodokazila in modelu izvajanja MOOC-a.

Vključevanje je zato imelo več omejitev:

Omejitev	Pomen
Dobre prakse niso bile neposredno kopirane	Aktivnosti, primeri in metode so bili prilagojeni ciljem SMART AGE in potrebam udeležencev.
Ni bila vsaka dobra praksa primerna za MOOC	Nekatere metode so lahko zelo učinkovite pri vodenih delavnicah, vendar niso primerne za asinhroni tečaj.
Nekateri primeri lahko zastarajo	Primere spletnih prevar, umetne inteligence, platform ter družbenih in javnih zadev je treba redno pregledovati.
Tehnične aktivnosti so bile poenostavljene	Kurikulum se osredotoča na presojo in sprejemanje odločitev, ne na zahtevnejše tehnično upravljanje.
Nacionalni primeri zahtevajo lokalizacijo	Prakso iz ene države je treba pred uporabo v drugem okolju morda prilagoditi.
Delna ponovna uporaba ostaja ločena od zaključka mikrodokazila	Dobre prakse podpirajo modularno prilagajanje, vendar je priznanje SMART AGE še vedno povezano s celotnim uradnim MOOC-om.

Zavedanje teh omejitev pomaga preprečevati mehanski prenos. Kurikulum dobre prakse uporablja kritično in selektivno.

A4.11 Povzetek

Zbornik primerov dobre prakse SMART AGE je prispeval k preoblikovanju kurikuluma iz okvira kompetenc v praktično učno pot za starejše udeležence. Vplival je na izbor tem modulov, načela zasnove učenja, prilagojena starejšim udeležencem, rutine za udeležence, oblike preverjanja znanja, zasnovo MOOC-a, navodila za lokalizacijo in načela ponovne uporabe.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Dobre prakse so potrdile pomen jasnega jezika, realističnih scenarijev, ponavljanja, vodene refleksije, dostopnosti, krepitve samozavesti in praktičnega odločanja. Hkrati so poudarile potrebo po obravnavi napačnih informacij, vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco, spletnih prevar, zasebnosti, digitalnega blagostanja, odgovornega komuniciranja in družbene udeležbe kot medsebojno povezanih vidikov digitalne odpornosti.

Kurikulum SMART AGE ne povzema nobene posamezne dobre prakse. Ugotovitve iz različnih virov vključuje v usklajeno desetmodulno učno pot za mikrodokazilo z desetimi kompetencami na ravni programa in sto operacionaliziranimi učnimi izidi modulov.

Tak pristop podpira kakovost in trajnost. Uradni MOOC SMART AGE bo celotna 75-urna učna pot, ki je, kjer je to ustrezno, enakovredna približno 3 ECTS. Gradiva SMART AGE se lahko odgovorno ponovno uporabljajo tudi kot odprti izobraževalni viri drugih organizacij, če je naveden vir in če prilagojenih aktivnosti niso predstavljene kot uradno mikrodokazilo SMART AGE, razen če je to odobreno.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

PRILOGA 5 – MATRIKA SKLADNOSTI S KLJUČNIMI KAZALNIKI USPEŠNOSTI

A5.1 Namen priloge

Ta priloga prikazuje, kako kurikulum SMART AGE podpira glavne projektne zaveze, opredeljene v prijavi in spremenjeni prilogi. Povezuje kurikulum, izvajanje MOOC-a in dokaze, zbrane za poročanje o projektu.

Matrika ni ločeno poročilo o vrednotenju. Je praktično orodje za preverjanje skladnosti, namenjeno projektnim partnerjem, pregledovalcem in razvijalcem MOOC-a. Nekateri kazalniki so že zajeti na ravni kurikuluma, drugi pa se dokazujejo med pripravo MOOC-a, lokalizacijo, pilotnim testiranjem in razširjanjem rezultatov projekta.

A5.2 Strnjena matrika skladnosti s kazalniki uspešnosti

Področje KPI	Projektna zahteva	Dokazi o skladnosti kurikuluma / MOOC-a
Prilagoditev DigComp	Prilagoditi DigComp medijski pismenosti, dezinformacijam in vsebinam, ustvarjenim z umetno inteligenco, za starejše udeležence.	Kurikulum uporablja DigComp 3.0 kot glavni referenčni okvir in ga pretvarja v deset sklopov učnih izidov SMART AGE, osredotočenih na vsakdanje digitalne in medijske situacije starejših odraslih.
Osredotočenost na medijsko pismenost	Okrepiti sposobnost starejših odraslih za kritično vrednotenje digitalnih vsebin.	Modul 1 neposredno obravnava medijsko in informacijsko pismenost. Drugi moduli krepijo preverjanje verodostojnosti, razumevanje načina prikazovanja informacij, odgovorno deljenje in razumevanje družbenih in javnih zadev.
Odpornost proti dezinformacijam	Podpreti prepoznavanje napačnih informacij, dezinformacij in manipulacije.	Modul 2 se osredotoča na ozaveščenost o dezinformacijah in manipulaciji. Rutine preverjanja se ponavljajo v celotnem kurikulumu.
Vsebine, ustvarjene z umetno inteligenco	Udeležencem pomagati pri varnem in premišljenem ravnanju z vsebinami, ustvarjenimi z umetno inteligenco.	Modul 3 se osredotoča na ozaveščenost o vsebinah, ustvarjenih z umetno inteligenco. Tveganja, povezana z umetno inteligenco, so povezana tudi s preverjanjem, zaupanjem, družbenim in javnim diskurzom ter odgovornim deljenjem.
Ozaveščenost o algoritmih	Obravnavati personalizirano izpostavljenost informacijam in vpliv platform.	Modul 4 obravnava algoritme, informacijske mehurčke, priporočilne sisteme in raznolikost informacij.
Modularni kurikulum	Razviti modularni kurikulum na podlagi mikrodokazila.	Kurikulum vsebuje deset modulov. Vsak modul je povezan z enim sklopom učnih izidov in desetimi operacionaliziranimi učnimi izidi.
Obseg dela	Zagotoviti usklajeno 75-urno učno pot oziroma približno 3 ECTS, kjer je to ustrezno.	Deset ocenjenih modulov kurikuluma skupaj predstavlja 75 ur. Uvodne in zaključne aktivnosti lahko podpirajo MOOC, vendar niso vključene v 75-urni obseg dela.
Učni izidi	Opredeliti jasne in preverljive učne izide.	Kurikulum vsebuje 100 učnih izidov na ravni modulov, organiziranih kot deset učnih izidov na modul.
Vključevanje dobrih praks	Vključiti dobre prakse, orodja in pristope na področju medijske pismenosti starejših odraslih.	Priloga 4 pojasnjuje, kako so izbrane dobre prakse vplivale na kurikulum, zasnovo učenja, aktivnosti, preverjanje znanja in načela lokalizacije.
Zunanji pregled	Zagotoviti kakovost, relevantnost in učinkovitost z zunanjim pregledom;	Zagotavljanje kakovosti je potekalo v dveh fazah. Okvir učnih izidov je pregledalo 12

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

Področje KPI	Projektna zahteva	Dokazi o skladnosti kurikuluma / MOOC-a
	najmanj štirje zunanji strokovni pregledi in najmanj 60 % ocen »dobro« oziroma »ustrezno«.	zunanjih strokovnjakov in deležnikov (Priloga 2), celoten kurikulum pa pet zunanjih pregledovalcev (Priloga 3). V pregledu kurikuluma je vseh 5/5 pregledovalcev (100 %) kurikulum ocenilo kot dober in 5/5 (100 %) kot primeren za starejše odrasle; 93,8 % vseh ocen na Likertovi lestvici je bilo pozitivnih. Priporočila pregleda se upoštevajo pri skupnem razvoju MOOC-a, lokalizaciji in pilotnem testiranju.
Pripravljenost na MOOC	Kurikulum pripraviti za asinhrono spletno učenje.	Del C pojasnjuje, kako se kurikulum pretvori v vsebine MOOC-a, namenjene neposredno udeležencem, vključno s kratkimi učnimi enotami, videoposnetki, kvizi, aktivnostmi, povratnimi informacijami in spremljanjem napredka.
Videoposnetki	Vključiti videoposnetke v vsebine MOOC-a.	Navodila za MOOC določajo kratke, jasne in dostopne videoposnetke s podnapisi ali prepisi kot standard. Priprava videoposnetkov je dokumentirana v popisu po posameznih modulih.
Kvizi in preverjanje znanja	Vključiti kvize, interaktivne vaje in naloge preverjanja znanja.	Vsak modul vključuje zasnovo preverjanja znanja. Pri izvajanju MOOC-a se uporabljajo tehnično izvedljive vrste vprašanj: vprašanja z več možnimi odgovori, pravilno/napačno, vprašanja z dopolnjevanjem in povratne informacije o odgovorih.
Samodejne povratne informacije	Podpreti samostojno učenje v asinhronem MOOC-u.	Kurikulum zahteva povratne informacije po odgovorih, vključno s povratnimi informacijami za pravilne in nepravilne odgovore.
Dostopnost	Zagotoviti, da je MOOC primeren za starejše udeležence.	Navodila za MOOC vključujejo berljivo besedilo, jasno navigacijo, podnapise, prepise, preprosta navodila, gradiva za prenos in predvidljivo strukturo.
Lokalizacija	Prevesti in lokalizirati kurikulum ter MOOC v jezike projektnih partnerjev.	Kurikulum vključuje navodila za lokalizacijo. Partnerji prilagodijo primere, javne storitve, vzorce spletnih prevar, vire informacij o družbenih in javnih zadevah ter povezave do podpornih storitev nacionalnim okoljem.
Pilotno testiranje	Testirati MOOC s starejšimi udeleženci.	Navodila za MOOC zahtevajo pilotno testiranje s starejšimi udeleženci, vključno s preverjanjem navigacije, jezika, obsega dela, dostopnosti, povratnih informacij in zasnove zaključevanja.
Vzorec pilotnega testiranja	Testirati MOOC s starejšimi udeleženci v partnerskih državah.	V fazi izvajanja se dokumentirajo število pilotnih preizkuševalcev, porazdelitev po državah, starostna skupina, status zaključka in povratne informacije. Minimalni cilji so opredeljeni pred začetkom pilotnega testiranja.
Zasnova zaključevanja	Opredeliti pregledne pogoje za zaključek.	Kurikulum opredeljuje zaključek vseh desetih modulov in zahtevanih aktivnosti preverjanja znanja kot podlago za uradno priznanje SMART AGE.
Stopnja zaključka / izdaje potrdil	Spremljati, ali lahko udeleženci zaključijo MOOC in prejmejo priznanje.	Analitika sistema LMS beleži zaključek modulov, zaključek preverjanja znanja, zaključek končne refleksije in izdana potrdila.

Področje KPI	Projektna zahteva	Dokazi o skladnosti kurikuluma / MOOC-a
		Poročilo o pilotnem testiranju vključuje stopnjo zaključka in stopnjo izdaje potrdil.
Priznanje z mikrodokazilom	Priznanje izdati šele po uspešnem zaključku celotne učne poti.	Značke modulov se uporabljajo, kjer jih platforma podpira, vendar niso samostojna mikrodokazila SMART AGE. Uradno mikrodokazilo je povezano s celotno desetmodulno učno potjo.
Ponovna uporaba in trajnost	Drugim organizacijam omogočiti odgovorno ponovno uporabo kurikuluma.	Kurikulum se lahko ponovno uporablja kot odprti izobraževalni vir, vendar morajo prilagojeni tečaji jasno navesti organizacijo izdajateljico, obseg dela, način preverjanja znanja in povezavo s SMART AGE.
Podpora razširjanju rezultatov	Zagotoviti jasen projektni rezultat za komuniciranje in širjenje uporabe.	Kurikulum vsebuje jasne opise ciljne skupine, modulov, kompetenc, obsega dela in koristi, ki lahko podpirajo spletno stran projekta, glasila, dogodke in promocijska gradiva.

A5.3 Dokazi, zbrani med izvajanjem

Področje izvajanja	Priporočeni dokazi
Odobritev kurikuluma	Končna različica kurikuluma, zgodovina različic, zapis o odobritvi partnerjev.
Usklajenost z okviri	Povezava z DigComp, opombe o usklajenosti z medijsko in informacijsko pismenostjo, komentarji pregledovalcev.
Struktura MOOC-a	Načrt tečaja, posnetki zaslona, seznam modulov, struktura učnih enot, nastavitve platforme, nastavitev spremljanja napredka.
Priprava videoposnetkov	Popis videoposnetkov, scenariji, podnapisi, prepisi, evidence objave videoposnetkov.
Kvizi in povratne informacije	Banka vprašanj, primeri povratnih informacij o odgovorih, izvoz iz sistema LMS ali posnetki zaslona.
Interaktivne aktivnosti	Naloge, ki temeljijo na scenarijih, kontrolni seznami, vprašanja za refleksijo, gradiva z rutinami za prenos.
Dostopnost	Kontrolni seznam dostopnosti, pregled platforme, komentarji pilotnih preizkuševalcev.
Lokalizacija	Prevedene različice, kontrolni seznam lokalizacije, matrika nacionalnih primerov.
Pilotno testiranje	Evidenca udeležencev, porazdelitev po državah, pregled starostnih skupin, rezultati anket, analitika LMS, podatki o zaključku, evidenca izvedenih sprememb.
Zaključek in priznanje	Pogoji za zaključek, predloga potrdila, evidenca izdanih potrdil, analitika zaključevanja.
Razširjanje rezultatov	Analitika spletne strani, poročila družbenih omrežij, dokazi o izvedenih dogodkih, povratne informacije deležnikov.

A5.4 Ključna tveganja pri izvajanju

Tveganje	Ukrep za zmanjšanje tveganja
Kurikulum je v MOOC-u prenesen kot dolgo besedilo.	Vsebine kurikuluma je treba pretvoriti v kratke učne enote, namenjene neposredno udeležencem, ter jih dopolniti s primeri, aktivnostmi in povratnimi informacijami.
Videoposnetki postanejo predolgi ali jih je preveč.	Uporabljati je treba kratke, osredotočene videoposnetke s podnapisi in prepisi. Vsak videoposnetek naj pojasni en koncept, tveganje, rutino ali scenarij.
Zaključek modula se zamenjuje s priznanjem mikrodokazila.	Uporabljati je treba jasna poimenovanja, kot sta »Modul zaključen« ali »Napredek shranjen«, ne pa »Mikrodokazilo doseženo«.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

Tveganje	Ukrep za zmanjšanje tveganja
Kvizi preverjajo le poznavanje definicij.	Uporabljati je treba vprašanja, ki temeljijo na scenarijih in preverjajo presojo, varnejše odločitve ter prenos znanja v vsakdanje situacije.
Lokalizacija se obravnava le kot prevajanje.	Primere, spletne prevare, povezave do podpornih storitev, javne storitve ter vire informacij o družbenih in javnih zadevah je treba prilagoditi nacionalnim okoljem.
Pilotno testiranje preverja le tehnično delovanje.	Preveriti je treba tudi jasnost, samozavest udeležencev, navigacijo, obseg dela, dostopnost, povratne informacije in zasnovo zaključevanja.
Dokazi za poročanje se zbirajo prepozno.	Pred začetkom priprave MOOC-a in pilotnega testiranja je treba opredeliti datoteke z dokazi, odgovorne partnerje in mesta za njihovo shranjevanje.

A5.5 Minimalni kontrolni seznam pred objavo MOOC-a

Vprašanje za pregled	Status
Ali je vseh deset modulov kurikuluma vključenih v MOOC?	
Ali je 75-urni obseg dela jasno naveden?	
Ali so vsi učni izidi modulov obravnavani z vsebinami, aktivnostmi ali preverjanjem znanja?	
Ali vsak modul vključuje videoposnetke, kvize, aktivnosti, preverjanje znanja ter gradiva za prenos ali tiskanje v skladu z dogovorjeno zasnovo MOOC-a?	
Ali vsako vprašanje v kvizu vključuje povratno informacijo za pravilen in nepravilen odgovor?	
Ali so aktivnosti primerne za asinhrono učenje brez stalne podpore izvajalca?	
Ali sta spremljanje napredka in pogoji za zaključek jasno opredeljena?	
Ali se uradno mikrodokazilo SMART AGE izda šele po zaključku celotne učne poti?	
Ali so tam, kjer je to potrebno, zagotovljeni podnapisi, prepisi in gradiva za prenos?	
Ali so bile lokalizirane različice preverjene glede jasnosti in kulturne ustreznosti?	
Ali je bil MOOC pilotno testiran s starejšimi udeleženci?	
Ali so bile povratne informacije iz pilotnega testiranja dokumentirane in uporabljene za izboljšave?	
Ali je mogoče zbirati podatke o zaključku, izdanih potrdilih, udeležbi in povratnih informacijah udeležencev za poročanje o projektu?	
Ali so izdana potrdila ali zapisi o priznanju shranjeni na način, ki podpira poročanje o projektu?	

A5.6 Zaključna opomba

Matrika kaže, da kurikulum SMART AGE zajema glavne izobraževalne in metodološke zaveze projekta. Zagotavlja jasno podlago za prilagoditev DigComp, zasnovo mikrodokazila, razvoj MOOC-a, preverjanje znanja, lokalizacijo, priznanje in ponovno uporabo. Preostali dokazi se zbirajo med izvajanjem. Ti vključujejo dokumentacijo o pripravi MOOC-a, preverjanja dostopnosti, lokalizirane različice, rezultate pilotnega testiranja, podatke o zaključku, evidence izdanih potrdil in analitiko razširjanja rezultatov.

Sofinancira Evropska unija

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.

smartage.retzhof.at

SMART AGE

smartage.retzhof.at

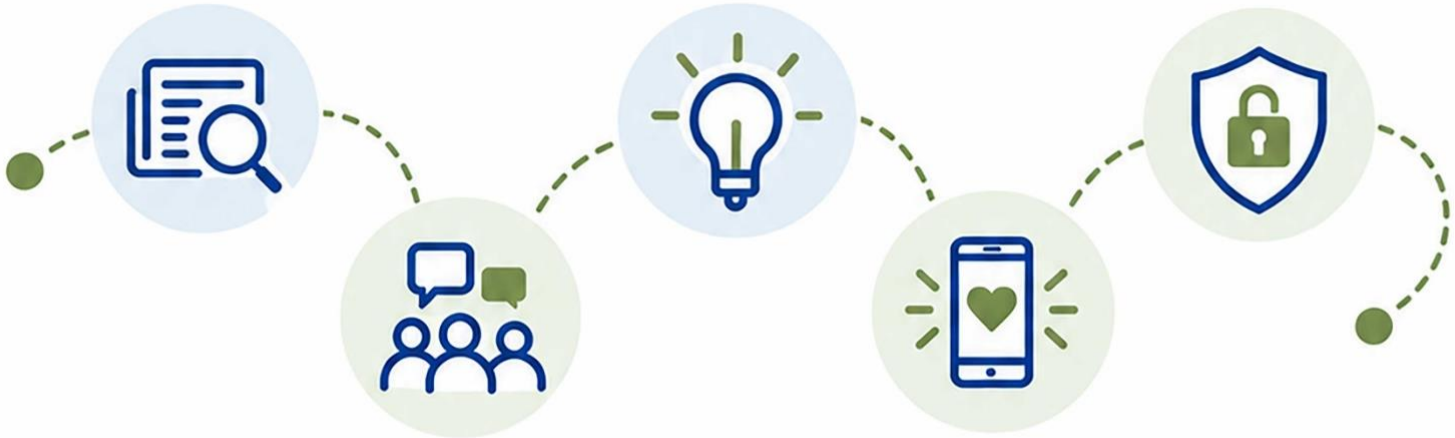

SCHLOSS RETZHOF | PUČKO OTVORENO UČILIŠTE ČAKOVEC | LJUDSKA UNIVERZA ORMOŽ

Sofinancira Evropska unija

CC BY-NC 4.0

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali OeAD-GmbH. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti organ, ki dodeli sredstva.